DRAGOŞ MĂNDESCU
ION DUMITRESCU
MARIUS PĂDURARU

REPERTORIUL ARHEOLOGIC AL JUDEȚULUI ARGEȘ

MUZEUL BRĂILEI „CAROL I”

EDITURA ISTROS

BRĂILA, 2014

Dragoş Măndescu • Ion Dumitrescu • Marius Păduraru

Repertoriul arheologic al judeţului Argeş

DRAGOȘ MĂNDESCU
ION DUMITRESCU
MARIUS PĂDURARU

REPERTORIUL ARHEOLOGIC AL JUDEȚULUI ARGEȘ

MUZEUL BRĂILEI „CAROL I”

EDITURA ISTROS

BRĂILA, 2014

Tehnoredactare și corectură: autorii
Hărți: Dragoș Măndescu și Ion Dumitrescu
Copertă: Gabriel Dumitru și Dragoș Măndescu

Fotografiile copertei: verigi de buclă din aur dintr-un tezaur descoperit într-o localitate necunoscută din județul Argeș, brățară plurispiralică din argint aurit din tezaurul de la Gliganu de Sus (detaliu), aureus Gordian III din tezaurul de la Pitești, cercel din aur de la Câmpulung, castrul „Jidova", pafta din aur din mormântul 10 de la Curtea de Argeș, Biserica Domnească „Sfântul Nicolae".

Volum apărut în cadrul proiectului de cercetare
PN-II-RU-TE-2011-3-0078
finanțat de Autoritatea Națională pentru Cercetare Ştiinţifică
prin CNCS-UEFISCDI

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
MĂNDESCU, DRAGOŞ
Repertoriul arheologic al judeţului Argeş / Dragoş Măndescu, Ion Dumitrescu, Marius Păduraru. - Brăila : Editura Istros a Muzeului Brăilei, 2015
Bibliogr.
ISBN 978-606-654-118-3

I. Dumitrescu, Ion,
II. Păduraru, Marius

902(498-35 Argeş)

CUPRINS

CÂTEVA PRECIZĂRI PRIVIND ÎNTOCMIREA REPERTORIULUI

Volumul de față este concretizarea editorială a principalului rezultat obținut de autori în proiectul de cercetare CNCS-UEFISCDI intitulat *Expresivitatea arheologică a periferiei. Particularitățile contactelor interculturale în zonele de margine, din preistorie până în evul mediu*, pe care l-am condus, în perioada 2011-2013, în cadrul Muzeului Județean Argeș.

Unitatea de bază a acestui repertoriu este satul (așadar nu comuna) / orașul, prezentarea descoperirilor și cercetărilor eșalonându-se conform criteriului cronologic. Au fost alocate numere de catalog diferite pentru fiecare punct cu descoperiri în parte de pe teritoriul localităților (sate și orașe) incluse în repertoriu. În cazul punctelor cu descoperiri multiple, acestea au fost prezentate aplicând, din nou, criteriul cronologic, de la cele mai vechi descoperiri sau situri, la cele mai recente. Atunci când am avut de a face cu descoperiri ce nu au putut fi repartizate unui anume sat din cadrul comunei, am creat o voce dedicată comunei respective.

Am utilizat împărțirea și configurarea administrativ-teritorială actuală a județului, precum și denumirile de azi ale localităților, astfel că descoperirile arheologice făcute în localități cu denumiri vechi și între timp schimbate, se regăsesc prezentate sub numele actual al localității respective (de exemplu, Mârțești pentru fosta localitate Săpata de Jos), iar situri ce aparțineau altor localități au fost repartizate localităților actuale, conform configurării actuale a teritoriilor unităților administrative (de exemplu, castrele de la Urlueni se regăsesc sub vocea Afrimești – între timp, fostul cătun Afrimești al satului Urlueni, pe teritoriul căruia se află cele două castre, a devenit sat al comunei Bârla). În alte situații, am corectat erori făcute de-a lungul timpului involuntar și perpetuate din comoditate, însă neconforme cu realitatea, în urma cărora descoperiri importante au intrat în literatura de specialitate cu denumirea comunelor pe teritoriul cărora au fost făcute, și nu a satelor (de exemplu, tezaurul geto-dacic din argint „de la Rociu” a fost descoperit în satul Gliganu de Jos al comunei respective, iar situl geto-dacic și medieval „de la Cetățeni” se află în satul Valea Cetățuia din comuna Cetățeni). Pentru toate aceste situații determinate de schimbări de nume de localități, de noi delimitări teritoriale ale

unităților administrative sau de corecții de localizare, am făcut trimiterile necesare, în text, la vocile sub care se regăsesc informațiile.

Am renunțat a include în repertoriul de față situri a căror existență nu se confirmă în teren. Unele din aceste situri fictive se bucură, în continuare, de o reputație deosebită pe plan local, altele au reușit să pătrundă chiar în LMI sau RAN... Din prima categorie menționăm aici, doar ca exemplu, Coasta Frumoasă - Cârstienești din satul Corbșori, comuna Corbi (în realitate, Cârstieneștiul medieval, astăzi dispărut, se afla mult mai la vest, pe teritoriul comunei Sălătrucu) sau, din aceeași comună Corbi, Plaiul de Mijloc, sit cu pretinse rezonanțe medievale, în realitate rezultat al capriciilor naturii. Din a doua categorie, merită menționată fortificația de pământ din prima epocă a fierului care s-ar afla la vest de satul Valea Cetățuia, comuna Cetățeni, în punctul „Grigoroaia". Chiar dacă figurează atât în LMI (AG-I-s-B-13360), cât și în RAN (15411.02), acest sit nu se confirmă pe teren și nici în altă parte a satului Valea Cetățuia nu am reușit să îl localizăm, în ciuda numeroaselor investigații la fața locului făcute în perioada 2002-2004, dar și ulterior.

Date fiind condițiile impuse de limitarea spațiului tipografic și uzând de caracteristicile specifice și general-acceptate ale unui asemenea tip de lucrare, am utilizat sistematic abrevierile, îndeosebi cele convenționale (precum denumirea punctelor cardinale, datări, trimiteri bibliografice, denumiri de instituții etc.). O listă a acestor abrevieri se găsește la finalul volumului. De asemenea, pentru a nu se produce eventuale confuzii, prenumele arheologilor au fost menționate întregi la fiecare primă apariție în cadrul vocii respective, iar apoi, la următoarele menționări, fiind redate prescurtat (prin inițiale).

Cu toate că au existat numeroase situații în care intrările repertoriului au fost redactate în colectiv de toți cei trei autori, în pondere și proporții diferite de la caz la caz, de regulă s-a căutat a se ține seama în procesul de redactare de domeniul general de competență al fiecăruia dintre aceștia, și anume: Dragoș Măndescu – etapele cronologice și culturale de până la epoca romană, Ion Dumitrescu – epoca romană și cea post-romană și Marius Păduraru – epocile medievală și modernă.

Nu avem pretenții de exhaustivitate în ceea ce privește bibliografia fiecărui sit sau fiecărei descoperiri, însă de fiecare dată se va regăsi în secțiunea respectivă cel puțin literatura primară, prin intermediul căreia acestea au fost pentru prima oară menționate. În orice caz, lista bibliografică de la final poate fi utilizată cu încredere ca punct de plecare în realizarea unei viitoare bibliografii arheologice a județului Argeș.

Dragoș Măndescu

CADRUL GEOGRAFIC ȘI NATURAL AL JUDEȚULUI ARGEȘ[1]

Județul Argeș este situat în bazinul superior al râului Argeș, în jumătatea sudică a țării. Se învecinează la nord cu județele Sibiu și Brașov, la sud cu Teleorman, la est cu Dâmbovița, iar la vest cu Vâlcea și Olt.

Teritoriul județului măsoară 6789 km^2, reprezentând 2,9 % din suprafața României.

Relieful. Desfășurat de la nord spre sud, relieful județului se prezintă ca un amfiteatru natural, cuprinzând versantul sudic al masivului montan al Făgărașului, cu două culmi, cea de la nord, cu vârfurile cele mai semețe din Carpații românești (Moldoveanu - 2544 m și Negoiu - 2535 m) și cea de la sud, mai scundă (circa 2000 m), cu vârfurile Păpușa, Iezer, Ghițu, Frunții, precum și masivul Piatra Craiului. La marginea lor sudică, munții se termină brusc, printr-un abrupt înalt de câteva sute de metri, a cărui origine tectonică este trădată și printr-o sensibilitate seismică mai accentuată. Între masivele Făgărașului și Bucegilor se găsește o zonă depresionară: Dâmbovicioara – Dragoslavele – Rucăr.

Următoarea treaptă de relief este zona Subcarpaților Getici și Podișului Getic, alcătuit aici din platformele Cândești, Argeș și Cotmeana. Subcarpații Argeșului sunt formați dintr-o alternanță de munți mărunți („muncei" sau „muscele") ce depășesc pe alocuri 1000 m (Măgura Mățăului, 1017 m și Chicera, 1218 m), în medie având însă înălțimi de 800 m. Mai spre sud, câmpia are un caracter piemontan, marcat, în cazul celei de la Pitești, de terasele etajate ale Argeșului.

Clima este temperat-continentală. Temperatura medie anuală variază între 9,8°C în sudul județului (la Pitești) și 7,2°C în nordul județului (la Rucăr). Maxima absolută a înregistrat 41°C (în 1946, la Golești), iar minima absolută -31°C (în 1933, la Câmpulung). În medie, sunt 170 zile din an fără îngheț. Precipitațiile atmosferice cuprind valori între 1200 și 1400 mm anual în regiunea munților, scăzând treptat până la circa 600 mm în sudul județului.

[1] Pentru o prezentare detaliată, a se vedea sursele principale ale acestui capitol: Radu 1966, 5-19; Barco, Nedelcu 1974; Alexandrescu et alii 1980; mai recent, Alexiu 2013, 1-26.

Vântul bate frecvent din direcţiile nord-vest şi est, dar cel dinspre sud-est şi sud se remarcă prin forţa sporită.

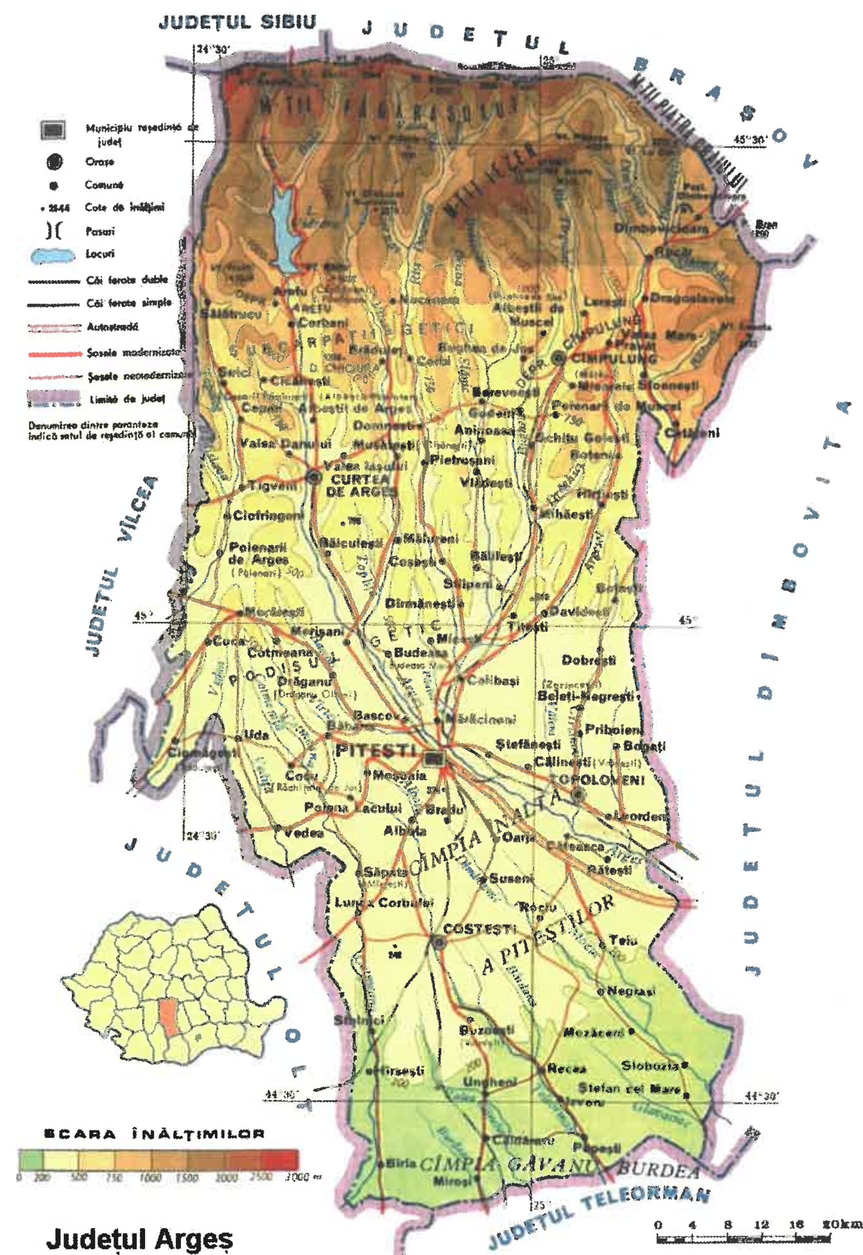
Hidrografia. Principala arteră hidrografică a judeţului este râul Argeş, care la ieşirea din judeţ, la sud de Cotu Malului (com. Leordeni), însumează un debit mediu de 35 m^3/s. Afluenţii mai importanţi primiţi în cadrul judeţului sunt Vâlsanul, Râul Doamnei (anterior, în acesta se varsă Râul Târgului, care la rândul său primeşte afluenţi importanţi precum Bratia şi Argeşelul), Râncăciovul şi Cârcinovul. De asemenea, în zona deluroasă a judeţului îşi au originea râurile Vedea, Vediţa, Cotmeana, Dâmbovnicul, Teleormanul şi Neajlovul. În extremitatea vestică a judeţului curge Topologul, afluent al Oltului, iar nord-estul judeţului este brăzdat de valea Dâmboviţei, râu ce-şi are izvoarele în Munţii Făgăraşului. În aceşti munţi există numeroase căldări şi lacuri glaciare: Bâlea, Capra, Podragul, Podrăgelul etc.

Solurile sunt foarte variate, în partea de sud şi de mijloc succedându-se aproape zonal soluri brune roşcate podzolite, negre argiloase (smolniţe), brune podzolite şi pseudogleizate, podzolice şi pseudorendzine tinere sau levigate. În partea de nord, începând chiar de pe coastele nordice ale platformei Cândeşti, se găsesc soluri brune gălbui şi brune gălbui aride. Pe înălţimile munţilor sunt soluri brune acide, podzolice brune, iar în culoarul Rucăr-Bran sunt şi rendzine. Pe lunci, solurile sunt aluviale.

Resursele naturale ale solului şi subsolului. În partea nordică, muntoasă a judeţului se dezvoltă vegetaţia alpină şi subalpină, reprezentată prin pajişti de rogoz, păiuş, iarba stâncilor, ţăpoşică şi prin întinse păduri de conifere, făgete şi stejărete. Judeţul Argeş se situează printre primele locuri în ceea ce priveşte extensiunea suprafeţei de păşuni alpine. Dintre resursele naturale ale subsolului munţilor, cea mai importantă o constituie gnaisul, exploatat pentru piatră de construcţie. În zona subcarpatică, au fost descoperite importante zăcăminte de lignit, de sare şi de petrol.

O prezentare a ***vegetaţiei şi faunei*** judeţului Argeş o considerăm necesară în vederea evidenţierii condiţiilor favorabile locuirii în această zonă de-a lungul epocilor. În munţi, dincolo de 1700 m altitudine, se întinde zona alpină a vegetaţiei. Partea superioară a acestei zone o formează pajiştile de pe vârfurile munţilor. Pe măsură ce altitudinea scade, devin tot mai frecvente elementele de vegetaţie lemnoasă, caracterizată prin prezenţa arbuştilor.

De la altitudinea de 1700 m în jos începe zona pădurilor, foarte întinsă; se întâlnesc mai întâi pădurile de răşinoase, tot mai mari şi mai dese pe măsură ce scade altitudinea. Dintre acestea predomină molidul. În pădurile de conifere există numeroase pajişti. Mai jos sunt pădurile de stejar. Dincolo de acestea, către sud, se intră în zona de silvostepă, în care pădurile sunt rare, alternând cu largi luminişuri.

Judeţul Argeş

Partea sudică a judeţului Argeş are o vegetaţie caracteristică zonei de câmpie. Aici se întâlnesc diferite ierburi (reprezentante ale familiei graminee, laptele cucului, stânjenelul pitic) şi subarbuşti (porumbarul, migdalul pitic).

Fauna judeţului este bogată şi diversificată. La munte, pe culmile din Făgăraş, se întâlneşte încă, deşi pe cale de dispariţie, capra neagră. Tot în etajul alpin mai trăiesc cinteza alpină şi alte zeci de specii de păsări. Dintre reptile, ajung până aici vipera comună şi şopârla de munte.

În zona pădurilor, speciile de animale sunt mult mai numeroase. Cerbul şi ursul sunt des întâlniţi, iar mistreţul coboară până în câmpie, căprioara ajungând până la linia Băbeni – Cotmeana – Piteşti. Tot în păduri mai trăiesc râsul, jderul, veveriţa, pisica sălbatică. Fără să fie caracteristice unui anumit mediu geografic, lupul, vulpea şi iepurele sunt prezente pe aproape tot cuprinsul judeţului. Dintre numeroasele specii de păsări amintim: cocoşul de munte, uliul, ierunca, sitarul, potârnichea, prepeliţa.

În privinţa ihtiofaunei, în cursurile superioare ale Topologului, Argeşului şi afluenţilor lor se găsesc păstrăvi, iar în aval mreană, clean, crap etc. De asemenea, lacurile din sudul judeţului, din zona de câmpie, sunt bogate în peşte.

SCURT ISTORIC AL CERCETĂRILOR ARHEOLOGICE ÎN JUDEŢUL ARGEŞ

I. Până la 1900[1]. Cum bine este cunoscut, momentul iniţial, punctul de pornire al multora dintre disciplinele tehnice şi ştiinţifice de la noi sunt datorate unor străini. Arheologia Argeşului nu face excepţie, începuturile sale fiind legate în mod indisolubil de numele italianului Luigi Ferdinando de Marsigli (1658-1730), deopotrivă militar şi om de ştiinţă.

Aflat în serviciul Casei de Habsburg din anul 1683, Marsigli este numit, în 1686, în funcţia de inspector general al fortificaţiilor imperiului. Om de încredere al markgrafului Ludovic de Baden, el va juca un rol important şi complex (strateg, inginer, sol, spion, mediator) în cadrul conflictului de la finalul secolului al XVII-lea dintre Imperiul Habsburgic şi cel Otoman. În acest context, Marsigli desfăşoară mai multe misiuni în Ţara Românească (de exemplu, în 1688, 1689, 1691 – în vara acestui din urmă an, el străbate Ţara Românească în nu mai puţin de patru rânduri), inclusiv întrevederi cu domnitorul Constantin Brâncoveanu şi cu stolnicul Constantin Cantacuzino[2]. Din toate ţinuturile unde l-au purtat campaniile militare şi misiunile sale strategice, Marsigli adună date istorice şi arheologice, dar şi din domeniul ştiinţelor naturii. Pretutindeni se arată interesat îndeosebi de vestigiile epocii romane, de fortificaţiile, podurile şi drumurile construite de romani. Vasta sa operă ştiinţifică elaborată pe baza observaţiilor şi datelor culese din teren în timpul campaniilor militare din zona Dunării, intitulată *Danubius Pannonico-Mysicus. Observationibus geographicis, astronomicis, hydrographicis, historicis, physicis perlustratus et in sex tomos digestus*, avea să vadă lumina tiparului la Haga, în 1726, sub forma unei extrem de pretenţioase realizări editoriale şi tipografice. În cel de-al doilea volum, la p. 69, fig. 39, Marsigli lasă o descriere succintă dar destul de exactă a castrului de la Câmpulung-„Jidova", vestigiu roman pe care îl cercetase amănunţit la faţa locului în timpul uneia dintre călătoriile sale prin Ţara Românească, spre Braşov: „SIDOVA. Ad flumen Campo-longo dictum, peculiaris figurae

[1] Pentru o versiune mai amplă a acestui material, a se vedea Măndescu 2009b, 53-66.
[2] Marcu 1931, 247-249; *Călători străini* 1983, 44-63.

fortalitium, utpote quadratium quidem & latera tria [a a a] è lateribus coctis & glareâ sunt extructa, quartum verò è terrâ [b]; sed quod idem ipsum intra ambitum suum parvum aliud fortalitium [c] figurae item quadratae & cujus duobus angulis [d d] duo item minora adhaerent, praeterea aggerem quadrilongam aream complectentem [e] includit; exterius antem fossa aliquantulum remotâ [f] tantùm non totum ambitur"[3].

Interesul românilor pentru antichitățile zonei aici studiate cunoaște un început ceva mai târziu, ce poate fi plasat către mijlocul secolului al XIX-lea, așadar la mai mult de un secol și jumătate după momentul Marsigli.

Preocupările de sorginte „națională" relative la potențialul arheologic al ținuturilor Argeșului și Muscelului cunosc un prim reprezentant în personalitatea complexă care a fost Cezar Bolliac (1813-1881) – poet, literat, revoluționar, politician, publicist, jurnalist (inclusiv proprietar de gazetă), numismat, arheolog, colecționar etc.

Pasionat de antichități, în special de cele de epoca romană, Bolliac va efectua, începând cu anul 1845 și până în 1876, o serie de excursii (dublate sau nu de săpături arheologice), pe speze proprii sau uneori cu subvenții guvernamentale, după un itinerar bine stabilit, la siturile arheologice cunoscute sau numai bănuite, excursii denumite de el, după moda vremii, „caletorii archeologice" sau „escursiuni archeologice"[4].

Argeșul și Muscelul vor fi străbătute și cercetate de Bolliac chiar în timpul primei lui excursiuni arheologice, aceea din 1845. În această investigație Bolliac nu a fost singur, „echipa" fiind alcătuită din cinci membri: alături de el se aflau Dimitrie Bolintineanu, August Treboniu Laurian (relațiile dintre Bolliac și Laurian se vor deteriora în a doua parte a călătoriei, Laurian părăsind grupul[5]) și cei doi frați vitregi ai lui Bolliac – frații Peretz. Traseul lui Bolliac a fost următorul, venind de la Vâlcea: Valea Negrului – Pitești – Câmpulung – Cetățuia lui Negru Vodă – Dâmbovicioara – Nămăești – Curtea de Argeș – Câmpul Rodovanului – Cetatea Poenari.

În timpul călătoriei, trimite periodic rapoarte succinte asupra obiectivelor vizitate la „Curierul Românesc" al lui Ioan Heliade Rădulescu, care le va publica în diferite numere ale gazetei (în ultimele luni ale anului 1845 – Anul XVII), într-o rubrică foileton cu titlul „Din itinerarul dlui Bolliac".

[3] „Sidova. Fort de un aspect extraordinar lângă râușorul Câmpulung. Este pătrat și trei dintre laturile sale [a, a, a] sunt construite din pietriș și cărămizi, iar a patra numai din pământ [b]. În această incintă se află un mic fort [c], de asemenea pătrat și în ale cărui colțuri [d, d] se găsesc alte două mai mici. În incinta cea mare, se mai vede de asemenea o construcție pătrată și alungită [e]. Această construcție are un șanț înconjurător, dar care nu o închide complet [f]" – trad. Tudor 1942, 229-230.

[4] Bolliac 2005.

[5] Papadima 1966, 131, 136-137.

Relatarea sectorului argeșean și muscelean al călătoriei este publicată în trei episoade, în nr. 80 (vineri, 30 noiembrie 1845), nr. 86 (luni, 3 decembrie 1845) și nr. 91 (luni, 14 decembrie 1845).

Deși a zăbovit „de nevoie" trei zile la Pitești, Bolliac nu găsește aici nimic care să-i poată trezi curiozitatea. Orașul este considerat, destul de puțin măgulitor pentru tradițiile sale culturale, „populat și bine împărțit și din cele mai vechi din țară, dar fără nici un interes istoric, economic sau poetic". La Câmpulung, obiectivul principal, Mănăstirea Negru Vodă, va fi curând substituit altuia, la fel de important: castrul de la „Jidova". În timpul vizitei la mănăstire, atenția îi este atrasă de o serie de cărămizi romane prinse în zidăria medievală. La întrebările lui despre proveniența cărămizilor romane, locuitorii nu-i pot preciza nimic: „Toți ne încredințară că nu este nimic roman în preajmă și că nici nu au auzit să se vorbească de un asemenea lucru; dar este un loc de care se zice că s-ar fi pomenit acolo sfărâmături de ziduri și că de acolo s-ar fi scos cărămizi mai-nainte". Aflând că locului îi spune „Jidova" sau „Uriașa de la Grădiște", Bolliac pornește într-acolo și vizitează zona ruinelor. Incitat, execută un mic sondaj arheologic conchizând că este vorba de un sit roman, o „cetate" romană. Era, practic, o redescoperire a castrului vizitat și semnalat cu 150 de ani înainte de Marsigli. În privința vizitei lui Bolliac la Curtea de Argeș, dincolo de descrierile comune ale monumentelor medievale, atrage atenția semnalarea pentru prima oară, chiar dacă în necunoștință de cauză, a sitului necropolei hallstattiene de la „Rodovanu". La ieșirea din oraș, către nord, pe „Câmpul Rodovanului", Bolliac este surprins de mulțimea grămezilor aplatizate de pietre. Nu le poate găsi o explicație și apelează la tradiția locală conform căreia acestea ar fi „temeliile caselor tătarilor". Evident, Bolliac avea în față mantalele (aplatizate) din bolovani de râu ale tumulilor uneia dintre cele mai mari și mai spectaculoase necropole hallstattiene aparținând grupului cultural Ferigile[6]. Mai departe, Bolliac își încheie periplul său istoric și arheologic prin zona noastră de interes cu o vizită la Cetatea Poenari, numită „Cetatea lui Țepeș".

Între anii 1850-1857, Bolliac se află în exil la Paris, ca urmare a eșecului acțiunii revoluționare de la 1848 din Muntenia. Aceasta este o perioadă benefică pentru preocupările sale teoretice de arheologie, el fiind la curent cu cele mai recente studii în domeniu, pe care le avea acum la îndemână, și intrând probabil în contact cu personalitățile științifice ale vremii.

Recent întors din exilul parizian, în primăvara anului 1858 Bolliac reia seria „caletoriilor archeologice". Din excursiunea din anul 1858 datează prima semnalare a cetății getice de la Râca, în sudul județului Argeș, important obiectiv arheologic a cărui existență a fost confirmată, după un secol și

[6] Nania 1990, 3-21.

jumătate de uitare, în urma cercetărilor arheologice efectuate de Muzeul Judeţean Argeş[7]. De fapt, Bolliac menţionează pentru prima oară existenţa unui sistem coerent de cetăţi preromane din Muntenia (el le atribuie chiar dacilor, apropiindu-se foarte mult de adevăr, aceste monumente arheologice aparţinând civilizaţiei getice din secolele IV-III a.Chr.): Talpa-Netoţi (astăzi Trivalea-Moşteni, jud. Teleorman), Râca (jud. Argeş) şi Orbeasca de Sus (jud. Teleorman), toate aflate într-un areal cu o rază de circa 15 km. Descrierea pe care Bolliac o face acestor trei cetăţi „ardicate pe piscuri înalte şi mai înconjurate de gârlă, care e aici în zig-zaguri" îşi păstrează şi astăzi valabilitatea. În spiritul romantic al timpului, el vede în aceste monumente arheologice fortificaţiile dacice demantelate de Traian după victoria de la Tapae (localizată de el în apropiata localitate Talpa – astăzi Talpa-Ogrăzile, jud. Teleorman!). De neexplicat rămâne confuzia hidronimică căreia Bolliac îi cade victimă: peste tot el vorbeşte de malul drept al Vedei, deşi, în realitate, râul care străbate zona şi pe al cărui mal drept sunt respectivele cetăţi este Teleormanul. Excursiunea din 1858 este publicată de Bolliac într-o broşură intitulată *Callĕtorie archeologică în România*, Bucuresci, 1861 (pe pagina de titlu, anul apariţiei este 1858).

Seria cercetărilor arheologice de teren în zona aici discutată, cu executarea unor săpături arheologice propriu-zise, va fi reluată peste trei decenii de către Dimitrie C. Butculescu, „elevul" lui Bolliac în acest domeniu.

Dar până atunci, în zona Argeşului şi Muscelului au mai avut loc câteva evenimente în domeniu, remarcabile pentru acea perioadă, ce merită a fi subliniate. În 1855-1856 apărea prima monografie a Câmpulungului, scrisă de Constantin D. Aricescu, în care erau evocate, în spiritul romantic al timpului, nu numai monumentele din oraş, inclusiv castrul de la „Jidova"[8], ci şi cele din împrejurimi, printre care şi „Cetăţuia de la Stoeneşti"[9] (= Cetăţeni).

La scurtă vreme, în 1857, Alexandru Odobescu (1834-1895) împreună cu prietenul său C. Cornescu vizitează atât Câmpulungul şi Curtea de Argeş, cât şi împrejurimile acestora cu urme arheologice, situri printre care s-a numărat şi cel de la Cetăţeni[10], pentru ca un an mai târziu, în iulie 1858, Alexandru Pelimon să viziteze castrul de la „Jidova"[11]. Odobescu se va reîntoarce curând, în vara anului 1860, pentru noi studii arheologice în Argeş, din însărcinarea Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice. Periplul a fost mai amplu, incluzând şi obiective de interes istoric şi arheologic din Vâlcea şi

[7] Măndescu 2006b, 55-66.
[8] Aricescu 1855, 33-38.
[9] Aricescu 1856, 95-99.
[10] Odobescu 1981, 9; Rosetti 1975, 273.
[11] Pelimon 1858, 21.

Sibiu[12]. De astă dată era însoţit de soţia sa, Alexandra (Saşa) şi de pictorul de origine elveţiană Henric Trenk (1818-1892).

În Argeş au fost vizate mai ales biserici vechi şi mănăstiri, Odobescu şi Trenk înregistrând cărţile vechi şi odoarele lăcaşelor de cult, desenând detalii arhitecturale ori vederi de ansamblu ale monumentelor, copiind inscripţii, pisanii, portrete votive, pomelnice etc. Între 19 iunie şi 9 iulie, cât se află în Argeş, stabilindu-şi „cartierul general" la conacul de la Goleşti, Odobescu vizitează Piteştiul şi Schitul Trivale, Tutana, Bascovele, Cotmeana, Vărzaru, Bădiceni, Robaia, Curtea de Argeş, Brădet, Văleni. Extrem de plastic şi expresiv este descrisă încercarea escaladării muntelui pe vârful căruia se înalţă cetatea Poenari (numită „Cetatea lui Ţepeş"), pentru a pătrunde între zidurile acesteia (luni, 27 iunie). Nici Odobescu, „neînvăţat a sui" şi nici Trenk nu au finalizat escaladarea. Totuşi, graficianul, căţărat „pe o muche în dosul cetăţii", a reuşit să deseneze o imagine de ansamblu a acesteia, desen definitivat la Curtea de Argeş, în dimineaţa zilei următoare, cum precis notează Odobescu: „Ţiu bine minte că marţi 28 iunie 1860 am petrecut dimineaţa la Curtea de Argeş. Trenk s-a apucat să facă o mică aquarelă de cetatea lui Ţepeş, pentru doamnele de la Goleşti..."[13].

În acelaşi an (1860), în luna august, Câmpulung era vizitat şi cercetat de un alt mare amator de antichităţi, deşi diletant „fără sistemă şi fără metodă", cum îl caracteriza marele său rival, Cezar Bolliac. Maiorul Dimitrie Papazoglu (1811-1892), căci despre el este vorba, sosea în vechea reşedinţă a Basarabilor în calitate de delegat ministerial pentru cercetarea monumentelor istorice din oraş. El era însoţit de un „desenator privat"[14], iar cu acest prilej va vizita şi „Cetăţuia lui Negru Vodă" de la Cetăţeni[15].

Un deceniu şi jumătate mai târziu, în 1874, Dimitrie Papazoglu a revenit în Câmpulung, continuându-şi investigaţiile şi prin bisericile din Curtea de Argeş. Impresiile sale din această călătorie le publică în acelaşi an, într-o broşură de 15 pagini intitulată *Escursiune arheologică la trei vechi reşedinţe ale României - Câmpulung, Curtea de Argeş şi Târgovişte*, Bucureşti, Tipografia Petrescu-Conduratu, Strada Belvedere (Otelu Rusia). Monumentele medievale din locurile vizitate sunt găsite „într-o stare vrednică de toată jalea". La Câmpulung „nu se mai vede nici un monument strămoşesc", ci numai elemente disparate, rupte din contextul original: un balcon stingher, herbul Valahiei, sculptat în piatră, zăcea prăvălit într-o râpă, crucea cu vechile privilegii ale oraşului „trântită într-o curte a unui particular", „o altă cruce înfiptă în zid"... Mai semnalează că a găsit la Bărăţie „o piatră mormântală ...

[12] Odobescu 1981, 44-79.
[13] Odobescu 1981, 51-52.
[14] IMR, 29-30.
[15] Rosetti 1975, 273, fig. 6.

înconjurată cu mai multe litere sculptate latine ... din timpul cruciadelor" (desigur, este vorba de lespedea tombală a comitelui Laurencius de Longo Campo), iar la Mănăstirea Negru Vodă un pahar de argint aurit, danie a lui Matei Basarab, precum și „un chivot de argint aurit lucrat în smalț" pentru care sugerează autorităților a-i permite să-l transfere la „Muzeul Națiunii". Tocmai acest muzeu constituit în jurul colecției particulare a lui Papazoglu (o imensă colecție eterogenă de antichități, piese arheologice preistorice, elemente de lapidariu, numismatică, piese geologice, curiozități naturale etc., pe care bătrânul maior o punea la dispoziția amatorilor, la domiciliul său din București, Culoarea Albastră, Str. Văcărești, nr. 151 cu titlul pompos de „Muzeu al Națiunii") îi va atrage critica virulentă, acidă și necruțătoare a lui Cezar Bolliac, exprimată public în „Buciumul". Evident, orgoliul său nemăsurat și statutul de profesionist în ale „anticelor" (curând, în 1869, va fi numit președinte al Comitetului Arheologic din București) nu-i puteau îngădui lui Bolliac, el însuși mare colecționar, însă unul „cu ștaif", să accepte sau măcar să întrevadă la orizont o astfel de concurență din partea unui diletant cum era Papazoglu. Acesta din urmă nu se lasă mai prejos și atacă de fiecare dată când are prilejul. Într-un astfel de episod, Bolliac este caracterizat drept „înverșunatul inamic al progresului Muzeului [Națiunii - n. n.], neîmpăcatul vrășmaș a tot ce un român ar fi făcut bun, străinul de principiile fraternității și dragostei noastre naționale [...] care odată ce văzu fapta bună săvârșită de mine, se porni a mă înjura cu cea mai sălbatică furie și a profana tot ce românii au mai sacru, suvenirele strămoșilor noștri"[16]. Pe lângă duelul mult mai celebru Bolliac – Odobescu pe tema „lulelelor dacice", cel dintre același Bolliac și Papazoglu completează imaginea unor dispute aprige și pline de savoare din lumea arheologică românească aflată atunci la începuturile constituirii sale.

Dimitrie Butculescu (1845-1916) are marele merit de a fi deschis seria săpăturilor arheologice de amploare în Muscel[17]. Prima și cea mai consistentă etapă a preocupărilor arheologice muscelene ale lui Butculescu se înregistrează în toamna anului 1876, când proaspătul „membru cu drepturi depline" în Comitetul Arheologic efectuează o lungă campanie de săpături în castrul roman de piatră de la Câmpung-„Jidova", între 7 septembrie și 18 octombrie. Săpăturile sale, primele de mai mare amploare făcute aici după sondajul restrâns executat de entuziastul Bolliac în anul 1845, au vizat dezvelirea părții exterioare a unui sector important din zidul de incintă (latura de nord și cea de vest), cercetarea porții nordice (*porta decumana*) și a unor sectoare din zona centrală a spațiului interior. Această „explorațiune" a fost finanțată de Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice inițial cu 400 franci, și apoi

[16] Pappasoglu 1864, 3.
[17] Butculescu 2009.

suplimentată, în luna octombrie, cu aceeași sumă[18]. În timpul desfășurării șantierului, opinia publică era ținută la curent cu cercetările lui Butculescu prin intermediul unor note sau scurte reportaje publicate de presa vremii, precum acelea din gazetele „Românul"[19] și „Telegraful Român"[20]. Efortul depus atunci de Butculescu pentru dezvelirea și punerea în evidență a structurii ruinelor castrului a fost considerabil. Din două fotografii de la sfârșitul secolului al XIX-lea realizate de J. Niculescu, probabil cele mai vechi imortalizări fotografice ale vestigiilor romane la „Jidova" (și totodată ale unui sit arheologic argeșean – vezi infra, foto p. 32), în care castrul apare ca o masă amorfă de piatră, prăbușită în neorânduială, reiese clar dificultatea avută de Butculescu la reperarea traseului zidurilor, la localizarea porților, la determinarea elementelor de castrametație în general. Imaginea ruinelor dezvelite în timpul cercetărilor sale – simetrice, riguros ordonate, încă solide, imagine pe care el o propune publicului contemporan – este, desigur, una idealizată, situația reală din teren fiind mult mai dramatică.

Foarte probabil că în această perioadă de aproape o lună și jumătate petrecută la Câmpulung, Dimitrie Butculescu a dispus de timpul necesar să investigheze îndeaproape și alte obiective de interes istoric și arheologic din oraș, printre acestea numărându-se cu siguranță biserica catolică „Sfântul Iacob cel Mare" („Bărăția"), unde execută două desene, unul cu binecunoscuta piatră de mormânt a comitelui Laurencius de Longo Campo, celălalt cu inscripția de pe clopotul lăcașului catolic, piesă din 1525, astăzi dispărută[21].

Tot în toamna anului 1876, probabil în a doua jumătate a lunii octombrie, după ce încheie șantierul de la „Jidova", Butculescu se deplasează la Cetățeni, unde, timp de o săptămână face mai multe sondaje în cadrul sitului geto-dacic și medieval de pe malul stâng al râului Dâmbovița, atât pe locul fortificației din vârful monticolului „Cetățuia lui Negru Vodă", cât și pe panta vestică a acestuia, către râu. În urma studierii materialului arheologic descoperit în aceste sondaje, Butculescu realizează că descoperirile de la Cetățeni sunt din două epoci distincte. Dacă cea mai nouă dintre acestea, cea medievală, nu i-a ridicat probleme în privința determinării, dată fiind expresivitatea pieselor arheologice din această perioadă (fragmente de cuirasă, diverse piese de armament, o cruce, ceramică specifică etc.), nu același lucru se poate afirma și despre etapa mai veche a sitului, aceea a perioadei geto-dace, preromane. Butculescu nu remarcă sau nu evidențiază în textul său similitudinile dintre materialul arheologic al orizontului mai vechi, geto-dacic,

[18] Păunescu 2003, 60, nota 14.
[19] *Cetatea Jidova sau Uriașa din districtul Muscel, plaiul Nucșoara*, în „Românul", XX, 1876, 27-28 septembrie, p. 862.
[20] *Cetatea Jidova*, în „Telegraful român", XXIV, 1876, 14 octombrie, p. 322.
[21] Chihaia 1965, 79, nota 26, fig. 6; Măndescu 2006a, 207-213.

de la Cetățeni și cel pe care tot el îl dăduse la iveală la Piscul Crăsani, optând pentru atribuirea acestei etape mai vechi epocii romane sau, mai clar, perioadei bizantine, dus în eroare de caracterele grecești de pe ștampila unei toarte de amforă, în realitate antică. Oricum, trecând peste aceste inadvertențe, Butculescu are marele merit de a fi atras atenția asupra enormului potențial arheologic al sitului de la Cetățeni și rămâne în istoricul cercetării acestuia drept cel dintâi dintr-o lungă serie de arheologi care au făcut aici săpături[22].

La finalul campaniei arheologice muscelene din toamna anului 1876, colecția de antichități a lui Butculescu se îmbogățea cu 156 noi piese: 71 romane, de la castrul „Jidova", iar 85 medievale, de la Cetățeni („Cetatea lui Negru Vodă", „Cetatea Dâmboviței")[23].

Cinci ani mai târziu, în toamna anului 1881, Butculescu va reveni în Muscel, delegat de ministrul Instrucțiunii Publice, V. A. Urechia, împreună cu doi renumiți savanți francezi ai timpului, etnografii și orientaliștii Léon de Rosny (secretarul Institutului Etnografic din Paris) și Auguste Lesouëf, aflați într-o vizită de documentare prin ținuturile românești[24]. Însemnările lui Butculescu în legătură cu această călătorie, în care se acordă o pondere mai mare episodului vizitei la situl de la Cetățeni, sunt valoroase și prin referirile, uneori destul de detaliate, la campania de săpături pe care o făcuse acolo în 1876[25].

Anul următor (1882), peregrinările sale arheologice îl aduc din nou pe Butculescu în zona Muscelului, de astă dată la mănăstirea Vieroș, în a cărei biserică descoperă, cu totul neașteptat, piatra de pe mormântul voievodului Nicolae Alexandru, adusă aici în împrejurări necunoscute de la mănăstirea Negru Vodă din Câmpulung, unde în zadar o căutase în timpul vizitelor din anii anteriori[26].

Alte săpături despre care avem informații certe, însă nu le putem plasa cu exactitate în timp (ca de altfel nici în spațiu, în cuprinsul siturilor respective), au fost făcute de Butculescu în castrul de la Săpata de Jos (com. Săpata, jud. Argeș) – „Bumbueni, la vest de Lăngești"[27].

Cercetările entuziaste ale lui Butculescu în castrele de la „Jidova" și de la Săpata de Jos au fost deschizătoare de drumuri pentru arheologi ai antichității romane care treptat, prin studii din ce în ce mai elaborate, aveau să conducă la individualizarea clară și distinctă a ceea ce astăzi cunoaștem drept *limes transalutanus*.

[22] Rosetti 1975, 261 și urm.; Măndescu 2006c, 19-23.
[23] Păunescu 2003, 62.
[24] Gheorghiu 1905, 10.
[25] Butculescu 2009, 99-154.
[26] Chihaia 1974, 217.
[27] Păunescu 2003, 62, nota 21.

Curând după săpăturile lui Butculescu la „Jidova", în anii 1884-1885, tânărul filolog, epigrafist și arheolog german Carl Schuchhardt (1859-1943), pe atunci profesor particular și tutore în serviciul prințului Alexandru Bibescu la conacul acestuia de la Epureni, va întreprinde – cu sprijinul și sub protecția prințului și a ministrului Instrucțiunii Publice, Dimitrie A. Sturdza – numeroase călătorii în căutarea fortificațiilor și a drumurilor romane din spațiul românesc. Itinerarele sale îl vor purta inclusiv în zona aici studiată, unde localizează pentru prima oară, chiar dacă numai ipotetic, un drum roman între Urlueni și Câmpulung[28].

Episodul Schuchhardt avea să fie urmat la scurtă vreme de cercetările de teren mult mai consistente și mai aprofundate, dublate uneori de sondaje arheologice mai mult sau mai puțin restrânse, efectuate pe traseul limesului transalutan, sub egida Muzeului Național de Antichități, de Grigore Tocilescu (1850-1909) și de harnicul său colaborator, inginerul topograf Pamfil Polonic (1858-1944).

Contribuțiile aduse de cei doi arheologi, în ultimul deceniu al secolului al XIX-lea, la cunoașterea sectorului argeșean al limesului transalutan sunt esențiale. Practic, situația generală a fortificațiilor romane cunoscute a rămas de atunci neschimbată. Pamfil Polonic a parcurs cu pasul, în mai multe rânduri, întregul traseu al limesului, a cules legendele și povestirile localnicilor legate de vestigiile arheologice, a văzut la fața locului castrele de la Urlueni, Izbășești, Săpata de Jos, Albota, Purcăreni și „Jidova", studiindu-le amănunțit prin cercetări de suprafață. Acolo unde a considerat respectivul sit de un potențial însemnat, a executat și săpături arheologice (de exemplu la „Jidova", în 1901), a realizat schițe, relevee, descrieri topografice, planuri, hărți etc., toate acestea într-o manieră coerentă și parte a unui sistem unitar de studiu[29]. Chiar dacă majoritatea însemnărilor lui au rămas inedite (se păstrează, însă, în manuscris)[30], o bună parte din rezultatele și concluziile cercetărilor sale de teren au fost valorificate prin publicare de către Grigore Tocilescu[31].

În anul 1898, Polonic a parcurs și traseul „Brazdei lui Novac de Nord". În partea de sud a actualului județ Argeș, el a reperat urmele valului de pământ la Zuvelcați (com. Bârla), Urlueni (com. Bârla), Cornățel (com. Buzoiești), Curteanca (com. Buzoiești) și Negrași. Sectorul de val de la Negrași fusese anterior descris de Schuchhardt, în 1885, acesta arătând că la Negrași valul era vizibil la 1/2 km nord de sat, pe o lungime de circa 200 m[32].

[28] Schuchhardt 1885, 228-229, pl. IV.
[29] Barbu 1965, 237-240; Păunescu 2003, 65-69.
[30] P. Polonic, *Despre valurile, drumurile și cetățile din țările locuite de români*, BAR, ms. 5137. O listă a manuscriselor lui Polonic păstrate la BAR, la Barbu 1965, 40.
[31] Tocilescu 1900, 127-129, 132-134.
[32] Schuchhardt 1885, 219.

II. După 1900. *Pre- și protoistoria.* Cercetarea preistoriei spațiului argeșean a început cu adevărat abia în perioada postbelică și mai cu seamă după înființarea muzeului din Pitești. Cercetările de suprafață efectuate de Ion Nania, Paul I. Dicu și Trifu Martinovici pe valea râului Argeș, dar și pe văile unor cursuri de apă mai mici, precum Bascov, Robaia, Tutana, Mozacu, Dâmbovnic, Neajlov etc., au dus, încă din al treilea sfert al secolului XX, la descoperiri consistente de unelte de piatră atribuite paleoliticului inferior. Aceste descoperiri au permis includerea teritoriului actual al județului Argeș în arealul de răspândire a așa-numitei culturi paleolitice „de prund"[33].

Neoliticul „clasic" cu greu își face simțită prezența în această zonă. Câteva fragmente ceramice disparate descoperite de Ion Nania în sudul județului, în anii '60 ai secolului XX, precum și un depozit de unelte din silex, descoperit întâmplător tot în sud, la Deagu se Jos, salvat de același arheolog și atribuit culturii Starčevo-Criș, sunt singurele elemente ce pot fi atribuite acestei etape a preistoriei[34].

După aceste firave prezențe ale comunităților neolitice în spațiul actual al județului Argeș, urmează o etapă mult mai bine reprezentată atât în privința vestigiilor materiale cât și în cea a cercetărilor arheologice de teren, și anume eneoliticul, periferia nordică a culturii Gumelnița. Sondajul arheologic efectuat în 1947 de Mircea Petrescu-Dîmbovița în tellul „Măgura de la Heleșteu" din Surdulești, aflat astăzi în extremitatea sudică a județului, aproape de hotarul cu Teleormanul, avea să fie prima săpătură arheologică într-un sit gumelnițean din zona Argeșului[35]. Rezultate spectaculoase, însă în cea mai mare parte rămase nepublicate, au fost obținute în timpul cercetării arheologice a tellului I de la Teiu – o colaborare din anii 1959 și 1963 a Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan" din București (șantierul a fost coordonat de Sebastian Morintz) cu muzeul din Pitești (reprezentat de Ion Nania)[36]. Deși inventarul arheologic descoperit atunci este numeros și variat, supus deseori unor tentative de re-valorizare[37], însemnătatea sa documentară și științifică rămâne totuși limitată, de vreme ce nu ne-au rămas informații legate de contextul descoperirilor, de asocieri sau de eventualele ansambluri închise. Mai recent, Muzeul Județean Argeș a desfășurat cercetări arheologice în alte două telluri gumelnițene din sudul județului, și anume în 1985, la Popești (Teodor Cioflan)[38], precum și două campanii de săpături, în 2000 și 2001, la Zidurile (Dragoș Măndescu)[39].

[33] Nania 1968, 17-22; Dicu 1972, 223-234.
[34] Nania 1965, 317-319, fig. 4.
[35] Petrescu-Dîmbovița 1953, 523-542.
[36] Morintz 1962, 273-284; Nania 1967, 7-23.
[37] Vulpe 1975, 22, nr. catalog 25, pl. 2/25; Măndescu 2007, 39-40, pl. 1; Neagu, Măndescu 2011, 75-92; Georgescu, Niculescu 2011, 93-95.

Siturile atribuite epocii bronzului sunt numeroase în Argeș, însă cunoscute îndeosebi prin intermediul perieghezelor și descoperirilor întâmplătoare. Un program de cercetare arheologică a epocii bronzului nu a fost inițiat deocamdată de muzeele din Pitești și Câmpulung, aceasta poate și pentru că rezultatele nu ar fi fost atât de relevante din punct de vedere muzeistic, expozițional, deși există o sumedenie de excepții. De exemplu, descoperirile întâmplătoare de morminte în ciste din lespezi de piatră, datând de la începutul epocii bronzului, făcute în perioada interbelică în zona fostului sat Cetățeni Deal (azi Cetățeni), l-au determinat pe Ioan Andrieșescu să acorde o atenție deosebită zonei respective. În 1960, alte morminte de același tip erau descoperite tot la Cetățeni de Sebastian Morintz, și la Apa Sărată, lângă Câmpulung, de Dinu V. Rosetti și Flaminiu Mârtzu. Multă vreme rămase inedite, informațiile legate de aceste descoperiri au fost valorificate științific după câteva decenii, de Christian Schuster[40].

Tot inedite au rămas și rezultatele săpăturilor arheologice efectuate în anii '70 ai secolului XX în două importante așezări ale culturii Tei, și anume cea de la Bucșenești-Lotași, cercetată de Alexandru Vulpe și Eugenia Popescu în 1971, și cea de la Bilcești, cercetată de Vlad Zirra și Flaminiu Mârtzu în 1973. Un an mai târziu, Ersilia Tudor cerceta la Valea Calului o așezare de la începutul epocii bronzului, care va contribui și la clarificarea unor aspecte importante ale aspectului Brătești în nordul Munteniei[41]. Aceste campanii de săpături ilustrează o etapă consistentă de colaborări în vederea studierii vestigiilor epocii bronzului între muzeele locale și Institutul de Arheologie din București, colaborare ale cărei începuturi se situează încă în 1957, când așezarea Coțofeni de la Retevoiești a fost cercetată de un colectiv de arheologi și muzeografi reprezentând institutul din București (Dorin Popescu l-a însărcinat pe Dinu V. Rosetti cu coordonarea săpăturilor) și muzeul din Pitești (Lucian Stănculescu și Vitalie Stănică)[42].

Mai recent, noi stațiuni arheologice din epoca bronzului au fost descoperite îndeosebi prin intermediul săpăturilor de salvare desfășurate de arheologii Muzeului Județean Argeș: o așezare Glina cercetată de Teodor

[38] Cioflan 1995, 5-12.
[39] Măndescu 2001b, 7-19; Măndescu 2002, 31-38, fig. 1-12.
[40] Schuster 1997, 126, 169-170, 187-188, 217-225, nr. catalog 2, 66-67, fig. 23-26, 40, 79/1; 80/1-2; 81/1-2; 82/1; 144; 145/2.
[41] Tudor 1982, 94-100; Tudor 1987, 3-9.
[42] Popescu, Rosetti 1959, 703-717.

Cioflan și Romeo Maschio la Șerbănești, în 1988[43], și o așezare Tei documentată de Ion Dumitrescu la Valea Stânii, în 2009[44].

Dacă pentru începuturile primei epoci a fierului teritoriul Argeșului pare depopulat (de exemplu, nu există nicio descoperire care să poată fi atribuită cu certitudine culturii Basarabi), către finalul acestei epoci siturile sunt tot mai numeroase, toate înscriindu-se în arealul grupului Ferigile. Primele descoperiri mai importante au fost făcute de Ion Nania, reprezentând Muzeul Județean Argeș, în 1963, în zona de nord a orașului Curtea de Argeș și pe câmpul dintre satele Leșile și Teiu din Vale[45]. Apoi, începând din 1965, colaborarea dintre Muzeul Județean Argeș și Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan" din București, prin intermediul arheologilor Eugenia Popescu și Alexandru Vulpe, va duce la un fructuos program de cercetare, întins pe durata a două decenii și axat pe valea râului Topolog, în care au fost descoperite numeroase necropole reprezentative pentru grupul Ferigile, precum cele de la Tigveni, Cepari și Rudeni[46]. O altă necropolă importantă a grupului Ferigile, situată în centrul satului Țițești, din păcate distrusă de construcțiile recente, a fost cercetată în anii '60-'70 ai secolului XX, în diverse etape, de Ion Nania, respectiv Eugenia Popescu și Alexandru Vulpe[47]. În prezent, printre obiectivele de cercetare arheologică ale Muzeului Județean Argeș se numără și o necropolă hallstattiană târzie localizată în marginea sudică a comunei Țițești, la Valea Stânii, unde săpăturile au început în 2014 sub coordonarea lui Dragoș Măndescu.

Perioada de început a celei de-a doua epoci a fierului este, din nou, o etapă cronologică și culturală foarte slab reprezentată pe teritoriul actual al Argeșului. Fragmentele ceramice descoperite în periegheze de Ion Nania, în al treilea sfert al secolului XX, în sudul județului, sugerează însă o prezență getică certă în zona respectiv. Această prezență este confirmată, de altfel, de cetatea de la Râca-„Tudoria", singurul sit din secolele IV-III a.Chr. din Argeș în care au avut loc săpături arheologice, și anume un sondaj realizat în 2006 de Dragoș Măndescu[48].

Peisajul arheologic se populează însă brusc în a doua parte a celei de-a doua epoci a fierului, corespunzătoare culturii geto-dace clasice (secolele II a.Chr. – I. p.Chr.). Acum descoperirile nu mai pot fi subsumate unei anumite zone, ci sunt răspândite relativ uniform pe teritoriul județului, atât în nord cât și

[43] Cioflan, Maschio 2000, 7-14

[44] Dumitrescu, Miroiu 2008, 21-37.

[45] Nania 1990, 3-21; Măndescu 2004b, 139-174; Măndescu 2005a, 33-43.

[46] Vulpe, Popescu 1972, 75-111; Popescu, Vulpe 1982, 77-114; Popescu, Vulpe 1992, 109-113.

[47] Popescu, Vulpe 1982, 102, fig. 24; Nania 2002, 49-51, fig. 1.

[48] Măndescu 2006b, 55-66.

în sud. În zona submontană, de nord, cel mai important sit arheologic geto-dacic rămâne cel de la Valea Cetățuia (Cetățeni), unde primele săpături sistematice, coordonate de Dinu V. Rosetti, încep încă din anii celui de-al doilea război mondial (1940-1942), sub auspiciile Comisiunii Monumentelor Istorice. Lui Dinu V. Rosetti i se vor alătura arheologi de la muzeele din Câmpulung (Flaminiu Mârtzu) și Pitești (Ion Nania și mai apoi Teodor Mavrodin). Din 1969, Lucian Chițescu îl va însoți pe Dinu V. Rosetti la Cetățeni, treptat Muzeul Național de Istorie a României din București[49] preluând responsabilitatea științifică a șantierului. Cele mai recente săpături arheologice în situl geto-dacic de la Cetățeni au fost efectuate de Muzeul Județean Argeș (Dragoș Măndescu), timp de trei campanii (2002-2004)[50].

Alte situri geto-dace au fost reperate în anii '60 și '70 ai secolului XX, în partea de nord a județului, în special în zona Câmpulungului (în oraș și în apropiere, la Bughea de Sus), de muzeul local condus de Flaminiu Mârtzu, dar fără a se întreprinde săpături arheologice consistente[51]. În aceeași perioadă (1973), Eugenia Popescu de la Muzeul Județean Argeș cerceta un sit deosebit din cea de-a doua epocă a fierului (loc de cult geto-dacic), descoperit întâmplător în pădurea satului Conțești[52].

Pentru partea de sud a județului, importante descoperiri în ceea ce privește cultura geto-dacică clasică au fost făcute de Ion Nania în 1956-1958, când, prin cercetări de suprafață a localizat o mare așezare la Teiu din Deal[53], din păcate distrusă ulterior de lucrările agricole intensive. Tot pentru arealul meridional, merită menționată descoperirea întâmplătoare, în 1964, pe un teren agricol de la sud de satul Gliganu de Jos, a unui tezaur alcătuit din podoabe geto-dace din argint și denari romani republicani. Muzeul Județean Argeș a reușit recuperarea acestei importante descoperiri ce a intrat în literatura de specialitate drept „tezaurul de la Rociu"[54].

De la epoca romană la evul mediu timpuriu. Cercetarea monumentelor arheologice ale epocii romane din județul Argeș în secolul XX debutează cu săpăturile deja amintite ale lui Panfil Polonic la „Jidova", în 1910. Au urmat apoi cercetările lui Dumitru Băjan, student la Litere, la clădirea termelor de la Rucăr. Din raportul său înaintat lui Grigore Tocilescu la 28 octombrie 1904, reiese că săpăturile au fost desfășurate într-un timp scurt (cinci zile) și cu

[49] Rosetti, Chițescu 1973, 55-58.

[50] Măndescu 2006c.

[51] Mârtzu 1971, 42-44; Mârtzu 1981, 81-88.

[52] Vulpe, Popescu 1976, 217-226.

[53] Nania 2000a, 25-31.

[54] Teodorescu et alii 1969, 101-108.

lucrători puțini. Edificiul, considerat de Băjan parte dintr-un castru, a fost dezvelit doar parțial[55].

În anii '30, Vasile Christescu, profesor la Școala Normală de Băieți din Pitești (oraș în care, în 1929, și-a publicat și teza de doctorat, *Viața economică în Dacia romană*), a efectuat săpături la Săpata și Urlueni. La Săpata (actualmente satul Mârțești), cercetările desfășurate în anii 1929-1930 au vizat toate cele trei obiective din epoca romană: castrele și termele. Christescu și-a concentrat săpăturile din castrul mare în mai multe puncte: în colțul estic, unde a fost dezvelit un turn, în colțul nordic, pe latura nord-vestică, zona porții, în incinta castrului către colțul sudic și în *praetentura*, unde s-a descoperit un tezaur compus din 44 de monede romane. În castrul mic, săpăturile au avut caracter de sondaj, iar clădirea termelor a fost dezvelită integral[56]. La Urlueni, Vasile Christescu a efectuat câteva sondaje. Rezultatele lor au rămas inedite, scurte trimiteri la acestea găsim în raportul privind săpăturile de la Săpata[57].

Imediat după cel de-al doilea război mondial, unele verificări în teren la monumentele din epoca romană din actualul județ Argeș a efectuat Dumitru Tudor. Astfel, în 1951, acesta a întreprins cercetări în zona castrului roman Câmpulung-„Jidova" și pe Câmpul Rucărului. Cu această ocazie, a urmărit să verifice informațiile lui Pamfil Polonic cu privire la existența unui val de pământ în zona Valea Mare-Nămăiești[58]. Dumitru Tudor precizează că observațiile lui Polonic se confirmă în teren. Despre construcția săpată anterior parțial de Dumitru Băjan la Rucăr, Tudor afirma că făcea parte dintr-un *burgus* (observație ulterior revizuită)[59].

Cu scopul de a observa raportul dintre „Troian" și „Brazda lui Novac de Nord", Dumitru Tudor a efectuat și câteva cercetări de teren la Urlueni, în anul 1960[60], urmate de cele ale lui Radu Vulpe și Exspectatus Bujor, în aceeași localitate, în 1961-1962[61].

După anul 1960, cercetările la obiectivele de pe limesul transalutan se vor intensifica. Mai întâi, prin reluarea, la inițiativa Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan" din București, în 1962, a cercetărilor arheologice în castrul de la Câmpulung-„Jidova". Șantierul arheologic a fost coordonat inițial de Emilian Popescu, iar din 1978 până în prezent, de Constantin C. Petolescu (la început cu colaborarea Muzeului din Câmpulung, iar din 1964 cu Muzeul Județean Argeș, reprezentat succesiv de Eugenia Popescu și Teodor Cioflan). Apoi, prin

[55] B.A.R., mss. rom. 5137, f. 239-242.
[56] Christescu 1934, 73-80; Christescu 1935-1936, 435-447.
[57] Christescu 1935-1936, 438.
[58] Tudor 1955, 94.
[59] Tudor 1955, 91.
[60] Tudor 1978, 248.
[61] Vulpe 1974, 272, nota 21.

demararea, de către Ioana Bogdan Cătăniciu, a săpăturilor la burgul de la Rucăr (desfășurate în perioada 1971-1975, 1979-1985, și care au dus la cercetarea a circa 40% din suprafața burgului) și la castrele la Urlueni (începând din 1973). Tot Ioana Bogdan Cătăniciu a secționat „Troianul", în dreptul satului Martalogi (com. Hârsești), în anul 1973.

După anul 1980, vor fi continuate săpăturile în castrele de la Urlueni și Câmpulung-„Jidova" (la acesta din urmă, în paralel sunt efectuate și lucrări de restaurare), și vor fi cercetate noi situri: castrul de la Voinești-„Malul lui Cocoș – Măilătoaia" (com. Lerești) (1980-1981) și castrul mic de pământ de la Câmpulung-„Jidova" (1987-1989). Săpăturile la ambele obiective au fost realizate în cadrul aceleiași colaborări dintre Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan" din București (Constantin C. Petolescu) și Muzeul Județean Argeș (Teodor Cioflan).

După anul 1990, exceptând castrul de piatră de la Câmpulung-„Jidova", castrul mare de la Urlueni (*castellum B*) și castrul de la Izbășești, toate celelalte fortificații din epoca romană au intrat în regim de proprietate privată, situație care a îngreunat inițierea unor cercetări noi, sau, cum este cazul castrului de pământ de la Urlueni (*castellum A*), a blocat continuarea cercetărilor demarate anterior anului 1989[62].

În 1995, prin colaborarea dintre Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", Muzeul Militar Național, Universitatea din Craiova și Muzeul Județean Argeș, sub coordonarea lui Romeo Avram, sunt efectuate săpături arheologice la castrul de pământ de la Izbășești[63].

Recent, în 2013, sub coordonarea lui Constantin C. Petolescu au fost reluate cercetările la termele de la Voinești, cu același colectiv de arheologi de la „Jidova": Florian Matei-Popescu (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan" București), Teodor Cioflan și Ion Dumitrescu (Muzeul Județean Argeș).

După succinta trecere în revista a cercetărilor efectuate la monumentele din epoca romană, se cuvine să punctăm câteva aspecte cu privire la gradul lor de cercetare. Dintre cele zece castre aflate pe teritoriul județului Argeș (Urlueni – două castre, Izbășești, Săpata – două castre, Albota, Purcăreni, Câmpulung – două castre, Voinești și Rucăr), intens cercetate au fost doar cele de la Câmpulung-„Jidova" și Urlueni (din păcate, la acesta din urmă cercetările au fost stopate în 2001). Parțial cercetat a fost burgul de la Rucăr (mai puțin de jumătate din suprafața sa). Săpăturile de la castrele de pământ de la Câmpulung-„Jidova", Urlueni și Izbășești au adus, în principal, date cu privire la dimensiunile și elementele defensive ale fortificațiilor, organizarea lor

[62] Bogdan Cătăniciu 1997, 85.
[63] Petolescu 2010, 183, nota 77.

internă rămânând aproape necunoscută. O situație similară cu a celor trei castre de pământ se constată și la Săpata.

Deși de o deosebită importanță pentru poziția lor în raport cu cele două linii de fortificații romane din estul Olteniei și din vestul Munteniei (limesul alutan, respectiv cel transalutan), descoperirile atribuite culturii Militari-Chilia aflate pe teritoriul județului Argeș nu sunt îndeajuns de bine documentate, iar în unele situații fragmentele ceramice apărute în săpăturile arheologice sunt datate larg, secolele III-IV p. Chr.

Sunt rare situațiile în care sondaje arheologice efectuate în așezări Militari-Chilia s-au încheiat cu rezultate mai consistente. Un prim exemplu este cercetarea efectuată de Alexandrina D. Alexandrescu și Anca Păunescu la Podu Dâmboviței (1969)[64]. Un sondaj de verificare a fost realizat de Dragoș Măndescu, în 2001, la Negrași-„Fântâna Ilinii", ocazie cu care a fost cercetată parțial o locuință de suprafață, alături de ceramica locală fiind descoperite și numeroase fragmente de amfore romane[65].

De asemenea, materiale arheologice datate în secolele II-III p. Chr. au apărut în săpăturile efectuate la vestigiile medievale de la Domnești-„Siliște". Autorii săpăturilor, Spiridon Cristocea, Teodor Mavrodin și Romeo Maschio, au descoperit o cărămidă romană integrată în zidăria medievală și fragmente ceramice din pastă gri fină, fiind indicată și descoperirea întâmplătoare a unei chei romane. Din păcate, aceste descoperiri sunt doar amintite, fără a fi ilustrate prin desene, iar cu privire la context se indică doar adâncimea și secțiunea[66]. Alte câteva fragmente ceramice au fost descoperite la Retevoiești, în contextul săpăturilor efectuate de Dinu V. Rosetti la biserica medievală. Materialele au fost datate larg în secolele III-IV p. Chr., fără a fi ilustrate prin desene sau fotografii. Ion Nania a identificat prin periegheze pe valea Mozacului, cel puțin zece puncte în care au fost descoperite materiale arheologice specifice culturii Militari-Chilia - cea mai mare parte a informației arheologice a fost valorificată de Dragoș Măndescu într-un studiu recent[67].

Numărul siturilor datate în secolele IV-IX este infim, putând fi citate pentru această perioadă doar câteva descoperiri nu foarte concludente. Așezarea sondată de Eugenia Popescu și Romeo Maschio la Râncăciov pare a aparține începutului acestui interval cronologic. O altă descoperire de acest fel (fragmente ceramice datate în secolul al IV-lea p. Chr.) a fost făcută la 2 km sud de satul Glavacioc, în timpul unei periegheze efectuate de George Trohani și Alexandru Oancea[68].

[64] Alexandrescu, Păunescu 1971, 163-174.
[65] Măndescu 2007-2008, 91.
[66] Cristocea et alii 1987, 24-25.
[67] Măndescu 2007-2008, 92-97.
[68] Trohani, Oancea 1981, 242, nr. catalog 8.

Slab cercetate sunt și așezările datate în secolele IX-X p. Chr. Așezarea de la Bârlogu, de unde provine un depozit de unelte din fier, a fost sondată în 1965 de Maria Comșa și Ion Nania, dar rezultatele acestui sondaj nu au fost publicate[69]. O situație similară avem și în cazul așezării de la Surdulești, punctul „Bălăcel", unde, în 1980, Teodor Cioflan a realizat un sondaj de verificare, dar ale cărui rezultate sunt încă inedite[70].

Evul Mediu și epoca modernă. În privința monumentelor medievale argeșene, primele două reședințe ale Țării Românești, Curtea de Argeș și Câmpulung, au fost, cum era și firesc, localitățile urbane cele mai intens cercetate din punct de vedere arheologic.

Curând după primul război mondial, Curtea Domnească de la Argeș, cel mai important monument al orașului, a fost investigată arheologic de Virgil Drăghiceanu (1921-1922), pentru ca în perioada 1967-1972 să fie cercetată sistematic prin săpături coordonate de Nicolae Constantinescu (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan" București)[71]. Cercetările lui Drăghiceanu au fost concentrate mai ales în interiorul Bisericii Domnești „Sfântul Nicolae" (unde, între altele, a fost descoperit și celebrul M10, cu atribuire incertă) și la Casa Domnească de pe latura sudică a incintei 1. Nicolae Constantinescu a reluat cercetările și a corectat unele observații făcute anterior de Drăghiceanu.

În vecinătatea răsăriteană a ansamblului Curții Domnești, Biserica „Sân Nicoară" a fost cercetată prin sondaje arheologice de Nicolae Gabrielescu (1886), Virgil Drăghiceanu (1920), Nicolae Constantinescu (1972) și prin cercetări mai consistente de Dinu V. Rosetti și Nicolae Moisescu (1975), iar în ultimii ani de un colectiv coordonat de Sergiu Iosipescu (2009-2011)[72].

Vatra orașului medieval Curtea de Argeș a captat atenția mai multor arheologi, după cum urmează: Lia și Adrian Bătrîna, Nicolae Moisescu, Nicolae Constantinescu, Spiridon Cristocea și Romeo Maschio, materialele arheologice fiind datate în secolele XIII-XVII[73].

Biserica Mănăstirii Curtea de Argeș a fost cercetată arheologic în perioada restaurării (1876-1888), dar, din păcate, rezultatele nu ne sunt cunoscute. În anul 1965, au fost executate sondaje restrânse de Gheorghe Cantacuzino (Direcția Monumentelor Istorice), care au evidențiat atât fundația bisericii lui Neagoe Basarab, cât și pe cea a vechii biserici a Mitropoliei Țării Românești[74].

[69] Nania 1969, 119-120, nota 5.
[70] Spiru 2013, 22-23.
[71] Constantinescu 1984.
[72] Moisescu 1980a, 35-39; Iosipescu et alii 2012, 203-208, pl. 112.
[73] Bătrîna, Bătrîna 1987, 50-54; Constantinescu et alii 2003, 165-176.
[74] Cantacuzino 1980, 239-244

Cele mai multe obiective arheologice medievale au fost cercetate în Câmpulung, atât lăcaşuri de cult ortodoxe (bisericile Valea, „Sfântul Gheorghe"-Olari, „Adormirea Maicii Domnului"-Fundeni, Bradul, „Sfânta Muceniţă Marina", Schei, „Sfântul Ilie" şi Şubeşti), cât şi catolice (zona fostei mănăstiri catolice şi „Bărăţia", biserica parohială „Sfântul Iacob cel Mare"), ocupând un interval cronologic larg, din secolul al XIII-lea până în secolul al XIX-lea. Aici s-a remarcat printr-o activitate intensă, greu de egalat, arheologul Flaminiu Mârtzu, multă vreme director al muzeului local[75].

De o cercetare arheologică sistematică aprofundată, întinsă pe durata a opt decenii (1924-2005), a beneficiat ansamblul monahal Negru Vodă (secolele XIV-XIX), situat pe amplasamentul vechii Curţi Domneşti din Câmpulung. Rezultatele cele mai concludente au fost obţinute în perioada cercetărilor coordonate de Gheorghe Cantacuzino (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan" din Bucureşti)[76].

Piteştiul, reşedinţa judeţului Argeş, al treilea centru urban medieval din spaţiul argeşean, s-a aflat, de asemenea, în vizorul arheologilor, în principal prin lăcaşele sale de cult. Astfel, au fost efectuate cercetări la bisericile „Sfântul Gheorghe", „Sfântul Nicolae şi Sfântul Pantelimon", „Sfânta Treime"-Beştelei, Meculeşti, dar şi la Schitul Trivalea, dintre arheologi remarcându-se Dinu V. Rosetti şi medievistul Spiridon Cristocea (Muzeul Judeţean Argeş)[77].

Locuirea urbană a Piteştiului este mai puţin cunoscută. Cu ocazia diverselor lucrări edilitare s-au făcut săpături de salvare în diverse puncte din oraş. În 1988, săpăturile efectuate de Teodor Cioflan şi Romeo Maschio (Muzeul Judeţean Argeş) au dus la descoperirea unor vestigii atribuite curţii domneşti temporare (secolele XV-XVIII)[78]. Urme medievale urbane au mai fost descoperite în centrul oraşului, în mai multe etape, de Dinu V. Rosetti, Ion Nania şi Ion Dumitrescu.

O importantă aşezare medievală intens cercetată este cea de la Valea Cetăţuia (com. Cetăţeni). Săpăturile sistematice au debutat sub coordonarea lui Dinu V. Rosetti, în 1940-1942, pe parcurs fiind implicate muzeele din Câmpulung şi Piteşti, iar ulterior Muzeul Naţional de Istorie a României din Bucureşti, instituţie ce a şi preluat ulterior coordonarea şantierului arheologic din acest sit[79].

Ansamblurile mănăstireşti (Aninoasa, Râncăciov, Glavacioc, Robaia, Brădetu, Cotmeana, Vieroş, Bascovele, Tutana, Valea etc.), dar şi bisericile de curte şi cele parohiale (Băjeşti, Bărăşti, Domneşti, Gorganu, Bucşeneşti,

[75] Mârtzu 1968b; Mârtzu 1969; Mârtzu1972b; Mârtzu 1984.
[76] Cantacuzino 2011.
[77] Rosetti 1977.
[78] Cioflan, Maschio 1999.
[79] Chiţescu, Păunescu 1992; Chiţescu et alii 1983.

Ceparii Pământeni, Vlădeşti, Retevoieşti, Zidurile etc.) au ocupat un rol central în cercetarea arheologică preventivă şi sistematică. La investigarea lor pe cale arheologică au contribuit, în special, arheologii din Muzeul Judeţean Argeş (Spiridon Cristocea, Romeo Maschio, Marius Păduraru, Ion Dumitrescu), dar şi de la diverse instituţii de specialitate din Bucureşti (Dinu V. Rosetti, Nicolae Constantinescu, Sergiu Iosipescu, Gheorghe Cantacuzino etc.)[80].

În privinţa monumentelor civile, case boiereşti şi conace, numărul celor investigate arheologic este redus. Săpături mai intense au fost efectuate la Băjeşti, de Spiridon Cristocea[81]. Conacele de la Piscani (curtea boierească a logofătului Vlaicu Piscanu, secolul al XVI-lea), Suslăneşti-„Hobaia" (casă boierească), Goleşti (conacul lui Stroe Leurdeanu, secolul al XVII-lea) şi Retevoieşti-„Silişte" au fost numai sondate arheologic. Existenţa altor curţi boiereşti poate fi bănuită în unele cazuri prin urmele identificate prin cercetări de suprafaţă, cum este cazul la Gălăşeşti, dar şi la Valea Stânii.

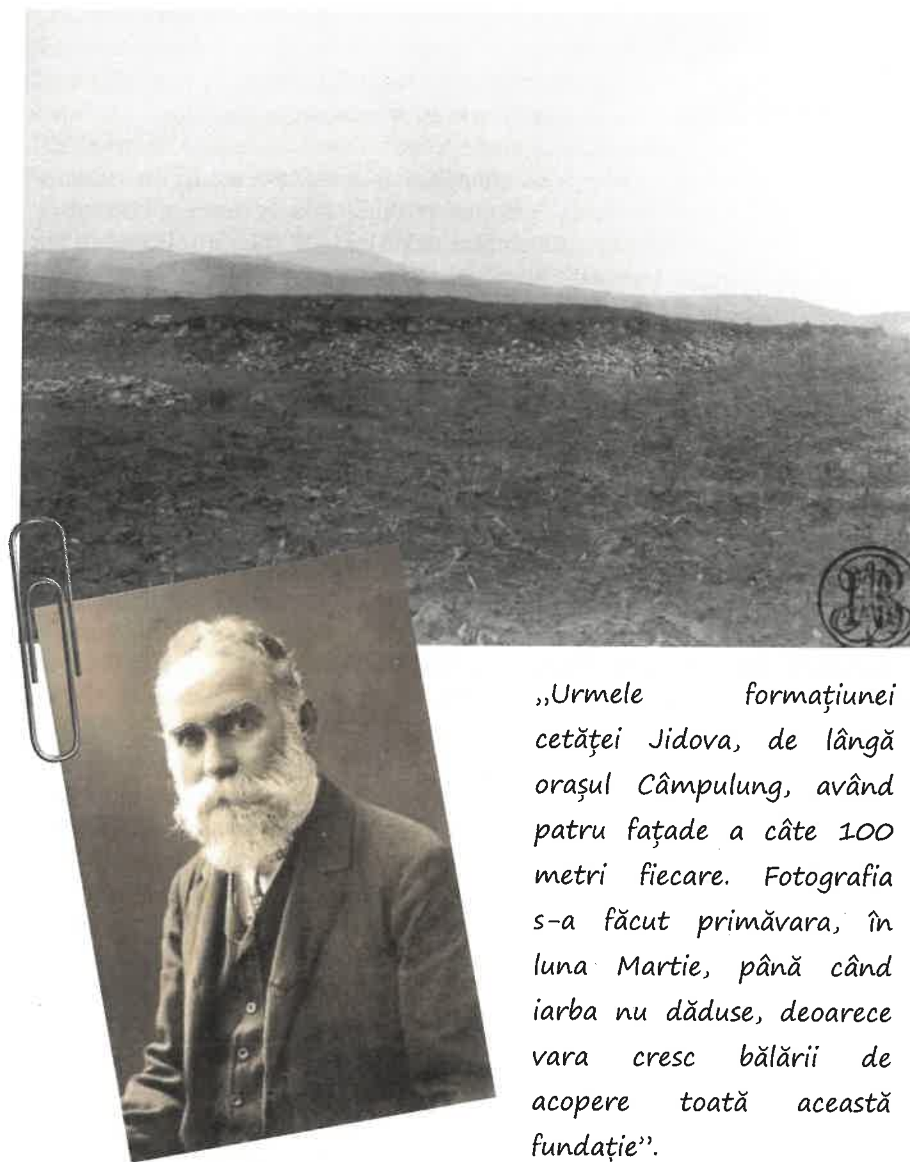
Cetăţile medievale au fost intens cercetate. La cetatea Poenari (secolele XIV-XVI), Gheorghe Cantacuzino a desfăşurat ample săpături în 1968-1970, cu prilejul lucrărilor de restaurare[82]. Cetatea Oratea a intrat în atenţia cercetătorilor încă de la începutul secolului trecut, Grigore Tocilescu fiind primul care a demarat aici săpături (1905). În 1968, Alexandrina D. Alexandrescu, Lucian Chiţescu, Anca Păunescu, Spiridon Cristocea şi Gheorghe Cantacuzino au reluat săpăturile ce au continuat până în 1970.

Satele medievale sunt cunoscute în general numai ca urmare a cercetărilor de suprafaţă. Astfel, la Surduleşti, vestigiile satului medieval dispărut Cătăleşti (secolele XVI-XVII) au fost identificate de Ioan Spiru (Alexandria), la mijlocul secolului XX[83].

De remarcat şi numeroasele descoperiri întâmplătoare, unele extrem de importante, precum depozitul de tipsii de metal de la Ştefăneşti, sau tezaurele monetare de la Curtea de Argeş, Câmpulung, Dragoslavele, Fâlfani, Costeşti, Izvoru etc. Din fericire, unele dintre acestea au putut fi salvate şi recuperate, intrând în patrimoniul muzeelor argeşene, unde au fost publicate de numismaţi pasionaţi precum Romeo Maschio[84] sau Aurică Smaranda[85], ori au îmbogăţit colecţiile Muzeului Naţional de Istorie a României.

[80] Iosipescu, Iosipescu 1998; Mârtzu 1978; Cristocea, Maschio 1996; Cristocea 2001b; Cristocea, Maschio 2002b.
[81] Cristocea, Maschio 2003, 207-217.
[82] Cantacuzino 1971.
[83] Spiru 1958, 702.
[84] Maschio 1995; Maschio 2002; Maschio 2003; Maschio 2012.
[85] Smaranda, Trâmbaciu 1981; Smaranda, Trâmbaciu 1986.

O aducere-aminte arheologică de la finalul secolului al XIX-lea

„Urmele formațiunei cetăței Jidova, de lângă orașul Câmpulung, având patru fațade a câte 100 metri fiecare. Fotografia s-a făcut primăvara, în luna Martie, până când iarba nu dăduse, deoarece vara cresc bălării de acopere toată această fundație".

Fotograful Ioan Niculescu și prima fotografie a unui sit arheologic din județul Argeș: ruinele castrului de la Câmpulung-„Jidova". Circa 1890. Colecția BAR.

REPERTORIUL

Afrimești (fost cătun al satului Urlueni), com. Bârla

1 (Harta 14, Pl. 5/4). La cca. 70 m distanță de gospodăriile de la limita de NV a satului, în punctul „La Cetate", denumit și „La Urloaie", în marginea de V a platoului de pe malul drept al râului Cotmeana, se află două castre romane orientate pe direcția NV-SE. Castrul mare este dispus în partea de N, iar castrul mic în partea de S, către râpa ce se deschide la SE de cele două fortificații. Primele mențiuni cu privire la cele două castre sunt făcute de învățătorul M. Dimitriu în răspunsul său la chestionarul arheologic al lui Alexandru Odobescu din 21 martie 1871. Datele oferite se referă la localizarea fortificațiilor, la aspectul lor și la momentul când au fost construite. Despre castrul mare, Dimitriu spune că era înconjurat cu un șanț adânc de cinci palme și larg de un stânjen și ocupa o suprafață de 2 pogoane (1 ha), în centrul cetății; „mai către apus [...] este și o groapă, prin care se zice ar fi fost fântână sau puțu". Despre cetatea mică precizează că era, de asemenea, înconjurată de un șanț lat de un stânjen și adânc de trei palme. Relatează că pe suprafața celor două cetăți s-au găsit cărămizi („lungu de două palme și două degete și latu de o palmă și jumătate"), cioburi de „oale și de urloe". Învățătorul consemnează tradiția construirii cetății „în vremea tătarilor". Primele identificări în teren au fost făcute la finalul sec. XIX de Pamfil Polonic (MNA), tot el realizând și primul plan al castrelor. În anii 1929-1930, Vasile Christescu, pe atunci profesor la Școala Normală din Pitești, a efectuat săpături în castrul mare. Cercetări arheologice sistematice în cele două fortificații au fost întreprinse în perioada 1973-2001 de Ioana Bogdan Cătăniciu (IAIAC). Cercetările în castrul mic s-au rezumat la trasarea a patru secțiuni perpendiculare pe fiecare latură (SI/1973 peste latura de S a castrului mare și latura de N a castrului mic; SII/1983 pe latura de V; SIII/1983 pe latura de S și SVII/1986 pe latura de E). În castrul mare au fost trasate patru secțiuni perpendiculare pe fiecare latură a fortificației; au fost săpate: *porta principalis sinistra* (campania 1987), *porta decumana*, turnul din colțul NE, un turn de curtină aflat între *porta prinipalis sinistra* și colțul dinspre NV (1998), *principia* (campaniile 1989-1995) și o clădire aflată în *latus praetorii dextrum* (la V de *principia*), identificată cu

praetorium (campaniile 1995-2001). Castrul mic (*castellum* A, LMI AG-I-m-A-13385.02) se află la o distanță de aprox. 40 m S față de castrul mare, fiind orientat NNV-SSE. Incinta măsoară 110 × 70 m, laturile lungi orientate V-E având o ușoară deviație spre N. Trei dintre laturile castrului (V, N și E) erau constituite dintr-un simplu val de pământ, având în față *fossa*. Pe latura de S a fost amenajat un zid-palisadă (*Holz-Erde Mauer*) lat de 2,75 m. Conformația terenului a făcut ca *fossa* să nu mai fie necesară pe această latură, lăsându-se doar o *berma*. Elementele sistemului de fortificare a castrului au următoarele dimensiuni: valul, pe cele trei laturi, are o lățime, la bază, de 6,10 m; pe latura de V, *berma* avea o lățime de 4,90 m, iar *fossa* are o deschidere de 3,50 m și o adâncime de 1,80 m. *Via sagurlaris* are o lățime de 1 m. Fortificația a avut două faze, ambele încheiate prin incendiu. În a doua fază, *via sagularis* a fost reamenajată peste un nivel marcat de chirpici ars și tegule. Pe nivelul de distrugere al celei de-a doua faze, a fost găsită o monedă de la Elagabal. Castrul mare (*castellum* B, LMI AG-I-m-A-13385.01; RAN 14478.01) măsoară 123 × 104 m, cu laturile lungi orientate NNV-SSE și *porta praetoria* (necercetată) dispusă pe latura S. Zidul de incintă a fost realizat din cărămidă, șanțul fundației având o lățime de 1,60-1,90 m (pe latura de E a castrului a fost surprinsă prima asiză de cărămizi din fundația zidului, cu o lățime de 1,60 m). În șanțul de fundație au fost puse două straturi de nisip și pietriș peste care s-a turnat un strat de mortar, apoi primele asize de cărămizi. *Agger* are o lățime de 4,40 m la bază. Potrivit observațiilor făcute de I. Bogdan Cătăniciu, *agger* a fost amenajat în a doua fază de funcționare a zidului de incintă (inițial drumul de rond se sprijinea pe stâlpi de lemn sau pe contraforți de cărămidă – *Wehrgang*). Lățimea *bermei* variază între 4 m și 10 m, prima *fossa* are o deschidere de 4,20-4,50 m și o adâncime de 1,90-2,30 m. O a doua *fossa* a fost interceptată în prelungirea S IV, pe latura de N. Pe latura de E a fost cercetată *porta principalis dextra*. Turnurile care flanchează poarta ies în fața zidului de incintă cu cca. 0,60 m. Ele au formă pătrată, cel de S măsoară 4,7 × 5,5 m, iar cel de N 5,5 × 5,5 m. Poarta de pe latura de N (*porta decumana*) prezintă același plan cu al porții *principalis dextra*. În colțul NE, rotunjit, a fost cercetat un turn. În această zonă, zidul de incintă se lățește, atingând 2 m, turnul are formă rectangulară, camera interioară măsoară 2,40 × 1,50 m. În porțiunea dintre *porta principalis sinistra* și colțul dinspre NV a fost cercetat un turn de curtină, identificat pe baza negativului format de stratul de pietriș izolator. Turnul nu avea o încăpere interioară, structura fiind amenajată sub forma unei platforme de zidărie ce măsura pe axul E-V 3,80 m. În treimea centrală a castrului, mărginită la S de *via principalis,* au fost cercetate două construcții cu zidărie din cărămidă: *principia* și *praetorium*. *Principia* au plan rectangular, cu dimensiuni de 31,50 × 29,80 m, laturile lungi fiind orientate N-S. Zidurile au o grosime medie de 1,09 m. Într-o primă fază curtea era mărginită de portice.

Basilica măsura 27,20 × 8,50 m. Compartimentarea camerelor de pe latura de N nu a fost pe deplin clarificată; ele aveau o lățime de 6,40 m. La E de *aedes*, care măsura 6,40 × 5,50 m, spațiul era împărțit în două compartimente și prevăzut cu *hypocaustum* (doar jumătatea de N a încăperilor avea podeaua susținută pe *pilae*, în jumătatea de S cărămizile de pavaj au fost așezate pe pământ). *Praetorium* a fost cercetat parțial. În zona porții de E și a turnului de curtină de pe latura de V, au fost identificate unele elemente care indică posibilitatea existenței unei faze în care incinta era constituită dintr-un zid palisadă, anterioară incintei de cărămidă. Această fază inițială a fost datată la începutul sec. II, pe baza unei monede (sestert de la Traian) și a unei fibule. În prezent, castrul mare este scos parțial din circuitul agricol, colțurile de NV și SV, până în zona porții *praetoria* fiind afectate de lucrările agricole. Castrul mic nu a fost scos din circuitul agricol și este puternic afectat de arături. Suprafața castrului a fost aplatizată, dar șanțul dintre cele două fortificații este încă vizibil. Starea de conservare a monumentului este foarte precară, numărându-se printre obiectivele cele mai grav afectate de pe limesul transalutan. Materialele descoperite se păstrează la IAIAC și MJA.

Bibliografie: BAR mss. rom. 229, f. 511-512; 5137, f. 143, 151-152, 262; Tocilescu 1900, 132, fig. 75; Tudor 1942, 49; Tudor 1958, 254, nr. 54, fig. 59/3; Tudor 1978, 307, nr. 50, fig. 59/3; Bogdan Cătăniciu 1986, 461-463; Vlădescu 1986, 87, nr, 36; Bogdan Cătăniciu 1994a, 327-355; Bogdan Cătăniciu 1995, 97-98; Bogdan Cătăniciu 1996, 133; Bogdan Cătăniciu 1997, 96-104; Gudea 1997, 75-76, nr. 55-56; Bogdan Cătăniciu 1998; Bogdan Cătăniciu 1999; Bogdan Cătăniciu 2001, 260; Bogdan Cătăniciu 2002, 321; Marcu 2005, 142-143; Bogdan Cătăniciu 2006, 109-122; Bogdan Cătăniciu 2009, 195-2003; Marcu 2009a, 254-255, nr. 75; Păduraru, Chistol 2010, 39-61, fig. 15-20; Teodor 2013, 55-63.

Albești, com. Albeștii de Muscel

2. Câteva morminte de incinerație (unele în ciste de piatră, înmormântări secundare în mntaua unui mic tumul anterior - ?), aparținând unui orizont de la finalul perioadei timpurii a epocii bronzului, au fost cercetate în anul 1967 (după alte informații, au fost două campanii, în anii 1966-1967) de Sebastian Morintz (IAB) și Flaminiu Mârtzu (MC) în punctul „La Zărziaru" („La Cimitir"), pe proprietățile I. Sucală, C. Drăghici și I. Izbășoiu.

3. În partea de S a satului, la cca. 400 m SE de Biserica „Adormirea Maicii Domnului", se află „Carieră de piatră". Peretele dinspre S al muntelui a fost exploatat intens. La poale se observă depunerile de steril rezultate în urma exploatărilor. Cariera a fost exploatată încă din epoca romană, blocuri fasonate din calcar de Albești au fost folosite la turnurile de la *porta principlis dextra* și de la *porta praetoria* ale castrului de la Câmpulug-„Jidova". Pamfil Polonic

(MNA) a descoperit în săpăturile pe care le-a efectuat la această poartă multe pietre fasonate, despre care presupunea că proveneau de la bolta și ușorii porții. În perioada medievală cariera a fost exploatată sistematic.

Bibliografie: 2. Inedit; Schuster 1997, 126-127, 169, 227, nr. catalog 1, fig. 27-28; Constantinescu 2011, 10; **3.** BAR, ms. rom. 5137, f. 208; Alessandrescu 1893, 8; TIR, L 35, 22; Petolescu, Cioflan 1995, 21.

Albeștii de Argeș, comună

4. Cândva după anul 1950, în timpul lucrărilor agricole efectuate pe teritoriul comunei, a fost descoperită o monedă bizantină din bronz, de la Constantin X (emisiune cca. 1060-1065). Moneda se păstra în colecția lui Paul I. Dicu (Pitești).

Bibliografie: Poenaru Bordea, Dicu 1989, 80, nr. catalog V/113, pl. IV/113; Ioniță 2005, 117, nr. catalog 2.

Albota, com. Albota

5 (Harta 17). La marginea de SV a satului, în punctul „Poiana Moșului" situat pe platoul mărginit la V de stadionul de fotbal, la E de E574 (Pitești–Slatina) și la NE de pârâul Valea Ursului, în imediata apropiere a podului peste pârâul Albota, se află un castru roman integrat limesului transalutan. Pe harta Szathmáry (1864), în zona indicată este figurat, prin linii negre, un dreptunghi cu colțurile rotunjite, ceea ce sugerează o anomalie în teren, un posibil contur al castrului. Cercetări de suprafață efectuate în 1898-1900 de Pamfil Polonic (MNA) și în 2012 de Eugen S. Teodor (MNIR). Nu au fost făcute săpături arheologice. Incinta castrului este delimitată de un val de pământ lat de 20 de pași, de formă dreptunghiulară, cu dimensiuni 108 × 95 pași (cca. 81 × 71 m). Potrivit observațiilor lui P. Polonic, castrul avea șanț doar pe latura de V, pe celelalte laturi fiind înconjurat de pante repezi. Șanțul avea o adâncime de 1,50 m. Pe teren, la suprafață, apar bucăți de chirpici. Un șanț aflat la V de fortificație pare a fi modern. Câteva piese de inventar arheologic (fibule, monede) descoperite întâmplător în zona castrului, în 2013, sunt păstrate în colecția arheologică a MJA.

6. În NE localității, în apropierea hotarului cu municipiul Pitești, cu prilejul efectuării unor săpături la începutul anilor '70 ai sec. XX, pentru fundațiile viitoarei Stațiuni de Cercetări Agricole Albota de pe terasa înaltă situată imediat la NV de DN 65, au fost descoperite fragmente ceramice și cărămizi de factură romană. Cu această ocazie, acolo a fost propusă o altă localizare a castrului de la Albota, integrat limesului transalutan.

7. La E de sat, în lunca ce se desfășoară între Albota, orașul Pitești (târgul săptămânal) și vatra satului Geamăna, la aprox. 500-600 m E de E574, se află vestigiile „Troianului", valul de pământ parte a limesului transalutan

(sec. II-III p. Chr.). Identificat în teren și descris de P. Polonic (MNA) la finalul sec. XIX; alte precizări cu privire la traseul valului au fost aduse de Dumitru Tudor (UB) și Ioana Bogdan Cătăniciu (IAIAC). În porțiunea dintre pârâul Giorocului (aflat pe teritoriul satului Albota) și Pitești, traseul valului este descris de P. Polonic astfel: „cercetând după «Troian», locuitorul Burcea ni l-a arătat și l-am găsit dincolo de pârâul Giorocului, la 1 km, la răsărit de Albota, prin Braduri. La B (punct notat probabil pe o schiță / hartă folosită sau realizată de Polonic, n. n.) sunt urme de așezări preistorice, valul are la C un profil frumos și arată bombat, de 40 pași lat și înalt de 1 m. La D este tăiat de drumul care duce la Pârvu Roșu, se scoboară apoi pe un rivan (ravină, n. n.) spre pădure (S de Geamăna Mare) unde se recunoaște foarte bine și este de 1 m înalt, dar în mai multe locuri întretăiat prin drumuri care duceau la Geamăna Mare – trece pe la capătul de apus al satului Geamăna Mare, traversează peste poieni și se suie apoi pe deal, trece prin casa lui Gh. Gălbeoru, ia direcția 25° spre NE, iese pe izlazul Piteștilor". În prezent, pe terenurile de la E de șoseaua Pitești-Slatina, se văd urme foarte vagi de pământ ars, care pot proveni din miezul valului.

8. La NE de sat, la cca. 500 m SE de Stațiunea de Cercetare Agricolă Albota, pe terenul plan ce înaintează către marginea Piteștiului, la SE de DN 65, cercetări de teren efectuate de E. S. Teodor (MNIR), în 2012, au evidențiat urmele unui șanț în formă de V surprinse în săpătura pentru fundațiile și piscina unei construcții moderne. Nu este exclus ca șanțul să marcheze *fossa* unei fortificații romane (castru de marș?). Inițiativa unei cercetări mai amănunțite la fața locului, manifestată de Dragoș Măndescu și Ion Dumitrescu (MJA) în toamna anului 2012, a fost zădărnicită de reprezentanții proprietarilor viitoarei pensiuni. În prezent, construcția este finalizată.

Bibliografie: 5. BAR, mss. rom. 5137, f. 266; 5141, f. 145-146, Tocilescu 1900, 128, fig. 71; Tudor 1942, 221; TIR, L 35, 22; Tudor 1958, 214, fig. 44/3; Tudor 1978, 258, fig. 76/3; Vlădescu 1986, 89, nr. 39, fig. 84; Gudea 1997, 78, nr. 60; Marcu 2009a, 180, nr. 37; Teodor 2013, 88-89, 128-130; **6.** Inedit (informații Radu Stancu, MJA); **7.** BAR, ms. rom. 5137, f. 266; Tudor 1942, 206-208; Tudor 1958, 211; Tudor 1978, 255; Bogdan Cătăniciu 1997, 84; Teodor 2013, 107-109, 136-138; **8.** Teodor 2013, 123-126, fig. 44-45.

Aninoasa, com. Aninoasa

9. În punctul „Rugeni" se află o așezare medievală; pe locul respectiv a existat satul Rugeni atestat documentar la 13 august 1447. În răspunsurile la chestionarul arheologic lansat de Alexandru Odobescu în 1871, învățătorul Ion Vasilescu menționează că în locul „Rugeni" (Valea Rugianca), situat la N de sat, pe malul stâng al râului Bratia, la confluența acestuia cu pârâul

Rugianca, erau vizibile, la suprafaţă, urmele unei biserici şi ale unui cimitir. În acelaşi punct se afla o cruce cu „leatul 7169" (1660/1661).

10. Aflată în marginea de E a satului, pe malul stâng al râului Bratia, Mănăstirea Aninoasa (LMI AG-II-a-A-13467; RAN 14003.01) a fost ctitorită de Tudoran Vlădescu şi soţia sa, Alexandra, în anul 1677. Biserica mănăstirii, de plan dreptunghiular, are un pridvor deschis şi câte o turlă pe naos şi pronaos. Absida altarului, poligonală, este decroşată. Faţadele au fost decorate pe două registre, cel superior cu arcaturi şi ciubuce, iar cel inferior cu panouri de ciubuce separate cu un brâu de cărămidă. Între anii 1722-1729, biserica a fost extinsă prin adăugarea pridvorului. În aceeaşi perioadă, au fost construite stăreţia (1722), turnul clopotniţă şi chiliile. În anul 1997, impuse de proiectul de restaurare, au fost efectuate săpături arheologice de către Sergiu Iosipescu (MMN) şi Raluca Iosipescu (CPPCN), urmând unei scurte etape de cercetare efectuate aici de Radu Heitel şi Gheorghe I. Cantacuzino (DMI). După studiul de parament al cadrului uşii de acces în bolniţa de sub paraclis s-a putut determina nivelul original de călcare. Săpăturile din curtea interioară au scos la iveală în întregime fundaţiile foişorului scării de acces în vechile case egumeneşti şi o parte din temeliile fostelor case ale marelui agă Pârvu Vlădescu, lămurind raportul dintre acestea şi perechile de mici băşti, cunoscute anterior drept culoare subterane de refugiu. Între paraclis şi biserică a fost descoperit un cimitir; cel mai vechi orizont de înmormântări, datat cu o monedă de argint foarte vătămată, pare a fi în sec. XV. Alte cercetări s-au realizat la zidul de incintă, mai ales pe exteriorul acestuia dezvelindu-se fundaţiile unui turn-umblătoare pe latura de N a incintei, servind vechilor case egumeneşti, precum şi o deosebit de interesantă instalaţie hidraulică din care se remarcă un mare bazin circular de piatră acoperit cu o semicalotă de cărămidă, şi care ar putea fi pusă în legătură cu casele lui Pârvu Vlădescu (mijlocul sec. XVII) . Cercetările arheologice au fost continuate de S. Iosipescu şi R. Iosipescu (INMI), în anul 2008 (inedite), prilej cu care în interiorul bisericii mănăstirii au fost descoperite morminte cu un bogat inventar arheologic, între care şi cele ale ctitorilor.

Bibliografie: **9.** BAR, ms. rom. 228, f. 76-77, f. 219; Mavrodin 2010, 25; **10.** Iosipescu, Iosipescu 1998, 6.

Aninoasa, comună

11. În anii '80 ai sec. XX, pe teritoriul comunei a fost descoperit întâmplător un denar roman imperial, emisă de împăratul Traian (98-117). În titulatura imperială de pe legenda aversului figurează cel de-al cincilea consulat, prin urmare data baterii piesei se restrânge la anii 103-111. Colecţia numismatică a MMC.

12. O menţionare vagă aminteşte descoperirea întâmplătoare pe teritoriul comunei a unor „topoare de piatră neolitice". Acestea ar fi fost păstrate mai mulţi ani în colecţiile şcolilor din satele Aninoasa, Broşteni şi Slănic, însă în prezent toate piesele sunt dispărute.

Bibliografie: **11.** Cartaleanu, Mârtzu 1987, 9-14; Măndescu 2003a, 124, nr. catalog 4, fig. 5; **12.** Lina 2002, 14.

Arefu, com. Arefu

13. Pe teritoriul satului au fost semnalate descoperiri întâmplătoare de piese preistorice.

Bibliografie: Moisil 1910, 122.

Babaroaga, com. Mozăceni

14. La E de sat, la aprox. 40 m SSE de punctul „La Troiţă" („Puţişor"), au fost identificate de Ion Nania urme de locuire din epoca bronzului, culturile Glina şi Tei. Aşezările se întind de lângă Drumul Mare (Drumul Misii), până spre malul râului Mozacu. De aici provin două fusaiole, un fragment de roată pentru car votiv, un topor fragmentar din piatră în fază de prelucrare, cu început de perforaţie, o unealtă (?) de piatră, o măciucă din piatră cu perforaţie pentru înmânuşare, cinci percutoare, trei râşniţe şi mai multe piese de silex. Acolo unde râul face un cot, profesorul Bratu Florea din Mozăceni a găsit, „cam la un metru adâncime", două vase specifice culturii Tei. În acelaşi loc au fost descoperite două topoare din piatră. Piesele se aflau în colecţia lui I. Nania (Piteşti), cu excepţia celor două vase Tei ce erau în posesia descoperitorului.

15. În partea de SV a satului, pe loturile agricole ce se întind către Slobozia, pe terasa dreaptă a râului Dâmbovnic, a fost descoperit întâmplător un topor-ciocan din piatră gri cu urme de şlefuire, nervuri pe jumătatea dinspre tăiş şi perforaţie pentru înmânuşare nefinalizată. Epoca bronzului. Donat MJA de primarul comunei Mozăceni, Lucian Cioran, în 2006.

Bibliografie: **14.** Nania 2004, 132-133, nr. catalog 115; **15.** Inedit.

Bascov (tezaur monetar medieval) – **v. Uiasca**

Bascov, comună

16. Cercetări de teren efectuate la mijlocul sec. XX de Paul I. Dicu pe sectorul văii Argeşului corespunzător comunei, au dus la descoperirea în prundişurile recente, în depuneri remaniate, a unor unelte din bolovănaşi de silex de apă dulce (galeţi), atribuite paleoliticului inferior (cioplitoare unifaciale şi bifaciale, aşchii şi lame). Asemenea descoperiri au fost semnalate şi în albia pârâului Bascov.

17. Este menționată descoperirea întâmplătoare pe teritoriul localității a unui topor de piatră, neperforat, precum și a unor fragmente ceramice aparținând culturii Tei (epoca bronzului). Un topor de piatră descoperit întâmplător în localitate a fost donat colecției MJA, în 1998, de săteanul Oprea Aurel.

Bibliografie: 16. Dicu 1972, 223-234; Dicu 1973, 654, fig. 1/2; 2/4; Dicu 1979, 577; Constantinescu 2011, 26; **17.** Popa et alii 1988, 39; Leahu 2003, 18, pl. 1/8; Schuster et alii 2006, 86, harta 14.

Bascovele, com. Cotmeana

18. În urma unor cercetări de teren efectuate în anii '70 ai sec. XX de Paul I. Dicu, au fost recoltate din prundișurile râului Bascov (sectorul corespunzător satului) câteva piese litice considerate unelte de silex specifice paleoliticului inferior. Sunt menționate cioplitoare unifaciale și bifaciale, racloar, așchii Levallois și non-Levallois. Colecția MJA.

Bibliografie: Dicu 1979, 582, fig. 3-4/2-3.

Bădeni, com. Stoenești

19. Pe platoul „Mălăiște", aflat pe partea stângă a râului Dâmbovița, la cca. 1 km E de DC 25, la N de pârâul Bădeanca, există urmele unei incinte rectangulare cu val de pământ (LMI AG-I-s-B-13352; RAN 18876.01), considerate a fi vestigiile taberei militare în care oastea lui Mihai Viteazul s-a retras în toamna anului 1595, după bătălia de la Călugăreni, în așteptarea sprijinului militar transilvan din partea principelui Sigismund Báthory. Câteva piese descoperite în cuprinsul incintei de către Flaminiu Mârtzu (MC) sunt expuse la MC. Sondajele arheologice efectuate în 1989 de Spiridon Cristocea (MJA) nu au dus la rezultate concludente.

Bibliografie: Neagoe, Păduraru 2001, 110-111.

Bădești, com. Bârla

20. La S de sat, pe „Măgura Șarpelui" (tell gumelnițean ?) aflată pe hotarul dintre jud. Argeș (com. Bârla) și jud. Olt (com. Tufeni), nu departe de malul stâng al râului Cotmeana, au fost descoperite câteva așchii de silex, atipice, în urma unei periegheze efectuate în 2004 de Dragoș Măndescu, Marius Păduraru și Remus Petre Cîrstea (MJA). Colecția arheologică a MJA.

Bibliografie: Păduraru, Chistol 2010, 35-36, fig. 10-11.

Băiculești, comună

21. Cercetări de suprafață desfășurate de Paul I. Dicu în 1970 pe sectorul văii Argeșului corespunzător teritoriului comunei au dus la descoperirea, în depozitele remaniate de pietrișuri, a două unelte litice (din care una este un cioplitor unifacial) atribuite tipologic paleoliticului inferior. Colecția MJA.

22. În anul 1943, pe teritoriul comunei a fost descoperit întâmplător un tezaur monetar alcătuit din nouă piese de argint din sec. XVIII: două ruble rusești de la Ecaterina II, trei taleri de Ragusa și patru monede otomane (un altmișlik și trei kuruși) emise de sultanul Mustafa III. Cea mai veche monedă este din 1762 (un taler raguzan), iar cea mai nouă, un kuruș otoman, a fost emisă în 1772/73. Colecția numismatică a MNIR.

Bibliografie: 21. Dicu 1973, 654, nota 3, fig. 1/2; Dicu 1979, 577; Constantinescu 2011, 33; **22.** Vîlcu 2002, 357-359.

Băjești, com. Bălilești

23. Pe Dealul Iuzii, în punctul „Lacul lui Dadea", locuitorul C. Marinescu a descoperit întâmplător un topor de piatră plat, fără perforație. A intrat în colecția MBNR.

24. Pe Gârla lui Băj, în punctul „Visterie", prin 1970, locuitorul Gh. Lungu a descoperit întâmplător un topor de piatră cu perforație pentru înmănușare. Piesa se află în posesia profesorului Nicolae Pantazică (Băjești).

25. De pe teritoriul satului provine un topor masiv de piatră șlefuită descoperit întâmplător în anii '70 ai sec. XX. Piesa are formă de pană, cu perforație pentru înmănușare și este lucrată dintr-o piatră de nuanță cenușie, rectangular în secțiune. Tăișul este ușor arcuit, având o înălțime mai mică decât cea a muchiei, iar aceasta din urmă, rectangulară în secțiune, are suprafața convexă. O pronunțată nervură longitudinală este vizibilă în zona mediană a fețelor laterale, ca și pe muchie, unde se lățește ușor. Dimensiuni: lungimea de 14,7 cm, înălțimea max. de 6 cm și grosimea max. de 6,5 cm. Perforația pentru înmănușare, aflată mai aproape de muchie, are un diametru de 2,5 cm. Toporul aparține unui tip comun, larg răspândit la sfârșitul eneoliticului și la începutul epocii bronzului. Colecția MJA.

26. Situat pe un platou mărginit la S de Valea lui Băj, ansamblul curții de la Băjești (LMI AG-II-a-A-13475; RAN 14290.01), ctitorit în a doua jumătate a sec. XVII de marele ban Mareș Băjescu, este format din două incinte: una de plan dreptunghiular, ce închide casa, și alta mai mică, ce înconjoară biserica, tot dreptunghiulară, însă pe latura de apus semicirculară. Dimensiunile zidurilor de incintă variau în funcție de conformația terenului în zona respectivă (zidul de S al incintei bisericii are 5,25 m înălțime și 0,55 m grosime, iar cel de V 3,80 m înălțime și 0,7 m grosime), iar pentru a le spori rezistența, în anumite porțiuni au fost prevăzute cu contraforți. Un turn pătrat, având la etaj o cameră de strajă, este dispus pe latura comună a celor două incinte. Din curtea boierească se mai păstrează astăzi doar zidul de incintă de pe latura de E, parțial pe latura de S și pe cea de V. Casa principală este de plan

dreptunghiular, prevăzută cu pivniță cu gârlici și parter, adosată zidului de incintă, având fațada spre V. Pivnița este compusă din două încăperi, una mică, pătrată (4,75 × 4,15 m) situată în partea de N-E, și alta dreptunghiulară (10,70 × 7,05m). Biserica actuală reprezintă ctitoria lui Mareș Băjescu din 1666. Aceasta a fost ridicată peste fundațiile unei biserici mai vechi (Băjești I), tot de zid. În interior se păstrează reprezentarea murală a lui Mareș Băjescu și a familiei sale. Biserica lui Mareș este opera lui Dragomir zidarul, chipul său, redat pe peretele de V al pronaosului, fiind primul portret de meșter din Țara Românească. Acest edificiu este o construcție de mici dimensiuni, cu plan triconc, compartimentat în altar, naos și pronaos, având un turn clopotniță ce se înalță peste pronaos. Absidele altarului și naosului sunt semicirculare în interior și poligonale în exterior. Turnul-clopotniță are opt fețe străpunse de ferestre încadrate de arcaturi din ciubuce retrase. Povarna este situată la cca. 50 m E față de zidul de incintă, figurând în planurile moșiei Băjești din anii 1810 și 1842. Aflată în ruină, are o formă dreptunghiulară (37,80 × 10,40 m), cu zidul de incintă realizat din bolovani de râu de mărime medie, in casete de cărămidă, prinși cu mortar (zidurile au grosimea de 0,75 m). De zidul de N este lipit un coș prin care se evacua fumul de la cazane. Primele investigații arheologice au fost realizate de Spiridon Cristocea și Romeo Maschio (MJA), în 1994, și au avut ca obiectiv biserica lui Mareș Băjescu. Cercetările arheologice au atestat existența unui locaș mai vechi, care a fost demolat în 1666 spre a face loc ctitoriei lui Mareș. Alte cercetări arheologice au fost efectuate de Sp. Cristocea (MJA) în 1995-1996, în incinta curții. Au fost descoperite două conducte de aducțiune a apei. Alte zone de cercetare au fost deschise în colțul de SV al curții, relevând o construcție de formă dreptunghiulară (dimensiunile în exterior fiind de 8,60 × 4,50 m), cu pardoseală din cărămidă. Alte cercetări efectuate în 2009 (august-decembrie) de MJA (Ion Dumitrescu, R. Maschio, Marius Păduraru), s-au desfășurat în paralel cu lucrările de restaurare a incintei bisericii. Cu această ocazie a fost cercetat turnul circular din colțul de SV al incintei și s-au practicat casete în zona contraforților ce urmau a fi consolidați. Cercetările din turn au arătat că accesul în spațiul de sub camera de strajă se făcea cu ajutorul unei scări mobile. Podeaua acestei încăperi era din lemn, urmele ei fiind marcate de un strat de culoare neagră, lemn putred. În interiorul acestei încăperi, sub nivelul de dărâmătură, au apărut fragmente de vase de mari dimensiuni (oale), un urcior întreg și o farfurie de porțelan (sec. XIX). Se poate considera că încăperea de sub camera de gardă servea drept spațiu de depozitare. Pe latura de S, sub un contrafort a fost descoperit un mormânt nederanjat, posibil parte dintr-un cimitir care poate fi pus în legătură cu biserica Băjești I. În inventar, mormântul a avut doar o monedă (ilizibilă). Materialele arheologice se păstrează la MJA.

Bibliografie: 23-24. Pantazică 2010, 33-34; **25.** Măndescu 2003a, 128-129, nr. catalog 8, fig. 10; Constantinescu 2011, 37; **26.** Voinescu 1957, 85-86; Andreescu 1966b, 687; Stoicescu 1972, 65; Drăguț 1976, 50; Sinigalia 2000, 430; Cristocea, Maschio 2003, 207-217; Andreescu 2004, 161; Voinescu 2004, 169- 170; Cristocea 2005, 127.

Bălteni, com. Tigveni

27. La N de sat (în apropierea punctului „Pietroasa"), în marginea terasei râului Topolog, Ersilia Tudor (IAB) a cercetat printr-o săpătură arheologică efectuată în anul 1976, o așezare aparținând grupului cultural Brătești de la finalul eneoliticului. Au fost descoperite bordeie și gropi menajere conținând fragmente ceramice tipice pentru grupul respectiv. Materialele se păstrează la IAB.

28 (Pl. 3/5). Necropolă tumulară de incinerație din perioada târzie a primei epoci a fierului, situată în marginea de E a satului, în punctul „Babe" (LMI AG-I-s-A-13383; RAN 19258.01), lângă grajdurile fostului C.A.P. Săpături arheologice efectuate în anii 1965, 1966, 1970, 1977 și 1980 de Eugenia Popescu (MJA) și Alexandru Vulpe (IAB). Au fost cercetați 17 tumuli, fără ca necropola să fie epuizată. Mantaua movilelor funerare (cu înălțimi de până la 1 m) era alcătuită din bolovani de râu, acoperiți de un strat de pământ foarte subțire, de 10-15 cm grosime. Toate mormintele erau de incinerație. Inventarul funerar, uneori bogat și spectaculos (de exemplu, în cazul tumulului 15) este alcătuit din ceramică lucrată cu mâna (oale mari pântecoase, borcane cu apucători și brâu alveolat, străchini invazate, străchini tronconice, căni de mari dimensiuni, cești cu toartă supraînălțată prevăzută cu buton, străchini-căzănel cu două toarte verticale – imitații de lékané), piese metalice (vârfuri de lance, cuțit de luptă, brățară de bronz, cuțitașe, zăbale, ornamente de harnașament etc.) sau din alte materiale (perle din sticlă colorată). Alături de aceste aspecte comune grupului Ferigile, există și unele aspecte locale, precum depunerea inventarului funerar pe un strat de pietre special amenajat. Asocierile inventarelor funerare indică toate cele trei faze ale evoluției grupului Ferigile (S, N și III). Materialele arheologice se păstrează la MJA.

29. Necropolă tumulară de incinerație aparținând grupului Ferigile, situată la N de sat, în punctul „Pietroasa", la cca. 1,5 km N de punctul „Babe". Situl este amplasat pe terasa mijlocie de pe malul stâng al râului Topolog, imediat la E de DJ 670A Tigveni-Cepari (la 50 m N de borna kilometrică 38). Au fost identificați cinci tumuli, din care doi au fost cercetați arheologic în 1976 și 1977 de E. Popescu (MJA) și A. Vulpe (IAB). În cele patru morminte cercetate, toate de incinerație, au fost descoperite fragmente ceramice (se remarcă un fragment ceramic de la un vas lucrat la roată, în mormântul 1 din

tumulul 2), precum și piese fragmentare din bronz și fier (brățară, aplică, cuțitaș, psalie de zăbală etc.). Faza Ferigile N, sec. VI a. Chr. Materialele se păstrează la MJA și IAB.

30. În punctul „Cornățel", pe valea pârâului Carca, la cca. 1 km de la ieșirea din sat, pe DJ 678A, către satul Blaj, cercetări de suprafață efectuate de muzeografi de la MJA (Teodor Cioflan și Victor Antipa) au dus la descoperirea unor fragmente ceramice preistorice (aparținând cu probabilitate epocii bronzului) și a câtorva unelte de silex. Câteva fragmente ceramice atipice se păstrează în colecția MJA.

Bibliografie: 27. Tudor 1978, 73-75, fig. 4, 6/1-7; **28.** Vulpe, Popescu 1968, 23-31; Vulpe, Popescu 1972, 75-111; Popescu, Vulpe 1982, 91-99, fig. 13-20; Măndescu 2010, 126-127, 161-162, nr. catalog 635, pl. 307-311; Constantinescu 2011, 474; **29.** Popescu, Vulpe 1982, 99-102, fig. 12c, 21-22; Măndescu 2010, 128, 163, nr. catalog 636, pl. 312A; **30.** Cioflan, Antipa 1992, 11-13.

Bărăști, com. Cicănești

31. La V de sat, pe Valea Bărasca, în punctul „Sticlărie" sau „Sticlăria Veche", în a doua jumătate a sec. XIX, conform răspunsului învățătorului N. Diaconescu la chestionarul lui Alexandru Odobescu din 1871, existau „ca la cinci grămezi de bolovani, care au fost cuptoare de sticlărie, unde s-au fabricat sticle din piatră după apa Bărasca, care acum se găsește cioburi de oale de topit, care poartă numele acel loc ‹‹La sticlărie››". Urmele arheologice au dispărut în prima jumătate a sec. XX, odată cu construcția pe acest loc a unei fabrici de cherestea și a terasamentului unei căi ferate. Nu este exclus să avem de a face cu o necropolă de tip Ferigile, distrusă.

32. În punctul „Săliște", aflat în partea de N a satului, pe malul stâng al pârâului Bărasca, afluent de stânga al pârâului Cicăneasca, cercetări arheologice efectuate de MJA (Marius Păduraru și Ion Dumitrescu) în anul 2012, au dus la descoperirea unei biserici medievale și a necropolei aferente (RAN 15457.01). Primele informații cu privire la existența unor vestigii arheologice în acest punct sunt cele din răspunsul învățătorului satului Cicănești, N. Diaconescu, din 15 iunie 1871, la chestionarul arheologic inițiat de către Alexandru Odobescu: în locul numit „Săliște", s-ar fi aflat un „orășel [...] prăpădit dintr-o bătaie ce a fost între români și tătari"; în lupta dintre români și tătari, care a avut loc în ziua de Paști, s-au folosit săgeți, ce „s-au găsit pe la anu ‹1›850 de locuitori, arând cu plugul"; săgețile sunt descrise astfel: „iară forma acelor săgeți, au fost lungi de o șchiopă, și făcute ca sulița, și cu urechi dinapoia, și bucea"; tot în acest loc „se cunoaște și ceva ruine de pietre, pe unde au fost case ale strămoșilor noștri, și un ocolu de pietre, ca la trei prăjini de locu, unde a fost o biserică și morminte împrejuru, de oameni".

Cantitatea mare de cuie descoperite în cercetarea arheologică, lipsa mortarului și a cărămizilor, a impus concluzia că biserica era din lemn, cu fundația din bolovani (lățimea acesteia varia între 1,10-1,15 m). Planul reconstituit corespunde unei biserici de tip navă, cu absida altarului semicirculară; lăcașul, cu dimensiunile 14 × 7 m (la exterior), era compartimentat în naos și altar. Din cimitirul adiacent bisericii au fost cercetate doar nouă morminte de înhumație, cu inventar foarte sărac sau absent. Doar în M3 a fost găsit un inel de argint, realizat dintr-o verigă simplă, iar în M4, în zona bazinului, au fost descoperiți patru bumbi, tot de argint, de formă sferică (sec. XVI). Cea mai mare parte a materialului arheologic a fost descoperit în interiorul bisericii. Au fost recuperate câteva obiecte de fier (un cuțit, un pieptene de fier și o gripcă – piese cu analogii în sec. XIV-XVI) și fragmente ceramice, predominant de la vase nesmălțuite, specifice pentru sec. XIV-XV. Între piesele smălțuite se remarcă două fragmente ce provin de la farfurii cu decor sgrafitat, databile în sec. XVI-XVII și un castronaș (fragmentar) databil în sec. XVII-XVIII. Pe baza materialului descoperit, s-a considerat că biserica de lemn de la Cicănești a fost edificată în sec. XV-XVI (ceramica și inventarul mormântului M4 sunt elemente importante de datare) și a fost mutată la începutul sec. XVIII sau chiar mai devreme (nu au fost surprinse urme de distrugere sau incendiere, și nici nu au fost identificate urme provenind de la bârnele de lemn putred, ceea ce ar fi indicat o abandonare a lăcașului de cult). Materialul arheologic se păstrează în colecția arheologică a MJA.

33. La NE de biserică, în grădinile locuitorilor, apar fragmente ceramice, fragmente de cahle disc databile în sec. XIV-XVI, indicând existența unei așezări medievale. Verificări în teren I. Dumitrescu (MJA) și Gh. Păun.

Bibliografie: 31. BAR, ms. rom. 223, f. 247; Cristocea, Păduraru 2009b, 22-23; Cristocea et alii 2013a, 148-149; **32.** BAR, ms. rom. 223, f. 246; Cristocea, Păduraru 2009b, 21-26; Păduraru, Dumitrescu 2012, 9-20; Păduraru, Dumitrescu 2013, 9-10; Cristocea et alii 2013a, 148-150; **33.** Inedit.

Bârla, com. Bârla

34. Pe terenul agricol de la poalele Dealului Vezii, pe malul drept al Cotmenei, în punctul „La Trupini", în 2013 a fost descoperită la suprafață o monedă otomană de argint (islâmbol), emisă în 1767 de sultanul Mustafa III. Piesa se păstrează în colecția lui Marius Păduraru (Pitești).

35. În marginea de V a satului, pe malul stâng al Cotmenei, locuitorul Marian Manda a descoperit întâmplător, în vara anului 2014, o lulea din lut din perioada medievală târzie (sec. XVIII). Donată colecției MJA.

Bibliografie: 34-35. Inedit.

Bârlogu, com. Negrași

36. La S de barajul de la „Măgura Tătarului", pe Valea Berivoia (afluent de pe dreapta al Dâmbovnicului), Ion Nania a descoperit un cioplitor bifacial din silex atribuit paleoliticului inferior. Unelte asemănătoare, descoperite în zonă, mai fuseseră semnalate și anterior de același arheolog.

37. La cca. 2 km SV de sat, la confluența Văii Berivoia cu Valea Puțului Chiuțului se afla, până în anul 1965, când a fost distrusă de lucrările de amenajare a lacului în care se vărsau apele celor două pâraie, un tell eneolitic (cultura Gumelnița) numit de localnici „Măgura Tătarului". Din cercetări de suprafață efectuate aici de I. Nania, au rezultat fragmente ceramice și câteva piese de silex care certifică încadrarea culturală și cronologică a măgurii dispărute.

38. La N de „Măgura Tătarului", pe câmpul cuprins între Valea Berivoia (la S), Valea Eleșteului (la N) și lacul format la confluența văii Berivoia cu Valea Puțului Chiuțului, se observau urmele valului de pământ cunoscut drept „Brazda lui Novac de Nord". Traseul acestei fortificații liniare a fost identificat și descris de Pamfil Polonic (MNA), în 1898. Verificări în teren au fost efectuate în 1978, de Cristian Vlădescu (MMN). Polonic menționa că la V de satul Bârlogu, lângă Valea Berivoia, valul se păstra foarte bine. Opt decenii mai târziu, C. Vlădescu a putut urmări traseul valului prin arături, după dâra roșiatică lăsată de pământul ars. Potrivit descrierii lui I. Nania, valul tăia câmpul de la V la E, pe la N de Valea Berivoia, trecând pe la N de „Măgura Tătarului".

39. La 2,5 km S de vatra satului, pe malul drept al Văii Berivoia, ce curge de la V la E și adună în ea apele mai multor văi (Dragului, Tomei, Puțul Chiuțului și Țicului), înainte de a se vărsa în râul Dâmbovnic, în câmpul numit „Degeanca", la cca. 500 m S de lacul construit în 1965 la confluența văilor Berivoia, Eleșteului și Țicului, I. Nania a identificat, în anul 1956, o așezare aparținând culturii Dridu (sec. IX-X). Din așezare provine un depozit de unelte descoperit întâmplător în 1964. Cu ocazia sondajului de verificare efectuat în locul respectiv de I. Nania (MP), s-a observat că acesta fusese îngropat la aprox. 1-2 m E față de o locuință de formă dreptunghiulară. Depozitul se compunea din 19 piese (unelte agricole, de fierărie și tâmplărie, toate de fier), din care au fost recuperate nouă: brăzdar și cuțit de plug, săpăligă, seceră, baros, lingură pentru scobit, daltă, secure, topor. Lama brăzdarului prezintă pe față semne runice (?). Piesele nerecuperate sunt următoarele: un cuțit și un brăzdar de plug, două seceri, un ciocan, o nicovală, un clește de fierar, două topoare cu tăiș îngust, un vârf de lance cu trei muchii. Așezarea a fost sondată arheologic în anul 1965, de Maria Comșa (IAB) și I. Nania (MP). Au fost cercetate trei locuințe de suprafață și trei bordeie. Rezultatele acestor cercetări și materialul arheologic descoperit au rămas nepublicate. Inventarul arheologic se află parțial în colecția arheologică a MJA, și se rezumă la câteva fragmente ceramice, cărămizi și tuburi ceramice pentru aducțiunea apei. Depozitul de unelte, la momentul descoperirii a intrat în custodia MP, iar ulterior a fost transferat la MNIR. În prezent, zona sitului arheologic este foarte puternic afectată de lucrările agricole.

40. La N de sat, pe dealul Cimpoierul, înconjurat la S de vâlceaua Floarea Mare și la N de o vâlcea mai mică și de Drumul Vacii, care îl desparte de câmpul Colentina, au fost descoperite întâmplător, în anul 1964, mai multe piese de fier din evul mediu: vârfuri de săgeți, vârfuri de lance, pinteni. Cercetări de suprafață efectuate în acest loc de I. Nania, în anii 1968-1970, au dus la descoperirea altor piese de același fel (vârf de săgeată, bolțuri de arbaletă, o potcoavă de cal, un amnar) răspândite pe pantele de S și E ale dealului, precum și două monede maghiare (oboli emiși de regii arpadieni în prima jumătate a sec. XII) în nisipul aluvionat de la gura vâlcelei Floarea Mare. Toate piesele indică o cronologie unitară, în sec. XII.

Bibliografie: 36. Nania 1968, 19, fig. 1; Nania 1972, 236, fig. 4/1; **37.** Nania 2004, 141; **38.** BAR, ms. rom. 5137, f. 271; Vlădescu 1979, 156; Nania 2004, 141, nr. 18; **39.** Popescu 1966, 397, nr. 99; Nania 1969, 117-132, fig. 1-3, nota 5; Comșa 1980, 171-173, fig. 6/1; Tătulea 1982, 65, nr. catalog 5, fig. 5/3; Henning 1987, 167, nr. catalog 43, pl. 18/5, 30/2, 53/30; Canache, Curta 1994, 179-221, nr. catalog 1; Măndescu 2007-2008, 110; Harhoiu et alii 2011, 83, nr. catalog 17; **40.** Nania 1973, 38-42; Nania 1977, 167, 179-180.

Bârzești, com. Vulturești

41. Fragmente ceramice din pastă grosolană, roșcată, amestecată cu pietricele și cioburi pisate au fost descoperite întâmplător în punctul „Pe Pod", în 1974, cu ocazia săpării fundației unei case și a unei gropi pentru var în curtea săteanului Ion Mărgescu. Ceramica marchează existența unei așezări din epoca bronzului, aparținând culturii Tei. În același an, o cercetare de suprafață efectuată de Eugenia Popescu (MJA), a arătat că așezarea preistorică este suprapusă de locuirea actuală, fiind amplasată pe terasa unui pârâu afluent al Argeșelului.

Bibliografie: Inedit; Leahu 2003, 18, pl. 1/14; Schuster et alii 2006, 86, harta 14.

Beleți, com. Beleți-Negrești

42. Monede geto-dace de tip Filip II, alcătuind, poate, un tezaur, au fost descoperite în perioada interbelică în cuprinsul localității.

Bibliografie: Preda, Dicu 1983, 90, nr. 2; Constantinescu 2011, 46.

Berevoești, com. Berevoești

43. La cca. 2 km E de sat, pe versantul Văii lui Arei, afluent al Văii Satului, apă ce se varsă de pe partea stângă în râul Bratia, un pădurar a descoperit întâmplător un topor de cupru cu brațele în cruce datând din eneolitic. Caracteristicile sale morfologice îl plasează între exemplarele tipului Ariușd, tip rar întâlnit la S de Carpați. Piesa a intrat în colecția MC.

44. În lunca satului (cătunul Pământeni), pe malul stâng al râului Bratia, învățătorul Ion Amzică a descoperit întâmplător, în anul 1960, pe proprietatea sa, mai multe fragmente ceramice, dintre care se remarcă un fragment dintr-un vas de tip *Krausengefässe*, realizat la roată dintr-o pastă de calitate și bine ars. Forma se întâlnește în așezările de tip Militari-Chilia. Fragmentele ceramice au intrat în colecția arheologică a MC, precum și în colecția muzeală a școlii.

45. În punctul „Menghea", pe Plaiul lui Oprea, în anul 1956, pădurarul Iosif Țintea a descoperit întâmplător o spadă medievală, datată la cumpăna sec. XIV-XV. Se păstrează la MC.

46. În partea de S a satului, aproape de intersecția DN 73C cu DJ 732B, a fost descoperit întâmplător, în 1936, în timpul săpării unei gropi pentru mutarea spre N a Crucii lui Baraghin (denumită și Crucea Chiajnei, cca. 1605), un jungher de factură otomană, datat în a doua jumătate a sec. XVIII.

47. În curtea bisericii de pe Valea Satului, cu hramul „Intrarea în Biserică" (construită între 1835 și 1862), se află ruinele bisericii vechi, de la mijlocul sec. XVIII (LMI AG-I-s-A-13354; RAN 14414.01). Nu este exclus ca aceasta să suprapună fundațiile unei biserici anterioare, de vreme ce în zidul de piatră ce împrejmuiește biserica actuală și cimitirul este încastrată o piatră de mormânt din 1564.

Bibliografie: 43. Mârțzu 1962, 101-103, fig. 1; Vulpe 1975, 36, nr. 88, pl. 11/88; Hera-Bucur 1996, 28; Mareș 2002, 191, nr. 103, pl. 25/2; Măndescu 2003a, 123, nr. catalog 2, fig. 3; Băjenaru 2013, 30, nr. catalog XX/26; **44.** Hera-Bucur 1996, 29, pl. I/3, 4; Măndescu 2003a, 124, nr. catalog 3, fig. 4; Măndescu 2007-2008, 103; **45.** Hera-Bucur 1996, 29, pl. 2/6; Constantinescu 2011, 49; **46.** Hera-Bucur 1996, 29, pl. 1/5; **47.** Hera-Bucur 1996, 30, 58, pl. 2/7; 5/25.

Bilcești, com. Valea Mare-Pravăț

48. O așezare din epoca bronzului (etapa târzie a culturii Tei) a fost cercetată în 1973, în cuprinsul localității, de Vlad Zirra (IAB). Materialele se păstrează la MC.

Bibliografie: Inedit; Constantinescu 2011, 504.

Bogați, comună

49. Pe teritoriul comunei a fost descoperit întâmplător, în anul 1913, un tezaur monetar alcătuit din tetradrahme Macedonia Prima și Thasos, monedele fiind depuse într-o oală de lut. Nu se știe nimic despre soarta tezaurului.

50. Un lot de șapte monede de bronz, fără alte detalii, au fost descoperite în 1877 de preotul Gheorghe Marin, în timp ce săpa un teren aflat în proprietatea sa. Monedele au fost predate prefectului de Dâmbovița, de la care ar fi ajuns în colecția MNA.

Bibliografie: 49. Moisil 1943, 160, nr. catalog 21; Măndescu 2006c, 196; **50.** Știrbu 1980, 157, 166, nr. catalog 24.

Boțești, com. Boțești

51. De pe teritoriul satului provin trei topoare de piatră descoperite întâmplător.

Bibliografie: Constantinescu 2011, 60.

Bradu, com. Bradu

52. De pe teritoriul satului provin unelte de silex aparținând paleoliticului inferior, descoperite în timpul cercetărilor de teren efectuate de Paul I. Dicu în anii '70 ai sec. XX.

Bibliografie: Dicu 1979, 577; Constantinescu 2011, 62.

Bratia, com. Berevoești

53. În hotarul satului, pe Valea Groșilor, mic afluent al Bratiei de pe partea sa stângă, locuitorul Dumitru Năbăruș a descoperit întâmplător câteva topoare de piatră, unele dintre ele fiind șlefuite și cu perforație pentru înmănușare. Între acestea, atrage atenția un exemplar ce se înscrie în așa-numitul tip al „ciocanelor de miner": o piesă masivă, neperforată, cu marginile rotunjite și cu o șănțuire circulară bine marcată de jur-împrejur, destinată prinderii în coadă cu ajutorul unor curele. Acest tip de unealtă, despre care s-a considerat că era folosit pentru extragerea și prelucrarea minereului și a sării, este caracteristic pentru eneolitic și începutul epocii bronzului. Piesele au intrat în colecția muzeului școlar.

Bibliografie: Hera-Bucur 1996, 29, pl. 1/1-2; Măndescu 2003a, 121, 123, nr. catalog 1, fig. 2.

Brădetu, com. Brăduleț

54. Câteva topoare de piatră, precum și un topor de cupru, cu gaură transversală, manșon profilat, tăiș evazat cu colțul tras în jos, aparținând tipului Dumbrăvioara, descoperite întâmplător în aria satului, erau expuse în muzeul bisericesc Brădetu.

55. În contextul lucrărilor de restaurare a bisericii fostului schit Brădetu (LMI AG-II-a-A-13490) desfășurate în 1963-1966, în primăvara anului 1966 au fost efectuate săpături arheologice sub conducerea lui Gheorghe Cantacuzino (DMI). Au fost cercetate cu acel prilej atât interiorul, cât și exteriorul bisericii. Nu au fost reperate urme ale unei biserici anterioare, biserica ce se păstrează până astăzi fiind prima construcție zidită pe acel loc. Ceramica descoperită în săpăturile arheologice acoperă întreaga perioadă a sec. XV (inclusiv fragmente ceramice smălțuite, cu decor sgrafitat) - XIX. În pronaos au fost cercetate patru morminte, din care au fost recuperate câteva podoabe (inele din aur și argint, mărgea, cruciuliță de bronz și cărămizi cu inscripții cu numele călugărilor înmormântați acolo) ce indică sec. XV (?) și, cu siguranță, sec. XVII-XVIII. Alte opt morminte au apărut în secțiunile de la N de biserică, în două dintre ele descoperindu-se câte o monedă din sec. XVI (dinar emis pentru Ungaria de Rudolf II, 1584), respectiv XVIII (para otomană de la Abdul Hamid I). Câteva dintre materialele descoperite se păstrează la MJA.

Bibliografie: 54. Vulpe 1988, 210, fig. 1/4; Constantinescu 2011, 64; Băjenaru 2013, 34, nr. catalog XXXII/39; **55.** Cantacuzino 1970, 56-59.

Brăduleț, com. Brăduleț

56. Pe teritoriul satului a fost descoperit întâmplător, în anul 1943, un denar roman republican emis în anul 137 a. Chr. (Sextus Pompeius).

Bibliografie: Mitrea 1978, 365, nr. 10.

Bucșenești, com. Corbeni

57. Biserica aflată în partea de V a satului, pe un platou înalt, ctitorie a boierilor Iordache și Sandu Bucșenescu de la 1747 (RAN 15778.02), a fost cercetată (în exterior) de Spiridon Cristocea (MJA), în anul 1986. Rezultatele săpăturilor arheologice au arătat că din punct de vedere arhitectural, în sec. XIX bisericii i s-a adăugat un pridvor, demolat după 1931. Descoperirea unui mormânt de înhumație tăiat de biserica construită la 1747, având în inventar o monedă otomană emisă fie de sultanul Soliman I (1520-1526), fie de sultanul Selim II (1566-1574), demonstrează faptul că pe acel loc a existat un cimitir în sec. XVI, precum și o biserică mai veche, contemporană cimitirului respectiv. Materialele se păstrează la MJA. Lângă biserică, vestigiile medievale ale curților boierilor Bucșenești (LMI AG-II-a-A-13493; RAN 15778.01), ale căror începuturi sunt plasate în sec. XV – necercetate arheologic.

Bibliografie: Cristocea 1989, 55-66; Constantinescu 2011, 156.

Bucșenești-Lotași, com. Țițești

58. O așezare* din epoca bronzului, aparținând culturii Tei (LMI AG-I-s-B-13355; RAN 19356.01) se întinde pe 1,5 km pe Dealul Solovanului, la cca. 300 m V de primăria comunei Țițești, pe malul drept al Gârlei Mănăstirii, la N de drumul comunal ce face legătura între primărie și DN 73. Platoul pe care se întinde așezarea, mai înalt cu 5-10 m față de luncă, este delimitat spre S de un drum de câmp dispus paralel cu drumul comunal, iar spre V, la cca. 100 m, se află calea ferată Golești-Câmpulung. Așezarea a fost semnalată de învățătorul din localitate, Ion Duțulescu. Un sondaj de verificare a fost efectuat de Eugenia Popescu (MJA) în anul 1968, fiind urmat în 1971 de săpături arheologice mai consistente realizate de Alexandru Vulpe (IAB) și Eugenia Popescu (MJA), când a fost cercetată o locuință. După 1989, pe limitele de S și E ale sitului au fost construite case. Cea mai mare parte a sitului este acoperită de culturi agricole. În arătura proaspătă, la suprafața solului se observă fragmente foarte mici de ceramică, sfărâmate de plug. În colecția arheologică a MJA se păstrează două vase mari de provizii și o ceșcuță descoperite aici în timpul cercetărilor arheologice.

59. Ruinele curții lui Iane vistiernicul (sec. XVII) sunt situate lângă biserica din Hârtești, în zona cimitirului actual, în partea de N-E a satului, la aprox. 200 m E de DJ 73 (LMI AG-II-a-A-13495; RAN 19356.02). Prin 1930, dascălul bisericii din Hârtești, Nicolae Modreanu, a găsit în cimitirul din jurul lăcașului de cult un ducat emis de Vladislav II (1447-1456). Biserica aparține tipului cu plan simplu, în cruce greacă înscrisă, iar pisania menționează leatul 7040 (1531-1532). Nu au fot efectuate cercetări arheologice.

Bibliografie: 58. Inedit; Popescu 1969, 475, nr. 32; Morintz 1972, 332, nr. 25; Leahu 2003, 25, pl. 1/130; Schuster et alii 2006, 104, harta 14; Constantinescu 2011, 482; **59.** Lăzărescu 1962, 392, fig. 1; Constantinescu 2011, 482; Constantinescu 2013, 31.

Budeasa Mică, com. Budeasa

60. Pe muchia pădurii de la N-V de sat (Dealul Budesei), într-o perieghează efectuată în primăvara anului 2014 de profesorul de istorie Marius Miroiu de la școala din localitate, au fost reperați mai mulți tumuli dispuși în șir de-a lungul plaiului, cu dimensiuni max. de 20 m în diametru și 1 m înălțime.

61. La cca. 500 m N de punctul „Cula lui Mircea", pe muchia pădurii de la E de satul Budeasa Mică, în primăvara anului 2014 a fost descoperit cu detectorul de metale un topor bipen din fier, de tip Ferigile (prima epocă a fierului). Cercetări ulterioare la fața locului, realizate de o echipă a MJA, au evidențiat faptul că este vorba de o descoperire izolată, ce nu poate fi legată de un anumit context arheologic. Toporul a fost depus la MJA.

62. La o distanță de 5 km de marginea de NE a municipiului Pitești, în zona de N a satului Budeasa Mică, pe dealul Văcăreasca, în punctul „La Cetate" (denumit și „Cetatea lui Mircea", „Cula lui Mircea" sau „Cetatea Jidovilor"), pe culmea mărginită la E de pârâul Budeasa Mică, iar la V de pârâul Cristeasca, se află urmele unei mici fortificații de pământ (palisadă incendiată). Cercetări de suprafață efectuate de Paul I. Dicu în perioada 1955-1978, Dragoș Măndescu în anul 2000 și împreună cu Ion Dumitrescu în anul 2014. Punctul menționat, aflat pe culmea pădurii de stejar (destul de tânără, după grosimea arborilor), la V de drumul forestier, într-un loc în care sursele de apă sunt inexistente (cu excepția pâraielor care curg în vale), se prezintă sub forma unui promontoriu cu pante destul de abrupte, pe culmea căruia se află un mic platou cu un diametru de max. 25 m. La bază, promontoriul este înconjurat de un șanț astăzi puțin adânc și cu o deschidere de 10-15 m, vizibil mai bine pe versantul de N și pe cel de E. Dincolo de acest „șanț" (natural?), între acesta și panta accentuată, deci spre exterior (!), se află o zonă ușor înălțată („val"?), care urmărește – lucru vizibil tot pe versantul de N – traseul șanțuirii. Acest „val" are o lățime max. de aprox. 5 m, în compoziția sa intrând un pământ foarte puternic ars, cărămiziu-roșcat (vizibil imediat sub stratul de frunze uscate), cu aspect de bulgări zgurificați, de dimensiuni variabile, uneori având consistența cărămizii. În colecția școlii din Budeasa Mare se păstrau câteva monede dacice de tip Filip II despre care s-a afirmat că ar fi fost descoperite aici. Însă, după puținele fragmente ceramice, lucrate la roată, dar mai ales după cele câteva piese metalice descoperite în 2014 (pinten cu rotiță, cuțit din fier, tubul de înmânușare al unui vârf de săgeată, piron din fier) mica fortificație datează probabil din evul mediu. Materialele se păstrează la MJA.

Bibliografie: 60-61. Inedit; **62.** Preda, Dicu 1983, 90, nr. catalog 3; Dicu 2000, 37-38, pl. 1; Măndescu 2004a, 118-120, nr. catalog 17, fig. 13; Constantinescu 2011, 69.

Bughea de Jos, com. Bughea de Jos

63. Este semnalată descoperirea întâmplătoare pe teritoriul satului, în condiții necunoscute, a unor tetradrahme dacice, imitații de tip Filip II, fără alte amănunte. Colecția numismatică a MC.

Bibliografie: 63. Mitrea 1964, 374, nr. catalog 16; Preda 1973, 433; Constantinescu 2011, 74.

Bughea de Sus, com. Bughea de Sus

64. În 1972, în urma unei periegheze pe șantierul cărămidăriei de aici, efectuate de un colectiv de la MC, coordonat de Flaminiu Mârțu, au fost evidențiate urmele unei „așezări dacice".

65. Pe teritoriul localității au fost descoperite întâmplător de locuitorul Marin Guță două monede geto-dace din argint, de tip Vârteju-București. Sunt păstrate la IAB.

Bibliografie: 64. Mârțu 1981, 83, nota 16; Măndescu 2006c, 106; **65.** Preda 1992, 295, nr. XV.

Bumbueni (sit de epocă romană) – **v. Mârțești**

Bunești, com. Cotmeana

66. În urma unor cercetări de teren efectuate în anii '70 ai sec. XX de Paul I. Dicu, au fost recoltate din prundișurile râului Bascov (sectorul corespunzător satului) câteva piese litice considerate unelte de silex specifice paleoliticului inferior. Sunt menționate cioplitoare unifaciale și bifaciale, racloar, așchii Levallois și non-Levallois. Colecția MJA.

Bibliografie: Dicu 1979, 582, fig. 3-4/2-3; Constantinescu 2011, 183.

Burdea, com. Căldăraru

67. O perieghează efectuată în 1946 de Mircea Petrescu-Dîmbovița (MNA) a dus la descoperirea unor fragmente ceramice preistorice (probabil din eneolitic, cultura Gumelnița) la E de sat, în valea pârâului Burdea, în punctul „Măgura Leului". Alte fragmente ceramice, atipice, au fost descoperite cu același prilej, în punctul „Măgura care urlă".

Bibliografie: Petrescu-Dîmbovița 1953, 525, nr. catalog 1a-b, fig. 1; Constantinescu 2011, 83.

Capu Piscului, com. Merișani

68. O necropolă tumulară de tip Ferigile este semnalată pe teritoriul acestui sat. Situl ar putea fi pus în legătură cu grupul de tumuli din marginea satului învecinat, Vâlcelele.

Bibliografie: Constantinescu 2011, 277.

Călinești, com. Călinești

69. Un mic topor de piatră șlefuită (8 cm lungime), cu perforație pentru înmânușare, a fost descoperit întâmplător pe dealul Brâncoveanu. Donat în 1986 colecției MJA, de Teodor Petre din localitate.

70. În centrul localității, în apropierea spitalului, au fost recuperate câteva materiale arheologice din epoca bronzului (cultura Tei) dintr-o așezare distrusă prin eroziune: o ceașcă, un fragment dintr-o bară din bronz, un răzuitor din silex.

Bibliografie: 69. Inedit; **70.** Popa et alii 1988, 39; Leahu 2003, 19, pl. 1/29; Schuster et alii 2006, 90, harta 14.

Căpățâneni, com. Arefu

71. Situată la cca. 2 km N de localitate și la V de DN 7C, pe un vârf de munte ce domină valea râului Argeș, Cetatea Poenari (LMI AG-II-a-A-13507; RAN 14076.01) a fost cercetată arheologic de Gheorghe Cantacuzino (DMI), în contextul restaurării din anii 1968-1970. Obiectivulele principale al cercetării arheologice au fost sesizarea stratigrafiei și reconstituirea planului fortificației. Nucleul inițial al cetății îl constituie un turn de plan pătrat (prima jumătate a sec. XIV), cu trei niveluri, construit direct pe stâncă, cu ziduri din piatră brută legată cu mortar. Într-o etapă ulterioară (mijlocul-a doua jumătate a sec. XV), donjonul inițial a fost înconjurat de curtinele unei fortificații de dimensiuni mai mari. Zidul curtinei este construit din piatră în partea inferioară, iar în partea superioară fețele sunt din cărămidă, spațiul dintre ele fiind umplut cu emplecton din piatră spartă și mortar, consolidat cu bârne longitudinale și transversale. Construită în tehnică bizantină, cisterna de apă a cetății a fost descoperită și cercetată în campania din anul 1969. Pe versantul de S al pantei, la cca. 80 m deasupra albiei Argeșului, au fost surprinse ruinele unor ziduri din piatră brută legată cu mortar groase de cca. 1,5 m și întărite cu bârne longitudinale, urmele unei clădiri ce trebuie pusă în legătură cu ansamblul cetății din vârful muntelui. O mare parte din incinta de N s-a prăbușit odată cu stânca ce o susținea, la începutul sec. XX. Materialul arheologic descoperit este relativ redus cantitativ: ghiulele din piatră, elemente de construcție din piatră fasonată, un vârf de săgeată din fier, lame de cuțit, un inel din aliaj de argint, o gripcă de fier, o fusaiolă, cuie, piroane, fragmente ceramice, fragmente de discuri ceramice ornamentale și de cahle. Cetatea a fost dezafectată în a doua jumătate a sec. XVI. Inventarul arheologic se păstrează la MJA.

Bibliografie: Cantacuzino, Bâzu 1970, 66-68; Cantacuzino 1971, 363-289.

Cătanele, com. Căteasca

72. Pe teritoriul satului a fost descoperit întâmplător un topor de piatră cu perforație pentru înmănușare, donat colecției MJA, în 1991, de locuitorul Ștefan Pascu.

Bibliografie: Inedit.

Căteasca, comună

73. Cercetări de teren efectuate la mijlocul sec. XX de Paul I. Dicu pe sectorul văii Argeșului corespunzător comunei, au dus la descoperirea în prundișurile recente, în depuneri remaniate, a unor unelte din bolovănași de silex de apă dulce (galeți), atribuite paleoliticului inferior (cioplitoare unifaciale și bifaciale, așchii și lame).

Bibliografie: Dicu 1972, 223-234; Dicu 1979, 577; Constantinescu 2011, 93.

Câmpulung, municipiu

74. În zona de S a orașului, în cartierul Apa Sărată, punctul „Poiana Mărului", pe terasa înaltă din stânga Râului Târgului, profesorul de istorie Viorel Irimia a descoperit întâmplător, în anul 2002, cu ocazia ruperii unui mal, vestigiile unei așezări aparținând grupului Brătești. Materialele arheologice (fragmente ceramice, bucăți de chirpici, fragmente de greutăți din lut pentru războiul de țesut etc.) se păstrau în posesia descoperitorului.

75. În cartierul Apa Sărată, în apropiere de Liceul Minier și de castrul roman „Jidova", în dreptul bornei kilometrice 45, au fost descoperite două morminte plane ce făceau parte, probabil, dintr-o necropolă mai întinsă, datând de la începutul epocii bronzului (LMI AG-I-s-B-13356; RAN 13506.34). Săpături de salvare au fost efectuate în 1960 de Dinu V. Rosetti (MB) în colaborare cu Flaminiu Mârtzu (MC), atunci când lucrările pentru amenajarea unui teren sportiv, situat între calea ferată și dealul Drăcești, au dus la semnalarea unor vestigii arheologice. Primul mormânt era de înhumație, defunctul fiind depus într-o cistă de piatră. Inventar: pumnal de bronz. Al doilea mormânt, aflat la 4 m către NE de primul, conținea resturile calcinate ale scheletului unui copil și fragmente ceramice de la două vase, depuse, de asemenea, într-o cistă de piatră. Din zona mormintelor au fost recuperate și alte fragmente ceramice specifice epocii bronzului. Materialul arheologic se păstrează la MC, în parte expus.

76. De pe teritoriul orașului provin câteva ciocane și topoare din piatră (calcar și diorit) cu perforație pentru înmănușare, descoperite întâmplător în timpul unor săpături cu caracter edilitar efectuate în perioada interbelică.

77. În partea de SV a orașului, în jurul Bisericii „Sfântul Gheorghe" din cartierul Olari, la N de abrupta vale a pârâului Drăcești, cercetările arheologice din 1967 efectuate de MC (Fl. Mârtzu) au atestat existența unui strat de cultură din cea de-a doua epocă a fierului, aparținând unei așezări geto-dace. Printre piesele descoperite ies în evidență fragmente de brățări din sticlă policromă, violet-ametist cu palmete în zig-zag, albe sau galbene, mărgele din pastă vitroasă colorată aparținând tipului „cu ochi", precum și o monedă de bronz, uzată, emisă de Odessos în perioada sa autonomă, datată la cca. 200 a. Chr. Pe baza analizei inventarului arheologic, așezarea a fost datată în sec. II a. Chr.

78. Mai multe monede geto-dace (imitații de tip Filip II, Adâncata, Vârteju-București) au fost descoperite în diverse puncte ale orașului și păstrate multă vreme în colecțiile școlilor din oraș. Zece monede Vârteju-București descoperite aici au fost achiziționate în 1956 de CNBAR.

79 (Harta 19, Pl. 5/3). Castrul roman de piatră din punctul „Jidova" (în trecut, locul era cunoscut și cu denumirile de „Grădiștea", „Uriașa" și „Jidava") este situat în partea de S orașului (cartierul Pescăreasa), între DN 73 Pitești–Câmpulung (la V) și Râul Târgului (la E), vizavi de Liceul Minier și

Halta C. F. R. Pescăreasa (LMI AG-I-m-A-13357.02; RAN 3506.02). Față de ramificația către Curtea de Argeș (DN 73C) din DN 73, punctul se află la cca. 700 m N. Prima atestare a castrului („Castrametatione Romana") se întâlnește pe o hartă a Transilvaniei realizată de Giovanni Morando Visconti și tipărită la Sibiu, în 1699. Fortificația este vizitată de Luigi Ferdinando Marsigli, ofițer de geniu în armata habsburgică, în anul 1691. El publică în 1726 o descriere sumară și un plan al castrului pe care îl numește „Sidova". Pe harta rusă din 1835 a Principatelor Române, fortificația apare cu numele de „Chidov". La mijlocul sec. XIX, Constantin D. Aricescu face o serie de digresiuni cu privire la numele locului și postulează ideea existenței aici, înainte de cucerirea romană, a unei dave geto-dace, al cărei nume ar fi fost „Jidava". În răspunsurile învățătorilor din satele Capu Piscului și Poenărei la chestionarul arheologic inițiat de Alexandru Odobescu apar referiri despre „Jidova". Răspunsul învățătorului din Capu Piscului cuprinde informații cu privire la dimensiunile fortificației (grosimea zidului era de un stânjen, precizează că se vedeau urmele unor porți „în mijloc, semne de ziduri și un puțu") și vechime cetății (pune construirea ei pe seama tătarilor și jidovilor). Învățătorul satului Poenărei descrie în răspunsul său forma cetății, materialul din care era constituit zidul. Mai precizează că oamenii săpau pe lângă ziduri „după bani", subliniind că aceste săpături „s-au făcut pe subt ascuns". Scurte referiri privind amplasamentul castrului apar și în *Dicționarul geografic al județului Muscel* („la o jumătate de oră depărtare de Câmpulung, spre S, pe o câmpie întinsă și frumoasă, închisă între dealuri se află ruinele lagărului roman de la Jidava, cunoscut în popor sub numele de Jidova, Grădiștea sau Uriașa"). Constantin Rădulescu-Codin oferă scurte informații despre cercetările efectuate în castru (amintește pe cele ale lui Dimitrie Butculescu și pe cele ale lui Pamfil Polonic) și consemnează o serie de legende despre „jidovi" („uriașii"). Primele sondaje au fost făcute de Cezar Bolliac, în vara anului 1845. Săpături mai ample au fost efectuate de către Dimitrie C. Butculescu în toamna anului 1876. Acesta a dezvelit latura de N și pe cea de V ale castrului, a făcut unele săpături în zona porților (intervențiile sale la porțile de pe laturile de V și de E au fost observate de P. Polonic), la *pincipia* (pe planul său sunt figurate *basilica* și cele trei încăperi de pe latura de N a construcției) și în zona unde se află *horreum*. Printre descoperirile făcute atunci se numără și câteva cărămizi cu graffiti și monede de la Gordian III și Geta. În vara anului 1901, din dispoziția directorului MNA, Grigore Tocilescu, au fost efectuate săpături de P. Polonic (MNA). Acesta și-a concentrat eforturile spre a săpa toate cele patru porți, și clădirile importante (*principia* și *horreum*). Pe baza acestor săpături, P. Polonic a realizat și un plan al castrului. În 1962, au fost reluate cercetările, la inițiativa IAB, instituție care coordonează șantierul arheologic (Emilian Popescu, în perioada 1962-1977; Constantin C. Petolescu, din 1978 până în prezent, colectivului adăugându-i-se Florian Matei-Popescu, începând cu anul 2007). Ele au început cu colaborarea MC (Fl. Mârtzu), iar din 1964 și până în prezent, cu MJA (Eugenia Popescu, în perioada 1964-1967, Teodor Cioflan, din 1976 și Ion Dumitrescu, din 2008). În perioada 1962-1967, au fost trasate zece secțiuni (notate de la A la N), prin intermediul cărora au fost identificate: turnul din colțul de NV al castrului, turnurile de curtină de pe latura de N și de pe cea de S, turnurile de curtină dintre *porta principalis sinistra* și colțul de NE al castrului, precum și cele dintre *porta principalis dextra* și colțul de NV al castrului. Tot prin intermediul acestor secțiuni, au fost interceptate cele două clădiri din treimea centrală, săpate de P. Polonic, *principia* și *horreum*. De asemenea, între cele două construcții a fost identificat un edificiu cu hipocaust, de mici dimensiuni, absidat (așa numita „clădire a ofițerilor"). *Horreum*, *porta decumana*, precum și turnul de E de la *porta praetoria* au fost redezvelite și cercetate. Tot în această perioadă, s-a reușit îndepărtarea barăcilor de lemn și a altor construcții ridicate la sfârșitul celui de-al doilea război mondial de către Întreprinderea Minieră Câmpulung pe locul castrului. În perioada 1968-1970 și 1973-1977, au fost dezvelite și cercetate edificiul cu hipocaust (integral) și aproape în întregime clădirea comandamentului (*principia*). Din 1976 până în 1982, în zona de la E de *principia* a fost cercetată o clădire de mari dimensiuni, identificată cu *praetorium*. În paralel, în 1979, a fost cercetat turnul de curtină dintre *porta praetoria* și colțul de SV al castrului. Din anul 1982, au fost reluate lucrările de conservare și consolidare, de aceea, în același an a fost dezvelită și latura de N a clădirii comandamentului. În perioada 1983-1985, au fost degajate în întregime latura de S a castrului și o porțiune din latura de V. Cu această ocazie, a fost resăpată *porta praetoria* (1983-1984), turnul de curtină dintre *porta praetoria* și colțul de SE al castrului (1985), a fost identificat un turn de curtină în porțiunea dintre *porta principalis dextra* și colțul de SV, au fost realizate secțiunile P și R pentru a controla sistemul de fortificare. În scop similar, au fost trasate și secțiunile S și Q. În perioada 1985-1988, au fost cercetate cele două *portae principales*, apoi consolidate și conservate. Tot în această perioadă au început și lucrările de reconstituire a laturii dinspre S a castrului. În perioada 1991-2009, s-au făcut cercetări în *retentura sinistra*, identificându-se două barăci militare. Începând cu anul 2010 au fost reluate cercetările în spațiul dintre clădirea comandamentului și *horreum*. Castrul are plan dreptunghiular, cu dimensiunile 132,35 × 98,65 m, cu laturile lungi orientate N-S (cu o ușoară deviație spre E) și *porta praetoria* orientată spre S. Zidul de incintă este constituit din bolovani de râu legați cu mortar, are o grosime de 1,80 m și se păstrează pe unele porțiuni până la înălțimea de 1,90 m. Incinta este prevăzută cu turnuri de curtină, câte trei pe laturile lungi și câte două pe laturile scurte. Ele ies în afara zidurilor cu cca. 0,30 m, au latura exterioară de cca. 3,40 m și formă rectangulară.

Camerele interioare ale turnurilor de curtină au în medie 1,40 × 1,50 m. *Porta praetoria*, *porta principalis dextra* și *porta principalis sinistra* sunt identice ca formă, respectiv, sunt flancate de turnuri cu formă rectangulară, prezentând spre intrare câte doi contraforți (ușori) ce serveau la susținerea arcului porților. Distanța dintre cele două turnuri este la *porta praetoria* și la *porta principalis dextra* -5,90 m, fără ușori, și 3,80 m, cu ușori, iar la *porta principalis sinistra* – 5,35 m. Turnurile de la *porta decumana* au formă rectangulară, spre intrare ele prezintă doar un singur contrafort (ușor), distanța dintre turnuri este de 5,10 m, fără ușori, și de 3,30 m, cu ușori. Turnurile porților, exceptându-le pe cele ale porții *praetoria*, ies în fața zidului de incintă cu 0,90 m. În porțiunea dintre turnul de curtină și turnurile porții *praetoria*, zidul prezintă o ușoară deviație spre interior (aprox. de la jumătatea distanței dintre cele două turnuri), ceea ce face ca turnurile porții *praetoria* să prezinte un ieșind mai mare, de 1 m. Castrul este înconjurat de două *fossae*. Între zid și prima *fossa* a fost lăsată *berma*, lată de 2,50 m. Prima *fossa* are o deschidere de 7,50 m și o adâncime de 2,30 m. A doua *fossa* are o deschidere de 3,50 m și o adâncime de 1,20-1,30 m. Distanța dintre cele două *fossae* este de 5,20 m. *Agger* are o lățime la bază de 5 m, pe coama sa fiind amenajat un drum de rond. În treimea centrală au fost cercetate, de la V la E: *horreum*, un edificiu absidat prevăzut cu *hypocaustum*, *principia* și *praetorium*. Cele patru construcții sunt dispuse cu frontul către S, respectiv către *via principalis*, însă ele nu sunt aliniate perfect la aceasta. *Principia* au un plan rectangular, cu dimensiunile de 34,70 × 30,40 m (laturile lungi orientate N-S), zidurile fiind constituite din bolovani de râu legați cu mortar (cele exterioare au o grosime de 1,20 m, iar cele interioare de 0,60-1,10 m). Curtea interioară *(atrium)* măsurând 14,30 × 19,25 m, este mărginită la E și V de câte trei încăperi (fiecare de câte 4,20 × 4,50 m). Ele formau *armamentaria*. În colțul de SV al *atriumului* se afla un puț. Curtea era pavată cu piatră de râu. *Basilica* măsoară 28 × 9,20 m și este mărginită la N de un șir de trei încăperi. Cea din centru corespundea capelei și măsoară 5,50 × 6,30 m, fiind cea mai mică. Cele din colțurile de NV și NE măsoară 6,30 × 10,15 m. Spațiul camerei din colțul NE este compartimentat în două. Cu dimensiuni de 5,55 × 4,30 m, camera era prevăzută cu *hypocaustum*. În colțul de NV al clădirii comandamentului au fost descoperite cca. 400 de vârfuri de săgeți. Ele au apărut în grupuri compacte. *Horreum* are o lungime de 33,40 m (dimensiunea include și linia contraforților, fără aceasta latura măsurând 32,65 m) și o lățime de 13,40 m (fără cele două linii de contraforți, latura scurtă măsoară 12,20 m), zidurile sunt realizate din bolovani de râu legați cu mortar și au o grosime de 1,20-1,25 m. Pe laturile lungi, construcția prezintă trei guri de ventilație, iar zidurile sunt prevăzute cu câte opt contraforți. Alți trei contraforți sunt dispuse pe latura de N. În săpăturile efectuate de Em. Popescu, în jumătatea de N a construcției, au fost surprinse bârne de lemn carbonizat așezate la distanțe egale în formă de dreptunghiuri (formând un fel de „grătar"). Dispunerea bârnelor sugerează existența unei podele suspendată pe stâlpi de lemn. *Edificiul cu hypocaustum* este situat în jumătatea de N a spațiului dintre *principia* (la E) și *horreum* (la V). Funcționalitatea sa nu a fost clarificată. Inițial, el a fost identificat drept „clădirea ofițerilor". Edificiul se compune din trei încăperi; două dintre ele, cu dimensiuni egale, alăturate, sunt absidate și prezintă în capătul de N câte un *praefurnium*. La S, cele două încăperi sunt mărginite de o cameră de mai mari dimensiuni, de formă dreptunghiulară. În toate cele trei încăperi au fost surprinse *pilae* de la *hypocaustum*. Construcția măsoară 11,90 × 7,90 m. Zidurile sunt realizate din bolovani de râu legați cu mortar și au o grosime de 0,65 m. *Praetorium* se află în spațiul dintre *principia* (la V) și latura de E a castrului, și are dimensiunile de 38,40 × 16,90 m. Planul acestei construcții se prezintă astfel: în jumătatea dinspre S se afla o curte mare (21,70 × 15,10 m), cu portice pe laturile lungi; partea dinspre N este ocupată de trei șiruri de încăperi. Camerele din colțurile de NV și NE erau absidate. Unele încăperi erau prevăzute cu sistem de încălzire (*hypocaustum*). În perioada 1991-2009, în *retentura dextra* au fost identificate două barăci. În primele decenii ale sec. III, în castru a staționat *cohors I Flavia Commagenorum* (cunoaștem acest lucru grație unei descoperiri făcută în campania de săpături din 1993 – o cărămidă găsită în pavajul camerei unei barăci purtând un grafit efectuat de un soldat din trupă). Castrul, integrat sistemului defensiv roman al limesului transalutan, datează din perioada cuprinsă între sfârșitul sec. II și mijlocul sec. III p. Chr. În prezent, castrul propriu-zis constituie rezervație arheologică (suprafața împrejmuită fiind de 1,57 ha); excepție fac cele două *fossae* ce nu sunt cuprinse în perimetrul protejat, ci se află pe proprietățile private învecinate. *Fossae*-le de pe latura de S nu sunt afectate de lucrările agricole. Din zona castrului și chiar din interiorul acestuia, se menționează descoperirea întâmplătoare a unor monede geto-dace, imitații de tip Filip II, unele piese fiind date la iveală în perioada 1945-1948, cu prilejul amenajărilor efectuate de Întreprinderea Minieră Câmpulung. Se menționează și descoperirea în incinta castrului, a unui denar pentru Annia Faustina (emisiune rară), piesă ce se afla în posesia lui Ion Ciobanu (Pitești). Materialul arheologic se păstrează în colecțiile arheologice ale MJA și MC, precum și la IAB.

80. Un castru de pământ cunoscut drept „Biserica Jidovilor" sau „Caraula Jidovilor" (LMI AG-I-m-A-13357.01; RAN 13506.01) se află la cca. 300 m S de castrul de piatră din punctul „Jidova", pe platoul de pe malul drept al Râului Târgului, la o distanță aprox. egală între DN 73 (Pitești – Câmpulung) și râu. În prezent, acest teren are regim de proprietate privată, parte din el este acoperit de o livadă de pomi fructiferi, fiind folosit pentru fâneață. Spre E platoul se înalță cu cca. 10-20 m deasupra văii râului; râpa continuă în jurul platoului spre N și parțial spre V. La NE de acest platou se

află un lac și o haldă de steril. Castrul a fost identificat de Pamfil Polonic (MNA), care a efectuat aici și primele săpături, în 1901. Au urmat sondaje de verificare executate de Em. Popescu (IAB) și E. Popescu (MJA) și săpături arheologice efectuate de către C. C. Petolescu (IAB) și T. Cioflan (MJA), în 1987-1989. Castrul are o formă aprox. pătrată, cu dimensiuni de 65 × 60 m (latura de N și cea de S măsoară 60 m), cu incintă construită din glii (*murus cespiticius*) protejat de o *fossa* cu deschidere de 2,20-2,30 m și adâncă de 0,70-0,80 m. Celelalte elementele ale sistemului defensiv au dimensiunile următoare: *vallum* – lat de 5-7 m; „zidul" de glii – lat de 1,50-2,40 m. *Via sagularis* este mărginită de rigole și lată de 2,4-4 m. În interiorul fortificație, către latura de E, mărginită de *via sagularis,* a fost identificată o construcție (două camere) dotată cu instalație de încălzire (*hypocaustum*). De asemenea, au fost identificate urmele stâlpilor provenind de la o baracă. Castrul a fost datat la începutul sec. II p. Chr. Materialele arheologice se păstrează în colecția MJA.

81. Cu ocazia săpăturilor efectuate la cumpăna sec. XIX și XX în cele două castre, P. Polonic (MNA) a identificat și traseul drumului roman din sec. II-III, situat la cca. 200 m E față de șoseaua actuală (construită în jurul anului 1880). Polonic afirmă că a putut urmări traseul acestui drum prin grădinile locuitorilor din satul Mărcuș. Potrivit schiței întocmite de el, drumul trecea pe la V de castrul mic de pământ, cotea ușor spre E, apoi avea o traiectorie relativ NNE-SSV, trecea pe la E de castrul mare de piatră, și mergea mai departe spre N, pe marginea platoului de pe malul drept al Râului Târgului. În prezent, sectorul acestui drum cuprins între colțul de SE al castrului de piatră și Uzina Electrică, este folosit ca drum de câmp, el aflându-se imediat la E de gardul ce împrejmuiește rezervația arheologică Câmpulung-„Jidova".

82. În zona dealului Măgura din NV orașului, la N de cartierul Grui, în continuarea str. Poligonului, chiar în albia pârâului Insei, o descoperire întâmplătoare făcută de câțiva soldați în anul 1975 și cercetarea arheologică ce i-a urmat, efectuată de MC (Fl. Mârtzu și Ștefan Trâmbaciu), au dat la iveală un tezaur monetar din argint, totalizând 49 denari romani imperiali, emisiuni de la 11 împărați începând cu Vespasian (anul 76) și încheind cu Severus Alexander și Iulia Mamaea (anii 222-235). Se păstrează în colecția numismatică a MC.

83. Un lot de 20 monede romane de bronz, emise de orașele Pautalia în timpul lui Caracalla și de Niceea sub Septimius Severus, a fost achiziționat de CNAR de la Leica Șapcaliu din Câmpulung. Foarte probabil, acest depozit monetar a fost descoperit în cuprinsul orașului sau în împrejurimi.

84. În zona de S a orașului, în cartierul Apa Sărată – Pescăreasa, a fost descoperită în condiții necunoscute o monedă bizantină de bronz (follis) de la Iustin II, emisă în perioada 565-578.

85. Zona fostei Mănăstiri „Sfânta Elisabeta" (mănăstire catolică cunoscută cu denumirea de „Cloașter", din germ. *Kloster*), situată în partea de SV a orașului, pe str. Baraschi, colț cu str. Ana Doamna, a fost cercetată arheologic inițial prin sondaje efectuate de Gr. Tocilescu (MNA) în jurul anului 1900, dar și prin săpături mai extinse, efectuate în 1924 de Virgil Drăghiceanu (CMI), care au rămas, în cea mai mare parte, inedite. S-a putut stabili că biserica fostei mănăstiri dominicane se înscria în tiparele arhitecturii romanice, fiind de plan bazilical, cu o navă centrală și două nave laterale. Nava centrală măsura 38,50 m în lungime, iar cele laterale 37 m. În lățime, edificiul măsura 15 m, navele laterale având câte 3 m. Alte sondaje au fost efectuate în 1958 de IAB (Ion Barnea) și IIA (Emil Lăzărescu), în condiții de urgență, deoarece pe terenul respectiv (parcelele 17-21) au fost proiectate noi locuințe ale orașului în extindere. Au fost descoperite fragmente din ruinele unor construcții ale ansamblului monastic (două faze, atribuite, cu rezerve, celei de-a doua jumătăți a sec. XIV, respectiv sec. XV) din blocuri de piatră și bolovani de râu legați cu mortar, unele fragmente de elemente arhitectonice de factură gotică, fragmente de tencuială zugrăvită, toate făcând parte din complexul Cloașterului medieval, precum și mai multe morminte de înhumație aparținând unui cimitir anterior celei mai vechi faze de construcție, datat provizoriu în prima jumătate a sec. XIV. Pentru datarea bisericii nu există elemente clare. Aceasta ar fi fost mărită în sec. XV, iar în sec. XVII lăcașul de cult era deja părăsit, parte din materialele rezultate în urma demolării fiind folosite în 1646 la construirea turnului clopotniță al Mănăstirii Negru Vodă. S-a presupus că biserica a fost ridicată de călugării aparținând ordinului dominican, la 1345, și refăcută sau mărită de călugării franciscani, în veacul XV, după distrugerile provocate de otomani. Inventarul arheologic descoperit în timpul cercetărilor a fost extrem de sărac și puțin reprezentativ (cuie, fragmente ceramice). Biserica mănăstirii pare să fi fost suprapusă, în cea mai mare parte, de drumul nou creat în zonă pentru cartierul de locuințe construit la începutul celei de-a doua jumătăți a sec. XX.

86. „Bărăția", Biserica „Sfântul Iacob cel Mare" (parohială) a comunității săsești din Câmpulung (LMI AG-II-a-A-13554; RAN 13506.10) este situată în centrul orașului (str. Negru Vodă, nr. 116, în capătul dinspre S al bulevardului). În contextul lucrărilor șantierului de restaurare, între anii 1963-1965 au fost efectuate cercetări arheologice conduse de D. V. Rosetti împreună cu N. N. Pușcașu (DMI). Coroborate cu informațiile oferite de izvoarele scrise, cercetările arheologice au contribuit la stabilirea planimetriei și cronologiei ansamblului ecleziastic. Forma actuală reprezintă a doua fază a edificiului corului, datând din sec. XV. În prima fază, datată în a doua jumătate a sec. XIII, biserica avea un cor de formă pentagonală cu contraforți, cu o singură navă. Dimensiunile aceste biserici erau de 22,5 × 9 m. Din această fază

datează și piatra tombală a comitelui Laurencius de Longo Campo (1300), aflată acum în poziție secundară, în extremitatea de E a corului (în spatele altarului). În cea de-a doua fază, zidurile navei au fost prelungite pentru lărgirea corului. Nava a fost demolată în sec. XVIII, iar arcul dintre navă și cor a fost zidit. Turnul clopotniță de la marginea de V a ansamblului a fost construit în 1730. Are planul pătrat, cu latura de cca. 5 m; deasupra parterului acoperit cu calotă și străpuns de o intrare se ridică alte două niveluri. Deasupra acestora a fost adăugat, în sec. XIX, încă un nivel, cu un orologiu și un acoperiș ascuțit. Casa parohială, asemănătoare unor case mănăstirești din sec. XVII, avea pivnițe cu două încăperi inegale acoperite cu bolți semicilindrice și un gârlici suprapus de un foișor mărginit de arcade pe coloane de zidărie, cu o scară de piatră. Lângă foișor se află o săliță, un coridor median cu boltă semicilindrică, și încăperi boltite cu arcuri de penetrație. În necropola din proximitatea bisericii a fost descoperită o monedă de la Vlad Dracul. Materialele arheologice sunt păstrate la MC și în incinta ansamblului, iar moneda la CNAR.

87. Mănăstirea Negru Vodă (LMI AG-II-a-A-13547; RAN 13506.03) este situată în partea de S a orașului (str. Negru Vodă, nr. 64), pe o terasă înaltă de pe malul drept al Râului Târgului. Ansamblul mănăstiresc, construit pe locul vechii reședințe voievodale a Basarabilor, este alcătuit din biserica mănăstirii (Paraclisul Domnesc), bolnița (refăcută în 1718), turnul clopotniță de la intrarea în incintă (sec. XVII, 1646-1648), casa egumenească (sec. XVII), chiliile și anexa casei egumenești (sec. XIX). Primele săpături arheologice sunt efectuate în 1924 de V. Drăghiceanu (CMI), obiectivul principal constituindu-l biserica mănăstirii, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", fosta biserică a reședinței voievodale din sec. XIV. Detaliile acestei cercetări au rămas în cea mai mare parte inedite. Dintr-un releveu întocmit atunci, reiese că biserica era clădită în stil romanic, cu naosul împărțit prin două șiruri de stâlpi în trei nave, din care cele două laterale mai înguste. Fundațiile au fost construite din bolovani (în zidurile de fundație au fost găsite canalele lăsate de grinzi de lemn), iar stâlpii din naos au fost ridicați deasupra unei platforme-radier, consolidată cu grinzi de stejar. Pardoseala originală era din cărămidă. Sub fundațiile bisericii de sec. XIV nu au fost găsite urmele unei construcții anterioare. Tot în 1924 au fost identificate cavourile ctitorilor, amplasate în fața stâlpului de SV al naosului. Cavoul situat către centrul bisericii a fost atribuit lui Basarab I, iar cel alăturat spre S, lui Nicolae Alexandru. Afectată de cutremurul din 1626, biserica a fost refăcută de Matei Basarab în 1635-1636, peste fundațiile și cu materialele de la biserica voievodală. Noul edificiu avea și pridvor, iar datorită acestui element lungimea vechii biserici era depășită. Afectată din nou de cutremurul din 1802, a fost închisă pentru cult între anii 1819 și 1826, și rezidită apoi pe vechile temelii în timpul lui Dimitrie Ghica, între anii 1827-1832. Această biserică,

păstrată și în prezent, are formă de navă cu trei turle, fiind compartimentată în naos, pronaos și altar. În perioada postbelică, investigarea arheologică a complexului rezidențial, ecleziastic și monahal medieval a debutat cu câteva sondaje executate în anul 1963, de D. V. Rosetti (MB) și Fl. Mârtzu (MC). Între 1965 și 1970 are loc cercetarea arheologică a casei egumenești (nouă secțiuni la exterior și două în pivniță) și al colțului de SV al incintei, realizată de Gheorghe Cantacuzino în contextul unor noi lucrări de restaurare, după restaurarea mai veche, din 1943, coordonată de Horia Teodoru. Săpăturile au clarificat datarea casei egumenești (pivnița este din prima jumătate a sec. XVII), probabil edificată în același timp cu refacerea bisericii în epoca lui Matei Basarab. Cercetări mai ample au fost efectuate în 1975-1977, prin colaborarea DPCN (Gh. Cantacuzino) cu MJA (Spiridon Cristocea, Teodor Mavrodin) și MC (Fl. Mârtzu, Șt. Trâmbaciu), reluate în anii 1981-1982 și 1984. În anul 1981 a fost cercetată o zonă neafectată anterior din NV incintei ansamblului medieval, iar în 1982 a fost cercetată zona de NE, în apropierea zidului care împarte incinta în două. În aceste campanii au fost descoperite sporadic, sub nivelurile medievale, fragmente ceramice din prima epocă a fierului (grupul Ferigile). O nouă etapă a cercetărilor arheologice începe în anul 2000, printr-o colaborare între IAB (Gh. Cantacuzino) și MC (Șt. Trâmbaciu), din colectivul de cercetare făcând parte și Venera Rădulescu. Acest intens program de cercetări arheologice a fost în măsură să aducă argumente pertinente cu privire la etapele cronologice și la succesiunea elementelor definitorii ale reședinței domnești transformată ulterior în mănăstire. În privința urmelor de locuire anterioare constituirii ansamblului reședinței voievodale, la V de incintă au fost descoperite câteva gropi cu dimensiuni de 2,50 × 3 m, posibil locuințe, cu un material în general sărac. Această etapă este plasată cronologic la sfârșitul sec. XIII și începutul sec. XIV. Între această fază și momentul ridicării ansamblului reședinței domnești se interpune un hiatus, marcat de un nivel de depuneri naturale. În prima fază a ansamblului reședinței domnești a fost edificată biserica voievodală (biserica mare a mănăstirii refăcută în vremea lui Matei Basarab), în care au fost înhumați Basarab I și Nicolae Alexandru, o fortificație cu val de pământ și unele construcții ale căror urme au fost observate în partea de E și NE a incintei. Bisericii voievodale din sec. XIV i-au fost atribuite șase morminte. Piatra tombală ce acoperea mormântul lui Nicolae Alexandru, mort la 1364, s-a păstrat în biserică, deși în cea de-a doua jumătate a sec. XIX a fost mutată temporar la Mănăstirea Vieroș (50 km S). Lăcașul a fost înconjurat de un zid împrejmuitor ridicat la o dată apropiată de construcția bisericii. Acesta avea un traseu rectangular și față de laturile bisericii se afla la distanțe ce variau între 12 m și 14 m. Zidul era realizat din bolovani de râu, rareori fiind intercalate cărămizi. Săpăturile arheologice au evidențiat două construcții ce pot fi legate funcțional de

rezidența voievodală. Ele sunt dispuse la E și la NE de biserică. Edificiul de la E de biserică intră parțial sub clădirea Colegiului „Dinicu Golescu". S-a putut stabili că avea lățimea de 10 m, cu ziduri groase de 1 m. Pe nivelul care marchează demolarea acestui edificiu a fost descoperită o monedă emisă de regele maghiar Vladislav I, în 1442. Cea de-a doua clădire a apărut la 70 m de biserică, în zona de NE a incintei. Curtea voievodală era apărată de o fortificație alcătuită din val și șanț. Valul avea o lățime de 8-8,80 m, iar șanțul nu depășea 5 m lățime și 1,50-2,50 m adâncime. Săpăturile arheologice au pus în evidență urme de locuire din veacul XVI și o instalație de topit aramă datată anterior veacului XVII. În timpul lui Matei Basarab, după cutremurul din 1628, ansamblu a fost radical transformat. A fost demolată și reclădită pe același amplasament biserica reședinței domnești, s-a construit bolnița mănăstirii din lemn, la SV de biserică a fost ridicată casa egumenească. Ansamblul se compunea din „curtea bisericii", „curtea bolniței" și „curtea hanului cu prăvălii". Întreg ansamblu era înconjurat de o fortificație de pământ prevăzută cu 12 bastioane. Clădirile mănăstirești erau amplasate într-o incintă cu planul dreptunghiular, cu latura de V dominantă de turnul clopotniță, mărginit de construcții spre N și S. În partea de S a incintei, la E de casa egumenească, se afla un corp lung de construcții, iar pe latura de N un corp de chilii. Biserica „Sfântul Ioan Botezătorul" (bolnița), situată în partea de SE a incintei mari, a fost refăcută din zid în anul 1718 pe locul uneia mai vechi, din lemn. Are o singură turlă și un plan dreptunghiular, compartimentată în altar, naos și pridvor. Altarul este adânc, cu absida poligonală la exterior și circulară la interior. A fost cercetată și o întinsă necropolă medievală ce a luat naștere în jurul bisericii după abandonarea rezidenței voievodale, numărul total al mormintelor identificate fiind de 219, la care se adaugă 20 de reînhumări. Din punct de vedere cronologic, 11 morminte au fost datate în a doua jumătate a sec. XIV și în sec. XV, 60 morminte în sec. XV-XVI; 45 morminte în a doua jumătate a sec. XVI – prima jumătate a sec. XVII; 17 morminte în sec. XVII; 21 morminte în a doua jumătate a sec. XVII – sec. XVIII; 12 morminte în a doua jumătate a sec. XVIII – prima jumătate a sec. XIX. Se remarcă și o descoperire întâmplătoare făcută în apropierea mănăstirii, constând într-o cruciuliță pectorală bizantină din bronz, databilă în sec. X-XII. Un sondaj efectuat în campania din anul 2000 de Gh. Cantacuzino (IAB) și V. Rădulescu (MNIR), în imediata vecinătate a mănăstirii actuale, pe str. Negru Vodă, nr. 76, a pus în evidență vestigii ale orașului medieval. Materialele arheologice se păstrează la MC.

88. Biserica Valea („Vovidenia"), demolată în 1902, se afla în apropierea Bisericii „Sfânta Marina", pe locul din str. Negru Vodă, nr. 220. Prima fază datează din a doua jumătate a sec. XIV, fiind refăcută și transformată în 1561-1562, precum și în 1803 de către județul Iorga, care a fost

înmormântat în pronaos. Avea planul triconc, o turlă relativ scundă și foarte largă, probabil de lemn, o clopotniță înaltă deasupra pronaosului și un exonartex închis. Biserica a fost cercetată prin săpături arheologice efectuate în 1969 de Fl. Mârtzu (MC). În interior au fost descoperite morminte cu un inventar funerar bogat, alcătuit din podoabe (cercei, mărgele) și monede. Cele emise de țarul bulgar de la Vidin, Srațimir (1360-1396), au permis datarea primei faze de construcție a bisericii în a doua jumătate a sec. XIV. În pronaosul bisericii a fost descoperit mormântul județului Iorga, găsindu-se și inelul său sigilar, cu stema orașului din 1810. Materialele se păstrează la MC.

89. În anul 1950, în timpul unor săpături edilitare făcute în pivnița casei Rucăreanu din str. Negru Vodă (ulterior demolată, astăzi pe locul ei aflându-se Casa de Cultură a Sindicatelor), a fost descoperită o monedă moldovenească medievală din argint – un dublu gros de la Alexandru cel Bun, emis în perioada 1409-1415.

90. Biserica „Sfântul Gheorghe" - Olari (LMI AG-II-m-A-13544) se află în partea de SV a orașului, pe str. Muzeul Fundeni, nr. 27. Într-o primă fază, lăcașul de cult a avut numai altar și naos. Absida altarului are formă poligonală în interior și la exterior, decroșată de naos. Naosul prezintă plan dreptunghiular. Într-o a doua fază (veacul XVII) a fost adăugat un pronaos cu planul pătrat, având deasupra o clopotniță pe două niveluri. În veacul XVIII, naosul a fost supraînălțat și acoperit cu o boltă. La 1726-1727 a fost ridicat și iconostasul de zid. Datarea primei faze a bisericii ridică o serie de probleme. Forma altarului și naosului își găsește analogii în unele edificii târzii gotice transilvănene. S-a emis ipoteza că ancadramentele ferestrelor de factură gotică ar fi fost aduse de la „Cloașter" (situat în apropiere), însă Al. M. Zagoritz a observat legătura „organică între baza bisericii și ciubucăria ușii". Cercetări arheologice cu caracter de sondaj au fost efectuate de Fl. Mârtzu (MC), în 1967, și au rămas în cea mai mare parte inedite. Aceste săpături au permis datarea bisericii începând cu sec. XV. Din necropola adiacentă bisericii, au fost cercetate 31 de morminte, dispuse „pe patru nivele" (probabil patru orizonturi de înmormântări). Unul dintre morminte s-a remarcat prin inventarul funerar deosebit: un inel pentru a cărui placă a fost folosită o monedă romană (denar de la Octavian Augustus), resturi textile împreună cu 40 bumbi textili, 20 înșirați în jurul gâtului și câte zece de la cot pe partea inferioară a antebrațului, care închideau mânecile unei tunici. Materialele arheologice se păstrează la MC.

91. Biserica „Adormirea Maicii Domnului" Fundeni (LMI AG-II-m-A-13543; RAN 13506.04) se află la E de Biserica Olari, pe str. Muzeul Fundeni, nr. 11, colț cu strada Nicolae Alexandru Voievod. În prima fază (al treilea sfert al sec. XV), biserica a avut un plan dreptunghiular, fiind alcătuită din naos și altar, cu absida altarului decroșată. În sec. XVII, biserica a fost reclădită din temelii, în formă de navă, cu absida altarului

separată de naos printr-un iconostas de zid. Un pridvor a fost adăugat în 1817. Din 1906 până în 1996, biserica a fost dezafectată cultului. Lucrări de consolidare și restaurare au avut loc în 1930. Primele săpături arheologice au fost executate în 1968 de MC (Fl. Mârtzu), în exteriorul bisericii, în necropola adiacentă, fiind cercetate 23 morminte, cele mai vechi dintre ele datate în sec. XV prin intermediul monedelor maghiare de la Matya Corvin și raguzane din inventarul funerar. Cercetările au fost reluate în 1988, când o echipă de la MC (Fl. Mârtzu, Adrian Băjan) și MJA (Sp. Cristocea) a executat săpături în interiorul bisericii. Au fost puse în evidență urmele primei biserici, din sec. XV. De asemenea, au fost cercetate încă zece morminte, având în inventarul funerar podoabe (cercei, inel, mărgele), un vas de sticlă, o cană de ceramică, monede (două maghiare, de la Matya Corvin, emise în perioada 1472-1478, respectiv 1487-1489 și alte două otomane – una de la sultanul Baiazid II, emisă în 1481, cealaltă de sec. XVI). Materialele arheologice se păstrează la MC.

92. Biserica Bradul, situată în partea de V a orașului, la S de Biserica Nicuț, având hramurile „Adormirea Maicii Domnului" și „Izvorul Tămăduirii" datează, într-o primă fază, probabil, din sec. XV. Lăcașul a fost refăcut în anul 1766, cu plan triconc, cu o turlă masivă pe o bază joasă, deasupra naosului, și o turlă clopotniță înaltă, cu opt deschideri, deasupra pronaosului. Biserica era decorată cu brâu din trei toruri suprapuse, turle cu ciubuce și zimți deasupra pronaosului. A fost demolată în 1903. Este menționată în interior o piatră funerară de la 1718. Săpături arheologice au fost efectuate de Fl. Mârtzu, în anul 1968, descoperindu-se morminte cu monede din a doua jumătate a sec. XV.

93. Biserica cu hramul „Sfânta Muceniță Marina", situată în partea de N a orașului, pe str. Negru Vodă, nr. 167, a suferit de-a lungul timpului mai multe refaceri și transformări, căpătând forma actuală de navă cu două turle în sec. XIX, când au fost desființați stâlpii de zid din mijloc și de sub clopotniță, adăugându-i-se contraforți și un pridvor nou. Cercetările arheologice efectuate în exteriorul bisericii, în anul 1963, de D. V. Rosetti (MB) și Fl. Mârtzu (MC) au dus la descoperirea unor morminte din sec. XVI (cu monede de la Soliman Magnificul) și din sec. XVII, precum și a unor urme consistente de locuire, cele mai vechi datând din sec. XV. Materialele arheologice se păstrează la MC.

94. Situată în partea de NV a orașului, pe str. Colonel Ștefănescu, Biserica Schei a fost cercetată arheologic prin câteva sondaje efectuate de MC (Fl. Mârtzu), în anii '60 ai sec. XX. O piatră de mormânt având înscrisă data de 6 mai 7056 (1548) atestă faptul că lăcașul de cult exista în prima jumătate a sec. XVI. Biserica, având hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului", a avut inițial un plan dreptunghiular cu altarul poligonal, naosul acoperit cu boltă semicilindrică longitudinală și pronaosul acoperit cu o calotă, având deasupra o

turlă clopotniță. De-a lungul timpului, a suferit multe modificări, cele mai importante fiind produse în 1838-1840, când au fost construite absidele laterale ale naosului, o tâmplă de zid și o turlă de paiantă, precum și în 1938-1940, când turla pantocratorului a fost ridicată din cărămidă, adăugându-se un nou pridvor și schimbându-se pictura întregului edificiu, din frescă în ulei. În timpul săpăturilor arheologice au fost cercetate 26 de morminte, dintre care unul cu scheletul având antebrațele îndoite spre umeri (mormânt bogomilic). Materialele arheologice se păstrează la MC.

95. Aflată în partea de SV a orașului Câmpulung, pe terasa medie din dreapta Râului Târgului, pe str. Nicolae Alexandru Voievod, nr. 49, Biserica Șubești, cu hramul „Sfântul Spiridon", a fost ridicată în locul unei biserici anterioare din sec. XVI, de plan triconc. O veche inscripție preciza că biserica a fost zidită din temelie de județul Gherghi din timpul lui Matei Basarab, iar pisania din piatră de deasupra intrării precizează ca a fost zidită „din temelie" de egumenul Mănăstirii Câmpulung, Dositheiu, în 1779. O săpătură preventivă efectuată de MJA (Dragoș Măndescu, I. Dumitrescu, Marius Păduraru) în anul 2013, în latura de N a pridvorului actual, sub lespedea de mormânt a logofătului Trandafir, a dus la descoperirea unor schelete (fără inventar funerar) din morminte din cimitirului primei biserici (sec. XVI).

96. Biserica „Sfântul Ilie" (LMI AG-II-a-A-13585; RAN 13506.06) este situată în partea de V a zonei centrale a orașului, pe terasa medie din dreapta Râului Târgului, în apropierea locului unde se desfășura târgul anual de Sfântul Ilie (piața orașului de astăzi), pe str. Sfântul Ilie, nr. 12. Prima biserică a fost construită din lemn, în a doua jumătate a sec. XV, pe amplasamentul actualului lăcaș de cult. La 1626, biserica a fost reclădită, iar ulterior, în 1771, a fost reparată și transformată, în această formă păstrându-se până astăzi. Biserica de zid are planul triconc cu două turle. Altarul este semicircular la interior și poligonal la exterior. Naosul este lărgit prin cele două abside laterale, pronaosul prezentându-se cu bolta semicilindrică longitudinală. Pridvorul și o tindă laterală pronaosului, ce permite accesul la turnul clopotniță, au fost adăugate în sec. XIX. La exterior, biserica este decorată, în registrul superior cu arcaturi oarbe gemene, marcate cu bumbi de ceramică smălțuită, iar cel inferior de panouri dreptunghiulare, separate de un brâu lat, alcătuit dintr-un tor și cavete între șiruri de zimți. Săpături arheologice au fost efectuate de Fl. Mârtzu (MC) în anul 1972, ocazie cu care au fost puse în evidență urmele primei biserici din sec. XV. Materialele arheologice se păstrează la MC.

97. În anul 1973, în zona de NE a orașului (cartierul Șchei), la cca. 100 m de șoseaua către Brașov, un grup de elevi a descoperit întâmplător un tezaur monetar, pe când se amenaja un teren de sport în acel loc. Tezaurul era alcătuit din 24 monede argint (taleri și groși) emise de Polonia (Ștefan Báthory, Sigismund III Vasa), Ungaria (Ferdinand I, Rudolf II) și Principatul

Transilvaniei (Sigismund Báthory, Ștefan Bocskay, Gabriel Báthory), între cca. 1530-1608. Colecția numismatică a MC.

98. Trei monede spaniole din argint (o piesă de 8 reali și două de 4 reali), au fost descoperite probabil pe proprietatea Dumitru Dinescu din cartierul Tabaci, în apropierea Mănăstirii Negru Vodă. Monedele datează din deceniile de la mijlocul sec. XVII, din perioada domniei lui Filip IV (1621-1665).

99. Pe proprietatea Adrian Bichereanu (str. Lascăr Catargi, nr. 7) a fost descoperit întâmplător un tezaur monetar cu piese din a doua jumătate a sec. XVIII. După descoperire, o parte a tezaurului a fost înstrăinată, MC reușind să achiziționeze 60 de piese de argint: 59 emisiuni otomane (çifte zolta, zolta, kuruş, yirmilik și yüzlük) de la sultanii Mustafa III, Abdul Hamid I și Selim III și un taler de Ragusa emis în 1760. Colecția numismatică a MC.

Bibliografie: 74. Măndescu 2003e, 65, fig. 5/5-6; 6; **75.** Popescu 1961, 137, nr. 30; Schuster 1997, 126, 169-170, 218, nr. catalog 2, fig. 79/1; 80/2; 81/1-2; 82/1; 145/2; Băjenaru 2013, 23, nr. catalog V; **76.** Rădulescu-Codin, 1925, 25; **77.** Mârtzu 1971, 42-44; Mârtzu 1981, 81-88; Măndescu 2006c, 106; **78.** Mitrea 1958a, 152, nr. catalog 5; Preda, Dicu 1983, 90, nr. catalog 4; Preda 1971, 64, nr. catalog 9; Preda 1973, 236, nr. catalog 9; **79.** BAR, mss. rom. 228, f. 80, 211, 33-34, 14; 5137, f. 204-215, f. 221-235; Aricescu 2007, 13-33; Măndescu 2001a, 161-164, fig. 1-2; Măndescu 2012b, 93-115; Bolliac 2007, 156-158; Butculescu 2009, 41-96, pl. 10-11, 14-17, 21; Alessandrescu 1893, 175-179; Rădulescu-Codin 1925, 26-34; Giurescu 1957, 251; Tocilescu 1900, 134, fig. 77; Tudor 1936, 89-117; Christescu 2009, 136-137; Tudor 1940-1941, 98-101; Tudor 1942, 228-234; Tudor 1944, 98-101; Tudor 1955, 88; Tudor 1958, 266-239, nr. 30, fig. 55-56; TIR, L 35, 57; Popescu, Popescu 1968, 67-79; Popescu, Popescu 1970, 251-263; Stanciu 1975, 224; Tudor 1978, 281-284, nr. 23, fig. 77; IDR, II, 609-630; Știrbu 1980, 151, nr. catalog III/4; Preda, Dicu 1983, 92, nr. catalog 8; Iliescu et alii 1984, 117, fig. 1; Popescu et alii 1984, 15-17; Cioflan 1986, 53-5; Vlădescu 1986, 89-91, nr. 41; Petculescu 1987, 70-71, nr. 7; Petolescu, Cioflan 1988, 70-72; Petolescu, Cioflan 1994, 15-16; Petolescu, Cioflan 1995, 17-29; Cioflan, Negru 1996, 49-54; Petolescu et alii 1996a, 28-29; Gudea 1997, 79-80, nr. 62; Petculescu 1999, 189-196; Petolescu, Cioflan 2001, 62-64; Cioflan, Bărbulescu 2001, 11-17; Petolescu 2002, 95-97, nr. 30; Petolescu, Cioflan 2002, 94-95; Cioflan 2007; ILD, 159-164; Marcu 2005, 141; Marcu 2009b, 1555-1556; Marcu 2009a, 196-202, nr. 45; Petolescu et alii 2011, 27-28; Petolescu et alii 2012, 38-40, pl. 11; Petolescu et alii 2013, 42-43; **80.** BAR, ms. rom. 5137, f. 214, 231-232; Tocilescu 1900, 134, 77; Tudor 1936, 95-96; Christescu 2009, 137; Popescu, Popescu 1970, 261-262; Gudea 1997, 80, nr. 63; TIR, L 35, 57; Petolescu, Cioflan 1999, 215-220; Poștoacă 2000, 95-98; Gudea, Găzdac 2006-2007, 61, pl. 8/C1-C2; **81.** BAR ms. rom. 5137, f. 232v.; Tudor 1936, 90, fig. 3; **82.** Mârtzu, Trâmbaciu 1981, 189-208; Mitrea 1984, 187, nr. 95; **83.** Mitrea 1958a, 155; Preda 1975, 463; **84.** Butnariu 1986, 218, nr. catalog 32; **85.** del Chiaro 1915, 31; Aricescu 2007, 66-71; Drăghiceanu 1964, 328; Barnea, Lăzărescu 1962, 65-72; Drăguț 1977, 48, nota 18; Mulțescu, Mulțescu 2000, 117-125, fig. 1; Cantacuzino 2011, 24-25; **86.** Butculescu 2009, 97-98, pl. 12; Lăzărescu 1957, 109-129; Balș 1969, 7-26; Rosetti 1972, 38; Binder 1975, 185-208; Drăguț 1977, 48; Pârnuță, Trâmbaciu 1999, 303; Cantacuzino 1981, 131-139; Cantacuzino et alii 2000-2006, 95-114; Cantacuzino 2011, 14, 24-25; Ioniță 2005, 120-121, nr. catalog 26; Măndescu 2006a, 207-213; **87.** Ghika-Budești 1927, 6; Mărculescu 1975, 356-359; Drăguț 1977, 46, 48; Cantacuzino, Popa 1978, 71-75, fig. 1-6; Mulțescu, Mulțescu 1980, 61; Cantacuzino 1981, 131-139; Cantacuzino et alii 1981, 23-29; Boescu, Stroe 1982, 41-44; Cantacuzino 1984, 199-206; Cantacuzino et alii 1986, 287-290; Cantacuzino et alii 1993, 517-524; Cantacuzino 1998, 181-193; Moisescu 1998, 48, 55-56, fig. 1, 6-8; Pârnuță, Trâmbaciu 1999, 181, doc. 46; Cantacuzino, Trâmbaciu 2001a, 43-61; Cantacuzino, Trâmbaciu 2001b, 64-65, pl. 12; Cantacuzino et alii 2002, 95-97, pl. 36; Sinigalia 2002, 43; Cantacuzino 2001-2003, 41-58; Cantacuzino et alii 2003a, 80-81, pl. 33; Cantacuzino, Trâmbaciu 2004, 75, pl. 16B; Cantacuzino et alii 2005a, 105-107, pl. 9; Cantacuzino et alii 2005b, 19-43; Palincaș 2003-2005, 291-302; Cantacuzino et alii 2000-2006, 95-142; Cantacuzino et alii 2006, 123-124, pl. 20; Cantacuzino 2006, 71-90; Cantacuzino 2011, 14, 24-25; **88.** Răuțescu 1943, 326; Mârtzu 1970, 436-437; Mârtzu 1984, 20-24; **89.** Smaranda, Florescu 1992, 97-98, fig. 1; **90.** Zagoritz 1916, 44-46; Popescu 1968, 694; Mârtzu 1968a, 449-450; Mârtzu 1969, 219-221, fig. 2, 6; Mârtzu 1972a, 39-43; Mârtzu1972b, 362-366; Cantacuzino 2011, 24-25; **91.** Răuțescu 1943, 238-239; Mârtzu 1969, 219-221, fig. 1; Cristocea et alii 2005b, 225-229; Cantacuzino 2011, 25-26; **92.** Răuțescu 1943, 323; Mârtzu 1984, 21; Cantacuzino 2011, 14, 26; **93.** Greceanu et alii 1982, 25-40; Mârtzu 1984, 19-27; Cantacuzino 2011, 14, 26; **94.** Mârtzu 1969, 221-222, fig. 5; Moisescu 2001, 63-68; Cantacuzino 2011, 14, 26-27; **95.** Matei, Becuț 1995, 289; Popescu-Argeșel 2000, 88-89; cercetările din 2103 – inedite; **96.** Iorga 1908, 102; Răuțescu 1943, 255; Pârnuță et alii 1974, 37-38; Popescu-Argeșel 2000, 88-90; Cantacuzino 2011, 14, 27-28; **97.** Smaranda, Trâmbaciu 1981, 341-342, anexa 1; **98.** Mârtzu 1986, 437-439, fig. 1; **99.** Smaranda, Trâmbaciu 1986, 329-331.

Cârcești, com. Cuca

100. Un topor de piatră, șlefuit și cu perforație pentru înmânușare (epoca bronzului), descoperit probabil pe teritoriul satului, se păstrează în colecția școlară din localitate.

Bibliografie: Păduraru et alii 2010, 19, fig. 1.

Cârstieni, com. Călinești

101. Mănăstirea Râncăciov (LMI AG-II-a-A-13772; RAN 15180.02) se află pe valea pârâului Râncăciov, afluent de pe partea stângă al Argeșului, la 7 km N de DN 7 (București – Pitești), în partea de E a satului. Săpături arheologice preventive au fost executate în anul 1990 de Spiridon Cristocea și Romeo Maschio (MJA), cercetările fiind determinate de lucrările de consolidare și restaurare la biserica actuală a mănăstirii (Râncăciov III), ridicată în 1840 de egumenul David Râncăcioveanul. Această biserică, având hramurile „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" și „Înălțarea Domnului", este de plan triconc, compartimentată în altar, naos, pronaos și pridvor deschis, având la interior 18,40 lungime și 13,45 m lățime, cu absidele naosului și altarului semicirculare, atât la interior, cât și la exterior. Săpăturile arheologice au confirmat existența, pe același amplasament, a altor două biserici anterioare (Râncăciov I, respectiv Râncăciov II). Cercetarea arheologică a stabilit că primul lăcaș, databil în sec. XV, a fost construit din lemn, având un plan dreptunghiular, cu o lungime în interior de 12,9 m, fiind compus din altar (absida decroșată cu cinci laturi), naos și pronaos în formă absidată (trei laturi). Biserica era înconjurată, probabil, de un paviment din cărămidă (surprins în exterior, lângă peretele de N, în zona naosului și a altarului), aflat la -0,70 m față de pardoseala actuală, paviment ce marchează nivelul de călcare al bisericii Râncăciov I. Fundația și soclul (26 × 16 × 50 cm, respectiv 27 × 16 × 5 cm) erau din cărămizi legate cu mortar. Existentă în vremea lui Vlad Călugărul, biserica de lemn de la Râncăciov este unul dintre cele mai vechi monumente de cult din Țara Românească. Biserica Râncăciov II, ctitorită între 10 iunie 1647 și 28 septembrie 1648 de căpitanul de păhărnicei Arsenie Șoimul și de soția sa, Ana, a fost construită din cărămidă. Avea plan triconc, cu absidele altarului semicirculare în interior și poligonale în exterior, fiind compartimentată în altar, naos și pronaos. La interior, lungimea era de 15,85 m și lățimea de 8 m în axul absidelor. Fundația era, de asemenea, din cărămidă. De la biserica Râncăciov II provin două pietre de mormânt de dimensiuni identice (1,85 × 0,78 m), încastrate în pardoseala actualului pridvor, aparținând una lui Stroe, nepotul lui Arsenie Șoimul, iar cealaltă, probabil ctitorului. În pronaosul bisericii Râncăciov II au fost descoperite zece morminte și două cripte din cărămidă, peste care au fost inițial așezate cele două pietre tombale. Un inventar funerar mai bogat (inel sigilar din argint și două copci, una fiind ornamentată cu un motiv antropomorf) a avut M2, descoperit în S1, la -1,20 m, datat în sec. XVIII. În M5 a fost descoperită o monedă otomană de la Ahmed III (1703-1730). De la biserica Râncăciov II au fost recuperate și două fragmente din montanții unor ferestre realizate din piatră de Albești, cu decor simplu, constând dintr-o baghetă marginală. În prezent, biserica (Râncăciov III) se găsește într-o stare de conservare precară, mult deteriorată de cutremurele din ultimele decenii. Inventarul arheologic se păstrează la MJA.

Bibliografie: Cristocea, Maschio 1993-1994, 174-180.

Ceaurești, com. Poenarii de Argeș

102. Cercetări de teren efectuate la sfârșitul anilor '70 ai sec. XX de Paul I. Dicu pe sectorul văii Topologului corespunzător satului, au avut ca rezultat descoperirea în depozitele pleistocene, în sectoarele unde albia minoră a fost adâncită în vederea regularizării cursului (după anul 1975), a unor piese litice atribuite paleoliticului inferior (cioplitoare unifaciale, bifaciale, racloar și așchii). Piesele se aflau sub patul albiei minore sau în profunzimea aluviunilor ce flancau albia minoră, până la adâncimea de 4 m.

103. Pe teritoriul satului a fost descoperit întâmplător, înainte de 1977, un topor de piatră atribuit epocii bronzului. Colecția MJA.

Bibliografie: 102. Dicu 1979, 586; Constantinescu 2011, 386; **103.** Popescu ms., f. 1; Constantinescu 2011, 386.

Ceparii Pământeni, com. Cepari

104. Biserica „Înălțarea Domnului" a fost construită în 1752, pe temelia celei ctitorită de Dragomir Ceparul în anul 1533. Clădirea este din cărămidă, în formă de navă și este compusă din naos, pronaos și altar. Pridvorul a fost adăugat ulterior. În anul 1976, sunt efectuate cercetări arheologice de MJA (Spiridon Cristocea și Romeo Maschio), cu ocazia lucrărilor de consolidare a bisericii. Au fost descoperite părți din fundațiile vechiului lăcaș din anul 1533 și au fost cercetate morminte cu un inventar funerar bogat (podoabe, monede etc.). Biserica medievală a fost ridicată peste un mormânt tumular de la finalul primei epoci a fierului (grupul cultural Ferigile, faza III), din care a fost recuperată o strachină-căzănel lucrat cu mâna, cu două toarte (imitație de lékané). Materialele se păstrează la MJA.

Bibliografie: Popescu, Vulpe 1982, 77, fig. 12B; Cristocea, Maschio 2002b, 183-194; Măndescu 2010, 128, 48, nr. catalog 117, pl. 67C.

Ceparii Ungureni, com. Cepari

105 (Pl. 3/1-3, 9-11). La SE de sat, pe malul stâng al râului Topolog, în punctul „Toplița", imediat la S de DJ 703F, se află o necropolă tumulară de incinerație din perioada târzie a primei epoci a fierului, aparținând grupului Ferigile (LMI AG-I-s-B-13358). Au fost identificați cca. 15 tumuli, din care au fost cercetați arheologic zece, conținând 13 morminte, de către Eugenia Popescu (MJA) și Alexandru Vulpe (IAB), în anii 1974-1977. Tumulii atingeau diametre de până la 10 m și aveau mantaua din bolovani de râu. Toate cele 13 morminte descoperite au fost de incinerație, cu un inventar funerar alcătuit din

ceramică, podoabe, arme, piese de harnașament tipic pentru cea de-a doua fază a necropolei de la Ferigile (Ferigile N), datând din sec. VI a. Chr. De o importanță deosebită este tumulul 5, ce conținea un mormânt de războinic, cu arme și piese de harnașament în inventar. Se remarcă spada akinakes de fier cu mânerul terminat în antene, modelate în formă de capete de păsări de pradă în poziție antitetică. Poate fi datat de la sfârșitul sec. VI a. Chr. până către mijlocul secolului următor. Cea mai probabilă datare a tumulului 5 de la Cepari ar fi ±500 a. Chr., acest ansamblu închis constituind unul dintre punctele de referință pentru cronologia perioadei târzii a primei epoci a fierului din România. În apropierea tumulilor 8 și 9, au fost descoperite trei morminte de incinerație în groapă, datând din etapa mai târzie a celei de-a doua epoci a fierului. Două din cele trei morminte aveau un inventar relativ bogat: arme și piese de harnașament, piese de port și podoabă (fibule, brățări, mărgele, toate trecute prin foc), ceramică. Al treilea mormânt, pe lângă oasele incinerate depuse direct în groapă nu conținea decât două cioburi atipice. Ritul (incinerație), elementele de ritual (oasele incinerate, împreună cu inventarul depuse direct în groapă, groapa circulară, inventarul trecut prin foc, armele și celelalte piesele metalice deformate, contorsionate, trecute prin foc), precum și caracteristicile inventarului (foarte probabil arme si piese de harnașament, fibula de tip Orlea–Maglavit) sunt asemănătoare cu cele specifice grupului Padea–Panagjurski Kolonii. Materialele se păstrează la MJA.

106. La S de sat, pe malul drept al râului Topolog, la cca. 1 km V de punctul „Toplița", au fost reperate alte vestigii arheologice de factură funerară aparținând orizontului Ferigile.

Bibliografie: 105. Popescu, Vulpe 1980, 259-265; Popescu, Vulpe 1982, 77-91, fig. 3-12A; Măndescu 2003d, 11-12, fig. 1; Măndescu 2006c, 106-107, pl. 46; Măndescu 2010, 125-126, 48, nr. catalog 116, pl. 67B; **106.** Popescu, Vulpe 1982, 77, fig. 2.

Cerbureni, com. Valea Iașului

107. În punctul „Siliște", în anul 1933, locuitorul Ion D. Tița a descoperit întâmplător, în timp ce săpa niște gropi pentru plantarea prunilor pe terenul său, mai multe cahle întregi și fragmentare. Unele dintre ele erau decorate cu diverse reprezentări antropomorfe (chipuri de ostași, cavaleri etc.). Cahlele datează din sec. XVII și trebuie puse în legătură cu funcționarea unui cuptor de ars teracote. Sunt păstrate în colecția IAB.

Bibliografie: DJAN-Argeș, fond Prefectura Argeș, dosar 44/1933, f. 6; Slătineanu 1938, 86, nota 3, pl. IX/a; Slătineanu 1958, 116, fig. 122, 128; informații Maria-Venera Rădulescu și Teodor Mavrodin.

Cetățeni, com. Cetățeni

108 (Pl. 2/1). În centrul cătunului Cetățeni Deal, în punctul „La Cruce", a fost descoperit întâmplător, în anul 1896, cu ocazia săpăturilor pentru fundația școlii din sat, un mormânt de înhumație considerat de descoperitori a fi aparținut unui cavaler medieval. O „sabie" de metal („de aur"-?!) aflată lângă schelet a fost predată autorităților administrative de atunci. Un nou mormânt, în cistă de piatră, a fost descoperit întâmplător în același punct, în anul 1924, în momentul săpării șanțurilor pentru fundația casei locuitorului Iosif Hoinaru. Alte trei astfel de morminte în cistă din plăci de gresie, orientate N-S, au fost descoperite întâmplător, în vara anului 1930, în grădina lui I. Hoinaru. Una din ciste conținea un craniu cu urme de trepanație, iar ca piese de inventar funerar sunt menționate un văscior ceramic cu decor încrustat cu alb și o brățară din bronz, cu capetele deschise. Cercetări de teren efectuate de Ioan Andrieșescu (MNA), în 1931, care constată că toate mormintele descoperite în punctul „La Cruce" făceau parte dintr-o movilă pe care se construise în 1924 casa lui I. Hoinaru. Un sondaj arheologic efectuat în 1958 de Sebastian Morintz (IAB) la locul descoperirii a fost fără rezultat, dar s-a recuperat o măciucă de piatră descoperită acolo anterior. Mormintele datează de la începutul epocii bronzului.

109. În punctul „Cornul Malului", aflat la NV de sat, la cca. 2 km distanță de punctul „La Cruce", au fost descoperite întâmplător, înainte de 1931, cinci morminte în ciste de piatră asemănătoare cu cele descoperite în sat, orientate tot NS. Din inventarul funerar, au fost recuperate două piese de bronz: un colier și un inel. Punctul „Cornul Malului" era cunoscut și cu denumirea „La Gemelii", acolo aflându-se două movile. I. Andrieșescu (MNA) cercetează prin intermediul câtorva secțiuni locul descoperirii, în anul 1931. Un sondaj arheologic a fost efectuat în 1958, de Dinu V. Rosetti (MB) și S. Morintz (IAB), dar nu au mai fost descoperite alte morminte. O nouă campanie de săpături arheologice efectuată de S. Morintz în 1960, când au fost descoperite trei noi morminte de înhumație în ciste de piatră orientate SSV-NNE, ce făceau parte din necropola de la începutul epocii bronzului. În afara resturilor de oseminte umane, un singur mormânt (M2) conținea și fragmente ceramice. La cca. 100 m către S de grupul mormintelor, cercetările din 1960 (două secțiuni) au identificat și urmele posibil ale unei așezări de care aparținea necropola, constând din bucăți de chirpici, fragmente ceramice corodate (unele dintre ele având pietricele în pastă și fiind decorate cu brâuri alveolate în relief), cenușă și cărbune, oase de animale. Materialele se păstrează la IAB.

110. Două monede din argint (tetradrahme thasiene), au fost descoperite întâmplător prin anii 1930-1934, la 50 m N de movilele numite „Gemelii".

Bibliografie: 108-109. Rosetti 1962, 86; Rosetti 1975, 275-282, fig. 8-12; Schuster 1997, 126, 187-188, 217-225, nr. catalog 66-67; fig. 23-26, 40, 80/1; 144; Comșa 2012, 10-12, fig. 3-4; Băjenaru 2013, 59, nr. catalog LI; **110.** Mitrea 1981b, 567, 573, nr. catalog I.11, II.61.

Cetățeni (sit arheologic geto-dacic și medieval) – **v. Valea Cetățuia**

Cicănești, com. Cicănești

111. De pe teritoriul satului provine un topor de piatră descoperit întâmplător.

112. La începutul anului 2014, în albia pârâului Cicăneasca (afluent al Argeșului de pe partea dreaptă), la S de sat și la V de DJ 704G, la cca. 500 m N de „Pepinieră", au fost descoperite întâmplător, de Eduard Nedelcu din Curtea de Argeș, două monede din sec. XIV, una bizantină, de aur, cealaltă bulgărească, din argint. Colecția MCdA.

Bibliografie: 111. Constantinescu 2011, 144; **112.** Inedit.

Ciocănăi, com. Moșoaia

113. În pădurea Trivale, pe partea stângă a șoselei Pitești – Ciocănăi – Slătioare – Băbana, la cca. 200 m S de acesta, pe prima terasă înaltă după ce se trece de Grădina Zoologică, la V de drumul pentru care, Ion Nania a localizat un tumul atribuit cu probabilitate epocii bronzului.

114. Aproape de intrarea în satul Ciocănăi, venind dinspre Pitești, în pădurea Trivale, pe partea dreaptă a șoselei Pitești – Ciocănăi – Slătioare – Băbana, la cca. 100 m N de șosea, se află o necropolă tumulară care se întinde spre N dincolo de unitatea militară. Sunt vizibili 12 tumuli cu diametrul de cca. 10-12 m și înălțimi de max. 1,5 m, ce alcătuiesc o necropolă datând, cu probabilitate, din epoca bronzului. Cercetări de suprafață I. Nania și Dragoș Măndescu.

Bibliografie: 113-114. Nania 2003, 83-84, nr. catalog 20-21.

Ciocești, com. Bârla

115. În anul 2006, elevul Viorel Sanda a descoperit întâmplător, în timpul unor lucrări agricole efectuate nu departe de locuința sa, un topor de piatră șlefuită cu perforație pentru înmănușare, specific pentru epoca bronzului. Se afla în posesia profesorului Florin Dragomir Niculescu, directorul coordonator al școlii din Bârla.

Bibliografie: Păduraru, Chistol 2010, 36, fig. 12.

Ciofrângeni, com. Ciofrângeni

116. În urma unui sondaj efectuat în 1989 de Teodor Cioflan și Romeo Maschio (MJA) la marginea de N a localității, la cca. 400 m V de localul Primăriei Ciofrângeni, la S de DN 73C, au fost reperate urme puțin consistente ale unei locuiri preistorice aparținând, probabil, eneoliticului sau epocii bronzului.

Bibliografie: Inedit.

Ciupa-Mănciulescu, com. Rătești

117. La V de sat, pe Valea Neajlovului, Ion Nania a descoperit în prundișurile râului câteva piese litice atribuite paleoliticului inferior (unelte clactoniene și așchii). Colecția MJA.

Bibliografie: Nania 1968, 19, fig. 1; Nania 1964, 520.

Conțești, com. Davidești

118 (Pl. 4/2). În timpul unei defrișări din anul 1965, pe malul de SV al Lacului lui Bârcă (cca. 1,5 km NV de sat), a fost descoperită o zonă de arsură cu forma unei pete ovale cu diametrul mare de 13,5 m și cel mic de 8,5 m, cercetată printr-o săpătură arheologică efectuată de MJA (Eugenia Popescu și Nina Coman), în toamna anului 1973. Materialul arheologic recoltat se compune dintr-o cantitate apreciabilă de oase calcinate de la mamifere și păsări, fragmente ceramice provenind de la vase modelate cu mâna (borcane cu brâu alveolat, vase cu suprafața neagră lustruită, fructieră etc.) și la roată (vas de mari dimensiuni, de tip pithos, amforă locală cu toarte bifide, bol fără decor, capac etc.) specifice culturii geto-dacice clasice, fragmente de sticlă, 45 vârfuri de săgeți de fier, 12 cuțitașe de fier, cinci fibule de fier, un fragment de zăbală, cuie, scoabe de fier, un pandantiv de bronz, un fragment dintr-o brățară de sticlă albastră. La toate acestea se adaugă o drahmă de argint emisă de orașul Dyrrachium (magistrații Meniskos-Filotas) între 229 și începutul sec. I a. Chr. Situl marchează vestigiile unui loc de cult, de depunere de ofrande pentru o divinitate, datând din sec. II-I a. Chr. Inventarul arheologic se păstrează la MJA.

În același punct „Lacul lui Bârcă", la cca. 500 m spre N de pata de arsură, a fost descoperit întâmplător, în 1968, un tezaur monetar alcătuit din 15 piese de argint din sec. XVIII: șapte ducați de Ragusa (1746-1765), un taler emis de Maria Theresia (1764), alte două monede divizionare emise de aceeași împărăteasă (1765), precum și cinci monede otomane, din care patru piaștri. Colecția numismatică a MJA.

Bibliografie: Vulpe, Popescu 1976, 217-226; Nicolaescu-Plopșor 1976, 227-230; Mitrea 1981b, 567, nr. catalog I.15; Măndescu 2003d, 13, fig. 3; Măndescu 2006c, 107-108, pl. 47; tezaurul monetar – inedit.

Corbeni, com. Corbeni

119. Două monede romane imperiale, una de la Traian (bronz), cealaltă de la Hadrian (denar), au fost descoperite întâmplător pe teritoriul satului, după 1960.

120. Un sondaj arheologic la biserica cu hramul „Sfântul Dimitrie" din localitate a fost efectuat în 1997 de Romeo Maschio, în condițiile lucrărilor de restaurare a lăcașului de cult. Au fost executate secțiuni atât la interior cât și la exterior, ce au dus la identificarea urmelor vechii biserici ctitorite în 1743 de postelnicul Sandu Bucșenescu.

Bibliografie: 119. Mitrea 1977, 385, nr. 113; Cioflan, Constantinescu 1987, 12; **120.** Inedit (informații R. Maschio).

Corbi, com. Corbi

121. Este semnalată descoperirea pe teritoriul satului a unor topoare de piatră șlefuită, cu perforație pentru înmănușare.

Bibliografie: Constantinescu 2011, 163.

Cornățel, com. Buzoești

122. Cercetări de suprafață efectuate de Ion Nania la începutul celei de-a doua jumătăți a sec. XX la V de sat, pe valea Teleormanului, au avut ca rezultat descoperirea unui cioplitor bifacial din silex de apă dulce, atribuit paleoliticului inferior.

123. Pe teritoriul satului a fost descoperit întâmplător, în 1995, un sceptru din rocă dură cu perforație pentru înmănușare, o piesă unicat în spațiul argeșean (9,2 cm lungime). Piatra din care este realizată, cu o culoare brun-gălbuie, foarte dură, este bine șlefuită. La una dintre margini s-a încercat redarea capului unui animal. Eneolitic final sau începutul perioadei de tranziție la epoca bronzului. Se păstrează în colecția arheologică a MJA.

124. La cca. 200 m S de marginea satului, la S de fostul C.A.P., pe malul stâng al râului Teleorman, până în a doua jumătate a sec. XX se puteau observa în teren urmele valului de pământ „Brazda lui Novac de Nord". Identificat și descris de Pamfil Polonic (MNA) în anul 1898, traseul valului a fost verificat în teren de Cristian Vlădescu (MMN), în 1978. În prezent, zona este puternic afectată de lucrările agricole, iar urmele valului de pământ nu mai pot fi localizate.

Bibliografie: 122. Nania 1972, 236-237, fig. 4/3; **123.** Măndescu et alii 2000, 19-24; Măndescu 2003e, 63, fig. 4; **124.** BAR, ms. rom. 5137, f. 271; Vlădescu 1979, 156.

Costești, oraș

125. Pe teritoriul localității a fost descoperită întâmplător, înainte de 2005, o brățară din bară de aur torsadată, cu un sistem de închidere de tip „ochi cu cârlig", datând probabil de la începutul primei epoci a fierului. Diametrul max. 9,2 cm, greutatea 23,4 g. Se păstra în posesia urmașilor descoperitorului.

126. Lângă biserica din Telești, în lunca Teleormanului, au fost descoperite întâmplător, înainte de 1990, în timpul săpăturilor pentru șanțurile silozurilor de furaje ale fostului C.A.P., piese arheologice din mai multe epoci, din care au fost recuperate patru topoarașe din piatră șlefuită, precum și fragmente ceramice din vase cenușii lucrate la roată. Tot atunci au fost evidențiate „cuptoare circulare pietruite în interior, cu diametrul de aprox. 1,2 m".

127. O tetradrahmă dacică de tip Larissa-Apollo Amphipolis a fost descoperită întâmplător pe teritoriul localității sau în împrejurimi. Se afla în colecția lui I. Dimian (București).

128. Un denar roman imperial de la Commodus a fost descoperit întâmplător în satul Pârvu Roșu (azi cartier).

129. În punctul „Dealul Cimitirului" a fost descoperit întâmplător un denar roman imperial de la Domitian.

130. În satul (astăzi cartier) Stârci (în partea de V a orașului actual), a fost descoperit întâmplător, în anul 2001, un topor de piatră de nuanță gri închis, în formă de pană, cu tăișul deteriorat și perforația pentru înmănușare nefinalizată. Colecția arheologică a MJA.

131. În punctul „La Fântâni" de pe teritoriul aceluiași sat, au fost descoperite în condiții necunoscute, înainte de primul război mondial (probabil în 1913), mai multe piese arheologice de factură romană: un urcioraș pictat cu dungi verticale albe și roșii, un ac de cusut din os și un ac de veșmânt, tot din os. Piesele se aflau în colecția lui Paul I. Dicu (Pitești).

132. În vatra aceluiași sat, Stârci, săpăturile efectuate în 1954 pentru fundația unei case au dus la descoperirea a patru monede romane târzii de bronz (trei de la Constantius II, una de la Anastasius I) aflate lângă un vas care s-a spart. S-au putut recupera fragmente ceramice provenind de la un urcior, de la o amforă și diferite vase. Monedele au făcut parte din din colecția lui Nicolae S. Ștefan (Costești). Descoperire cu caracter nesigur.

133. În satul Telești (astăzi cartier), a fost descoperit întâmplător, în anul 1973, o monedă de bronz de la Constantin cel Mare, datată 320-324. Se păstra în colecția lui P. I. Dicu (Pitești).

134. În timpul săpării unor fundații pentru construirea unui bloc, în anii '80 ai sec. XX, a fost descoperit un tezaur monetar alcătuit din 53 monede de argint emise în Imperiul Otoman (44 piese – piaștri, altmișlici, ikilici și

iuzluci), Austria (patru taleri), Saxonia (două mărci), Rusia (o poltină), Bavaria (un taler), Ragusa (un taler). Sec. XVIII-XIX. Colecția numismatică a MJA.

Bibliografie: 125. Măndescu 2005b, 82-84, fig. **126.** Mincu 1993, 10; **127.** Preda 1973, 135, 137, nr. catalog 4; **128-129.** Poenaru Bordea Dicu 1989, 78, nota 12; Constantinescu 2011, 171; **130.** Inedit; **131.** Bichir 1984, 44, nota 24, pl. 34/9; 48/19-20; Dicu 2000, 45, pl. 3; **132.** Butnariu 1986, 223, nr. catalog 146; Poenaru Bordea, Dicu 1989, 78, nr. catalog VIII/82-85, pl. III/82-85; **133.** Poenaru Bordea, Dicu 1989, 80, nr. catalog IV/112; **134.** Maschio 2003, 233-239.

Cotmeana, com. Cotmeana

135. În timpul unei periegheze efectuate în anul 2004 de Constantin Augustus Bărbulescu (UP) pe cursul superior al Cotmenei, în punctul „Dulercea" au fost identificate vestigiile unei locuiri preistorice. Situl se află pe un promontoriu împădurit ce domină valea Cotmenei, la o altitudine de cca. 550 m (RAN 15992.02). În anii 2010-2011 au fost practicate aici sondaje arheologice efectuate de UP (Constantin Augustus Bărbulescu). Cele patru secțiuni, însumând o suprafață cumulată de 64 mp, au evidențiat existența unui nivel arheologic gros de cca. 20 cm, conținând urmele unor locuințe de suprafață incendiate, dovadă cantitatea însemnată de chirpici și bucățile de cărbune de dimensiuni mari. Alte materiale: numeroase fragmente ceramice, trei vârfuri de săgeată din silex, două figurine antropomorfe feminine (fragmentare), numeroși bolovani de mari dimensiuni. Pe baza caracteristicilor inventarului ceramic (fragmente de castroane cu buza invazată, ceramică brun-roșcată, cu nisip și paie în pastă, folosite ca degresant, de regulă slab arsă, prezența proeminențelor perforate etc.), așezarea a fost atribuită eneoliticului final, mai precis aspectului cultural post-gumelnițean Brătești. Materialele se păstrează la UP.

136. Mănăstirea Cotmeana (LMI AG-II-a-A-13622; RAN 15992.01) este situată pe malul stâng al râului Cotmeana. Din vechiul ansamblu monahal se mai păstrează doar biserica, construită de Radu I înainte de 1385 și terminată de fiii săi, Dan I (1383-1386) și Mircea cel Bătrân (1386-1418), ultimul restaurând-o între 1387-1389. Este construită din cărămidă și ornamentată în exterior, sub cornișa zimțată, cu discuri ceramice colorate utilizate pentru prima dată în Țara Românească în scop decorativ. În 1711 se lărgește pronaosul și se adaugă un pridvor cu arcade pe latura de N, iar în 1777, deasupra pridvorului deschis care exista pe latura de V, a fost construit un turn clopotniță. Primele cercetări arheologice au fost efectuate în noiembrie 1956 de IAB (Ion Barnea, Nicolae Constantinescu și Dinu V. Rosetti), atât în interiorul cât și în exteriorul bisericii, precedând restaurarea din anul 1959 coordonată de Eugenia Greceanu și Ștefan Balș (restaurarea efectuată de Nicolae Ghika-Budești în anii 1922-1924 s-a făcut fără cercetări arheologice). O nouă etapă a cercetării arheologice a fost înregistrată în anul 1972 (Lia Bătrîna și Adrian Bătrîna), iar în 1993 și 1999 au fost executate cercetări arheologice preventive de MJA (Spiridon Cristocea și Romeo Maschio). Săpăturile arheologice din 1956 au permis, pe baza analogiilor planimetrice, datarea bisericii în sec. XIV. În privința planului acesteia, s-a dovedit că biserica a avut încă de la început abside laterale, aparținând unui tip de plan treflat simplu, anterior influențelor sârbești exercitate în arhitectura ecleziastică a Țării Românești. În trei din cele patru secțiuni executate la S de biserică, au fost cercetate 19 morminte, eșalonate în timp din sec. XV până în prima jumătate a sec. XIX (1841). Săpăturile din 1972 au evidențiat o primă incintă din lemn și o biserică din cărămidă, cu plan triconc și cu fundații din piatră de râu (Cotmeana I), întregul ansamblu fiind distrus prin incendiu și refăcut apoi (Cotmeana II). Cele mai vechi dintre monedele descoperite în 1972 sunt un ducat de la Mircea cel Bătrân, emis în 1386-1396 (găsit în nivelul de refacere a chiliilor de pe latura de S a incintei) și un alt ducat emis de Mihail I sau Dan II, în intervalul 1418-1424 (găsit într-un mormânt de pe latura de E a incintei). În săpăturile din 1972 au fost cercetate 33 morminte datând din sec. XV-XVIII, unele dintre ele cu inventar funerar (inele, monede, cărămizi cu graffiti). În cadrul săpăturilor din 1956 și 1972, dar și în timpul unor lucrări edilitare din 2001, în incinta mănăstirii au fost descoperite fragmente ceramice preistorice (inclusiv o toartă în formă de ansă cornută), chirpici, oase de animal și o vatră într-un nivel arheologic (individualizat cert în timpul săpăturilor din 1972) atribuit inițial neoliticului, mai nou culturii Coțofeni. O parte din materiale se păstrează în colecția MJA.

Bibliografie: 135. Bărbulescu 2012, 17-18; Trâmbaciu et alii 2012, 198-199, pl. 109; **136.** Vătășianu 1932-1938; Barnea, Constantinescu 1959, 665-670; Greceanu, Greceanu 1967, 58, 67-68; Bătrîna, Bătrîna 1975, 11-24; Greceanu, Greceanu 1977, 37; Bărbulescu 2002, 43-47.

Cuca, comună

137. Pe teritoriul comunei, a fost descoperit întâmplător un vârf de lance din fier (sec. XVIII). Piesă donată de Dumitru Cobianu din localitate, în anul 1991, colecției arheologice a MJA.

Bibliografie: Inedit.

Curtea de Argeș, municipiu

138. Pe „Câmpul Rodovanului", la periferia de N a orașului, la E de DN 7C, a fost parțial cercetată o necropolă tumulară din perioada târzie a primei epoci a fierului, aparținând grupului cultural Ferigile. Zona cu vestigii arheologice era cunoscută încă de la mijlocul sec. XIX, când Cezar Bolliac o

vizitează în vara anului 1845, însă nu a beneficiat decât de o singură campanie de săpături arheologice, efectuată de Ion Nania și Eugenia Popescu în anul 1963. Cei 24 de tumuli cercetați atunci (fără ca necropola să fie epuizată) conțineau 32 de morminte, toate de incinerație. Se remarcă un tumul de mai mari dimensiuni (T18), conținând un mormânt cu arme (M26), lângă care se aflau alte două movile mai mici, una fiind interpretată drept mormânt de cal (sub mantaua de bolovani a tumulului mic s-a găsit doar o zăbală). Structura tumulilor, cu manta din bolovani de râu, e asemănătoare celor de pe valea Topologului (Tigveni, Cepari). Bogatul inventar arheologic descoperit în morminte (spadă akinakes, cuțit de luptă, vârfuri de lance, zăbale din fier din care se remarcă una de tip Szentes-Vekerzug cu psaliile finalizate în forma unor capete de cai, vârfuri de săgeți plate din fier, mărgele din fier, un ac de fier cu capăt masiv din bronz, ceramică variată, lucrată numai cu mâna etc.) indică fazele Ferigile N (a doua jumătate a sec. VI a. Chr.) și Ferigile III (începutul și prima jumătate a sec. V a. Chr.). Parte din materialul arheologic se păstrează la MJA.

139. Din oraș sau din împrejurimi provin o tetradrahmă macedoneană Filip II (postumă) și o imitație geto-dacă de tip Filip II, cu reprezentări ușor stilizate. Monedele se păstrau în colecții particulare.

140. În anul 1933, pe teritoriul orașului a fost descoperit un tezaur monetar alcătuit din opt monede geto-dace din argint, de tip Filip II.

141. Un tezaur monetar alcătuit din peste 30 de monede geto-dace din argint, de tip Vârteju-București, a fost descoperit prin 1934 pe teritoriul orașului. Din tezaur se păstrau 11 piese în posesia unui colecționar din localitate.

142. În anul 1972, cu ocazia săpării unui șanț pentru conducta de termoficare în zona centrală a orașului (str. Banu Mărăcine), a fost descoperit un tezaur monetar cu monede geto-dace de tip Vârteju-București. Piesele au fost împărțite între descoperitori, una singură fiind recuperată și păstrată în colecția lui Paul I Dicu (Pitești). În același loc și în același an (!), P. I. Dicu ar fi descoperit, chiar la suprafață, o monedă de bronz de la Maximin Daza (anul 311). Ultima monedă menționată se păstra în colecția descoperitorului.

143. În anul 1970, cu ocazia săpăturilor pentru construirea unui bloc în sectorul urban din zona de N a orașului, în apropierea mănăstirii, a fost descoperit un tezaur monetar cu monede geto-dace de tip Vârteju-București. S-a păstrat o singură piesă, ce se afla în posesia lui V. Teodorescu (Curtea de Argeș).

144. În anul 1915, Cabinetul Numismatic al Academiei Române a achiziționat de la un locuitor din Curtea de Argeș zece denari republicani din argint, provenind, probabil, dintr-un tezaur descoperit în localitate. Monedele

se eșalonează din prima jumătate a sec. II a. Chr. (M. Attilius Saranus – magistrat monetar între 172-151 a. Chr.) și sec. I a. Chr. Colecția CNAR.

145. Pe vatra orașului a fost găsit întâmplător, în anii 1941-1942, de către locuitorul Petria Ionescu, în grădina casei sale de pe bd. Republicii, nr. 68, un denar roman imperial de argint de la Commodus (180-192), laolaltă cu fragmente ceramice. Pe aversul monedei este redat capul laureat, în profil și cu barbă al împăratului, iar pe revers – zeița Victoria. Piesa se afla în posesia lui George Georgescu (Șuici).

146. Un mic depozit monetar roman alcătuit din opt piese din argint de la Philippus Caesar (237-249) ar fi fost descoperit pe teritoriul orașului.

147. Între 1945 și 1962, pe teritoriul orașului a fost descoperit un tezaur monetar alcătuit din piese romane de argint și bronz din sec. I-IV. Până în 1970, 20 dintre monedele ce alcătuiau acest tezaur (emisiuni de la Domițian, Traian, Maximin Tracul, Probus, Maximian și Valens) se aflau în colecția Liceului „Vlaicu Vodă" din oraș. Alte trei exemplare (bronzuri de la Dioclețian, Constantin cel Mare și Constanțius II) se păstrau în colecția deținută de profesorul Tănase D. Moldovanu (Curtea de Argeș).

148. În cartierul Marina, pe malul drept al râului Argeș, a fost descoperită întâmplător într-o grădină, în 1975, o monedă bizantină de bronz de la Mihail IV. O monedă de același tip mai fusese descoperită cu câțiva ani înainte, în 1970, în timpul săpăturilor pentru fundațiile unor construcții noi, în partea de NE a orașului. Monedele se păstrau în colecția lui Paul I. Dicu (Pitești).

149. În cuprinsul orașului a fost descoperită întâmplător, înainte de 1924, o spadă medievală din sec. XIV, produsă probabil într-un atelier francez sau italian. Piesa se păstra în colecția lui George Olszewski (București).

150. În anul 1962 (conform altor informații, abia în anul 1973), cu ocazia demolării casei ce a aparținut preotului Nicolae Pretorian, urmată de săpăturile pentru fundația clădirii primăriei orașului ce s-a ridicat pe acel loc (bd. Basarabilor, nr. 66), la 0,5-0,8 m adâncime, a fost descoperit un tezaur monetar depus într-o cutie metalică, distrusă în timpul descoperirii. Din tezaur au fost recuperate 51 monede: șase dinari de argint de la Carol Robert de Anjou, emiși în 1330, zece dinari de la Ludovic I, emiși în perioada 1346-1349, un obol de argint de la Ludovic I, emis în 1344-1345, precum și 34 imitații de aramă (falsuri) după dinarii de argint ai celor doi regi angevini. Colecția MCdA.

151 (Pl. 6). Aflată în centrul orașului (în spațiul delimitat de str. Negru Vodă și str. Mircea cel Mare), pe malul stâng al râului Argeș, Curtea Domnească (LMI AG-II-a-A-13647; RAN 13631.07) reprezintă cel mai important sit arheologic al orașului. Este probabil ca unele sondaje să fi fost executate aici în a doua jumătate a sec. XX de Dimitrie Butculescu, de vreme

ce piese arheologice medievale de la Curtea Domnească, între care și o cahlă cu imagini din „Legenda Sfântului Ladislau", se aflau în colecția acestuia. Săpături la Casa Domnească (cea din veacul XIV) și la unele dependințe, a efectuat Virgil Drăghiceanu în 1921-1922 (la turnul de intrare al incintei I și la o construcție aflată la N de Casa Domnească din veacul XIV). El a identificat și incinta bisericii Argeș I (planul ei a fost publicat de Aurelian Sacerdoțeanu). În perioada 1967-1973, Nicolae Constantinescu a reluat cercetările la Casa Domnească și le-a extins pe toată suprafața de la V de biserică. Cercetările au pus în evidență mai multe etape de construcție:

1. Sec. XIII-XIV (cca. 1200-1340). Acestei faze în corespund: incinta de plan trapezoidal, cu următoarele dimensiuni: 24,80 m – latura de V; 27,90 m – latura de E; 24,60 m – latura de N; 30,75 m – latura de S, denumită „incinta A", care închide în spatele ei biserica Argeș I (datată în veacul XIII); două construcții (prima cu dimensiunile 11,40 × 4,60 m, orientată NNE-SSE; a doua, dispusă V-E, cu dimensiunile 7,10 × 4,20 m) de formă dreptunghiulară cu pereți de lemn, dispuse la V de „incinta A" și la E de casa voievodală din veacul XIV, una parțial suprapusă de aceasta, posibil anexe ale unei curți mai vechi aflate pe amplasamentul ocupat în prezent de spitalul orășenesc (la SE de incinta 1).

2. Sec. XIV-XVI (cca. 1340 – 1517). În această etapă se clădesc: incinta curții, denumită „incinta 1", de formă rectangulară, cu următoarele dimensiuni: 81 m – latura de V, 87 m – latura de E, 83 m – latura de N, 98 m – latura de S; turnul de intrare dispus pe latura E, cu dimensiunile 7,70 × 6,50 m, la jumătatea distanței dintre colțul de SV al „incintei A" și colțul de SE al „incintei 1" (ceea ce sugerează că în momentul edificării turnului, „incinta A" nu fusese distrusă); Casa Domnească, dispusă către latura S, aprox. la jumătatea distanței dintre colțurile de SV și SE ale incintei, denumită convențional „casa de sud"; un atelier monetar; o anexă aflată la N de Casa Domnească (șopron) construită la începutul sec. XV. În această etapă, Casa Domnească avea plan dreptunghiular (9,50 × 32 m), cu pivniță compartimentată în trei travee; tavanul nu era boltit. La E de Casa Domnească, a fost identificat un cuptor în formă de potcoavă, cu dimensiunile 1,60 × 1,30 m, realizat din cărămizi speciale legate cu mortar. În fața gurii cuptorului se păstra un strat de mortar lat de 0,07 m formând un arc de cerc pe care erau așezate cărămizi pe cant, indicând existența unor foale. În apropiere, într-o groapă, au fost descoperite trei creuzete, ceramică și o monedă de la Radu I. Instalația se afla în colțul unei încăperi. În opinia lui N. Constantinescu, complexul făcea parte din atelierul monetar ce a funcționat la Curtea de Argeș.

3. Sec. XVI (cca. 1517). Acum se reface „incinta 1", este reclădit turnul de intrare (cu etaj și scară de acces, mult extins față de turnul din veacul XIV – 11,50 × 12,50 m); Casei Domnești de pe latura S i se adaugă o prispă, iar gârliciul pivniței este alungit; către latura N, orientată V-E, se construiește o nouă casă, cu un nucleu dreptunghiular (21 × 11 m) și înconjurat de o prispă (lată de 4 m pe latura de S și de 1,20-1,40 m pe celelalte trei laturi); la S de Biserica Domnească „Sfântul Nicolae", în afara incintei, se construiește o „chilie", orientată NV-SE, cu dimensiunile 15 × 10 m.

4. Sec. XVIII (cca. 1750). Se construiește o a doua incintă, de formă trapezoidală, cu latura estică semicirculară, care înconjoară biserica Argeș II – denumită „incinta 2". Ea depășea către V limitele incintei 1 (colțul NE al incintei 1 este inclus în noua incintă). Construirea noii incinte a determinat extinderea cimitirului din jurul bisericii și la V de latura de E a incintei 1. Se constată unele refaceri la ambele case, precum și la turnul de intrare, unde este adosată o construcție, în al cărei zid a fost amenajat un puț ascunzătoare.

5. Sec. XIX. În 1838 se reface latura de S a incintei 2, se construiește un turn clopotniță pe aceeași latură (turnul de intrare de pe latura de S a incintei 1, care a servit drept clopotniță, fusese distrus de un cutremur în 1830). La 1876 se ridică, la V de Casa Domnească dinspre latura N, Casa Vilara, ulterior local de școală.

În săpăturile efectuate de-a lungul timpului la Curtea Domnească, au fost descoperite numeroase monede medievale: o monedă de bronz de la împăratul bizantin Alexius III (1195-1203) recuperată în campania din anul 1970, monede maghiare de la regele Carol Robert (dinar de la 1327, obol de la 1338) descoperite în campaniile din 1968 și 1970 etc., precum și o monedă moldovenească mică din billon parțial argintat, găsită întâmplător în 1946, în molozul din curtea Bisericii „Sfântul Nicolae". Materialele arheologice sunt păstrate la IAB, MJA, MCdA, câteva piese numismatice aflându-se în colecții particulare.

Biserica Domnească „Sfântul Nicolae" a fost sondată inițial, cu scopul de a-i fi cercetate fundațiile, de arhitectul Iancovici, în 1911. Cercetările efectuate de V. Drăghiceanu, în perioada 20 iulie-10 septembrie 1920, au fost concentrate în special asupra mormintelor. Au fost identificate 21 de morminte, 14 în naos (M1-M14) și 7 în pronaos (M15-M21). N. Constantinescu a efectuat săpături în interiorul bisericii, în perioada 19 mai-10 septembrie 1969 (cu unele întreruperi). Au fost practicate 23 de secțiuni, patru în pronaos (IX, X, XXII-XXIII) și restul de 19 în naos. Prin intermediul acestora au fost interceptate fundațiile unei biserici mai vechi (Argeș I) și au fost recercetate unele morminte.

Biserica Argeș I a fost identificată în spațiul cuprins între tâmpla altarului, latura de S a bisericii Argeș II, zidul dintre naosul și pronaosul bisericii Argeș II și stâlpii de la N. Existența ei a fost intuită de A. Sacerdoțeanu. Fundațiile au fost realizate din piatră de carieră (calcar) și cărămidă. Edificiul măsura 14 × 8 m și avea plan de cruce greacă, altar

poligonal la exterior și circular la interior, naos mononavat, cu formă de cruce cu brațele egale, cu turlă pe naos sprijinită de pandantivele formate între cele patru bolți. Pronaosul nu depășește în lățime naosul, dar legătura exterioară naos-pronaos se prezintă sub forma unui decroșaj *à ressauts*, astfel încât imaginea de cruce a naosului este subliniată și la exterior. Pictura lăcașului, ce prezenta pe alocuri foiță de aur, a fost refăcută în mai multe rânduri. În privința datării edificiului, repere sigure oferă monedele: în stratul aferent incintei A, a fost descoperită o monedă de la Alexios III Anghelos (1195-1203), care a circulat și după cucerirea Constantinopolului de către latini, ceea ce poate sugera că biserica și respectiv incinta să fi fost ridicate în perioada 1220-1235. De asemenea, V. Drăghiceanu a găsit în săpăturile efectuate în biserică o monedă de la Ladislau IV Cumanul.

Biserica actuală (Argeș II), cu hramul „Sfântul Nicolae", a fost începută în timpul domniei lui Nicolae Alexandru și finalizată sub Vladislav I Vlaicu. Ea are plan de cruce greacă înscrisă și se înfățișează la exterior sub forma unui dreptunghi, terminat la E cu absidă centrală, flancată de alte două mici absidiole. La interior spațiul este compartimentat în pronaos, naos și altar. Zidul care desparte naosul de altar a fost edificat în jurul anului 1750. La sfârșitul sec. XIX, lăcașului i s-au adăugat două turle și un pridvor, elemente înlăturate în momentul efectuării lucrărilor de restaurare din perioada 1911-1922.

Mormintele din interiorul bisericii au fost cercetate inițial de V. Drăghiceanu, verificări ulterioare fiind făcute de N. Constantinescu. O atenție deosebită li s-a acordat mormintelor din naos, în număr de 14. Conform observațiilor lui V. Drăghiceanu, M1-6 erau dispuse în naos, către altar; M7-12, în partea centrală a naosului; mormintele M13-14, în colțul de NV al naosului. Cercetările lui N. Constantinescu au arătat că distribuția în plan a mormintelor făcută de V. Drăghiceanu nu este corectă. De asemenea, numărul mormintelor nu a fost precizat clar. De exemplu, în M8 au fost identificate corpurile a doi defuncți, un bărbat și, posibil, o femeie, iar în pachetul cu resturile osteologice provenind de la scheletul femeii, în momentul efectuării analizei antropologice, au fost găsite și oasele unui alt defunct. Un mormânt, aflat la S de M7, nu a fost observat de V. Drăghiceanu. Cu excepția M7 și M10, celelalte au fost profanate. M1 – călugăr (atribuit de V. Drăghiceanu greșit unui cavaler), pus în legătură cu existența cimitirului bisericii Argeș I (cea din veacul XIII); M2 – raportându-se la imaginea de pe stâlpul din fața căruia a fost identificat, V. Drăghiceanu l-a denumit „al cavalerului zugrăvit" (în inventarul său au apărut o aplică înfățișând un cavaler și butoni globulari; locul mormântului indicat greșit de autorul cercetărilor); M3 – cavaler, denumit după aplicele în formă de flori de crin aflate în inventarul său „al cavalerului *fleur de lys*"; M4 – atribuit de V. Drăghiceanu

unui cavaler, săpăturile lui N. Constantinescu au infirmat existența sa; M5 – denumit „mormântul închipuit", nu au fost descoperite oase, ci doar o mantie, cuvertură de brocart maro (N. Constantinescu se îndoiește de existența sa); M6 – considerat de V. Drăghiceanu ca aparținând lui Voislav, fratele domnitorului Vlaicu. Inventarul mormântului, cât și oasele provin de la doi defuncți, de la o femeie, căreia îi este atribuit inelul cu verigă subțire și smarald, și de la un tânăr, căruia îi este atribuită „egreta"; M7 – aparține lui Nan Udobă (în inventarul său au apărut un inel în al cărui chaton era încastrată o gemă din epoca romană, iar pe margine era gravat un text în slavonă cu numele dregătorului; un al doilea inel era ornamentat cu o montură de cristal negru, având pe verigă inscripția „Hilf+Ghot"); la S de M7, între acesta și M8 a fost identificat un mormânt aparținând unei tinere („prințesă") pe care V. Drăghiceanu nu l-a observat, găsind doar piatra, lungă de 1,50 și lată de 0,50 m; M8 – după V. Drăghiceanu, a aparținut lui Vladislav și soției sale, Doamna Ana, dar analiza antropologică a dovedit că în mormântul respectiv se aflau resturile a trei defuncți (vizibil deranjat, inventarul mormântului / mormintelor conținea resturi de țesătură cu broderie venețiană, o aplică reprezentând silueta unei femei, lănțișoare de bronz, între oase s-a aflat un cercel și fragmente dintr-o inscripție funerară, al cărui text păstrat parțial a fost întregit de V. Drăghiceanu: „Vladislav întru Hristos" și ulterior de Constantin Bălan: „...lais......în Hristos"; deasupra mormântului / mormintelor a apărut o brățară); M9 – atribuit arbitrar lui Dan I, analiza antropologică a stabilit că defunctul era un bărbat, decedat în jurul vârstei de 40 ani, pe cap purta o diademă de perle, iar în inventar a mai apărut un inel cu rubin; M10 – singurul intact, depus într-un sarcofag, cu un inventar deosebit: tunică de mătase de culoare purpurie, cu bumbi la guler și mâneci, cu pasmanterie cu fir de aur, o cămașă pe sub tunică, ale cărei margini cu mărgăritare s-au păstrat, centură cu pafta de aur redând imaginea unui castel gotic, diademă cu mărgăritare, patru inele de aur, patru nasturi pe care este reprezentată stema Basarabilor. El a fost atribuit fie lui Radu Negru (identificarea făcută de V. Drăghiceanu, având la bază tradiția potrivit căreia acolo era locul unde era pomenit și se aprindeau lumânări pentru Negru Vodă), fie lui Vladislav, iar A. Sacerdoțeanu, pornind de la poziția sa în raport cu zidul de S al bisericii Argeș I, îl atribuie unui antecesor al lui Basarab I; M11 – după V. Dăghiceanu, a aparținut fiului lui Radu Negru, dar analiza antropologică a dovedit că oasele proveneau de la doi indivizi, un tânăr de 16-20 ani și de la un alt defunct. Inventarul său conținea patru nasturi de la o tunică, unul pe care apare o pasăre și trei cu litere: „I", „O", „R". Săpăturile din 1969-1970 au infirmat existența sa și s-a presupus că resturile osteologice și inventarul ar putea proveni de la M6; M12 – a aparținut unei femei, decedată după 30 de ani (după Constantinescu, el a aparținut soției lui Vladislav I Vlaicu); M13 – puternic deranjat, dispus în colțul de NV, peste

sarcofagul său era așezat un gisant, în inventar avea un galon de aur; M14 – oasele adunate din acest mormânt provin de la un craniu, din scheletul unui matur, iar între ele apar și oase de animal. Mormintele din pronaos aparținând unor membri ai familiei Brătianu erau dispuse către latura de E, diferit de modul în care pietrele tombale se află așezate astăzi; către latura de N au fost găsite mai multe morminte răvășite, clară apărând numai groapa unuia dintre acestea, datat post 1750. Materialele se păstrează la IAB și MNIR.

152. Situată pe dealul de la SE de ansamblul Curții Domnești, Biserica „Sân Nicoară" (LMI AG-II-a-A-13655; RAN 13631.05) a fost cercetată prin sondaje arheologice efectuate de Nicolae Gabrielescu în anul 1886, V. Drăghiceanu în 1920 (10-16 septembrie), N. Constantinescu în 1972, urmate de cercetări arheologice mai consistente, executate de Dinu V. Rosetti și Nicolae Moisescu în 1975 și de un colectiv coordonat de Sergiu Iosipescu (ISAIM) în 2009-2011. În sondajul lui V. Drăghiceanu au fost identificate 12 morminte în naos și pronaos și alte două morminte în fața ușii de intrare, între cei doi contraforți. După unele podoabe (bumbi de argint) și mai ales după monedele descoperite (groși de la Sigismund III al Poloniei, dinari de la Ferdinand III al Ungariei și 15 lețcăi otomani de argint), aceste morminte datează din se. XVI-XVII. Din săpăturile lui N. Constantinescu, efectuate atât în interiorul cât și în exteriorul bisericii, provine un dinar unguresc de argint de la cumpăna sec. XV-XVI, emis de Vladislav II Jagello. Săpăturile mult mai extinse din 1975 au dus la descoperirea unor fragmente ceramice smălțuite, specifice sec. XIII-XIV, olane de la acoperiș, cahle ornamentate cu motive ornitomorfe și vegetale ce indică sec. XVI, patru inele de argint din sec. XIV-XV, bumbi de argint auriți, inele de la cămașă de zale, vase de sticlă, frescă de culoare ruginie. Cele 18 monede descoperite în săpăturile lui D. V. Rosetti și N. Moisescu din 1975 sunt foarte variate: un ducat de la Mircea cel Bătrân emis în perioada 1386-1396, doi dinari de argint și un quarting de la Sigismund de Luxemburg (cca. 1400), doi dinari de argint de la Matyas Corvin (1458-1490), trei dinari de la Vladislav II al Ungariei (1490-1516), câte un dinar de la regii maghiari Ludovic II (1520), Ferdinand I (1556), Maximilian II (1571), Matyas II (1608-1618), o monedă raguzană (sec. XVII), doi aspri otomani (sec. XVII-XVIII). Cea mai târzie monedă a fost descoperită în săpăturile lui S. Iosipescu: 20 Zwanziger de la Ferdinand I, împăratul Austriei (1835-1848). În exteriorul bisericii, au fost cercetate morminte databile din sec. XVII-XVIII. Secțiunile arheologice extinse până la extremitatea platoului pe care se află amplasată biserica, nu au dus la descoperirea unor eventuale ziduri de incintă. Autorul celei mai recente serii de săpături arheologice în acest sit (S. Iosipescu) menționează clar utilizarea la ridicarea bisericii „Sân Nicoară" a aceluiași tip de cărămizi folosite la zidăria Bisericii „Sfântul Nicolae" din apropiere. Biserica „Sân Nicoară" a fost

abandonată după cutremurul din anul 1838, începuturile sale (judecând după monedele descoperite aici, unele particularități ale materialelor de construcție sau unele piese de inventar arheologic mobil – cahle, ceramică, pinten) situându-se în sec. XIV.

153. Orașul medieval (vatra orașului) a beneficiat numai de sondaje ocazionale, în diferite sectoare, prin săpături arheologice în afara zidurilor Curții Domnești, efectuate în 1979-1980 (Lia Bătrîna, Adrian Bătrîna și N. Moisescu) și 1983-1984 (N. Constantinescu, Spiridon Cristocea, Romeo Maschio și N. Moisescu), ultimele având caracter de salvare. În 1979 au fost cercetate patru locuințe, una în grădina cetățeanului Vasile Oprea, lângă zidul de incintă de N al Curții Domnești, suprapusă de acesta, celelalte trei pe str. Castanilor nr. 2 (cca. 400 m S de Curtea Domnească). Inventar arheologic alcătuit din material ceramic, inclusiv cahle de sobă, o mică aplică de bronz, dar și un sigiliu de postav din plumb, de la Tournai (în locuința 4). Complexele de locuire au fost datate de la finalul sec. XIII până la începutul sec. XV. În 1980 a fost cercetată zona de la V de promontoriul pe care se află Biserica „Sân Nicoară" (singura descoperire notabilă de aici fiind un cuptor datat cu aproximație în sec. XV-XVI), precum și terasa înaltă de la NE de deal (unde a fost descoperit un zid modest din piatră, datând din jurul anului 1700). Tot în 1980, a fost cercetată o zonă de la SV de Curtea Domnească, în grădina imobilului din str. Mircea cel Bătrân, nr. 1. Aici a fost evidențiat nu numai zidul de incintă al Curții Domnești (edificat, la cca. 1340), ci și câteva gropi menajere cu material ceramic specific sec. XIV-XVII. Săpăturile de salvare din 1983-1984, întreprinse la V de Curtea Domnească („Extramuros – Vest" = EMV), pe terenul dinspre str. Lascăr Catargiu, au fost efectuate de N. Constantinescu (IAB), Sp. Cristocea, R. Maschio (MJA) și N. Moisescu (MCdA), fiind determinate de faptul că în zonă urma să se construiască un ansamblu de locuințe. Aceste săpături au dus la identificarea a două faze de locuire în zonă, una veche, cu patru niveluri de locuire succesive (din sec. XIII până în prima jumătate a sec. XIV), alta nouă, cu mai multe niveluri (din a doua jumătate a sec. XIV până astăzi). Aprox. în continuarea S1/1967, a fost trasată o secțiune orientată V-E, lungă de 45 × 2 m, denumită EMV 1; o altă secțiune a fost practicată la 22 m S de prima, în prelungirea ideală a laturii de S a incintei 1, cu dimensiuni 25 × 2 m, denumită EMV2. O a treia secțiune (EMV 4) a fost trasată aprox. la jumătate distanței dintre EMV1 și Valea Doamnei și o a patra la N de EMV1. O suprafață cu dimensiunile 9 × 8 m a fost deschisă la S de EMV 1, în capătul ei V. Cercetările au dovedit că zona extramurană de la V de incinta Curții Domnești a fost intens locuită în sec. XIII-XIV. Din prima jumătate a veacului XIII au fost identificate două locuințe de suprafață cu tălpi de piatră și podele de lut bătătorit. În a doua jumătate a sec. XIII, a fost constituit un pavaj de piatră, legat funcțional de o

sarcofagul său era așezat un gisant, în inventar avea un galon de aur; M14 – oasele adunate din acest mormânt provin de la un craniu, din scheletul unui matur, iar între ele apar și oase de animal. Mormintele din pronaos aparținând unor membri ai familiei Brătianu erau dispuse către latura de E, diferit de modul în care pietrele tombale se află așezate astăzi; către latura de N au fost găsite mai multe morminte răvășite, clară apărând numai groapa unuia dintre acestea, datat post 1750. Materialele se păstrează la IAB și MNIR.

152. Situată pe dealul de la SE de ansamblul Curții Domnești, Biserica „Sân Nicoară" (LMI AG-II-a-A-13655; RAN 13631.05) a fost cercetată prin sondaje arheologice efectuate de Nicolae Gabrielescu în anul 1886, V. Drăghiceanu în 1920 (10-16 septembrie), N. Constantinescu în 1972, urmate de cercetări arheologice mai consistente, executate de Dinu V. Rosetti și Nicolae Moisescu în 1975 și de un colectiv coordonat de Sergiu Iosipescu (ISAIM) în 2009-2011. În sondajul lui V. Drăghiceanu au fost identificate 12 morminte în naos și pronaos și alte două morminte în fața ușii de intrare, între cei doi contraforți. După unele podoabe (bumbi de argint) și mai ales după monedele descoperite (groși de la Sigismund III al Poloniei, dinari de la Ferdinand III al Ungariei și 15 lețcăi otomani de argint), aceste morminte datează din se. XVI-XVII. Din săpăturile lui N. Constantinescu, efectuate atât în interiorul cât și în exteriorul bisericii, provine un dinar unguresc de argint de la cumpăna sec. XV-XVI, emis de Vladislav II Jagello. Săpăturile mult mai extinse din 1975 au dus la descoperirea unor fragmente ceramice smălțuite, specifice sec. XIII-XIV, olane de la acoperiș, cahle ornamentate cu motive ornitomorfe și vegetale ce indică sec. XVI, patru inele de argint din sec. XIV-XV, bumbi de argint auriți, inele de la cămașă de zale, vase de sticlă, frescă de culoare ruginie. Cele 18 monede descoperite în săpăturile lui D. V. Rosetti și N. Moisescu din 1975 sunt foarte variate: un ducat de la Mircea cel Bătrân emis în perioada 1386-1396, doi dinari de argint și un quarting de la Sigismund de Luxemburg (cca. 1400), doi dinari de argint de la Matyas Corvin (1458-1490), trei dinari de la Vladislav II al Ungariei (1490-1516), câte un dinar de la regii maghiari Ludovic II (1520), Ferdinand I (1556), Maximilian II (1571), Matyas II (1608-1618), o monedă raguzană (sec. XVII), doi aspri otomani (sec. XVII-XVIII). Cea mai târzie monedă a fost descoperită în săpăturile lui S. Iosipescu: 20 Zwanziger de la Ferdinand I, împăratul Austriei (1835-1848). În exteriorul bisericii, au fost cercetate morminte databile din sec. XVII-XVIII. Secțiunile arheologice extinse până la extremitatea platoului pe care se află amplasată biserica, nu au dus la descoperirea unor eventuale ziduri de incintă. Autorul celei mai recente serii de săpături arheologice în acest sit (S. Iosipescu) menționează clar utilizarea la ridicarea bisericii „Sân Nicoară" a aceluiași tip de cărămizi folosite la zidăria Bisericii „Sfântul Nicolae" din apropiere. Biserica „Sân Nicoară" a fost

abandonată după cutremurul din anul 1838, începuturile sale (judecând după monedele descoperite aici, unele particularități ale materialelor de construcție sau unele piese de inventar arheologic mobil – cahle, ceramică, pinten) situându-se în sec. XIV.

153. Orașul medieval (vatra orașului) a beneficiat numai de sondaje ocazionale, în diferite sectoare, prin săpături arheologice în afara zidurilor Curții Domnești, efectuate în 1979-1980 (Lia Bătrîna, Adrian Bătrîna și N. Moisescu) și 1983-1984 (N. Constantinescu, Spiridon Cristocea, Romeo Maschio și N. Moisescu), ultimele având caracter de salvare. În 1979 au fost cercetate patru locuințe, una în grădina cetățeanului Vasile Oprea, lângă zidul de incintă de N al Curții Domnești, suprapusă de acesta, celelalte trei pe str. Castanilor nr. 2 (cca. 400 m S de Curtea Domnească). Inventar arheologic alcătuit din material ceramic, inclusiv cahle de sobă, o mică aplică de bronz, dar și un sigiliu de postav din plumb, de la Tournai (în locuința 4). Complexele de locuire au fost datate de la finalul sec. XIII până la începutul sec. XV. În 1980 a fost cercetată zona de la V de promontoriul pe care se află Biserica „Sân Nicoară" (singura descoperire notabilă de aici fiind un cuptor datat cu aproximație în sec. XV-XVI), precum și terasa înaltă de la NE de deal (unde a fost descoperit un zid modest din piatră, datând din jurul anului 1700). Tot în 1980, a fost cercetată o zonă de la SV de Curtea Domnească, în grădina imobilului din str. Mircea cel Bătrân, nr. 1. Aici a fost evidențiat nu numai zidul de incintă al Curții Domnești (edificat, la cca. 1340), ci și câteva gropi menajere cu material ceramic specific sec. XIV-XVII. Săpăturile de salvare din 1983-1984, întreprinse la V de Curtea Domnească („Extramuros – Vest" = EMV), pe terenul dinspre str. Lascăr Catargiu, au fost efectuate de N. Constantinescu (IAB), Sp. Cristocea, R. Maschio (MJA) și N. Moisescu (MCdA), fiind determinate de faptul că în zonă urma să se construiască un ansamblu de locuințe. Aceste săpături au dus la identificarea a două faze de locuire în zonă, una veche, cu patru niveluri de locuire succesive (din sec. XIII până în prima jumătate a sec. XIV), alta nouă, cu mai multe niveluri (din a doua jumătate a sec. XIV până astăzi). Aprox. în continuarea S1/1967, a fost trasată o secțiune orientată V-E, lungă de 45 × 2 m, denumită EMV 1; o altă secțiune a fost practicată la 22 m S de prima, în prelungirea ideală a laturii de S a incintei 1, cu dimensiuni 25 × 2 m, denumită EMV2. O a treia secțiune (EMV 4) a fost trasată aprox. la jumătate distanței dintre EMV1 și Valea Doamnei și o a patra la N de EMV1. O suprafață cu dimensiunile 9 × 8 m a fost deschisă la S de EMV 1, în capătul ei V. Cercetările au dovedit că zona extramurană de la V de incinta Curții Domnești a fost intens locuită în sec. XIII-XIV. Din prima jumătate a veacului XIII au fost identificate două locuințe de suprafață cu tălpi de piatră și podele de lut bătătorit. În a doua jumătate a sec. XIII, a fost constituit un pavaj de piatră, legat funcțional de o

construcție poate zidită cu piatră și cărămidă. Tot pe acest nivel a fost identificată și o locuință de suprafață. Cele două niveluri din veacul XIII sunt suprapuse de un nivel marcat de multă cenușă cărbuni, fragmente de ceramică, datat la sfârșitul sec. XIII și începutul celui următor. Se distinge și un nivel datat în prima jumătate a veacului XIV. Pe acesta a apărut o locuință cu tălpi de stejar, de formă rectangulară (4,50 × 3,80 m), cu podea din lut bătătorit. În colțul de NE, a fost găsită și o instalație de încălzire (o sobă de la care provine o cahlă-oală). Sfârșitul acestei locuințe este plasat în cursul invaziei angevine din 1330. În a doua jumătate a sec. XIV și începutul celui următor (epoca lui Mircea cel Bătrân), zona (EMV1 și suprafața de la S de ea) capătă un caracter economic, aici fiind identificat un cuptor de olar (cu canal central și brațe radiale, cu diametrul de 1,10 m). Inventarul arheologic recuperat din sectorul EMV este bogat: ceramică, cahle de sobă, unelte (dornuri, topor, toporaș de mână), lacăte, cuțite de fier, scoabe, piese de armură și de harnașament, arme (vârfuri de săgeți, sulițe, posibil o lamă de sabie sau de spadă), piese de port și podoabă (nasturi globulari din argint, cercel de argint aurit, inel de argint aurit cu incrustații de email vernil). În secțiunea EMV 4, a apărut un pavaj de piatră din trama stradală, iar în secțiunile EMV III, unelte de olar, ceramică din sec. XV-XVII. În aceeași secțiune a apărut și un „complex osteologic" (bovideu și un animal mai mic) laolaltă cu ceramică cenușie lucrată la roată și un fragment de cărămidă, complex datat în sec. IV-VI. De remarcat că între bolovanii din pavajul din a doua jumătate a sec. XIII din secțiunea EMV 1, au fost găsite fragmente ceramice romane. Materialul arheologic se păstrează la MJA, MCdA, IAB, MNIR.

154. Biserica Mănăstirii Curtea de Argeș, ansamblu situat în zona de N a orașului actual, a fost cercetată arheologic atât în perioada restaurării din 1876-1888, cât și prin câteva sondaje efectuate în 1965 de Gheorghe Cantacuzino (DMI), prilejuite de lucrările de consolidare a terasei ce înconjoară biserica. Cum cercetările din ultimul sfert al sec. XIX au rămas inedite (putem bănui că în unele etape, supervizarea săpăturilor a fost asigurată de Grigore Tocilescu), ne rămân la dispoziție rezultatele cercetărilor mult mai restrânse din 1965. Acestea au constat din două secțiuni cu dimensiunile 4,25 × 1,5 m în axul absidelor dinspre E și S ale bisericii. Au fost puse în evidență mici porțiuni, atât din fundația ctitoriei lui Neagoe Basarab, susținută de piloți din lemn de stejar (surprinși clar în dreptul absidei E) și care au fost folosiți și pentru consolidarea terenului, având în vedere infiltrările de apă (problemă cu care se confrunta întreaga zonă), cât și din fundația vechii biserici a mitropoliei Țării Românești, înlocuită de edificiul din sec. XVI. Au fost descoperite și 11 morminte orientate E-V, puternic deranjate, unul fiind datat la mijlocul sec. XVI prin intermediul unui dinar emis la cca. 1540, pentru Ungaria, de Ferdinand I.

155. Biserica Olari, având hramul „Adormirea Maicii Domnului" (LMI AG-II-a-A-13639), este edificată înainte de 14 aprilie 1687, dată conținută de o piatră funerară ce era fixată, în trecut, în partea din dreapta intrării în lăcaș, la accesul de la turnul clopotniței, astăzi dispărută. Inspirată din arhitectura moldovenească (amintind de planul bisericii logofătului Tăutu din Bălinești, cu clopotnița pe latura de S) și din modelele rustice locale, a fost datată, în opinia lui N. Ghika-Budești, în sec. XVII sau ulterior. Cercetările arheologice efectuate aici de D. V. Rosetti, în anii 1967-1968, cu ocazia lucrărilor de restaurare, rămase inedite, ar fi scos la iveală temelia altei biserici mai vechi, sprijinită pe piloți de lemn, ceramică din sec. XV și monede din sec. XVI. În octombrie 2014, în condițiile lucrărilor de restaurare și consolidare prevăzute, un colectiv de arheologi de la Muzeul Județean Argeș (R. Maschio, Marius Păduraru, Andi Pițigoi) a reluat cercetările arheologice. Acestea au vizat interiorul lăcașului, unde s-au practicat inițial o secțiune, extinsă și denumită suprafața S1 și trei casete (C3, C4 și C8) și alte cinci casete în exterior (C1, C2, C5, C6, C7), care au evidențiat că actuala biserică are o fundație din bolovani de râu amestecați cu resturi de cărămidă, cu adâncimea de 1,25 m și lățimea de 1,20 m. În pronaos, în C4, la -0,80 m, s-a găsit o monedă de 5 bani din 1954, mărturie a cercetărilor arheologice din anii '60 ai secolului trecut. În naos și parțial în pronaos a fost surprinsă o temelie de bolovani de râu, care nu erau prinși cu mortar, de 23-25 cm înălțime, și un paviment din cărămidă situat la -0,24 cm față de nivelul actual de călcare, toate acestea provenind, după o analiză preliminară, de la un lăcaș de lemn anterior. Atât în interior, cât și în exterior, au fost descoperite mai multe fragmente ceramice, foarte puține databile în sec. XIV-XVI (pentru sec. XVI se evidențiază o buză de vas canelată), cele mai multe din sec. XVII-XVIII. La exterior, în colțul de SE al bisericii, la -0,60 m, provenind, probabil, de la un mormânt deranjat, a fost descoperită o monedă otomană din argint din anul 1603. S-au identificat opt morminte, din care trei la interior, în pronaos, și cinci la exterior, pe latura de N și pe cea de S, majoritatea puternic deranjate și lipsite de inventar funerar.

156. Situată în partea de S a orașului, Biserica Brad-Botușari cu hramul „Intrarea în Biserică" (LMI AG-II-m-A-13663; RAN 13631.03) a fost ridicată în forma actuală de Ioniță Taftur, la 1819, pe urmele unei biserici mai vechi, ctitorită, după tradiție, de voievodul Petru Cercel, în anul 1583. Cercetări arheologice efectuate de Sp. Cristocea (MJA) în 1987.

157. Pe str. Plopiș, nr. 41a, în curtea locuitorului Daniel Lupu, a fost descoperită întâmplător în timpul unor săpături efectuate înainte de 2002, țeava unui tun de sec. XVIII. Colecția MJA.

158. Biserica Drujești, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (LMI AG-II-m-A-13650; RAN 13631.02), este situată în apropierea zonei centrale a orașului, între str. Dumbrava, Negru Vodă și Mărășești. Lăcașul actual datează

din sec. XVIII, fiind construit de familia Druja pe locul unuia anterior (sec. XVI), din lemn. Biserica este construită din cărămidă și bolovani, având plan dreptunghiular, compusă din altar, naos și pronaos. Absida altarului, pentagonală în exterior și semicirculară în exterior, este despărțită de naos printr-un iconostas de zid. Sumare cercetări arheologice, rămase inedite, au fost realizate de către D. V. Rosetti și N. Moisescu (MCdA), ce au urmărit investigarea cimitirului medieval adiacent, prin două mici secțiuni practicate la S de biserică. Săpături ulterioare, executate în 1987, de Sp. Cristocea (MJA), atât în interiorul bisericii, cât și în exterior, au relevat date privind fundația actualului lăcaș cât și a celui anterior. Prima biserică avea planul dreptunghiular simplu (8 × 4,7 m) și era alcătuită din naos și altar, cu absida decroșată. În interior au fost descoperite patru cripte. Inventarul arheologic este alcătuit din: podoabe (patru inele de argint, o pereche de cercei din aliaj cu argint), monede (o piesă de 3 groși bătută de Ștefan Báthory, un dinar din 1571, o monedă poloneză emisă de Sigismund III în 1598, 14 aspri otomani bătuți de Mahmud II, emiși în prima jumătate și la mijlocul sec. XIX, cinci aspri otomani de la Abdul Medjid I, emiși între 1839 și 1841 și un kreuzer austriac din 1851, emis de împăratul Franz Josef), vase funerare din sticlă și material ceramic. Materialele arheologice se păstrează în colecția MJA.

159. În colțul de SV al Parcului „Nevers", la intersecția str. Decebal cu str. Viorelelor, săpături de salvare efectuate în august 2009 de Dragoș Măndescu și Ion Dumitrescu (MJA) au dus la descoperirea a șase morminte de înhumație, din care unul, aparținând unui copil, avea o monedă otomană din bronz, de la începutul sec. XIX. Mormintele au aparținut cimitirului din preajma unei biserici demolate înainte de 1889 (Biserica „Sfântul Nicolae"). Moneda se păstrează în colecția numismatică a MJA.

Bibliografie: 138. Bolliac 2007, 167; Vulpe 1967, nota 4, passim, pl. 16; Nania 1990, 3-21; Măndescu 2004b, 139-174; Măndescu 2010, 128, 65-66, nr. catalog 179, pl. 103B; **139.** Mitrea 1965b, 608, nr. 18; Preda 1973, 39, nr. catalog 4; **140.** Cioflan, Constantinescu 1987, 12; **141.** Mitrea 1965a, 493, nr. 19; Preda 1971, 65, nr. catalog 15; Preda 1973, 237, nr. catalog 15; **142.** Preda, Dicu 1983, 90, nr. catalog 5.c, pl. I/4; Poenaru Bordea, Dicu 1989, 80, nr. catalog I/103, pl. III/103; **143.** Preda, Dicu 1983, 90, nr. catalog 5.b, pl. I/3; **144.** Mitrea 1958b, 159-160; Măndescu 2006c, 108; **145.** Georgescu 1972, 966, fig. 3-4; Mitrea 1977, 378, nr. 5; Șerban, Moisescu 1980, fig. 1; Georgescu 1980, 96; Mitrea 1981b, 584, nr. catalog IV.166; Cioflan, Constantinescu 1987, 10-11; **146.** Cioflan, Constantinescu 1987, 12; **147.** Poenaru Bordea, Dicu 1989, 76, nr. catalog III/13-15, pl. I/13-15; **148.** Poenaru Bordea, Dicu 1989, 80, nr. catalog VI/114-115, pl. IV/114; Ioniță 2005, 127, nr. catalog 44; **149.** Olszewski 1924, 79, fig. 1; **150.** Mitrea 1975, 325, nr. 96; Isăcescu 1975, 123-130; Moisescu 1980b, 27-33; Mitrea 1981b, 603, nr. catalog VI.343; **151.** Mandrea 1905; Tafrali 1916, 145-161; Drăghiceanu 1920, 257-258; BCMI 10-16, 1917-1923, 9-192 (număr special dedicat cercetărilor arheologice și lucrările de restaurare efectuate la Curtea de Argeș, vezi în special: Drăghiceanu 1923a, 9-77; Drăghiceanu 1923b, 134-150; Rainer 1923, 153-161); Sacerdoțeanu 1935, 49-57; Ionescu 1940, 7-100; Constantinescu 1967, 123-138; Constantinescu 1970, 5-31; Stoicescu 1970, 238-242; Constantinescu 1971, 14-23; Chihaia 1974, 7-45; Constantinescu 1984; Barnea 1989, 300, nr. 24; Bălan 1994, V1283-VII314, X321; Constantinescu 2003, 177-187; Constantinescu et alii 2003, 165-176; Păunescu 2003, 63; Ioniță 2005, 125-126, nr. catalog 44; Rădulescu 2011, 133-150; Constantinescu 2013, 9-24, 38-89, 133-144; Iosipescu 1992, 23-34; Mitrea 1981b, 596, 603, nr. catalog V.285 și VI.344; Isăcescu 1975, 125; Luchian 1957, 470, nr. catalog 1; **152.** Moisescu 1980a, 35-39; Georgescu 1981, 317-319; Iosipescu 1992, 30; Iosipescu et alii 2012, 203-208, pl. 112; **153.** Bătrîna, Bătrîna 1980, 19-26; Bătrîna, Bătrîna 1981, 144-171; Bătrîna, Bătrîna 1982, 95-107; Bătrîna, Bătrîna 1983, 197-211, fig. 1; Bătrîna, Bătrîna 1987, 50-54; Barnea 1989, 300, nr. catalog 24; Constantinescu et alii 2003, 165-176; Constantinescu 2013, 133-144; **154.** Tocilescu 1886, 30; Cantacuzino 1980, 239-244; **155.** Tocilescu 1887, 158-160; Bălan 1994, 245-246; Ghika-Budești 1932, 38-39, 79-80; Poenaru et alii 1970, 91-93; cercetări 2014 inedite; **156-157.** Inedit; **158.** Mohanu 1988; Cristocea 1990, 29-35; **159.** Inedit.

Curteanca, com. Buzoești

160. La S de fostul C.A.P. Buzoești, pe hotarul dintre comunele Buzoești (satul Curteanca) și Ungheni (satul Găujani), pe malul stâng al pârâului Bucov, au fost semnalate urmele valului de pământ „Brazda lui Novac de Nord". Identificat și descris de Pamfil Polonic (MNA) în anul 1898, traseul valului a fost verificat în teren de Cristian Vlădescu (MMN), în anul 1978. C. Vlădescu preciza că valul de pământ era vizibil între satele Buzoești și Găujani, la cca. 700 m N de borna kilometrică 59. Valul se vedea foarte bine către satul Cornățel, înainte de a intersecta râul Teleorman și de a fi tăiat de șoseaua Pitești–Alexandria, și se recunoștea după o urmă mai închisă la culoare în arătură. Măsura 10 m în lățime și avea o înălțime de 0,25 m. Pe ortofotoplanul actual se observă, la cca. 300 m S, o urmă liniară ce este intersectată de DN 65A între satele Curteanca și Găujani. Structura este vizibilă și la V de DN 65A, până la heleșteul de pe Valea Plescăria și este orientată NE-SV.

Bibliografie: BAR, ms. rom. 5137, f. 271; Vlădescu 1979, 155.

Davidești, com. Davidești

161 (Pl. 4/4). Pe Dealul lui Mădăran au fost descoperite întâmplător, în anul 1970, un vârf de lance și un cuțit de luptă de fier de tip La Tène. În anul următor a fost executat un sondaj arheologic de verificare în zona descoperirii, de către Eugenia Popescu (MJA) în colaborare cu Alexandru Vulpe (IAB). Au rezultat fragmente ceramice din vase lucrate cu mâna, un topor de fier din categoria semifabricatelor și o aplică de bronz. Armele au analogii în piesele de factură celtică de la finalul sec. III – începutul sec. II a. Chr. Caracterul descoperirii este incert (mormânt izolat distrus?; depunere intenționată?). Materialul arheologic se păstrează la MJA.

162. În anul 1974, în grădina preotului Sebastian Băcanu a fost descoperit întâmplător, în timpul lucrărilor agricole, o râșniță de formă conică (*catillus*), din granit, cu adâncitura obișnuită (coșul de semințe). Orificiul prin care trecea axul este de formă circulară. Datează, cel mai probabil, din cea de-a doua epocă a fierului (epoca geto-dacică), fără a exclude și posibilitatea ca piesa să fie mai târzie, din perioada medievală.

Bibliografie: 161. Vulpe, Popescu 1976, 224, fig. 8/1-4; Măndescu 2003d, 13-14, fig. 4; Măndescu 2006c, 108-109, pl. 48/1-4; **162.** Băcanu 1999, 20-21.

Deagu de Jos, com. Recea

163. În partea de S a satului, în botul de deal de la S de piscul „Botul Mămăligii", mărginit de Valea Săracului la E și de Valea Mătușii la V, în anul 1964, a fost descoperit întâmplător, în timpul terasărilor pentru plantarea viței-de-vie, la o adâncime de 0,4 m, un depozit de 25 unelte neolitice (două din piatră, 23 din silex de bună calitate): lame, răzuitoare, un nucleu conic, două toporașe-dălțițe. Ulterior, în zonă au fost efectuate sondaje arheologice de verificare (Ion Nania), rezultând câteva fragmente ceramice specifice culturii neolitice Starčevo-Criș, cu care ar trebui, probabil, pus în legătură depozitul respectiv. Materialul arheologic, cu excepția fragmentelor ceramice, se păstrează la MJA.

164. De pe teritoriul satului provin mai multe piese litice preistorice (râșniță, fragment de topor, lustruitor etc.) precum și un vas miniatural atribuit eneoliticului, descoperite întâmplător de-a lungul timpului. Colecția arheologică a MJA.

165. În timpul lucrărilor agricole a fost descoperit un tezaur monetar alcătuit din 290 monede otomane din argint (yüzlüci și ikilici) emise de sultanul Selim III între anii 1789 și 1805-1806. Îngropat, probabil, în contextul războiului ruso-turc din anii 1806-1812. Se păstrează în colecția numismatică a MJA.

Bibliografie: 163. Nania 1965, 317-319, fig. 4; Mateescu 1968, 7; Constantinescu 2011, 403; **164.** Inedit; **165.** Maschio 2002, 235-242; Constantinescu 2011, 403

Dealul Obejdeanului, com. Morărești

166. Cercetări de teren efectuate în anii '70 ai sec. XX de Paul I. Dicu pe sectorul văii Vedei corespunzător satului, în zone unde excavații recente pentru extragerea nisipului și pietrișului au dus la adâncirea albiei minore a râului Vedea cu 1-3 m, au avut ca rezultat descoperirea unor piese litice atribuite paleoliticului inferior (cioplitoare unifaciale și unul bifacial, precum și așchii de decorticare). Piesele se păstrau în colecția descoperitorului.

Bibliografie: Dicu 1979, 582-585, fig. 4/4; Constantinescu 2011, 306.

Dedulești, com. Morărești

167. Cercetări de teren efectuate în anii '70 ai sec. XX de Paul I. Dicu pe sectorul văii Topologului corespunzător satului, au avut ca rezultat descoperirea unor piese litice atribuite paleoliticului inferior (un cioplitor și așchii de decorticare) în prundișurile albiei minore a râului Topolog. Piesele se păstrau în colecția descoperitorului.

Bibliografie: Dicu 1979, 586.

Dobrești, com. Dobrești

168. O necropolă tumulară (LMI AG-I-s-A-13362; RAN 16436.01) situată la S de sat, în punctul „La Movile", pe Dealul Satului (pe izlazul aflat aproape de hotarul cu satul Furești), alcătuită din zece movile, a fost semnalată de Sp. Cristocea (MJA). Cercetări de teren (inclusiv o săpătură arheologică în 1981) efectuate de Eugenia Popescu (MJA), care înclină să o atribuie orizontului de la începutul epocii bronzului.

169. Descoperiri întâmplătoare de monede geto-dace, imitații de tip Filip II, făcute înainte de 1955 în mai multe puncte de pe teritoriul satului. Unele piese erau răspândite pe la localnici, altele se păstrau, înainte de 1989, în colecții școlare.

170. În cuprinsul satului, pe locul gospodăriei lui V. Mălureanu, a fost descoperit întâmplător, în anii '70 ai sec. XX, un olan medieval târziu (modern?) din ceramică, pentru aducțiunea apei. Colecția MJA.

Bibliografie: 168. Inedit; Popescu ms., f. 5; Constantinescu 2011, 223; **169.** Preda, Dicu 1983, 90, nr. catalog 6; Constantinescu 2011, 223; **170.** Inedit.

Dobrogostea, com. Merișani

171. Cercetări de teren efectuate în 1970 de Paul I. Dicu pe sectorul văii Argeșului corespunzător satului, au dus la descoperirea în prundișurile

râului a unor piese litice atribuite paleoliticului inferior (cioplitoare unifaciale și bifaciale, precum și așchii). Piesele se păstrau în colecția descoperitorului, în parte donate colecției arheologice a MJA.

Bibliografie: Dicu 1973, 654.

Domnești, com. Domnești

172. În anul 1988, arheologii Teodor Cioflan și Romeo Maschio (MJA) au desfășurat săpături de salvare pe un platou situat în partea de E a satului Domnești, în punctul „Treime", pe partea stângă a Râului Doamnei. Săpăturile arheologice au fost prilejuite de efectuarea unor lucrări de amenajare a terenului și au dus la descoperirea unei locuiri de la începutul epocii bronzului – cultura Glina. Tot în punctul „Treime", la cca. 1,5 km NE de podul rutier peste Râul Doamnei și la 100 m S de conducta de gaz Câmpulung – Curtea de Argeș, o serie de trei movile de mari dimensiuni, dispuse succesiv pe direcția N-S, cea mai mare la N cu diametrul de cca. 30 m și înălțimea de cca. 15 m, cea mi mică la S cu diametrul de cca. 10 m și înălțimea de cca. 4 m par a fi, mai degrabă, rezultatul capriciilor naturii, decât eventuale morminte tumulare.

173. În perioada interbelică, între anii 1931-1939, pe teritoriul satului ar fi fost descoperit un tezaur de monede de bronz, care s-a împrăștiat. Din acest tezaur, se mai păstra în colecția lui Paul I. Dicu (Pitești) o piesă de la Anastasius, emisă între anii 498-518; alte monede intraseră în poeseia învățătorului Ion Stăncioiu, iar altele în colecția muzeală a școlii din Stroești, com. Mușătești, de unde au dispărut. Descoperire nesigură.

174. În partea de E a satului, în punctul „Siliște", în apropiere de vila Negulici, mențiuni mai vechi, din a doua jumătate a sec. XIX, semnalau existența unor ruine. La 28 aprilie 1871, în răspunsul său la chestionarul lui Alexandru Odobescu, învățătorul Ion Rizescu preciza că pe dealul Siliștea s-ar fi aflat o cetate cu numele de „Domnie", ale cărei ziduri se întindeau pe marginea dealului, încă vizibile în teren. O scurtă precizare cu privire la prezența unor ruine în punctul „Domnie" a apărut și în *Dicționarul geografic al județului Muscel* (1893). În perioada 1977-1979, Spiridon Cristocea, Teodor Mavrodin și R. Maschio (MJA) au efectuat cercetări arheologice în punctul respectiv, punându-se în evidență un ansamblu medieval (LMI AG-I-a-A-13363; RAN 16463.01) din care au fost descoperite fundațiile unei biserici de tip navă, zidită din piatră și cărămidă, cu dimensiunile 17,8 × 7,7 m, precum și ale unei case construite în aceeași tehnică, cu plan dreptunghiular (21,1 × 9,6 m), orientată N-S. În biserică au fost descoperite două monede maghiare de la Ferdinand I, emise în 1531 și 1533. La N de biserică, a fost cercetat un mormânt ce tăia nivelul de construcție, în care a fost găsită o monedă de la Vladislav II al Ungariei, emisă între anii 1498-1505. Dezafectarea bisericii a fost datată în a doua jumătate a sec. XVIII, când, ca urmare a molimei de

ciumă, locuirea se mută pe malul drept al Râului Doamnei. Tot în cadrul acestor cercetări arheologice la monumentele medievale, au fost descoperite cărămizi romane, provenind, probabil, de la o construcție aflată în aceeași zonă, utilizate în zidul bisericii ridicate la sfârșitul sec. XV - începutul sec. XVI. De asemenea, au fost descoperite și câteva fragmente ceramice lucrate cu mâna și la roată, datate în sec. II-III. Materialele se află în colecția MJA. În apropierea aceluiași punct, o cheie romană din bronz a fost descoperită întâmplător de un localnic. În prezent, platoul din punctul „Siliște" („Domnie") este acoperit de fânețe și livezi de pomi fructiferi, având regim de proprietate privată.

Bibliografie: **172.** Inedit; Măndescu 2004a, 109, nr. catalog 2; Constantinescu 2011; 226; **173.** Poenaru Bordea, Dicu 1989, 79, nr. catalog IX/86, pl. III/86; **174.** BAR, ms. rom. 228, f. 68-69; Alessandrescu 1893, 129; Cristocea et alii 1987, 14-30; Măndescu 2004a, 107, nr. catalog 1; Constantinescu 2011, 226.

Dragolești, com. Cotmeana

175. În urma unor cercetări de teren efectuate în anii '70 ai sec. XX de Paul I. Dicu, au fost recoltate din prundișurile râului Bascov (sectorul corespunzător satului) câteva piese litice considerate unelte de silex specifice paleoliticului inferior. Sunt menționate cioplitoare unifaciale și bifaciale, racloar, așchii Levallois și non-Levallois. Colecția MJA.

Bibliografie: Dicu 1979, 582, fig. 3-4/2-3; Constantinescu 2011, 183.

Dragoslavele, com. Dragoslavele

176. În diverse puncte din arealul satului sunt semnalate descoperiri întâmplătoare ale unor topoare din piatră.

177. Un tezaur monetar alcătuit din 34 piese de argint (dinari și groși) a fost descoperit întâmplător în anul 1974, la poalele muntelui Piatra Caselor (în partea de NE a comunei), în imediata apropiere a DN 73. Monedele au fost emise în perioada 1484/90-1601, 24 dintre ele poloneze (Sigismund I Vasa, Ștefan Báthory. Sigismund III Vasa), celelalte zece unguresti (Matya Corvin, Maximilian II, Rudolf II). Colecția MC.

Bibliografie: **176.** Constantinescu 2011, 231; **177.** Smaranda, Trâmbaciu 1981, 342, anexa II; Constantinescu 2011, 231.

Drăganu-Olteni, com. Drăganu

178. În urma unor cercetări de teren efectuate în anii '70 ai sec. XX de Paul I. Dicu, au fost recoltate din prundișurile râului Bascov (sectorul corespunzător satului) câteva piese litice considerate unelte de silex specifice paleoliticului inferior. Sunt menționate cioplitoare unifaciale și bifaciale, racloar, așchii Levallois și non-Levallois. Colecția MJA.

Bibliografie: Dicu 1979, 582, fig. 4/1; Constantinescu 2011, 237.

Drăguțești, com. Cotmeana

179. Într-o râpă din apropierea satului au fost descoperite întâmplător, în cea de-a doua jumătate a sec. XIX (înainte de 1885), câteva piese preistorice din piatră, ce pot fi atribuite epocii bronzului: un topor și două ciocane șlefuite și cu perforație pentru înmănușare. Aflate inițial într-o colecție particulară, piesele au fost donate MNA.

Bibliografie: Tocilescu 1887, 228; Bărbulescu 2002, 45, fig. 2.

Dumbrăvești, com. Drăganu

180. În urma unor cercetări de teren efectuate în anii '70 ai sec. XX de Paul I. Dicu, au fost recoltate din prundișurile râului Bascov (sectorul corespunzător satului) câteva piese litice considerate unelte de silex specifice paleoliticului inferior. Sunt menționate cioplitoare unifaciale și bifaciale, racloar, așchii Levallois și non-Levallois. Colecția MJA.

Bibliografie: Dicu 1979, 582, fig. 4/1; Constantinescu 2011, 237.

Fâlfani, com. Stolnici

181. Tezaur monetar descoperit întâmplător în anul 1964, într-un punct neprecizat în cuprinsul satului. Conține 56 monede otomane de argint (yirmilik, onluk și beslik) emise între 1703 și 1767 la Istanbul de sultanii Ahmed III, Mahmud I, Osman III și Mustafa III. Se păstrează în colecția numismatică a MJA.

Bibliografie: Maschio 2012, 117-128; Motreanu et alii 2012, 39-40.

Fâlfani (castru roman) – **v. Izbășești**

Gălășești, com. Budeasa

182. În urma unei periegheze efectuată în anul 2012 de profesorul de istorie Marius Miroiu, pe muchia pădurii de la NE de sat, la cca. 3 km distanță de localitate, au fost reperați opt tumuli cu dimensiuni max. de 10-12 m în diametru și 1 m înălțime.

183. La cca. 100 m S de Biserica „Sfântul Nicolae" (ctitorie din anul 1751 a marelui clucer Gheorghe Rătescu, LMI AG-II-m-A-13689), pe proprietatea Stoenescu, în timpul lucrărilor agricole anuale au fost descoperite numeroase fragmente ceramice de factură medievală târzie, oase de animal, urme de ziduri de cărămidă. Există și informații relative la descoperirea unor vase (tipsii) din metal. Nu este exclus ca toate acestea să reprezinte vestigii ale unui conac sau curți boierești din ansamblul căreia să fi făcut parte și biserica învecinată. Cercetare de teren efectuată în octombrie 2014 de Dragoș Măndescu și M. Miroiu. O parte din materialul ceramic se păstrează la MJA.

Bibliografie: 182-183. Inedit.

Găujani, com. Ungheni

184. Pe teritoriul satului a fost descoperit întâmplător un topor de piatră cu suprafața șlefuită, donat în anul 1980 colecției arheologie a MJA, de Ioana Manea din localitate.

185. La cca. 2,5 km V de sat, în preajma haltei C.F.R. Burdea, a fost descoperit întâmplător un topor din rocă dură șlefuită, tăișul prezentând evidente urme de folosire. Epoca bronzului. Piesa a fost donată MJA, în anul 1977, de profesorul Gheorghe Roceanu din localitate.

Bibliografie: 184-185. Inedit.

Glavacioc, com. Ștefan cel Mare

186 (Pl. 1/3). Așezare de tip tell, pe terasa de N a râului Glavacioc (cota absolută 166 m), aproape de confluența cu Balabanul, la N de Lacul Glavacioc. În evul mediu, peste acest tell avea să se ridice Mănăstirea Glavacioc (v. infra). Cercetări arheologice axate pe problematica monumentului medieval, efectuate în 1969, 1977, 1979 (Dinu V. Rosetti, Spiridon Cristocea și Romeo Maschio) și 2005 (Sp. Cristocea și Marius Păduraru) au dus la evidențierea unei depuneri arheologice consistente din eneolitic (Gumelnița), cu o grosime ce depășește 1,7 m. Au fost evidențiate trei niveluri de locuire preistorice (primele două putând fi atribuite finalului fazei Gumelnița A1 și începutului fazei A2, iar cel de-al treilea, fazei A2). Materialul arheologic constă în ceramică fragmentară, unelte din silex și piatră, fragmente de statuete antropomorfe din lut ars, o brățară lucrată din scoică *Spondylus*. De asemenea, au fost descoperite numeroase oase de animale. În același punct, în sec. XV, a fost întemeiată Mănăstirea Glavacioc (LMI AG-II-a-A-13695; RAN 19132.01), ridicată pe înălțimea constituită în preistorie din depunerile antropice succesive ale tellului gumelnițean. Primele sondaje arheologice au fost efectuate în biserica mănăstirii încă din perioada interbelică, de Virgil Drăghiceanu (CMI). Ele au fost urmate de o serie de cercetări mai consistente efectuate la intervale de timp diferite de MJA, în unele campanii în colaborare cu IAB (Nicolae Constantinescu și Anca Păunescu – 1968; A. Păunescu și Sp. Cristocea – 1969; Spiridon Cristocea – 1970; D. V. Rosetti, Sp. Cristocea, R. Maschio, Laurențiu Ene – 1977; Sp. Cristocea, R. Maschio, M. Păduraru – 2005). Prima biserică de la Glavacioc, atestată documentar și surprinsă arheologic, a fost ridicată de Vlad Călugărul, domnul Țării Românești (1481, 1482-1495). În 1840-1843, paharnicul Costache Faca a reclădit biserica peste fundațiile celei din sec. XV. Lăcașul are hramurile „Buna Vestire" și „Izvorul Tămăduirii". O descriere a bisericii construite de Vlad Călugărul este lăsată de Paul de Alep: „Biserica este mare și cu o arhitectură frumoasă, având două turle, una deasupra navei, cealaltă deasupra corului. Pe cele patru coloane sunt patru arcuri pe care este

rezemată turla". Săpăturile arheologice au arătat că biserica avea planul triconc, format din naos, pronaos și altar, cu abside semicirculare. Fundațiile erau realizate din bolovani de râu de mărime mijlocie, prinși cu mortar, cu o lățime de cca. 0,90 m și o adâncime de 0,50 m. Într-un mormânt (M7) aflat la SE de biserică, a fost descoperit un tezaur monetar alcătuit din 91 de monede de argint medievale: 80 ducați emiși de Mircea cel Bătrân între anii 1396 și 1418 și 11 sferturi de perper bizantini, patru emiși de Manuel II Paleolog (1391-1423) și șapte de Ioan VIII Paleolog (1423-1448). Cercetările efectuate în 2005 în interiorul bisericii au scos la lumină două pietre de mormânt din sec. XVIII, găsite sub pardoseală, cu fețele inscripționate în jos, poziționate într-un unghi de cca. 30 de grade față de axul bisericii. Prima, din calcar numulitic, specifică stilului brâncovenesc, a fost așezată la 2 martie 1704 peste mormântul lui Vlad Călugărul, iar cea de a doua, din gresie, a acoperit mormântul postelnicului Preda Știrbei, îngropat la leatul 7252 (1743-1744). Tot cu prilejul acestor săpături, în pronaos au fost identificate opt morminte, numai trei dintre acestea fiind neprofanate, cu inventar funerar modest (ace de păr, inel, cercei). Materialele arheologice se păstrează la MJA și la Mănăstirea Glavacioc.

187. La cca. 2 km S de Mănăstirea Glavacioc, pe malul drept al râului Glavacioc, vizavi de centrala electrică, în urma unei periegheze efectuate în 1976 de George Trohani și Alexandru Oancea (MNIR) a fost reperată o zonă cu mult chirpici și fragmente ceramice aparținând unei etape târzii a culturii Tei. Colecția MNIR.

188. Mai la S, aceeași perieghează a dus la identificarea unei zone cu fragmente ceramice din cea de-a doua epocă a fierului și din evul mediu. Colecția MNIR.

189. Pe o terasă, mai spre S, au fost descoperite, în timpul aceleiași periegheze din 1976, foarte multe fragmente ceramice aparținând culturilor Glina și Tei, precum și din cea de-a doua epocă a fierului. Colecția MNIR.

190. La SV de sat, pe malul stâng al râului, pe o terasă relativ joasă, au fost descoperite numeroase fragmente ceramice aparținând culturii Tei. Cercetări de suprafață G. Trohani și A. Oancea (MNIR), 1976. Colecția MNIR.

191. La cca. 500 m S de grădinița de copii și vizavi de fostul S.M.A., pe malul drept al râului Glavacioc, se află o așezare aparținând culturii Tei, faza V, cu un bogat inventar: fragmente ceramice, fusaiole, unelte de silex. Cercetări de suprafață G. Trohani și A. Oancea (MNIR), 1976. Colecția MNIR.

192. În colțul de SE al satului, pe malul stâng al râului, pe o terasă, au fost descoperite fragmente ceramice atipice atribuite epocii neolitice, epocii bronzului și finalului primei epoci a fierului sau începutului celei de-a doua epoci a fierului. Cercetări de suprafață G. Trohani și A. Oancea (MNIR), 1976. Colecția MNIR.

193. După ieșirea din sat către S, la cca. 2 km în aval de primul pod peste râul Glavacioc, după prima lizieră de pădure, se află o așezare de sec. IV p. Chr., suprapusă de una din sec. IX-X aparținând culturii Dridu. Cercetări de suprafață G. Trohani și A. Oancea (MNIR), 1976. Colecția MNIR.

194. La 2,7-3 km SV de sat, chiar pe hotarul cu județul Dâmbovița, pe malul drept al râului, într-un loc plantat cu molizi, au fost descoperite câteva fragmente ceramice dintr-o fază târzie a culturii Dridu, sau dintr-o etapă timpurie a evului mediu dezvoltat. Cercetări de suprafață G. Trohani și A. Oancea (MNIR), 1976. Colecția MNIR.

Bibliografie: 186. Mușețeanu 1933, 12, 84; *Călători străini* 1976, 225-226 ; Diaconescu 1980, 1074; Cristocea, Maschio 1983, 69-81; Mirea, Frînculeasa 2005; Haimovici 2005; Cristocea et alii 2005a, 231-241; Cristocea et alii 2006, 169; Ștefan 2010, 92, nr. catalog 89; Cristocea, Păduraru 2010, 129-139; Constantinescu 2011, 449; **187-194.** Trohani, Oancea 1981, 240-242, nr. catalog 2-9, fig. 1; 3/1; 4/1-2; Schuster 1997, 192, nr. catalog 82-83; Petrescu 2002, 138, nr. catalog 381; Leahu 2003, 21, pl. 1/63; Schuster et alii 2006, 30, harta 2; Măndescu 2007-2008, 109.

Glâmbocata, com. Leordeni

195. Aproape de limita dintre județele Argeș (satul Glâmbocata) și Dâmbovița (satul Valea Mare), la N de DN 7, un tell aparținând probabil culturii Gumelnița, a fost descoperit de Alin Frînculeasa (MJIAP), în 2012. Nu au fost efectuate săpături arheologice.

Bibliografie: Inedit.

Glâmbocel, com. Bogați

196. În arealul localității au fost descoperite întâmplător două topoare de piatră și a fost reperată o așezare din epoca bronzului.

Bibliografie: Constantinescu 2011, 53.

Glâmbocu, com. Bascov

197. În pădurea Glâmbocu, punctul „Plai", săteanul Gabriel Voiculescu a descoperit întâmplător, în anul 2000, un topor-ciocan din piatră gri, cu suprafața sumar șlefuită și perforație de înmănușare. Epoca bronzului. Colecția arheologică a MJA.

Bibliografie: Inedit.

Gliganu de Jos, com. Rociu

198 (Pl. 4/1). În anul 1964, în punctul „Măgura", la 800 m SV de sat, a fost descoperit întâmplător, în timpul lucrărilor agricole pentru plantarea viței-de-vie, un tezaur alcătuit din podoabe geto-dace din argint și 11 denari

romani republicani. Setul de podoabe este compus din două brățări plurispiralice cu capetele lățite sub formă de palmete și terminate cu protome de șarpe, o brățară fragmentară lucrată din patru fire de sârmă în torsadă, patru cercei de tâmplă, o fibulă fragmentară cu arcul în formă de scut rombic, decorat cu motive geometrice incizate, o piesă de tip „Saltaleone". Alături de aceste piese din argint, se mai aflau și o verigă mică din cupru și încă o verigă ceva mai mare. Monedele din tezaur se eșalonează pe o perioadă de timp cuprinsă între 150-81 a. Chr. Piesele de podoabă fac parte din inventarul obișnuit al tezaurelor de argint dacice din perioada finală a celei de-a doua epoci a fierului. Piesele se păstrează în colecțiile arheologică și numismatică ale MJA.

Bibliografie: Teodorescu et alii 1969, 101-108; Măndescu 2006c, 110, pl. 49; Constantinescu 2011, 407; Spânu 2012, 225, nr. catalog 52, pl. 101-102; Măndescu, Maschio 2013, 359-367.

Godeni, com. Godeni

199. Între anii 1930-1939, în urma unor săpături pentru amenajarea unui eleșteu, a fost descoperit un tezaur monetar geto-dacic alcătuit din imitații de tip Filip II. Câteva piese din acest tezaur se păstrau în muzeul școlii din localitate, altele în muzeul parohial de la Apa Sărată.

Bibliografie: Preda, Dicu 1983, 90, nr. catalog 7; Constantinescu 2011, 240.

Golești, com. Bălilești

200. Un sondaj arheologic efectuat în anii '70 ai sec. XX pe terasa dreaptă a râului Bratia, în punctul „Siliște", imediat la V de DJ 732A (Băjești – Câmpulung), de doi profesori de istorie din localitate (Dan Dimulescu și Florian Măndescu) împreună cu Flaminiu Mârtzu (MC), scotea la lumină vestigii arheologice aparținând eneoliticului și epocii romane. Sondajul arheologic efectuat în anul 2005 de MJA (Dragoș Măndescu) nu a avut rezultate concludente, deoarece zona a fost mult modificată în ultimul sfert al sec. XX (construcții de locuințe, împrejmuiri, nivelări ale terenului etc.). Ceramica eneolitică este realizată dintr-o pastă relativ bună calitativ, îngrijit modelată, bine arsă, de culoare cenușiu-închis sau neagră obținută în urma unei arderi reducătoare, uneori cu o angobă lucioasă la exterior. Decorul constă din registre barbotinate, brâuri, paranteze, și, într-un caz, dintr-un ornament cu două șiruri de triunghiuri paralele excizate („dinți de lup"). Fragmentele aparțin unor vase precum: străchini, castroane adânci, oale, vase de provizii, dar și unui capac cu apucătoare modelată în formă de casă sau cuptor. Atât caracteristicile pastei, tehnica de realizare, cât și categoriile ceramice din care făceau parte fragmentele, ne permit să atribuim vestigiile preistorice de la Golești-„Siliște", cu siguranță, culturii eneolitice Gumelnița, și nu unei faze finale a acesteia, când ceramica începe treptat să decadă calitativ, ci chiar uneia dintre fazele ei clasice, A2 sau B1, când moștenirea ceramicii Boian se făcea încă puternic simțită. Celălalt lot de fragmente ceramice descoperite la Golești-„Siliște" datează din epoca romană. Ceramica este realizată la roată, bine arsă, uniform, având, în general, culoarea roșie. Se evidențiază prin cantitatea mare mânușile de amforă și toartele de căni și de urcioare. Sunt apoi prezente fragmente din pereții unor amfore, unul dintre aceste fragmente păstrând urme de pictură cu roșu, fragmente de farfurii, de căni și castroane. Pe lângă ceramică merită remarcate câteva fragmente dintr-un vas de sticlă, probabil pahar. Prezența urmelor romane la Golești nu trebuie să ne surprindă, deoarece la doar câțiva km E trecea limesul transalutan. Localitatea se află chiar pe linia dreaptă ce unește castrele de la Purcăreni și Jidova, la aprox. 12-13 km de primul obiectiv și la 24 km de cel de-al doilea. Materialele descoperite în anii '70 ai sec. XX se păstrează în colecția profesorului Dan Dimulescu (Golești).

Bibliografie: Măndescu 2003a, 125-130, nr. catalog 7, fig. 7-9; Măndescu, Croitoru 2006, 169-170; Constantinescu 2011, 37.

Gorganu, com. Călinești

201. Ruinele vechii biserici a fostului sat Gorganu de Jos (astăzi desființat și înglobat la satul Gorganu), aflate la cca. 200 m V de centrul localității, au fost cercetate arheologic în anul 1989, de un colectiv de la MJA (Spiridon Cristocea, Romeo Maschio, Teodor Cioflan). Conform pisaniei din piatră (păstrată astăzi ca masă în curtea noii biserici din Gorganu), biserica fusese construită din cărămidă în anul 1835 pe locul alteia mai vechi, din lemn, edificată în 1697. Săpăturile arheologice au pus în evidență planurile celor două biserici ce s-au succedat pe același loc. În apropiere au fost descoperite cinci cruci de piatră.

Bibliografie: Cristocea et alii 2003, 47-50.

Gruiu, com. Căteasca

202. Un topor cu corp alungit a fost descoperit întâmplător, în anul 2013, în prundișurile de pe valea râului Neajlov. Epocă medievală târzie. Colecția MJA.

Bibliografie: Inedit.

Hârsești, com. Hârsești

203. Piese arheologice din această localitate, unele probabil de factură romană, se aflau în colecția lui Dimitrie C. Butculescu. Nu este exclus ca în a doua jumătate a sec. XIX, Butculescu să fi explorat pe teritoriul satului un obiectiv arheologic de epocă romană ce ne-a rămas necunoscut, dacă nu cumva

piesele respective vor fi fost descoperite în cele două castre aflate pe hotarul de NV al satului Afrimești (com. Bârla), la cca. 5 km S de Hârsești .

204. La cca. 2,3 km E de sat, dincolo de dealul Drumul Mare, în punctul „Tufele Râncenilor" din pădurea Hârsești (mărginită la V de Valea Eleșteului Mare), se observă în teren urmele „Troianului" (val de pământ integrat limesului transalutan). Pamfil Polonic (MNA) a putut urmări traseul „Troianului", prin arături, de la Valea Lerului (NE de Urlueni) până în pădurea Hârsești, unde îl descrie astfel: „De la T (Valea Lerului, n. n.) la U (probabil drumul care vine de la Martalogi și taie câmpul, n. n.), se cunoaște valul bine, dar de la U până în pădurea Hârsești se cunoaște numai ca o dungă ridicată de pământ prin arături. De-abia în pădurea Hârsești (Tufele Râncenilor), „Troianul" ia un profil mai înalt, până la 1/2 m ridicat, și se recunoaște până la ieșirea din pădure, cu un val bombat lat de 20 de pași, care apoi dispare prin arături și nu i se mai dă de urmă până la Pitești". În 1973, când Ioana Bogdan Cătăniciu a făcut verificări în teren, traseul „Troianului" putea fi urmărit până în pădurea Hârsești. În prezent, de la N de Valea Lerului Mic, urmele valului se văd foarte vag, iar la N de drumul care vine din satul Martalogi se pierd cu totul.

205. La N de pădurea Hârsești, la 15 m V de valul „Troianului", lângă drumul de tarla, se află o movilă marcată de chirpici ars și cioburi romane, posibil un turn de semnalizare roman. A fost identificat în teren de I. Bogdan Cătăniciu.

Bibliografie: 203. Păunescu 2003, 62; **204.** BAR, ms. rom. 5137, f. 265; Tudor 1958, 211; Bogdan Cătăniciu 1997, 84; **205.** Bogdan Cătăniciu 1997, 84.

Humele, com. Ungheni

206. Pe teritoriul satului a fost descoperit întâmplător un topor de piatră de culoare neagră, cu perforație pentru înmănușare, fragmentar (muchia lipsește), donat colecției MJA, în 1991, de Marian Buscan din localitate.

Bibliografie: Inedit.

Ianculești, com. Șuici

207. Cercetări de teren efectuate de profesorul de istorie (fost arheolog la IAB) Trifu Martinovici pe Valea Robăii, în perioada 1974-1984, au avut ca rezultat descoperirea, în poziție secundară, a unor piese litice atribuite paleoliticului.

Bibliografie: Inedit; Păunescu 2003, 134.

Ioanicești, com. Poenarii de Argeș

208. Cercetări de teren efectuate la sfârșitul anilor '70 ai sec. XX de Paul I. Dicu pe sectorul văii Topologului corespunzător satului, au avut ca rezultat descoperirea în depozitele pleistocene ale văii râului, în sectoarele unde albia minoră a fost adâncită în vederea regularizării cursului (după anul 1975), a unor piese litice atribuite paleoliticului inferior (cioplitoare unifaciale, bifaciale, racloar și așchii). Piesele se aflau sub patul albiei minore sau în profunzimea aluviunilor ce flancau albia minoră, până la adâncimea de 4 m.

209. Cercetări de teren desfășurate de Eugenia Popescu (MJA) au dus la descoperirea în punctul „Harholu" a unei așezări aparținând culturii Glina.

Bibliografie: 208. Dicu 1979, 586; Constantinescu 2011, 386; **209.** Popescu ms., f. 1; Constantinescu 2011, 386.

Izbășești, com. Stolnici

210 (Harta 15). Pe malul stâng al râului Cotmeana, la 1,2 km E de sat, în pădurea Corbeasca, pe un platou ce se înalță la N de Valea Albu (afluent de pe partea stângă al Cotmenei,), se află un castru roman de pământ (RAN 18974.01 și 18983.01). Situl este înscris în RAN cu două coduri diferite. Cei care nu cunosc toponimia zonei, ar putea considera că în zona Fâlfani-Izbășești se află două fortificații romane. La poziția 18974.01 figurează „castrul de la Fâlfani" situat „la capătul dealului înconjurat de valea Albu", iar la poziția 18983.01 „castrul de pământ de la Izbășești – Dealul Corbeasca" situat în punctul „Dealul Corbeasca". Este vorba de o confuzie, pentru că dealul de la N de Valea lui Albu se numește „Dealul Corbeasca"). Pe hărțile topografice militare, punctul apare cu denumirea de „Reduta Albu". În răspunsul său din 10 august 1871 la chestionarul arheologic lansat de Alexandru Odobescu, învățătorul comunei Stolnici-Izbășești, G. G. Davidescu, arăta că „peste apa Cotmenei, în muchia Albului" se afla „o poiană împrejmuită cu șanț de pământu în patru colțuri, pământulu din șanț este aruncat în lăuntru". Se mai precizează că împrejmuirea avea aprox. 50 de stânjeni în lungime și tot atâta în lățime (cca. 94,5 m, luând ca bază de calcul stânjenul austriac). Locul purta numele de „Cetate Veche". Scurte referiri cu privire la fortificația romană face și învățătorul comunei Căcărăzeni, Ion Vlădescu, în răspunsul său din 21 octombrie 1873, dat la același chestionar. Acesta oferă informații cu privire la amplasarea castrului (aflat pe moșia Corbeasca) și face o scurtă descriere (cetate înconjurată cu șanț). Castrul a fost identificat de Pamfil Polonic (MNA) în anii 1899-1900, ocazie cu care a fost realizat un prim plan al fortificației (dimensiunile indicate de el fiind 120 × 84 pași). Săpături arheologice au fost efectuate în anul 1995, de Romeo Avram (MMN), Constantin C. Petolescu (IAB), Teodor Cioflan (MJA) și Lucian Amon (UC). Castrul are incinta de formă rectangulară, din glii de pământ *(murus caespiticius)*. Laturile măsoară 88 m (N), 93 m (S), 64 m (E) și 66 m (V). Elementele principale de fortificație

au următoarele dimensiuni: *fossa*, cu deschidere variind între 8-9 m și adâncă de 2,10-3,10 m; *berma*, lată de 2,50-3,50 m; *murus* din glii, lat de 2-4 m; valul de pământ care susține *murus* are o lățime la bază de 7,50-10 m și o înălțime de 1,20-2,30 m; *via sagularis* este lată de 2-3,50 m. Pe latura de S s-a constatat existența unei porți, marcată de câteva bârne arse. În interiorul fortificație au fost observate urmele unor construcții, posibil barăci. În afara numeroaselor fragmente ceramice romane, au mai fost descoperite și fragmente de la o râșniță, cărămizi și un vârf de lance. Castrul face parte din sistemul limesului transalutan, datând de la sfârșitul sec. II până la mijlocul sec. III p. Chr. În prezent, valul de pământ și *fossa* sunt clar vizibile în teren; suprafața castrului, cu excepția laturii de S, este acoperită de o pădure tânără de salcâm.

211. În punctul „Straje Veche", situat în partea de E a fostei comune Stolnici-Izbășești, în apropiere de castrul de la „Valea Albă", învățătorul G. G. Davidescu menționează, în răspunsul său din 10 august 1871 la chestionarul arheologic al lui Al. Odobescu, existența unei movile cu „lărgime de 40 stânjeni" (cca. 75 m), înaltă de 3 stânjeni (cca. 5,60 m). Vârful movilei avea o lățime de 5 stânjeni (cca. 9,50 m). Dimensiunile precizate corespund cu cele ale „Movilei lui Mișu" situată la NE de castru, pe malul stâng al râului Cotmeana, la S de Valea Bentului. Informații cu privire la localizarea acestei movile oferă și învățătorul I. Vlădescu, în răspunsul din 21 octombrie 1873 la chestionarul lui Al. Odobescu. Acesta precizează că măgura nu avea nici o „numire" și se afla pe proprietatea Corbu. Nu au fost făcute săpături arheologice. Epocă și datare neprecizate.

Bibliografie: 210. BAR, mss. rom. 222, f. 154, 279; 5137, f. 152-153, f. 265; Tocilescu 1900, 127, fig. 70; Christescu 2009, 117, fig. 16; Tudor 1942, 228, nr. 24; Tudor 1958, 234, nr. 25, fig. 44/8; TIR, L 35, 42; Tudor 1978, 279, fig. 76/8; Vlădescu 1986, 87-88, fig. 82; Petolescu et alii 1995, 31-39; Petolescu et alii 1996b, 65-66; Gudea 1997, 76, nr. 57, fig. 57; Motreanu et alii 2012, 36-38; Teodor 2013, 71-75, 134-136; **211.** BAR, ms. rom. 222, f. 154, f. 279; Teodor 2013, 75.

Izvoru, com. Izvoru

212. În mai multe puncte de pe teritoriul satului au fost descoperite unelte din piatră preistorice.

213. În anul 1977 a fost descoperit întâmplător în punctul „Neamțu" un tezaur monetar conținând piese de argint emise între 1585 și 1601 de Transilvania (Ștefan Báthory) și Polonia (Ștefan Báthory și Sigismund III). Au fost recuperate doar nouă monede, însă tezaurul a fost mai mare. Monedele au fost descoperite la adâncimea de cca. 0,4 m, împrăștiate. Piesele recuperate se păstrează în colecția numismatică a MJA.

Bibliografie: 212. Constantinescu 2011, 250; **213.** Mitrea 1978, 368, nr. 110; Maschio 1995, 53-58; Constantinescu 2011, 250.

Jgheaburi, com. Corbi

214. Biserica rupestră „Corbii de Piatră" (LMI AG-II-a-A-13710; RAN 15867.01), săpată într-un perete vertical de gresie din terasa înaltă stângă a râului Dâmbovița. Sondaje arheologice efectuate în anul 2008 de Constantin Augustus Bărbulescu (UP) și Dragoș Măndescu (MJA) în exterior, pe mica terasă de lângă ușa de acces în biserică și pe panta ce coboară accentuat către V. Cele mai vechi urme surprinse arheologic datează din sec. XVI, în concordanță cu informațiile oferite de sursele documentare. Cercetările arheologice au adus date noi privind planimetria și volumetria exterioară a ansamblului monastic medieval. Anexe casnice și dependințe gospodărești se înlănțuiau în evul mediu de-a lungul întregului perete vertical, la limita de V a acestuia, sprijinindu-se pe o suprastructură de lemn fixată direct pe stânca nativă. La baza pantei de la V de biserica rupestră a fost reperat un cimitir, din care au fost cercetate două morminte de înhumație datate în sec. XVI și XX, pe baza monedelor din inventarul funerar (o monedă de argint otomană de la Soliman Magnificul, respectiv o monedă românească de la 1905). Pe proprietatea cu care mănăstirea actuală se învecinează la N, în aceeași stâncă în care este săpată biserica rupestră, se observă urmele unor alte amenajări de cult (chilii?, altare?) ce făceau parte din vechiul complex monastic. Materialul se păstrează la UP.

Bibliografie: Bărbulescu 2007, 162-168; Măndescu, Bărbulescu 2009, 105-124.

Jugur, com. Poienarii de Muscel

215. În anul 1915, învățătorul N. Ghinescu comunica MNA că pe teritoriul comunei s-a găsit întâmplător un toporaș de piatră și unul de aramă.

Bibliografie: Rădulescu-Codin 1925, 27, nota 3.

Jupânești, com. Coșești

216. La cca. 4,5 km SV de sat, pe platoul pădurii de la extremitatea de SV a comunei Coșești ce se învecinează cu satul Păuleasca (com. Micești), se află doi tumuli de mari dimensiuni (diametrul de cca. 20 m, înălțimea de max. 1,5 m). Semnalați de învățătorul Dan Manolescu, cercetare de suprafață MJA (Dragoș Măndescu și Remus Petre Cîrstea), în anul 2006.

217. O monedă romană de argint, fără precizări cu privire la emitent sau datare, a fost descoperită întâmplător în sec. XIX, în timpul lucrărilor pentru construirea drumului de pe malul drept al Râului Doamnei, ce leagă comunele Coșești (satul Jupânești) și Dârmănești (satul Valea Nandrii).

Bibliografie: 216. Inedit; **217.** Dumitrescu, Florea 1976, 21; Mitrea 1981a, 386, nr. catalog 134; Măndescu 2004a, 113, nr. catalog 9.

Leicești, com. Coșești

218. Pe teritoriul satului au fost descoperite întâmplător trei topoare de piatră, datate la începutul epocii bronzului. Piesele se păstrau în colecția muzeală a școlii din localitate.

Bibliografie: Popescu ms., f. 2; Constantinescu 2011, 178.

Leordeni, comună

219. În timpul lucrărilor agricole, în mai multe puncte de pe teritoriul comunei au fost descoperite monede geto-dace de tip Vârteju-București. O parte din acestea se păstrau în colecții școlare.

Bibliografie: Preda, Dicu 1983, 92, nr. catalog 9; Constantinescu 2011, 253.

Lerești, com. Lerești

220. În cătunul Lereștii de Sus, în punctul „Podurile zidului" a fost cercetată de Flaminiu Mârtzu (MC) și Thomas Nägler (MBS), în perioada 1964-1966, o biserică medievală datată în sec. XV, precum și 161 morminte dintr-un cimitir adiacent acesteia. În zona cimitirului a fost descoperit un ducat emis de Basarab II (1442-1443), aparținând unei variante necunoscute. S-a stabilit că biserica a fost distrusă în urma unui incendiu devastator. Materialele seun păstrate în colecția MC.

Bibliografie: Mârtzu 1967, 272-273; Mârtzu 1968b, 446-454; Mârtzu 1969, 219-221, fig. 3-4, 7-8.

Leșile, com. Teiu (Harta 11)

221. Pe valea râului Mozacu, în partea dinspre SV a satului, în punctul „Râpa Gherlanului" (o râpă pe malul drept al râului Mozacu, având un perete vertical ce se ridică la cca. 10 m deasupra nivelului apei), Ion Nania a descoperit în anul 1958 o așchie și un cioplitor bifacial clactonian, iar în 1967 o unealtă aparținând culturii de prund. Colecția MJA.

222. Tot lângă albia Mozacului, în punctul „Cariera de pietriș", au fost găsite de același arheolog, în 1958, alte două așchii, clactoniene.

223. La N de sat, în punctul „La Purcărie", pe Dealul Bisericii, în 1960, locuitorul Nicolae Spirea-Ghica a descoperit întâmplător, la cca. 10 m V de râpa de lângă drumul dintre Teiu din Vale și Leșile, în urma erodării malului stâng al Mozacului, un depozit de unelte din eneolitic. Depozitul, recuperat de I. Nania, era alcătuit din: 18 lame cu lungimi cuprinse între 5,6 și 10 cm, nouă răzuitoare, șapte vârfuri de lance, cinci vârfuri de săgeată, toate de silex, un mic percutor din silex alb, trei dălțițe, un topor-daltă, precum și un topor cu perforație de înmănușare, din piatră. Alături de aceste unelte se afla și bustul unei figurine antropomorfe (feminine) din lut ars. Întreg depozitul era depus

într-un recipient din lut, păstrat fragmentar. Depozitul a fost atribuit culturii Gumelnița, faza B. Colecția MJA.

224. La E de sat, pe câmpul numit Izlazul Teienilor, la E de Lacul Nanii, I. Nania a găsit un răzuitor lamelar din silex și o așchie.

225. Pe izlazul de la S de sat, aproape de DJ 503 (vechiul drum Pitești – Giurgiu), cu ocazia unor efectuării unor lucrări agricole au apărut mai multe fragmente ceramice și un topor de piatră fragmentar.

226. La NE de sat, pe malul drept al râului Mozacu, pe Dealul Comorii (sau Dealul lui Șerbănică), la S de Drumul Sării și la V de râu, după ce își îndreaptă cursul brusc spre S, la aprox. 50-60 m de creasta dealului, se află o așezare marcată de fragmente ceramice și bucăți de chirpici ars la roșu și uneori mici fragmente cărbuni.

227. La SE de sat, către pădurea Mozacu, pe vâlceaua Olăneasca, în zona „Măgura Observatorului", I. Nania a identificat o așezare din epoca bronzului (probabil cultura Glina). Ceramica este în general slab arsă, cu pietricele în pastă, unele fragmente prezintă un decor realizat „cu măturică", cu striații oblice și orizontale, cu brâu crestat. Pe lângă ceramică, de pe întinderea așezării au fost recuperate trei fusaiole conice, două topoare fragmentare de piatră cu perforație pentru înmănușare, un percutor sferic, două nuclee și un răzuitor retușat din silex gălbui.

228. În partea de S a satului, la ieșirea din sat, în curtea fostei Școli Primare Leșile, au fost descoperite de I. Nania trei toporașe-daltă din piatră lucrate dintr-o rocă alb-gălbuie și un topor fragmentar de piatră sumar șlefuit. În anii 1958-1959, când s-au desfășurat lucrările de edificare a localului de școală (anterior anului 1945, pe terenul unde s-a construit școala se afla conacul familiei Cantacuzino), au fost descoperite mai multe fragmente ceramice din epoca bronzului (Glina) și medievale. Pe proprietatea vecină școlii, foarte aproape de șoseaua comunală, pe stânga ei (punctul „Heleșteul lui Ghică") a fost descoperită o fusaiolă conică.

229. La N de sat, în punctul „Câmpul Clin" aflat între Drumul Sării sau Drumul Hotarului (la N) și Drumul Izlazului (la S), I. Nania a semnalat mai multe descoperiri: în apropiere de Lacul Brândușii, mai multe fragmente ceramice; pe lotul Badii Nanii, trei topoare de piatră cu perforație, iar în 1956, Vasile Buică, a descoperit o monedă romană de aur la V de locul unde au fost găsite cele trei topoare. Tot de aici provine și un răzuitor de silex.

230. La NV de sat și la V de punctul „Puntea lui Tăbârcă", pe malul drept al Vâlcelei Heleșteului, în dreptul salcâmilor lui Pișcă, în 1970 au fost descoperite întâmplător o fusaiolă, un nucleu de silex, două gratoare lamelare și șase așchii în curs de prelucrare din silex și mai multe fragmente ceramice din epoca bronzului.

231. La NV de sat, acolo unde Vâlceaua Heleșteului se întâlnește cu Drumul Balgiului, pe malul drept, la NV de drum, au fost descoperite fragmente ceramice din epoca bronzului (cultura Glina).

232. La NV de sat, la aprox. 350 m spre V de așezarea Glina de la punctul anterior, I. Nania a descoperit alte fragmente ceramice de mici dimensiuni, atipice, cărbuni și cenușă.

233. La V de sat și la cca. 50 m E de DJ 503 (fosta șosea Pitești – Giurgiu), la N de Drumul Sării, în 1967, locuitorul Gheorghe St. Joița a descoperit un topor de piatră și câteva fragmente ceramice care indică existența unei așezări Glina.

234. În partea de V a satului, pe malul drept al Mozacului, în grădina locuitorului Iordan Miculescu, au fost descoperite fragmente ceramice cu butoni-apucătoare cu sau fără perforație, din pastă amestecată cu mult nisip și pietricele mărunte indicând existența unei așezări Glina; alte fragmente, între care un buton perforat, indică o locuire gumelnițeană. Tot de aici provin trei fragmente de lut puternic ars de la o vatră, un fragment de topor de piatră, două așchii de silex și două râșnițe din piatră. Colecția MJA.

235. În viile localnicilor de pe malul drept al râului Mozacu, în special în cea a lui Mitică Șuță, cu ocazia lucrărilor efectuate la vie, au fost descoperite materiale arheologice preistorice: fragmente ceramice din epoca bronzului, o fusaiolă elipsoidală, un topor de piatră fragmentar, o greutate pentru plasa de pescuit și mai multe piese de silex.

236. La V de sat, pe Drumul lui Palamandea, la E de DJ 503 (fosta șosea Pitești – Giurgiu), foarte aproape de acesta, a fost identificată de I. Nania o așezare din epoca bronzului (cultura Tei). Din așezare provin cinci fusaiole, două figurine zoomorfe din lut ars, un topor fragmentar cu două brațe, un alt fragment de topor de piatră, zece râșnițe, un vârf de suliță de silex și 17 așchii și rebuturi.

237. În marginea de N a satului, pe terasa stângă a râului Mozacu, în apropierea drumului ce unește satele Leșile și Teiu din Vale, a fost descoperit întâmplător, în timpul lucrărilor agricole din 1963, un mormânt de incinerație în urnă („oală mare cu cenușă și oase, în care se afla și o ceașcă, iar lângă oală se afla un cuțit de mari dimensiuni"). Anunțat de descoperire, I. Nania (MP) efectuează un sondaj arheologic în zona cuprinsă între terenul desfundat pentru plantarea viei și drumul de căruțe ce face legătura între satele Leșile și Teiu din Vale, care trece la 2-3 m E de „Fântâna Țiganului". În acest sondaj sunt descoperite alte trei morminte de incinerație dintr-o necropolă de tip Ferigile de la finalul primei epoci a fierului (două cu oasele calcinate depuse în gropi puțin adânci și unul cu oasele depuse în urnă, toate acoperite cu un strat de pietre de râu). Inventar: ceramică, verigi de bronz, ac de bronz cu calotă, două vârfuri de săgeți din fier, o zăbală și un cuțit de fier (nerecuperat). Alte fragmente ceramice de tip Ferigile au fost descoperite întâmplător de localnici în NV satului. O mică parte a materialului arheologic se află în colecția MJA, iar cea mai mare parte a ajuns în muzeul comunal Teiu (în prezent dispărute).

238. În partea de NV a satului, la NNV de Puntea lui Tăbârcă, pe malul de N al Lacului Stăncanilor, pe proprietățile lui Marinache C. Stanciu și Gheorghe C. Preda din Negrași, I. Nania a descoperit vestigii arheologice din prima și a doua epocă a fierului, precum și din sec. II-III p. Chr. Ceramica fragmentară de culoare brună, cu angobă și butoni pe toarta supraînălțată, își găsește analogii în repertoriul ceramic specific grupului Ferigile. Fragmentele ceramice cu butoni-apucătoare, brâu alveolat, toartă de cană în torsadă, precum și fragmentele de amfore datează din sec. IV-II a. Chr., iar fragmentele ceramice lucrate la roată, cenușii, aparținând unor vase de provizii, pot fi date în sec. II-III p. Chr. Tot de aici provin șase fusaiole, cinci elipsoidale și una discoidală, o gresie și patru piese din silex, două piese în curs de prelucrare, din silex galben și cenușiu, și două așchii prelucrate, acestea din urmă putând indica o locuire preistorică (eneolitic sau epoca bronzului).

239. În partea de N a satului, pe malul stâng al râului Mozacu, acolo unde râul își schimbă cursul, în punctul „Lotul Bisericii", pe terenurile dintre Dealul Purcăriei și drumul care coboară spre Lacul Nanii prin spatele casei lui Dumitru T. Ciocan, au fost identificate de I. Nania urmele unei așezări Militari-Chilia. Pe întinderea așezării au fost descoperite fragmente ceramice modelate cu mâna, grosiere, și la roată, din pastă fină brun-închisă și cenușie, databile în sec. II-III p. Chr. Unele dintre fragmente prezintă un decor realizat cu rotița. În lotul ceramic recoltat din acel punct se află și un fragment de fructieră, posibil mai vechi, din perioada geto-dacică clasică. Tot acolo au fost găsite și câteva fragmente de silex, un amnar de fier, două cuțite de fier, o foarfecă, un topor de fier fragmentar și o bilă de metal (plumb?).

240. La intrarea în sat, în partea de NE a localității, în punctul „Capătul Pomoastelor", pe malul stâng al Mozacului, acolo unde râul își schimbă cursul spre V cotind pe sub Dealul Purcăriei, I. Nania a reperat prin cercetări de suprafață o altă așezare Militari-Chilia. De pe cuprinsul ei provin: un cuțitaș de fier și o fibulă fragmentară de tipului „cu piciorul întors pe dedesubt". Tot din acest punct provine și un răzuitor din silex. Materialele se păstrează în colecția MJA.

241. În partea de V a satului, în apropierea gospodăriei lui Iordan Miculescu, în urma lucrărilor agricole au apărut fragmente ceramice de culoare cenușie-brună, lucrate la roată, câteva funduri de vase și o râșniță, marcând o altă așezare Militari-Chilia.

242. Pe teritoriul satului, în grădina și curtea casei lui Șerban B. Nania, precum și pe proprietatea lui Stan D. Badea, zis Cârlotea, a fost identificată o altă așezare de tip Militari-Chilia. Ceramica descoperită în acest punct este

modelată cu mâna sau la roată, predominând cea de culoare gri (fragmente de oale și de vase mari de provizii). De asemenea, I. Nania a mai descoperit următoarele piese: o mărgea prismatică din os, un fragment de lanț format din două zale în formă de opt, o ramă fragmentară de hârleț, un vârf de suliță de fier și două cuțite fragmentare. Din aceeași așezare fac parte probabil și fragmentele ceramice descoperite la S de gospodăria lui Stan C. Stanciu, pe locul lui Stan Dogaru (fâșia de teren ce se întinde până la șoseaua comunală).

243. La NE de sat, la SE de punctul „Fântâna Țiganului", cu ocazia săpăturilor pentru plantarea viței-de-vie, a fost distrusă o necropolă din sec. II-III p. Chr. (cultura Militari-Chilia). În aprilie 1963, locuitorul Bogdan M. Roșioru a descoperit aici o urnă funerară cu oase calcinate și cenușă, împreună cu alte două vase ceramice. Cercetările efectuate ulterior de I. Nania, în anii 1967-1970, au confirmat existența necropolei, printre rândurile de vie fiind găsite șase cuțitașe, două întregi și patru fragmentare, un braț de foarfece, un fragment din lama unei seceri, o fibulă și o fusaiolă.

244. A fost semnalată descoperirea întâmplătoare, pe teritoriul satului, a unei monede romane republicane, fără alte detalii.

245. La N de sat, la V de Câmpul Siliștea, parte din Balomireasca, la 250-350 m spre N de drumul de câmp care azi delimitează teritoriile satelor Teiu din Vale și Leșile, pe malul stâng al râului Mozacu, este situat un punct cu vestigii medievale. I. Nania considera că aici s-a aflat satul Balomirești și tot aici s-ar fi dat bătălia de la „Fântâna Țiganului" (în realitate, punctul desemnat prin acest toponim se află la cca. 15 km spre SV, la E de satele Deagu de Sus și Deagu de Jos, către satul Goleasca, toate în com. Recea). În acest loc au fost descoperite, fie întâmplător, în timpul lucrărilor agricole, fie ca urmare ale unor cercetări de suprafață efectuate în mai multe rânduri de I. Nania, trei vârfuri de lance datate în sec. XVI și o potcoavă. În aprilie 1963, cu ocazia lucrărilor de terasare, la aprox. 30 m spre E de o fântâna de la care s-ar trage numele punctului respectiv, ar fi fost descoperite urmele unor construcții: grajduri și o locuință. În zona grajdurilor, au fost găsite schelete carbonizate ale unor cornute mari (boi sau vaci), iar în locuință, lângă „sobă", s-ar fi aflat un schelet uman, mai multe fragmente ceramice și două cahle datate în sec. XVI (descoperiri cu caracter nesigur). Pe suprafața așezării au mai fost descoperite: o cahlă din lut ars decorată cu motive în volute, un ciocan de cupru, un manșon pentru coadă de unealtă, o piesă de harnașament, un cuțit de fier, o unealtă neidentificată, un mâner de gripcă pentru stupărit și o scoabă. O necropola medievală este situată la NE de fântână. Un mormânt aparținând necropolei a fost cercetat în 1963. În inventarul acestuia a apărut un bumb de argint databil în veacul XVI. Tot de pe suprafața necropolei medievale provine un dinar habsburgic de argint din vremea lui Ferdinand I (1527-1564), bătut la Kremnitz în anul 1543, pentru Ungaria. Așezarea medievală suprapune parțial o așezare

din epoca bronzului (cultura Glina). La SE de fântână au fost descoperite: fragmente ceramice cenușii, brune și cărămiziu-roșcate, cu pietricele în pastă, cu șiruri de incizii pe buză și câteva toarte tubulare, o rotiță de la un car votiv (fusaiolă?), patru fusaiole, un topor de piatră în curs de prelucrare, un alt topor de piatră fasonat, fără perforație pentru înmănușare, un topor-ciocan din piatră, fragmentar și perforat, o râșniță masivă și 14 piese din silex.

246. La N de sat, în punctul „Măgura de Hotar" situat pe Drumul Hotarului (Drumul Sării), au fost descoperite întâmplător două monede, una emisă în vremea lui Ferdinand I (1527-1564), iar alta austriacă emisă în 1815, precum și un urcior.

247. În partea de SV a satului, pe malul stâng al râului Mozacu, în zona văii Gherlanu Vale, mai ales în grădina lui Gheorghe Neacșu, au fost descoperite fragmente ceramice din sec. XVII-XVIII. Pe lângă ceramică, au apărut și alte piese: un cuțit, un dorn, o mică plăcuță ornamentală (argint ?). Tot aici s-au găsite două așchii mici de silex și un gratoar de silex, indicând o locuire preistorică.

248. În grădina casei locuitorului Petre B. Nania (Ion P. Nania, Zărzărel), au fost descoperite întâmplător, în 1956, două monede otomane din sec. XVIII: un beșlik de la Ahmed III și un onluk de la Abdul Hamid I.

249. Pe teritoriul satului, la N și la S de ulița Nanieștilor, în grădinile locuitorilor Tudor Joița, a familiei Ghiță, a lui Marin D. Nania și Ion Nania, a fost identificată o așezare preistorică suprapusă de o alta medievală. În acest punct, la N de uliță, în 1969 și 1970, elevii Ghiță C. Niculina și Badea N. Marin au găsit, pe lângă ceramică, două măciuci din piatră fragmentare, un galet de formă neregulată găurit natural, precum și o catarama de fier, medievală. La S de uliță, I. Nania a descoperit, prin cercetări de suprafață, un topor fragmentar de piatră și mai multe unelte de silex, databile în epoca bronzului, precum și două lulele din ceramică, din sec. XVIII-XIX.

250. În partea de NV a terasei Mozacului de la „Râpa Gherlanului", I. Nania a adunat fragmente ceramice din epoca bronzului și din sec. XVIII-XIX. Între piesele descoperite pe întinderea sitului, se remarcă: două mici fragmente de strecurătoare din lut, două fusaiole, o râșniță din calcar, un topor de piatră cu perforație, un percutor de piatră, o piesă de silex, toate datate în epoca bronzului. Dintre piesele mai recente, medievale și moderne, sunt amintite: o daltă, un dorn, o unealtă de fier (?), un otic, un cui, o țeavă de pistol cu cocoș din sec. XIX, două fragmente de lulele din lut.

Bibliografie: 221. Nania 1968, 19, fig. 1; Nania 1972, 236; **222.** Nania 1964, 517, 520; Nania 1977, 18, 25; **223.** Nania 1965, 311-316, fig. 1-3; Nania 2004, 102, 106, nr. catalog 43; Constantinescu 2011, 470; **224.** Nania 2004, 110, nr. catalog 61; **225.** Nania 2004, p.113, nr. catalog 69; **226.** Nania 2004, p.106, nr. catalog 44; **227.** Nania 2004, p.113, nr. catalog 68; **228.** Nania 2004,

111-112, nr. catalog 62-65; **229.** Nania 2004, 102, nr. catalog 40; **230.** Nania 2004, 108, nr. catalog 50; **231** Nania 2004, 108, nr. catalog 52; **232.** Nania 2004, 108, nr. catalog 53; **233.** Nania 2004, 108, nr. catalog 54; **234.** Nania 2004, 109, nr. catalog 57; **235.** Nania 2004, 109-110, nr. catalog 58; **236.** Nania 2004, 109, nr. catalog 56; **237.** Vulpe 1967, 21, nota 23; Nania 2004, 99-101, nr. catalog 35; Măndescu 2005a, 33-43; **238.** Nania 2004, 107-108, nr. catalog 49; **239.** Nania 2004, 102, 106, nr. catalog 42; **240.** Nania 2004, 101, nr. catalog 39; **241.** Nania 2004, 108, nr. catalog 55; **242.** Nania 2004, p.106-107, nr. catalog 45-46; **243.** Nania 2004, 97-98, nr. catalog 33-34; 24; **244.** Constantinescu 2011, 470; **245.** Nania 2004, 97-98, nr. catalog 32-33; **246.** Nania 2004, 102, nr. catalog 41; **247.** Nania 2004, 110-111, nr. catalog 60; **248.** Nania, Maschio 2001, 136; Nania 2004, 201; **249.** Nania 2004, 107, nr. catalog 47-48; **250.** Nania 2004, 110, nr. catalog 59.

Lintești, com. Cotmeana

251. În urma unor cercetări de teren efectuate în anii '70 ai sec. XX de Paul I. Dicu, au fost recoltate din prundișurile râului Bascov (sectorul corespunzător satului) câteva piese litice considerate unelte de silex specifice paleoliticului inferior. Sunt menționate cioplitoare unifaciale și bifaciale, racloar, așchii Levallois și non-Levallois. Colecția MJA.

Bibliografie: Dicu 1979, 582, fig. 3-4/2-3; Constantinescu 2011, 183.

Livezeni, com. Stâlpeni

252. O monedă geto-dacă de tip Vârteju-București, descoperită întâmplător în 1965, în timpul lucrărilor agricole, pe terenul familiei Boboc. Astăzi pierdută.

253. O monedă din bronz (follis) de la Iustinian I a fost descoperită întâmplător pe teritoriul satului, înainte de 1944, în timpul lucrărilor agricole. Piesa se păstra în colecția lui Paul I. Dicu (Pitești).

254. La intrarea în sat dinspre S, imediat la V de DN 73, în punctul „Coasta Poștii", fundații de ziduri groase de 1 m au fost acoperite cu pământ în 1972, în urma amenajării terenului pentru instalarea în acel loc a unei balastiere. Este vorba, foarte probabil, de vestigiile unei vechi stații de poștă. În catagrafia Mănăstirii Valea din 10 octombrie 1837, se precizează că la „Coasta Poștii" se afla un han cu două pivnițe de piatră. Nu au fost făcute săpături arheologice.

Bibliografie: 252. Preda, Dicu 1983, 92, nr. catalog 10; Constantinescu 2011, 430; **253.** Poenaru Bordea, Dicu 1989, 80, nr. catalog VII/116, pl. IV/116; **254.** Inedit (informație primită de la inginerul Gheorghe Petrache din localitate); Cristocea 2013, 446.

Lucieni, com. Hârtiești

255. La NE de sat, pe Valea Cireșului, pe proprietatea Ion Crețu, în punctul „La Movilă" sau „La Mormânt", se află o movilă de mari dimensiuni (tumul?), cu dimensiunile max. de 15 m în diametru și cca. 5 m înălțime (RAN 16668.01). Semnalat de inginerul pensionar Gheorghe Ștefan, cercetări de suprafață efectuate în 2013 de Spiridon Cristocea și Dragoș Măndescu (MJA). O săpătură a fost efectuată în 2014 de Constantin Augustus Bărbulescu (UP) în colaborare cu Daniel Roxin (Asociația Geto-Dacii), și a avut ca rezultat descoperirea vestigiilor unei locuințe medievale târzii.

Bibliografie: Inedit.

Lunca Corbului, com. Lunca Corbului

256. Un topor de piatră a fost descoperit întâmplător în cuprinsul satului, de învățătorul Grigore Stoenescu, înainte de 1885. Vechea colecție MNA.

257. În mai multe puncte de pe teritoriul comunei, înainte de 1939 au fost descoperite monede geto-dace de tip Filip II (este menționată chiar și descoperirea întâmplătoare a unui tezaur alcătuit din astfel de monede). O parte din piese se păstrau în colecții școlare.

258. În marginea de SV a satului, la cca. 20 m E de DN 65 și la cca. 100 m NE de podul peste râul Cotmeana, pe malul stâng al râului, se află o movilă cu dimensiunile max. de 30 m diametru și 1,5 m înălțime. Nu au fost făcute săpături arheologice și nu s-a putut stabili rostul acestei movile (tell, tumul, turn roman – ?). Cercetări de suprafață efectuate de Dragoș Măndescu și Ion Dumitrescu (MJA) în 2013 au dus la descoperirea la V de movilă, către DN 65, a numeroase fragmente ceramice lucrate la roată și fragmente de cărămidă.

Bibliografie: 256. Tocilescu 1887, 228; **257.** Preda, Dicu 1983, 92, nr. catalog 11; Constantinescu 2011, 265; **258.** Inedit.

Malu, com. Bârla

259. La finalul sec. XIX erau vizibile în apropierea satului, în punctul „La Bordeie", urmele unei locuiri dispărute, inclusiv ruina unei biserici. Este vorba de vestigiile medievale târzii ale fostului sat Bordeiele, dispărut către mijlocul sec. XIX.

Bibliografie: Georgescu 1897, 134; Păduraru, Chistol 2010, 57-58; Păduraru 2005, 509-515.

Martalogi, com. Hârsești

260. La S de sat, pe malul stâng al râului Cotmeana, Ioana Bogdan Cătăniciu (IAIAC) a făcut cercetări în vederea identificării traseului „Troianului" (valul limesului transalutan). Cu această ocazie, în anul 1973 a

executat prin val o secțiune lungă de 30 m. S-a observat că valul nu avea șanț adiacent, iar miezul său era constituit dintr-o masă de pământ ars, de culoare roșie, lată de 2,5 m, foarte clar delimitat pe vertical de restul valului. A fost observată o cantitate modestă de pământ negru împrăștiat la baza valului, pe panta sa dinspre E. La 3,5 km E de sat, „Troianul" este din nou vizibil, pe câmpul dintre Valea Lerului Mare (la V) și Valea Zbăgleaza (la E), traversat pe direcția V-E de drumul de tarla care asigura legătura satului Martalogi cu halta C.F.R. Colțu (com. Ungheni). Drumul respectiv intersectează „Troianul" la cca. 250 m V de Valea Lerului Mare. La E de Valea Lerului Mare, același drum intersectează și „Brazda lui Novac de Nord". Pe ortofotoplanul actual, pornind de la confluența văilor Lerului Mic și Lerului Mare, se observă urma unui traseu liniar, vizibil pe o distanță de cca. 3 km. Valul pornește din zona confluenței Lerului Mic cu Lerului Mare, urmează un traseu paralel cu Lerul Mare, îl intersectează și trece pe la S de el, traversează în diagonală o tarla și intersectează drumul care vine de la Martalogi, continuând până la Valea Zbăgleaza.

Bibliografie: Bogdan Cătăniciu 1978, 333-352; Bogdan Cătăniciu 1997, 84; Vlădescu 1979, 155-156; Teodor 2013, 53.

Măcăi, com. Cuca

261. Pe o culme de pe Dealul Socilor, aproape de hotarul actual cu județul Vâlcea, înainte de 1943, în timpul arăturilor efectuate pe proprietatea învățătorului Ion Sinescu au fost scoase cu plugul „cărămizi groase și bine arse [...] un ocol de cărămidă". Nu au fost făcute verificări arheologice. Epocă neprecizată.

Bibliografie: Păduraru et alii 2010, 20.

Măncioiu, com. Morărești

262. Cercetări de teren efectuate la sfârșitul anilor '70 ai sec. XX de Paul I. Dicu pe sectorul văii Topologului corespunzător satului, au avut ca rezultat descoperirea în pietrișurile din albia minoră a râului Topolog (pusă în evidență după 1975, când cursul râului a fost regularizat) a unor piese litice atribuite paleoliticului inferior.

263. La NV de sat, în valea râului Topolog, în timpul unor lucrări de corectare a albiei râului și de reparații la podul de pe DN 7 efectuate în anul 1992, au fost descoperite, după afirmațiile muncitorilor ce au luat parte la acele lucrări, mai multe arme și piese de echipament militar din fier, dintre care se mai păstrează un singur vârf de lance, de mari dimensiuni (47 cm lungime). Epoca medievală. Colecția MJA.

Bibliografie: 262. Dicu 1979, 586; Constantinescu 2011, 306; **263.** Inedit.

Mărăcineni, com. Mărăcineni

264. Cercetări de teren efectuate în 1970 de Paul I. Dicu pe sectorul văii Argeșului corespunzător satului, au dus la descoperirea în prundișurile râului a unor piese litice atribuite paleoliticului inferior (cioplitoare unifaciale și bifaciale, precum și așchii).

Bibliografie: Dicu 1973, 654, nota 3; Dicu 1979, 577, fig. 2; Constantinescu 2011, 274.

Mârțești (fost Săpata de Jos), com. Săpata

265. Înainte de 1916 și în perioada 1920-1940, pe teritoriul satului au fost descoperite întâmplător, cu ocazia lucrărilor agricole, mai multe monede geto-dace, imitații de tip Filip II. O parte din ele au fost expuse, pentru o perioadă, în muzeul școlar din satul învecinat, Siliștenі.

266 (Harta 16, Pl. 5/1). Pe un platou numit „Cetate" sau „Cetățuie", ce se înalță imediat la E de DJ 679 (Lunca Corbului – Păduroiu), pe malul stâng al râului Cotmeana, la confluența cu pârâul Valea Cetății (ce mărginește platoul la NE și SE), între satele Mârțești (fostul sat Săpata de Jos) și Lăngești (com. Poiana Lacului), se află două castre romane și ruinele unor terme. Cele trei obiective arheologice (LMI AG-I-s-A-13376; RAN 18581.01) sunt orientate pe direcția NE-SV: castrul mare, în partea de NE a platoului, castrul mic la 35 m către V de castrul mare și termele la 40 m S față de castru mic. Punctul este menționat în răspunsul la chestionarul arheologic al lui Alexandru Odobescu din 15 octombrie 1873, dat de învățătorul comunei Bumbueni, Constantin Popescu. Învățătorul menționează că locul purta numirea de „Cetate veche", era situat în „dealul Săpata", între „apa Săpeții (Valea Cetății) și apa Cotmenei"; cetatea avea formă rotundă și era înconjurată de un șanț adânc de un stânjen (cca. 1,80 m) și lat de trei stânjeni (cca. 5,60 m). La sfârșitul sec. XIX, Dimitrie C. Butculescu a efectuat săpături în castrul mare. În colecția acestuia se păstrau câteva piese arheologice de factură romană, având ca proveniență localitatea Bumbueni. Este, totuși, mai probabil ca piesele romane să fi fost descoperite în sondajele pe care Butculescu le-a făcut la castrul de la Săpata de Jos (azi Mârțești). De altfel, aici D. Butculescu deținuse și o moșie, pe care a vândut-o ulterior, la 1903. În anul 1900, Pamfil Polonic (MNA) a făcut verificări în teren și a realizat un prim plan al celor două castre. Între anii 1929-1930, Vasile Christescu a efectuat săpături la cele două castre și la terme. Castrul mare, cu incintă de cărămidă, are dimensiunile de 125 × 90 m, cu laturile lungi orientate NE-SV. Fortificația este înconjurată de un șanț lat de 25 m (pe planul realizat de P. Polonic, pe laturile de NV și NE este sugerată o a doua *fossa*), incluzând aici și *berma*. Adâncimea *fossei* varia între 0,75-0,80 m. Zidul de incintă a fost realizat din cărămizi și are o grosime care variază între 1,50-1,75 m, în unele locuri atingând chiar 2,50 m. Zidul de incintă a fost

construit peste o amenajare specială. Aceasta a fost realizată astfel: pe pământul „sănătos" s-a așternut un strat de pământ amestecat cu pietriș având grosimea de 0,40-0,60 m. Peste el a fost amenajat un al doilea strat, gros de 0,30 m și compus dintr-un amestec de pietriș, nisip, sfărâmături de cărămizi și bulgări din piatră de var. Ambele straturi au fost amestecate cu un pământ cleios și în urmă bine bătut, având consistența unui beton. Amenajarea are o lățime de 16-18 m, de la baza *agger*-ului până la marginea fosei. V. Christescu nu exclude posibilitatea ca partea de amenajare dintre zid și panta fosei, lată de 6-7 m să constituie *berma*. *Agger*, cu lățimea la bază de 6,50 m, era înalt de max. 1,50 m. Drumul de rond are o lățime de 2,50 m. La colțuri, incinta este prevăzută cu turnuri. Au fost identificate două dintre turnuri, cel din colțul E, ale cărui dimensiuni erau de cca. 10 × 6 m și cel din colțul dinspre N. Pe latura de NV a castrului au fost identificate două ziduri perpendiculare pe zidul de incintă, care au fost puse în legătură cu prezența unei porți flancată de turnuri. Distanța dintre cele două ziduri era de 15 m și au fost construite pe un strat de beton de tipul celui întâlnit și la zidul de incintă. Pe latura de SV, câteva cărămizi, lemn ars, cenușă și cuie de fier par a indica existența unei alte porți, presupusă *porta decumana*. În incinta castrului, au fost surprinse structuri care proveneau de la diverse construcții (în partea de SV a apărut un zid cu o lungime de 6,60 m și lat de un metru; în partea de SE a incintei, a fost surprins pe o suprafață de 16 × 9 m, un paviment din cărămizi). Între descoperirile făcute în cursul săpăturilor arheologice întreprinse de către V. Christescu în castrul mare, merită amintit un tezaur de monede pe baza căruia au fost emise primele opinii cu privire la momentul constituirii și abandonării limesului transalutan. Piesele, în număr de 44, au fost depozitate într-un vas și au apărut în partea de NE a castrului, în *praetentura*, într-un nivel marcat de cenușă și urme de arsură. Tezaurul se compune din 16 denari (Septimius Severus – 1, Iulia Domna – 1, Elagabal – 2, Severus Alexander – 8, Iulia Mamaea – 2, Maximinus – 2) și 28 de antoninieni (Elagabal – 1, Gordian III – 27). Primele emisiuni datează din timpul domniei lui Septimius Severus, în anii 198-200 p. Chr. și ultimele în 243-244 p. Chr. Alte materiale descoperite în castrul mare: boluri ștampilate, un opaiț, lame de cuțit, cuie, o balama de fier, câteva piese de bronz (piese de echipament militar), trei fibule (corpul uneia dintre ele redă un grup de litere: R[O]MA), un fragment dintr-un altar (recuperat de la învățătorul Badea Stănescu) pe care se distingeau trei litere („IMP"), astăzi pierdut.

Castrul mic, cu val de pământ, este situat la 35 m SV de castrul mare, are dimensiuni 35 × 45 m, cu laturile lungi orientate NV-SE. Incinta este formată dintr-un val de pământ înalt de 1,50 m, constând dintr-un strat de pământ bătut. În colțul de V, la cca. 1 m adâncime, pe o porțiune de 2 m a fost surprins pământ și lemn ars. La cca. 7 m mai spre N, pe aceeași latură de NV, au apărut o porțiune de pământ ars cu urmele unor bârne orizontale de lemn arse, precum și un rest de pavaj din cinci cărămizi (pavajul acoperea o suprafață de 1 × 0,50 m). Dumitru Tudor consideră că în această zonă trebuie să fi existat o poartă. După observația lui V. Christescu, între cele două castre exista o singură *fossa*, cu o lățime de 35 m. În interiorul castrului nu au fost găsite materiale arheologice.

Termele sunt situate la 40 m S de castrul mic. Clădirea termelor, compusă din patru încăperi, măsura în lungime cca. 17,50 (pe ax N-S) și 14 m în lățime. Prima încăpere, posibil *apodyterium*, cu dimensiuni 14 × 4,50 m, dispusă pe latura de N a clădirii, era pavată cu pietriș. V. Christescu a surprins doar trei dintre pereții acestei încăperi. Traseul lor era marcat de un strat de bolovani, cu o lățime de 0,70 m. A doua încăpere a fost identificată cu *tepidarium* și măsura 10 × 6 m. Latura ei de V este trasă spre interior cu cca. 3 m față de laturile celorlalte două camere învecinate. Podeaua încăperii a fost realizată astfel: deasupra cărămizilor fixate în pământ pe cant a fost pus un alt rând de cărămizi pe lat, păstrându-se astfel un spațiu care permitea aerului cald să treacă. Cea de-a treia încăpere (*caldarium*) avea dimensiunile 13 × 4 m. Instalația de *hypocaust* era relativ bine conservată. Pe latura de E a încăperii, a fost identificat un *praefurnium*; în interiorul încăperii au apărut mai multe rânduri de *pilae* cu înălțimea de max. 0,60 m. Între *pilae* au fost găsite mai multe tuburi de lut, iar în colțul de NV a fost surprinsă o podea de mortar. Au apărut, de asemenea, *tegulae mammatae* și cuie pentru fixarea lor. Încăperea a patra, *laconicum*, avea formă semicirculară, cu lățimea de 3,40 m și raza de 3 m, prevăzută cu instalație de tip *hypocaustum*. Podeaua era suspendată pe *pilae* și realizată din cărămizi. Alimentarea cu apă a bazinului se făcea prin intermediul unor conducte. Tuburi de lut provenind de la conductă au fost descoperite în partea de SE a încăperii. Printre materialele arheologice descoperite în clădirea termelor se numără: cuie pentru fixarea tegulelor, o aplică de bronz, fragmente din vase de sticlă, un fragment de cărămidă care prezintă câteva litere scrise cursiv („KILC") și un fragment din partea superioară a unei plăci de marmură pe care era reprezentat Cavalerul Trac. În prezent, valul și șanțurile celor două castre se disting încă foarte bine în teren. Diferența de nivel dinte coama valurilor și fundul șanțurilor este de cca. 2,5 m. Suprafața celor două castre este acoperită de o livadă. Perimetrul în care se afla clădirea termelor este acoperit de arbuști. În partea centrală a castrului cu val de pământ a fost amplasat un stâlp de înaltă tensiune. Cele trei obiective ocupă o suprafață de cca. 3,5 ha. Materialele arheologice se păstrează la IAB.

267. La S de platoul „Cetății", dincolo de Valea Cetății, P. Polonic (MNA) a observat ruine antice: „în jurul castrelor, mai ales spre S și peste Valea Cetății, se găsesc foarte multe dărâmături și cărămizi încât se pare că a existat un orășel antic. Chiar în sud de cetate în scutura șoselei județene se

găsesc urmele unor ziduri construite numai din cărămizi colosale, cum s-au găsit la Ioneștii Govorei". Aceste ruine aflate la S de castre sunt figurate și pe planul realizat de P. Polonic, dar e posibil ca ele să reprezinte în fapt clădirea termelor, care nu este distinct înfățișată pe planul respectiv.

268. La cca. 300 m distanță de castre, în decursul mai multor ani (până în anul 1959), de pe o suprafață de cca. 2-3 m², în timp ce ara, un locuitor a adunat mai multe monede romane provenind dintr-un tezaur (?) împrăștiat. Sunt 37 de piese eșalonate de la Traian până la Valentinian I: 26 denari imperiali (Traian, Antoninus Pius, Marcus Aurelius, Faustina II, Lucius Verus, Lucilla, Commodus, Crispina, Septimius Severus, Caracalla) și alte 11 monede romane târzii (Constanius II, Valens, Valentinian I). Dintre acestea, 25 monede au intrat în colecția numismatică a MJA.

269. În perioada interbelică, un tezaur monetar cu piese de argint și de bronz a fost descoperit cu ocazia lucrărilor agricole, în zona celor două castre romane. Era alcătuit din 35 monede romane (cinci de argint și 30 de bronz) ce se eșalonează din perioada principatului până în sec. IV (!): emisiuni de la Augustus (?), Caligula, Claudius I, Traian, Hadrian, Antoninus Pius, Marcus Aurelius, Faustina I, Faustina II, Lucilla, Gordian II, Aurelian, Probus, Constantin cel Mare, Constantin II, Constantius II, Urbs Roma, Valens și Valentinian II. Se păstrează la MJA.

Bibliografie: 265. Preda, Dicu 1983, 93, nr. catalog 16; **266.** BAR, ms. rom. 222, f. 278; ms. rom. 5137, f. 266; Tocilescu 1900, 133, fig. 76; Stănescu 1930, 4; Christescu 1934, 73-80; Christescu 1935-1936, 435-447; Christescu 2009, 137-141; Tudor 1942, 243, 258; Tudor 1958, 105, 248, 264-265, fig. 59/1; TIR, L 35, 64; Mitrea 1968, 197-206; Petolescu 1972, 193, nr. catalog 8a; Tudor 1978, 121, 298-300, 323-324, fig. 86; IDR, II, 631-634; Vlădescu 1986, 88, nr. 38a-b; Bogdan Cătăniciu 1997, 95; Gudea 1997, 77-78, nr. 58-59, fig. 58-59; Suciu 2000, 50, nr. catalog 104; Păunescu 2003, 62, nota 21; Marcu 2009a, 231, nr. 70; Constantinescu 2011, 421; Teodor 2013, 82-85; **267.** BAR, ms. rom. 5137, f. 266; Tocilescu 1900, 133, fig. 76; **268.** Mitrea 1960, 192; Protase 1966, 182, nr. 187; Preda 1975, 479; Petolescu 1972, 193, nr. 8b; Poenaru Bordea, Dicu 1989, 76, nota 9; Suciu 2000, 173-174; Informații Romeo Maschio; **296.** Poenaru Bordea, Dicu 1989, 76-77, nr. catalog V/26-61, pl. I/29-33; II/34-56; Suciu 2000, 163-164, nr. catalog 39.

Merișani, comună

270. Cercetări de teren efectuate la mijlocul sec. XX de Paul I. Dicu pe sectorul văii Argeșului corespunzător comunei, au dus la descoperirea în prundișurile recente, în depuneri remaniate, a unor unelte din bolovănași de silex de apă dulce (galeți), atribuite paleoliticului inferior (cioplitoare unifaciale și bifaciale, așchii și lame).

Bibliografie: Dicu 1972, 223-234.

Micești, com. Micești

271. În sat, pe proprietatea Militaru Constantin, a fost descoperit întâmplător, în primăvara anului 2007, un vârf de suliță din fier de factură romană. Poate fi pus în legătură cu castrul de la Purcăreni, aflat în apropiere, la cca. 1,5 km E. Colecția arheologică a MJA.

Bibliografie: Inedit.

Micești, comună

272. Piese arheologice descoperite întâmplător pe teritoriul comunei au fost publicate încă din al treilea sfert al sec. XIX de Alexandru Odobescu: „ciocane de serpentină, de diorit, de ofit". Acest lot consistent de material litic era alcătuit, de fapt, din topoare din piatră șlefuită, de tip pană, cu perforație pentru înmănușare, întregi și fragmentare, dălțițe (toporașe de mână), un frecător, nuclee de silex, la care se adăuga un ciocan „de miner" lucrat destul de rudimentar. Piesele făceau parte din colecția de antichități a maiorului Dimitrie Papazoglu, o parte din ele ajungând ulterior în colecția lui Cezar Bolliac. Se cunoaște faptul că în august 1860, D. Papazoglu, delegat ministerial pentru monumentele istorice, în urma unor demersuri pe lângă domnitorul Alexandru-Ioan Cuza, merge la Câmpulung pentru cercetarea obiectelor arheologice. Probabil cu acel prilej el a avut ocazia să achiziționeze pentru colecția personală de „antice" respectivele piese de la Micești, sau, poate, mai puțin probabil, le-a obținut din vreo săpătură proprie făcută în hotarul Miceștilor. Materialele prezentate documentează, oricum, o locuire a zonei la un nivel cronologic corespunzător eneoliticului. La acestea se adaugă și alte semnalări de piese preistorice de pe teritoriul comunei pe care C. Alessandrescu le face către sfârșitul sec. XX, menționându-l drept sursă a informațiilor pe Gr. Ștefănescu: „silexuri cioplite, silexuri lustruite, cuțite sau răzuitoare și alte obiecte de piatră și de os".

Bibliografie: Odobescu 1872, 48-49, pl. IX, tab. I/2-8; III/1, 3-4, 7-9; pl. X, tab. IV/8; Alessandrescu 1893, 205; Moisil 1910, 120; Măndescu 2004a, 115, nr. catalog 13, fig. 9.

Mioarele (fost Nicolești), com. Cicănești

273. Pe teritoriul satului au fost descoperite întâmplător două topoare de piatră șlefuită, cu perforație pentru înmănușare, atribuite epocii bronzului mijlociu (cultura Tei). Se aflau în posesia lui Gheorghe I. Ungureanu (Mioarele).

Bibliografie: Constantinescu 2011, 144; Cristocea, Păduraru 2009, 21, fig. 1.

Mioveni, oraș

274. În pădurea Colibași, la marginea de S a orașului, în anii '80 ai sec. XX, a fost descoperit întâmplător un topor eneolitic din cupru, cu brațele „în cruce", aparținând tipului Ariușd. Lungimea totală 19 cm. Colecția Ion Cupeț (Pitești).

275. În cartierul Racovița (fostul sat Racovița de Sus), la cca. 300 m E de Cula Racovița, la podețul de peste pârâul Valea lui Dună, a fost descoperită întâmplător, în anul 1970, o râșniță din tuf vulcanic, cu formă conică, ce prezintă un orificiu trilobat în care este fixat un dispozitiv de fier cu trei brațe, prin care trecea axul vertical care servea la centrarea celor două pietre. Piesa a fost descoperită la rădăcina unui nuc doborât de vijelie și recuperată de Vasile Novac. După formă râșnița datează din cea de-a doua epocă a fierului. Colecția MJA.

276. Pe teritoriul satului Colibași, astăzi cartier al orașului, au fost descoperite întâmplător înainte de 1993 două inele de bronz din sec. XVII-XVIII, unul dintre ele având chatonul decorat cu o figură umană stilizată. Colecția MJA.

277. În cartierul Făgetu (fostul sat Vieroș), pe o terasă în NE satului, pe valea pârâului Adâncata, se află ruinele fostei Mănăstiri Vieroș (LMI AG-II-a-A-13686; RAN 13347.01). Din vechiul ansamblu monahal se mai păstrează biserica, în mijlocul incintei, transformată astăzi în biserică de mir, iar în ruină, turnul Clopotniță pe latura de SV și o parte din zidul de incintă. Primul lăcaș a fost ridicat în 1571-1573, de către vornicul Ivașcu Golescu și clucerul Albu Golescu, fiii clucerului Radul și ai jupânesei Caplea, menționați în pomelnic. În 1644-1645, Stroe Leurdeanu adaugă bisericii o tindă și zugrăvește interiorul. Edificarea bisericii actuale (cu hramul „Intrarea în Biserică") a fost finalizată în 1834. Are planul trilobat, cu o lungime în interior de 21,20 m și o lățime în axul absidelor de 10 m. Ea este alcătuită din altar, naos și pronaos, absidele fiind semicirculare la exterior. Pronaosul și naosul sunt despărțite prin două coloane cilindrice, peste naos înălțându-se o turlă. O primă cercetare arheologică a fost efectuată de Dimitrie C. Butculescu, în vara anului 1882, când este descoperită aici piatra de mormânt a voievodului Nicolae Alexandru, mutată temporar de la Mănăstirea Negru Vodă de la Câmpulung. Săpături arheologice au fost efectuate de MJA, în anii 1991 (Spiridon Cristocea și Romeo Maschio) și 2012-2013 (R. Maschio, Ion Dumitrescu, Marius Păduraru și Dragoș Măndescu). Săpăturile din 1991 au fost executate atât în interior cât și în exterior (la V de biserică și la E de turnul porții). Au fost descoperite fundațiile bisericii construită în sec. XVI de frații Ivașcu și Albu Golescu (sub actualul edificiu) și mai multe morminte, dintre care se remarcă o criptă cu inventar deosebit (cercel din aur cu perlă, iconiță din lemn cu „carcasă din argint", 14 ținte metalice ce au servit probabil la fixarea unui giulgiu), datată la sfârșitul sec. XVI – începutul sec. XVII. În zona cercetată la E de turnul porții, au fost descoperite o parte din zidurile unei încăperi de mari dimensiuni datând din a doua jumătate a sec. XVII. Cercetările din 2012-2013, inedite, au acoperit zona de SV a incintei și cea de la S de biserică. Au fost identificate două edificii de mari dimensiuni. Primul, situat în partea de SV a incintei, a fost cercetat parțial. Construcția avea pivniță boltită, sprijinită pe piloni de cărămidă. Această construcție, ale cărei începuturi se situează în a doua jumătate a sec. XVII și care a suferit refaceri ulterioare (extinderi, recompartimentări), suprapune o construcție din sec. XVI. În zona de SE a incintei, a fost identificat un ansamblu arhitectonic monumental etajat, cu pivniță (neexplorată arheologic) și pridvor deschis susținut pe coloane din piatră, intrări cu ancadrament de piatră (specifice sec. XVIII) etc. După aspect, construcția a fost identificată cu casa stăreției. În spațiul dintre această construcție și biserică, au fost cercetate 25 morminte de înhumație orientate V-E, datate în intervalul 1800-1867/1870, între care se remarcă un mormânt, foarte probabil de călugăr, cu amenajare de cărămidă în jurul capului. Materialele arheologice sunt păstrate în colecția arheologică a MJA.

278. Cula de la Racovița. Amplasată aproape de marginea de SV a cartierului Racovița, la 60 m E de DN 73D, pe o poziție dominantă pe malul stâng al Argeșelului, aproape de confluența acestuia cu Râul Târgului, cula a fost cercetată arheologic printr-un sondaj efectuat în anul 1969 de Gheorghe Cantacuzino (DMI), înaintea începerii lucrărilor de restaurare. Tradiția orală atribuie construirea culei lui Dumitrașcu Brătianu, în 1786, însă o inscripție fixată pe fațadă, astăzi dispărută, menționa construirea ei în 1806, an în care proprietarul moșiei devenise polcovnicul Nicolae Racoviceanu. Sondajele arheologice au stabilit nivelul de construcție, cât și nivelurile interioare de călcare în pivniță. Au fost puse în evidență pardoselile originare de cărămidă, urmele unei vetre în încăperea de la S și resturile a două ziduri transversale care compartimentau inițial parterul. În imediata sa apropiere, către V, se aflau ruinele unui conac boieresc, suprapuse astăzi de clădirea căminului cultural.

Bibliografie: 274. Măndescu 2005b, 81-82, fig. 1; Băjenaru 2013, 137, nr. catalog CLXXX; **275-276.** Inedit; **277.** Butculescu 1883, 2; Nicolescu 1904, 121-123; Năsturel 1904, 61-70; Cernovodeanu, Stoicescu 1980, 198-299; Cristocea, Maschio 1996, 16-26; Butculescu 2009, 156-160; **278.** Lăzărescu 1975, 83-84.

Miroși, com. Miroși

279. „Măgura Jidovilor" – o măgură cu înălțimea de 4-5 m, probabil tell gumelnițean, aflată în spatele sediului fostului S.M.T., într-o vâlcea care se varsă în lunca pârâului Burdea. Nu s-au făcut săpături arheologice, dar la baza

tellului, într-o groapă de unde se lua pământ pentru lipit, Ioan Spiru a găsit câteva oase.

280. În grădina locuitorului Constantin Vasilescu, pe un loc ce coboară în pantă spre lunca pârâului Burdea, au fost descoperite numeroase așchii de silex, marcând probabil urmele unei așezări preistorice. Cercetare de suprafață efectuată I. Spiru, la mijlocul sec. XX. Alte unelte de silex (lame, răzuitoare) au fost descoperite pe teritoriul satului în urma unor cercetări de suprafață efectuate în anii '70 ai sec. XX de arheologii MJA și au intrat în colecția arheologică a instituției.

281. Un mic depozit de monede de argint alcătuit din cinci piese, emisiuni histriene din sec. IV a. Chr. (drahmă și didrahmă) și macedonene din sec. IV-II a. Chr. (tetraobol Filip II, didrahmă Alexandru cel Mare și tetradrahmă Perseu), descoperit în zona localității în împrejurări necunoscute, a intrat în anul 2007 în colecția numismatică a MJA.

282. La aprox. 2 km NNV de sat, în punctul „Leși", în valea pârâului Burdea, se găsesc multe fragmente ceramice, cărămizi, zgură etc. Localnicii spun că acolo se afla vatra satului în vechime. Cercetări de suprafață I. Spiru, la mijlocul sec. XX. Posibil, avem de a face cu vatra satului medieval Pogonești.

283. Două monede de bronz bătute la Sadagura pentru Moldova și Țara Românească (două parale – trei copeici, emisiunea 1773) au fost descoperite întâmplător pe teritoriul satului.

284. O cercetare arheologică preventivă efectuată în 2008 de Dragoș Măndescu (MJA), la S de Biserica „Sfântul Nicolae" (ctitorită în 1908, cu hramul „Sfântul Petru", de Elena Bălăceanu-Macca – LMI AG-II-m-B-13744) și la V de localul nou al Grădiniței Miroși, a dus la descoperirea unui mormânt de înhumație orientat V-E aparținând cimitirului din jurul unui lăcaș de cult anterior (sec. XVIII-XIX), suprapus foarte probabil de cel existent (RAN 17405.02).

Bibliografie: 279-280, 282. Petrescu-Dîmbovița 1953, 525, nr. catalog 2a-b, fig. 1; Spiru 1959, 700-701; Spiru 2014, 8; **281.** Inedit; **283.** Spiru 1958, 476, nr. catalog 7; **284.** Inedit.

Morărești, com. Morărești

285. Cercetări de teren efectuate în anii '70 ai sec. XX de Paul I. Dicu pe sectorul văii Vedei corespunzător satului, în zone unde excavații recente pentru extragerea nisipului și pietrișului au dus la adâncirea albiei minore a râului Vedea cu 1-3 m, au avut ca rezultat descoperirea unor piese litice atribuite paleoliticului inferior (cioplitoare unifaciale și unul bifacial, precum și așchii de decorticare).

Bibliografie: Dicu 1979, 582-585, fig. 4/4; Constantinescu 2011, 306.

Moșoaia, com. Moșoaia

286. În pădurea de la intrarea în sat venind dinspre Pitești, de-o parte și de alta a DN 67B se află un grup de cinci tumuli. Cel mai mare dintre aceștia se află imediat la S de șosea, la cca. 200 m distanță de indicatorul de intrare în localitate. Are un diametru de 28 m și o înălțime de 3 m, cu mantaua puternic afectată pe toată circumferința de săpături contemporane pentru extragerea pământului. Au rămas intacte doar zona centrală și un mic sector din zona de E. În primăvara anului 2013, studentul Ioan Andi Pițigoi a recuperat parțial, din zona distrusă a mantalei dinspre V (dinspre sat), vestigiile unui mormânt secundar de incinerație în urnă cu capac (ceramica brună lucrată cu mâna ce indică prima epocă a fierului, oase calcinate și cenușă). Ceilalți patru tumuli au dimensiuni mult mai mici (diametrul de max. 15 m și înălțimea de max. 1 m) se află la V de tumulul mare, până la intrarea în sat, unul la S de șosea, la cca. 20 m V de tumulul mare și alți trei la N de drum. Recunoaștere de teren efectuată în primăvara anului 2014 de arheologi de la MJA (Dragoș Măndescu și Ion Dumitrescu). Materialele se păstrează la MJA, donate de I. A. Pițigoi.

287. În perioada interbelică a fost descoperit întâmplător, în timp ce se săpau gropi pentru plantarea pomilor, un tezaur monetar alcătuit din emisiuni geto-dace din argint, imitații de tip Filip II. Intrat în posesia unui cetățean din Pitești (M. Popescu), tezaurul a dispărut după 1960, odată cu demolarea locuinței acestuia aflată pe str. Doamna Bălașa, nr. 9.

Bibliografie: 286. Inedit; **287.** Preda, Dicu 1983, 92, nr. catalog 12; Constantinescu 2011, 309.

Moșteni-Greci, com. Boțești

288. De pe teritoriul satului provine un topor de piatră descoperit întâmplător.

Bibliografie: Constantinescu 2011, 60.

Mozacu, com. Negrași (Harta 12)

289. În contextul unor cercetări de teren efectuate de Ion Nania la începutul celei de-a doua jumătăți a sec. XX, mai multe piese litice atribuite paleoliticului inferior (cioplitoare unifaciale și bifaciale, așchii simple și un vârf așchial) au fost descoperite pe sectorul corespunzător văii Mozacului, afluent al Dâmbovnicului de pe partea stângă, de la intrarea în com. Negrași până la S de satul Mozacu (punctul „Puțul Iancului"). Colecția MJA.

290. La 1,7 km S de sat, pe malul stâng al râului Mozacu, spre NE de digul Heleșteului Mare, I. Nania a identificat o așezare cu ceramică specifică culturii Criș. Aici au fost descoperite trei toporașe-dălțițe împreună cu 33 piese din silex, dintre care un nucleu, nouă răzuitoare și o râșniță de piatră cu frecător.

291. La E de digul Heleşteului Mare, la aprox. 30 m față de aşezarea de la punctul precedent, I. Nania a găsit alte urme de locuire preistorică (şase piese de silex: patru gratoare şi două aşchii).

292. O aşezare preistorică este situată la NNV de sat, pe hotarul dintre izlazurile satelor Mozacu (com. Negraşi) şi Leşile (com. Teiu), la S de Lacul lui Haină şi la N de Balta Babei, pe terasa de pe malul stâng al râului Mozacu. Sondaj arheologic efectuat în 2002 de Dragoş Măndescu (MJA), în urma unei verificări în teren din 2001 făcute împreună cu I. Nania. Un singur nivel de locuire, gros de cca. 20 cm, cu fragmente ceramice indicând epoca bronzului (câteva Cernavodă III). Materialele se păstrează la MJA.

293. La SV de sat, de la S de „Prunii lui Găgău" porneşte un drum care este intersectat de DJ 503 (Drumul Giurgiului), coboară terasa Dâmbovnicului, şi intersectează drumul Negraşi-Mozacu, la S de Poiana Narciselor. Pe acest drum, la 80 m spre V de „Prunii lui Găgău", I. Nania a identificat o aşezare de la începutul epocii bronzului (cultura Glina), precum şi urme de la sfârşitul primei epoci a fierului. În urma cercetărilor de suprafață, aici au fost descoperite un topor de piatră fragmentar, trei percutoare, două râşnițe de piatră, o greutate pentru războiul de țesut, prismatică şi alte câteva piese din silex alb-gălbui. Colecția MJA.

294. În partea de SE a satului, la V de fostele grajduri C.A.P., I. Nania descoperea în urma unor cercetări de suprafață efectuate în anii 1968-1969, fragmente ceramice din epoca bronzului timpuriu (cultura Glina). Predomina ceramica din pasta grosieră, poroasă şi cu pietricele în pastă, cu decor realizat „cu măturica". Multe fragmente sunt din buze cu crestături, altele poartă brâu imediat sub buză, foarte frecvent apare decorul alcătuit din mici proeminențe realizate prin împingerea pastei dinspre interior. Pe lângă ceramică, au fost descoperite şi două fusaiole, trei topoare de piatră, două râşnițe şi numeroase piese de silex (două nuclee, 11 răzuitoare, un vârf şi 22 aşchii).

295. În aceeaşi zonă, spre gospodăria familiei Grăjdan, se află o altă aşezare, tot din epoca bronzului. Descoperirile făcute aici de I. Nania constau în fragmente ceramice specifice culturii Tei, 18 piese de silex şi patru râşnițe.

296. La S de sat, în malul drept al Heleşteului Mare (la S de Râpa Mică), la aprox. 20 cm de la nivelul actual al solului, în 1969, eleva Ileana Manea a găsit două piese de silex (răzuitoare) împreună cu mici fragmente ceramice din epoca bronzului. În aceeaşi zona, după scăderea apei din heleşteu, în 1977, elevii Barbu Marian şi Teianu N. Gheorghe au găsit un fragment de topor de piatră, patru piese de silex şi multe fragmente ceramice de mici dimensiuni.

297. Pe teritoriul satului, în punctul „La Streaje", I. Nania a găsit două piese de silex, din care una, de culoare gălbuie, poate reprezenta un vârf de suliță. Colecția MJA.

298. În partea de S a satului, la cca. 50-60 m S de „Prunii lui Găgău", la Râpa Mică, I. Nania a descoperit fragmente ceramice, un percutor din piatră de râu, şi un răzuitor.

299. La SV de satul Mozacu, înainte ca drumul de care ce coboară terasa Dâmbovnicului să intersecteze DJ 503 (Drumul Giurgiului), acolo unde terenul începe să coboare, la aprox. 80 m N de drum şi 100 m E de DJ, elevul Ionel Crețu a descoperit întâmplător, în 1970, un topor-daltă din piatră aspră, cenuşie. În acelaşi punct, au apărut fragmente ceramice şi cărbuni, iar pământul prezenta o pată circulară, cu diametrul cca. 5 m, ceva mai închisă la culoare decât terenul din jur.

300. La NNV de sat, pe Izlazul Nigrăşenilor, la N de Biserica „Sfântul Ioan Botezătorul", pe malul stâng al râului Mozacu, acolo unde terenul prezintă o coamă mai înaltă, au fost descoperite de I. Nania fragmente ceramice, două topoare de piatră fragmentare, o râşniță, un nucleu de silex şi şase aşchii de dimensiuni mari.

301. La S de sat, pe malul stâng al râului Mozacului, în punctul „Măgura de la Observator" din izlazul satului şi în zona de la S şi E de acest punct, se găseşte o aşezare ce poate fi atribuită începutului epocii bronzului, descoperită de I. Nania prin cercetări de suprafață. De aici provin o fusaiolă elipsoidală, două topoare de piatră, un topor-daltă din piatră cărămizie, aspră, trapezoidală, trei percutoare din piatră, o râşniță şi un număr impresionat de piese de silex (I. Nania vorbeşte de cca. 1500) din care se individualizează cinci piese ferăstrău, două săgeți şi şapte piese fin lucrate, precum şi nuclee. Între descoperiri se numără şi o daltă masivă de aramă. O parte din materiale se păstrează la MJA.

302. La N de sat, la cca. 4-5 m E de şoseaua Leşile - Mozacu, se află o locuire din epoca bronzului, identificată la suprafață de I. Nania. Din acest punct provin mai multe fragmente ceramice decorate cu brâu oblic sau orizontal pe sau imediat sub buza vaselor, un vas miniatural, două fusaiole conice, o greutate de năvod, un nucleu mic de silex, o râşniță de piatră şi mai multe piese de silex.

303. La V de sat, pe malul stâng al râului Mozacu, există o vâlcea (Roaga Braniştei) ce adună apele din ploi şi zăpezi, începând de la Drumul Mihului, dinspre DJ 503 (şoseaua Piteşti - Giurgiu), delimitând spre N câmpul numit Branişte. Pe acest deal, în partea unde a fost plantată vița-de-vie după 1962, I. Nania a descoperit fragmente ceramice preistorice şi două râşnițe de piatră.

304. La cca. 1 km V de sat, la izvoarele văii Roaga Braniştii, la S de Drumul Mihului, a fost descoperit întâmplător un topor de piatră din epoca bronzului.

305. În partea de V a satului, pe botul de deal format de Roaga Braniștei cu Mozacu, I. Nania a descoperit două văscioare miniaturale, unul posibil opaiț, o fusaiolă fragmentară, jumătatea unei măciuci de piatră de mici dimensiuni, pentru bici de luptă, un percutor, un topor fragmentar, o râșniță de piatră, 11 nuclee de silex de dimensiuni și forme variabile, șapte piese de silex (răzuitoare lamelare și triunghiulare, două vârfuri de săgeți din silex gălbui și mai multe așchii). Toate marchează o locuire preistorică din eneolitic sau epoca bronzului.

306. La 700 m S de sat, în punctul „Coada Heleșteului Mare", au fost identificate de I. Nania fragmente ceramice din epoca bronzului și din perioada de final a primei epoci a fierului (străchini cu buza invazată, butoni, toartă supraînălțată). Pe lângă ceramică, în acest punct au fost descoperite patru toporașe de piatră cu perforație pentru înmănușare, un topor-dălțiță din piatră albă-gălbuie, percutoare întregi, râșnițe din piatră, piese de silex (un nucleu, așchii, opt vârfuri de săgeată, două răzuitoare).

307. La SV de sat, pe panta terasei de la S de drumul Negrași – Mozacu, în capătul de N al plantației de pruni, I. Nania a găsit fragmente ceramice din epoca bronzului, de asemenea fragmente ceramice brune, uneori cu angobă, destul de fărâmicioase, cu nisip pastă, care pot data din perioada de final a primei epoci a fierului, precum și unele fragmente ce prezintă brâu alveolat sub buză sau cu apucători laterale. Tot în acest punct au mai apărut trei fusaiole, un topor de piatră, o râșniță, un răzuitor și alte piese de silex.

308. În aceeași plantație de pruni, în zona de S a acesteia, au fost sesizate urmele unui alt sit intens locuit și foarte bogat în materiale. Situl pare fortificat cu șanț spre SSV și N, iar zona de E fiind protejată de panta mai înaltă și abruptă de pe malul drept al râului Mozacu. De aici, I. Nania a recoltat ceramică din epoca bronzului, bucăți de chirpici, trei fusaiole, patru topoare fragmentare, un vârf de suliță din silex, un vârf de săgeată, un răzuitor în curs de prelucrare și 16 așchii.

309. Mai spre S de punctul precedent, tot pe malul drept al Mozacului, în prunii de lângă „Via lui Găgău", I. Nania a descoperit prin cercetări de suprafață fragmente ceramice din epoca bronzului și getice (ceramică lucrată cu mâna, având ca decor brâuri alveolate, apucători laterale), dar și câteva fragmente de ceramică posibil medievală. De asemenea, de aici mai provin patru fusaiole, o mărgică de lut, un topor-dălțiță din piatră albă, două râșnițe, un percutor și mai multe piese de silex gălbui.

310. La S de sat, pe terasa și panta Vâlcelei lui Tiliță aflată la NE de Heleșteul Mare, erau vizibile urmele unei așezări din epoca bronzului (cultura Glina), reperate de I. Nania. Ceramica este realizată din pastă grosieră, cu multe pietricele în compoziție, având ca decor crestături, găuri-butoni, toarte în bandă. Pe lângă ceramică, aici au mai apărut: o fusaiolă conică, un topor de piatră, lustruit pe întreaga suprafață, partea superioară a altui topor, un percutor sferic de piatră, intens folosit, o râșniță și o daltă din bronz. Alte fragmente ceramice, realizate din pastă fină, omogenă, brun-cafenie, slab arsă, indică existența, în același loc, a unui sit din prima epocă a fierului. Tot aici, în 1954, locuitorul Marin Z. Buică din Mozacu ar fi găsit, în urma arăturii de primăvară, un tezaur cu obiecte de aur, depus într-un vas de bronz (?). Situl continuă și la SE de Vâlceaua lui Tiliță, unde apar și slabe urme locuire getică. În această zonă, în 1987, Marin Bica a găsit o monedă getică tip Filip II (azi pirdută), iar în 1994, un topor fragmentar de piatră ce a intrat în colecția lui I. Nania (Pitești).

311. La cca. 1 km SE de sat, la E de Heleșteul Mare, între heleșteu și pădure, la S de Drumul Mare, în punctul „La Maniu", au fost găsite în 1969, de I. Nania, câteva mici fragmente ceramice din epoca bronzului (cultura Glina), o râșniță masivă din piatră, piese de silex brun, iar cu ocazia săpării canalelor de irigație au apărut fragmente ceramice din sec. III-IV. Din aceeași zonă provine și o fibulă care se afla în colecția deținută de profesorul Florea Bratu (Mozăceni), piesă în prezent dispărută.

312. În partea de N a satului, pe terasa din dreapta râului Mozacu, vizavi de Biserica „Sfântul Ioan Botezătorul", în apropiere de Drumul Mihului, au apărut fragmente ceramice din epoca bronzului și prima epocă a fierului, adunate de la suprafață de I. Nania. De aici provin bucăți de chirpici, un văscior întreg, trei râșnițe, trei percutoare de piatră, nouă piese de silex, un vârf de săgeată din silex și 67 așchii de silex în curs de prelucrare.

313. În partea de SV a satului, pe malul drept al Mozacului, foarte aproape de puntea peste râu, au apărut mai multe fragmente ceramice, un topor de piatră, un răzuitor de silex fragmentar, un dorn de fier cu secțiunea dreptunghiulară (posibil medieval) și cinci așchii. O parte din materiale se păstrează în colecția MJA.

314. La SV de sat și la E de DJ 503, acolo unde panta coboară, I. Nania a adunat fragmente ceramice din epoca bronzului și din prima epocă a fierului, un celt de bronz, o gresie fragmentară și un topor de luptă din fier care își găsește analogii în descoperirile aparținând grupului Ferigile.

315. La NV de sat, la „Măgura Trandafireștilor", încă vizibilă în 1963, pe malul stâng al râului Mozacu, în spatele grădinii lui Ilie Trandafir, I. Nania a descoperit o cantitate mare de fragmente ceramice din epoca bronzului (o toartă cu decor specific realizat prin împunsături), prima epocă a fierului (un fragment de buton de la o toartă supraînălțată, specifică grupului Ferigile), a doua epocă a fierului (fragmente din vase mari de provizii, de tip „sac", și dintr-un borcan cu brâu alveolat sub buză) și din evul mediu timpuriu (sec. IX-X: un fragment brun-cenușiu, poros, cu decor specific reprezentat de o bandă din linii paralele dispusă în val). Pe lângă fragmentele ceramice au mai apărut și patru fusaiole,

un topor fragmentar din piatră, două percutoare, opt râșnițe și mai multe piese de silex.

316. Fragmente ceramice de tip Ferigile (finalul primei epoci a fierului) au fost descoperite întâmplător de localnici în partea de S a satului.

317. În partea de N a satului, la S de Biserica „Sfântul Ioan Botezătorul" și de cimitir, I. Nania a descoperit fragmente ceramice, indicând urmele unei locuirii din cea de-a doua epocă a fierului. Tot aici au fost descoperite două piese de silex, care indică o locuire anterioară, preistorică.

318. La V de sat, pe dealul din dreapta râului Mozacu, pe fostul lot al lui Ivan Costache, în apropiere de „Tufanii lui Tantana", în 1958, locuitorii Radu Urdiște și Stoian Tantana au descoperit, în urma arăturilor de primăvară, un tezaur monetar format din 13 denari romani republicani. Monedele se păstrau în colecția lui I. Nania (Pitești).

319. La 2 km S de sat, la N de hotarul cu satul Zidurile (Drumul Hotarului), I. Nania a identificat urmele unei așezări din sec. IX-X. Pe lângă ceramica specifică, în acest punct au fost descoperite două topoare de fier, o bucșă pentru roată de car și un cuțit. O parte din materiale se păstrează în colecția arheologică a MJA.

320. La NNV de sat, la cca. 700 m NV de cimitirul satului, acolo unde se află o vale seacă (Viroaga Borobeica), afluent de pe partea dreaptă al Mozacului, către lunca Dâmbovnicului, la N și la S de vale, au fost identificate de I. Nania urmele unei așezări medievale. De aici provin mai multe fragmente ceramice, o râșniță, diverse piese de fier (un amnar, o cheie, un vârf de săgeată fragmentară, o dălțiță, un cuțit cu prevăzut cu nituri pentru fixarea plăselelor), toate indicând evul mediu (sec. XV-XVI). Conform tradiției, pe acest loc s-ar fi aflat satul Borobeica, atestat documentar la 30 iulie 1535.

321. La S de Drumul Hotarului până la Valea Romanați (afluent de dreapta al râului Mozacu – Eleșteu Mare), I. Nania a reperat urmele unei așezări medievale. Așezarea se întinde la 50 m E de DJ 503. Ceramica este lucrată la roată, indicând sec. XVI-XVII. Au mai fost descoperite o buterolă, o bardă, un topor, o bucșă, un otic, o daltă, amnare, chei, potcoave și alte materiale de fier, obiecte de podoabă (inele și un cercel de argint). La Valea Romanați au fost descoperite întâmplător o secure și lama unei a doua piese de același fel. Materialele se păstrau în colecția lui I. Nania (Pitești), unele fiind achiziționate de MJA.

Bibliografie: 289. Nania 1968, 19, fig. 1; Nania 1972, 235-244, fig. 3/1-2, 4-5; 4/2, 4-8; 5/1-2, 4; **290.** Nania 2004, 127, nr. catalog 106; **291.** Nania 2004, 128, nr. catalog 107; **292.** Măndescu 2003e, 63-65, fig. 5/1-4; Nania 2004, p.114, nr. catalog 73 (considerată așezare getică din sec. III-I a. Chr.); **293.** Nania 2004, 121, nr. catalog 88; **294.** Nania 2004, 124, nr. catalog 95; **295.** Nania 2004, 124-125, nr. catalog 96; **296.** Nania 2004, 126, nr. catalog 101-102; **297.** Nania 2004, 125, nr. catalog 97; **298.** Nania 2004, 121-122, nr. catalog 89; **299.** Nania 2004, 122, nr. catalog 90; **300.** Nania 2004, 114, nr. catalog 74; **301.** Nania 2004, 124-125, nr. catalog 98-99; **302.** Nania 2004, 114-115, nr. catalog 75; **303.** Nania 2004, 116, nr. catalog 80; **304.** Nania 2004, 116, nr. catalog 81; **305.** Nania 2004, 116, nr. catalog 81; **306.** Nania 2004, 123-124, 125 nr. catalog 94, 103; **307.** Nania 2004, 120, nr. catalog 85; **308.** Nania 2004, 120-121, nr. catalog 86; **309.** Nania 2004, 121, nr. catalog 87; **310.** Nania 2004, 126, nr. catalog 100; **311.** Nania 2004, 127, nr. catalog 105; **312.** Nania 2004, 115, nr. catalog 77; **313.** Nania 2004, 120, nr. catalog 84; **314.** Nania 2004, 122, nr. catalog 91; **315.** Nania 2004, 115, nr. catalog 78; **316.** Măndescu 2005a, 38; **317.** Nania 2004, 115, nr. catalog 76; **318.** Nania 2004, 116, nr. catalog 79; **319.** Nania 2004, 122, nr. catalog 92; **320.** Nania 2004, 113-114, nr. catalog 70-72; **321.** Nania 2004, 122-123, 126, nr. catalog 93, 104.

Mozăceni, com. Mozăceni

322 (Pl. 1/7). La cca. 1,5 km E de sat, la S de Balta Mică, pe malul drept al râului Mozacu, lângă Drumul Bucureștilor, se afla un bot de deal înconjurat din trei părți de pante foarte abrupte, în parte de V fiind vizibil un șanț. În acest punct au fost identificate de Ion Nania urmele unor așezări din eneolitic (cultura Gumelnița) și epoca bronzului (cultura Coțofeni): ceramică, o greutate conică de la războiul de țesut vertical, un topor de piatră fragmentar, o măciucă de luptă, un galet de cremene găurit natural, șase percutoare, patru râșnițe și alte piese de silex. În primăvara anului 1962, pe acest bot de deal a fost descoperit un topor din aramă cu brațele în cruce, aparținând variantei Orșova. Față de anii '60 ai secolului trecut, când aici s-au desfășurat ample lucrări de terasare, peisajul și cursul râului s-au schimbat, așezarea fiind distrusă în mare parte. O serie de piese descoperite în acest punct se aflau în colecția Ion Nania (Pitești). Toporul de cupru se păstrează în colecția arheologică a MJA.

323. La marginea de SE a satului, spre V și NV de punctul „La Troiță – Puțișorul Vechi", I. Nania a identificat urmele unui sit din prima epocă a fierului, ce cuprindea spațiul dintre Drumul Mare și malul stâng al râului Mozacu. Între fragmentele ceramice, se disting cele de la o cana cu toartă supraînălțată și de la un castron cu buza invazată specifice grupului Ferigile. Alte fragmente ceramice, adunate din același loc, sunt specifice celei de-a doua epoci a fierului, culturii geto-dacice clasice (fragmente ceramice grosiere, provenind de la vase mari modelate cu mâna, unele cu butoni și brâu alveolat). De notat că în lotul de fragmente ceramice adunate de I. Nania se aflau și câteva fragmente ceramice medievale.

324. În apropiere de punctul menționat anterior, la 40-50 m N de fosta Baltă a Iancului, lângă canalul recent ce a înlocuit gârla și balta, cu ocazia unei periegheze efectuate în 2001 de I. Nania împreună cu Dragoș Măndescu (MJA), au fost găsite o bară subțire de fier și urmele unei locuiri aparținând culturii Militari-Chilia. În 1969, aici fusese descoperit, de I. Nania, un cuțitaș de fier. Zona a fost distrusă de lucrările de desecare.

325. Spre SE și S de locul de vărsare al Bâtiei în Mozacu, pe Dealul Mozacului, se află o așezare din sec. XV-XVI ce suprapune o alta, din cea de-a doua epocă a fierului, ambele situri fiind identificate de I. Nania în urma cercetărilor de suprafață.

326. În 1971, la V de sat, pe dreapta vâlcelei Negrișoara, la cca. 50 m S de drumul ce traversează vâlceaua, aprox. în dreptul confluenței cu Valea Logofătului, afluentul său de pe stânga, la cca. 30 m de creasta coastei, pe terasa plană, I. Nania, Radu M. Badea și Bogdan M. Roșioru din satul Leșile au descoperit întâmplător, în arătura proaspătă, un depozit monetar alcătuit din șapte emisiuni otomane de argint, datând din sec. XVIII (doi piaștri de la Mahmud I, doi altmishlik de la Abdul Hamid I și alți trei altmishlik de la Selim III). Piesele se păstrau în colecția lui I. Nania (Pitești).

327. Tezaur monetar descoperit întâmplător în 1961 de I. Nania, la V de „Salcia lui Iabanacu", în fața locului de vărsare a vâlcelei Bâtia în râul Mozacu. Tezaurul este alcătuit din 44 monede otomane din argint, datând din a doua jumătate a sec. XVIII și prima jumătate a sec. XIX (parale de la Mustafa III, Abdul Hamid I, Selim III, Mahmud II). Se păstra în colecția descoperitorului.

328. Pe câmpul de la SE de sat, pe malul stâng al Mozacului, aproape de confluența cu Dâmbovnicul, fragmente ceramice din vase lucrate la roată, de factură medieval târzie, au fost descoperite într-o perieghează efectuate în primăvara anului 2013 de D. Măndescu și Marius Păduraru (MJA).

Bibliografie: 322. Roman 1976, 83, nr. catalog 13; Nania 2000b, 16-17; Măndescu 2003, 65, fig. 7; Nania 2004, 130-131, nr. catalog 113; Băjenaru 2013, 140, nr. catalog CLXXXVI; **323.** Nania 2004, 132-133, nr. catalog 116; **324.** Nania 2004, 133-134, nr. catalog 116; **325.** Nania 2004, 133-134, nr. catalog 116; **326.** Nania, Maschio 2011, 135-136; Nania 2004, 199-200; **327.** Nania, Maschio 2001, 131-135; Nania 2004, 195-199; **328.** Inedit.

Neajlovelul, com. Rătești

329. Pe teritoriul satului au fost descoperite întâmplător două topoare și o dălțiță din piatră șlefuită, intrate în 1979 în colecția arheologică a MJA.

Bibliografie: Inedit.

Negești, com. Cotmeana

330. În urma unor cercetări de teren efectuate în anii '70 ai sec. XX de Paul I. Dicu, au fost recoltate din prundișurile râului Bascov (sectorul corespunzător satului) câteva piese litice considerate unelte de silex specifice paleoliticului inferior. Sunt menționate cioplitoare unifaciale și bifaciale, racloar, așchii Levallois și non-Levallois. Colecția MJA.

Bibliografie: Dicu 1979, 582, fig. 3-4/2-3; Constantinescu 2011, 183.

Negrași, com. Negrași

331. Cercetări de teren efectuate de Ion Nania în perioada 1958-1963 au dus la descoperirea în diverse puncte de pe valea Dâmbovnicului, în sectorul corespunzător satului, în depuneri remaniate, a unor piese litice atribuite paleoliticul inferior: unelte caracteristice culturii de prund („chopping-tools") lucrate din bolovănași de silex de apă dulce, așchii și vârfuri pe așchie, cioplitoare unifaciale și bifaciale cioplite în tehnici diverse (abbevillo-acheuleană, levlloisiană și clactoniană). Colecția MJA.

332. În prundișurile văii Berivoaia (afluent de pe dreapta al Dâmbovnicului), la V de sat și la S de barajul de la Măgura Tătarului, I. Nania a descoperit un cioplitor bifacial din silex de apă dulce, atribuit paleoliticului inferior.

333. Pe malul stâng al Dâmbovnicului, imediat la N de drumul de țarină ce face legătura între râu și DJ 503 Buta – Zidurile, și care constituie totodată marginea de S a unei așezări Militari-Chilia din punctul „Fântâna Ilinii" (v. infra, nr. 336), se află un tell gumelnițean cu diametrul de cca. 50 m și înălțimea max. de 1,5 m, cunoscut drept „Măgura Călușarilor" sau „Măgura lui Gorea". Punctul respectiv se află aproape de hotarul de V al teritoriului satului Leșile (com. Teiu), ceea ce a dus uneori la confuzii sau ambiguități privind atribuirea administrativă a sitului. Nu s-au făcut săpături arheologice, ci numai cercetări de suprafață (I. Nania în anii 1960-1965, Dragoș Măndescu în anii 2000-2001). O serie de materiale specifice culturii Gumelnița, faza B1, au fost găsite la suprafață. Drumul de țarină îl suprapune ușor pe marginea dinspre S, provocând unele distrugeri. Materialele se păstrează, parțial, în colecția MJA.

334. Un topor de piatră șlefuită (11 cm lungime), cu perforație pentru înmănușare, a fost descoperit întâmplător între punctele „Stejari" și „Călugărița". Donat în 1986 colecției MJA, de Dragomir Voicu din localitate.

335. De pe teritoriul satului provine un depozit monetar alcătuit din nouă monede geto-dace, fără alte precizări.

336. La 2 km N de sat, către satul Buta, pe malul stâng al râului Dâmbovnic, în punctul „Fântâna Ilinii", a fost reperată prin cercetări de suprafață efectuate de I. Nania în anii 1963-1965 o așezare aparținând culturii

Militari-Chilia. Anterior, în 1951, aici fusese descoperit întâmplător un denar roman imperial din anii 199-202 (Publius Septimius Severus Geta). Un sondaj arheologic efectuat de D. Măndescu (MJA), în 2001, a stabilit că așezarea are un singur nivel de locuire, gros de 25-35 cm, ce suprapune un superficial nivel de locuire din perioada eneoliticului (cultura Gumelnița, faza B1). Locuirea preistorică trebuie pusă în legătură cu existența unei așezări gumelnițene de tip tell, aflată în imediata vecinătate (v. supra, nr. 333). În așezarea Militari-Chilia a fost cercetată (parțial) o locuință de suprafață, din inventarul căreia făceau parte șapte greutăți în formă de trunchi de piramidă, utilizate la războiul de țesut vertical, precum și fragmente de amfore romane de import. Așezarea Militari-Chilia a fost datată în sec. III a. Chr. Materialul arheologic se păstrează la MJA. Moneda se afla în colecția lui I. Nania (Pitești).

337. La E de sat și la NE de Poiana Narciselor, în punctul „La Ududoi", se observă în teren urmele „Brazdei lui Novac de Nord". Prima mențiune despre traseul „Brazdei lui Novac de Nord" la Negrași apare în răspunsul învățătorului satului, Emil Drăgănescu, la chestionarul arheologic al lui Alexandru Odobescu, din 1873. Valul este denumit „Brazda lui Novac" și este descris ca un șanț al cărei pământ era aruncat la miazăzi; avea lungimea de 80 stânjeni, lățimea de 3 stânjeni și adâncimea de 1 stânjen. Pamfil Polonic (MNA), în 1898, și ulterior I. Nania (în anii '60 ai sec. XX) și Cristian Vlădescu (MMN, în 1978) au putut urmări traseul valului în această zonă. Cercetări de teren efectuate în anii 2003-2004 de I. Nania și D. Măndescu (MJA). Săpături arheologice efectuate în 2009 de Constantin Augustus Bărbulescu (UP). Extremitatea de V a sectorului de val se află imediat la NE de Poiana Narciselor. Traseul său are direcție SV-NE, intersectează drumul Negrași-Leșile în două puncte și se continuă la N de acesta până aproape de DJ 503 (Drumul Giurgiului). În anii '60 ai sec. XX, traseul valului se vedea și la E de Drumul Giurgiului. Aici I. Nania a găsit întâmplător, pe traseul valului, o *dolabra* și un vârf de suliță. Colecția arheologică a MJA.

Bibliografie: 331. Nania 1964, 518, 520, fig. 1; Nania 1972, 233-344, fig. 1-2; 3/3; 5/3, 5; **332.** Nania 1972, 236, fig. 4/1; **333.** Măndescu 2002 (Negrași), 40; Măndescu 2003e, 60 (unde se face referire la două telluri distincte, Negrași și Leșile, în realitate fiind vorba de același sit), fig. 2; Ștefan 2010, 97, nr. catalog 130 (Leșile), pl. 15; **334.** Inedit; **335.** Preda 1973, 435, nr. catalog 37, cu trimitere la dosarele MNA, 1904, f. 75; 1905, f. 82; **336.** Măndescu 2002, 39-41, fig. 14-15; Constantinescu 2011, 235; **337.** BAR, mss. rom. 222, f. 281; 5137, f. 271; Vlădescu 1979, 157; Nania 2004, 119, 141, nr. catalog 18 și 83.

Negrești, com. Beleți-Negrești

338. O necropolă tumulară, identificată în 1962 de Radu Vulpe (IAB) la SV de sat, pe platoul dealului Râncăciov. Cercetări de suprafață efectuate în 1976 de Eugenia Popescu (MJA) au stabilit că această necropolă se compune din trei grupe distincte de tumuli, situate la cca. 500 m distanță unele de altele (șase pe izlazul satului, două în mijlocul unei plantații de meri și alte 12 în marginea plantației, către satul Râncăciov, com. Călinești). Un tumul (cel mai mare din grupul situat în izlaz, având dimensiunile actuale de 17 m în diametru și 0,5 m înălțime) a fost cercetat arheologic în 1977 de Eugenia Popescu și Romeo Maschio (MJA). La baza tumulului erau răspândite mai multe fragmente ceramice atipice, de mici dimensiuni, având culoarea gălbui-roșiatică la suprafață și neagră în spărtură, din pastă având ca degresant nisip fin sau amestecată cu pietricele foarte mici și cioburi pisate, un rest de silex maroniu și un cap de lamă de cuarțit ruptă din vechime. Nu au fost descoperite oase, astfel că ritul funerar rămâne incert. Autorii săpăturii înclină către înhumație. Mantaua tumulului era perforată de 18 gropi aparținând unor morminte secundare, în care au fost găsite mici fragmente ceramice friabile, bucăți mărunte de cărbune, pietre sparte cu urme de ardere, un fragment de silex de culoare cenușie, nu însă și resturi osteologice. Necropola a fost atribuită orizontului timpuriu al epocii bronzului.

339. La NE de sat, în punctul „Băneasa", situat pe un alt platou, în partea opusă dealului Râncăciov unde a fost localizată necropola de la punctul precedent, E. Popescu (MJA) a verificat pe teren existența altui grup de tumuli, semnalat de săteni.

Bibliografie: 338. Inedit; A. Vulpe 1967, 19, nota 5; Popescu ms., f. 4-8; Constantinescu 2011, 46; **339.** Inedit; Popescu ms., f. 4-5.

Nicolești (artefacte preistorice) – **v. Mioarele**

Nigrișoara, com. Slobozia

340. În cuprinsul satului au fost descoperite întâmplător fragmente ceramice preistorice (eneolitic – cultura Gumelnița și epoca bronzului – cultura Glina), precum și un denar roman imperial de la Hadrian.

Bibliografie: Constantinescu 2011, 428-429.

Oarja, com. Oarja

341. Pe teritoriul satului a fost descoperit întâmplător, înainte de 1977, un topor de piatră de formă alungită, cu perforație pentru înmănușare. Epoca bronzului. Colecția arheologică a MJA.

Bibliografie: Inedit; Constantinescu 2011, 332.

Oprești, com. Stâlpeni

342. Într-un loc neprecizat din cuprinsul satului, a fost descoperit, în condiții necunoscute, un depozit monetar alcătuit din șapte tetradrahme geto-dace, imitații de tip Alexandru cel Mare – Filip III Arideul (mijlocul sec. II a. Chr.). Monedele fac parte din grupa imitațiilor cu aversul aproape calp. Pe revers se mai păstrează urme de legendă și monogramă. Se păstrau în colecția lui I. Dimian (București).

Bibliografie: Preda 1973, 334, nr. 21.

Păcioi, com. Cosești

343. Pe teritoriul satului, a fost descoperit întâmplător un topor de piatră.

Bibliografie: Dumitrescu, Florea 1976, 19-20; Măndescu 2004a, 113, nr. catalog 8.

Pielești, com. Cotmeana

344. În urma unor cercetări de teren efectuate în anii '70 ai sec. XX de Paul I. Dicu, au fost recoltate din prundișurile râului Bascov (sectorul corespunzător satului) câteva piese litice considerate unelte de silex specifice paleoliticului inferior. Sunt menționate cioplitoare unifaciale și bifaciale, racloar, așchii Levallois și non-Levallois. Colecția MJA.

Bibliografie: Dicu 1979, 582, fig. 3-4/2-3.

Pietroșani, com. Pietroșani

345. Descoperire întâmplătoare, făcută în sec. XIX pe teritoriul satului. „Sub pământ, la o adâncime de un stânjen și mai bine" a fost descoperit „un foarte frumos toporaș de serpentină lustruită, cu glafuri laterale", pe care Alexandru Odobescu, în căutare de piese arheologice prin care să ilustreze preistoria României, îl află în colecția de antichități a lui D. N. Kretzulescu (pe atunci ministru al Agriculturii și Lucrărilor Publice, având întinse proprietăți în Muscel) și îl publică într-o revistă de popularizare a științei. Forma zveltă a toporului, alungită, tipul bipen, lucrătura fină ne îndreptățesc să-l atribuim cu certitudine epocii bronzului. În plus, este semnalată descoperirea, în aceeași localitate, a unor piese de silex.

346. Din descoperiri întâmplătoare făcute pe teritoriul satului (în special în punctul „Valea Rudii") provin mai multe unelte preistorice: unelte de silex, toporașe și ciocane de piatră, dintre care se remarcă un topor de piatră frumos lustruit. Unele dintre materiale se păstrează în colecția MCdA.

Bibliografie: **345.** Odobescu 1872, 149, pl. IX, tab. I/1; Moisil 1910, 120-121; Dumitrescu, Florea 1976, 19-20; Măndescu 2004a, 109, nr. catalog 3; fig. 2; **346.** Stănescu 1974, 54, 56; Măndescu 2004a, 109, nr. catalog 4; Constantinescu 2011, 334.

Piscani, com. Dârmănești

347. În sat, pe unul din vârfurile Dealului Iudei (pronunțat de localnici „Iuzii"), cercetătorul local Teodor Dina a semnalat urmele unui punct de observare roman.

348. În marginea de V a satului, pe prundișul Râului Doamnei, a fost descoperit întâmplător un ciocan-târnăcop din piatră, cu două brațe. Piesa, donată în anul 2004 colecției MJA de T. Dina, este realizată dintr-o rocă nu foarte dură, probabil gresie. Are o formă elipsoidală alungită, cu capetele treptat subțiate. Suprafața a fost sumar șlefuită. În zona mediană prezintă o nervură pronunțată, de jur-împrejurul diametrului max., precum și o perforație pentru înmănușare nefinalizată. Dimensiuni: 23,3 cm lungime, 5,4 cm înălțime, 5,7 cm grosime. Atribuirea acestui ciocan-târnăcop unei etape de început a epocii bronzului pare cea mai plauzibilă încercare de încadrare cronologică. Colecția MJA.

349. Ruinele conacului logofătului Vlaicu Piscanul (LMI AG-I-a-A-13368; RAN 16392.01), situate pe Dealul Iudei, în punctul „Locul Iudei" (Iuzii), au fost cercetate arheologic de Spiridon Cristocea (MJA), în 1989. Au fost descoperite porțiuni din fundația și elevația unei clădiri dreptunghiulare în plan, de dimensiuni mari (18 × 7,18 m, în interior). Orientată N-S, clădirea avea pivniță pe toată suprafața, gârliciul aflându-se în partea de SV. Zidurile (groase de 0,75 m), au fost realizate prin alternarea rândurilor de cărămizi (30 × 15 × 5 cm; 28 × 15 × 5 cm; 32 × 16 × 5 cm) cu bolovani de râu de mărime mijlocie. Materialul arheologic, datând din sec. XVI, este constituit din fragmente ceramice sgrafitate, fragmente de cahle, smălțuite și nesmălțuite, precum și piese metalice (cuie, piroane ș.a.). Colecția arheologică a MJA.

Bibliografie: **347.** Dina 1998, 49, nota 1; Măndescu 2004a, 114, nr. catalog 12; **348.** Măndescu 2004a, 113, nr. catalog 10, fig. 7; **349.** Cristocea 1996, 87; Cristocea 2001a, 127-130; Constantinescu 2011, 222.

Pitești, municipiu

350. Cercetări de teren efectuate de Paul I. Dicu, în perioada 1955-1970, precum și de Ion Nania, în perioada 1960-1965, au condus la descoperirea în prundișurile râului Argeș (în depunerile remaniate ale albiei minore, și nu în poziție inițială), în sectorul corespunzător municipiului Pitești, a peste 100 unelte preistorice din bolovănași de silex de apă dulce (galeți) și din cuarțit alb, atribuite paleoliticul inferior, aparținând culturii de prund și tehnicilor clactonian, abbevillian, acheulean și Levallois incipientă. Sunt semnalate cioplitoare unifaciale (tip „choppers"), cioplitoare bifaciale (tip „chopping-tools"), așchii și lame. O parte a materialelor au fost donate MJA, păstrându-se în colecția arheologică.

351. În terasa din dreapta râului Argeș, în apropierea Întreprinderii de Poduri Metalice, P. I. Dicu a identificat fragmente ceramice specifice culturii Gumelnița.

352. Pe toată lungimea terasei înalte din partea de SV a cartierului Prundu, paralelă cu blocurile de locuințe, I. Nania a descoperit fragmente ceramice preistorice, inclusiv o apucătoare în formă de protomă zoomorfă, bucăți de chirpici ars la roșu, cu multă pleavă de grâu în compoziție, râșnițe primitive din bolovani mari de râu, două percutoare, lame de silex, un vârf de săgeată din silex vinețiu, două fragmente de fusaiole din lut. Așezarea a fost atribuită cu probabilitate culturii Gumelnița. În prezent, zona este ocupată de construcții recente.

353. În cartierul Găvana (zona de NV a orașului), pe str. Schitului, nr. 64, în timp ce se săpau fundațiile pentru o locuință pe proprietatea Emanoil Anghel, a fost descoperit un cioplitor bifacial de silex de culoare brună, cu formă ovală. Piesa se afla în posesia descoperitorului.

354. Pe str. Craiovei, în zona unde astăzi se află Restaurantul Negoiu, cercetări de suprafață efectuate de I. Nania (MP) în anii 1962-1964 au dus la descoperirea unei așezări aparținând culturii Coțofeni (fragmente ceramice, bucăți de chirpici, multă cenușă) ale cărei urme se evidențiau mai ales pe malul drept al Vâlcelei Colunelului, precum și a alteia datând din cea de-a doua epocă a fierului.

355. La intersecția dintre Calea București și str. I. C. Brătianu (fostă 1 Mai), pe panta care începe imediat la E de aceasta din urmă, a fost identificată prin cercetări de suprafață efectuate în anii 1961-1963 de I. Nania (MP) și profesorul Mircea Adameșteanu, o așezare din epoca bronzului. Fragmentele ceramice indică cultura Glina. În afară de ceramică, au fost recuperate un topor de piatră și o piesă din corn de cerb, de tip „baston de șef". Amenajarea străzii Calea București a dus la distrugerea acestui sit arheologic.

356. În zona Expoparc – Calea Bascovului au fost reperate vestigii ale unei așezări din epoca bronzului. Fragmentele ceramice recuperate indică perioada timpurie (cultura Glina) și cea mijlocie (cultura Tei) a epocii bronzului.

357. La SV de Stadionul „Nicolae Dobrin" (fost „1 Mai"), pe terasa din dreapta Văii Fântânii, I. Nania a descoperit prin cercetări de suprafață o așezare din epoca bronzului (fragmente ceramice, bucăți de chirpici, bulgări și așchii de silex, o piesă de os).

358. În cartierul Războieni, pe terenul numit Câmpul Voiculești, lângă punctul „Observator", I. Nania a descoperit în anul 1966, prin cercetări de suprafață, trei așezări: una din epoca bronzului, alta din sec. III (cultura Militari-Chilia), iar cea de-a treia, aflată pe Coasta Voiculeștilor, probabil din sec. IV-V p. Chr. Așezările au fost distruse de extinderea cartierului Războieni.

359. Pe un bot de deal de la marginea Văii Teiului, pe dreapta văii, la cca. 150-200 m spre S de blocurile apropiate din cartierul Prundu, I. Nania a descoperit urmele unei așezări din epoca bronzului: ceramică foarte fragmentată cu pietricele în pastă, un percutor din cremene locală, așchii de silex.

360. Pe Dealul Călărașilor, pe terasa de la E de gospodăria lui Constantin N. Ion, pe malul drept al vâlcelei Fântâna, între Valea Fântânii și Valea Oancii, I. Nania a descoperit, prin cercetări de suprafață, fragmente ceramice din mai multe epoci și culturi: epoca bronzului (cultura Glina), a doua epocă a fierului și evul mediu (sec. XIV-XVIII). De asemenea, de aici provin câteva unelte de silex și un topor de piatră fragmentar. Mai însemnate sunt piesele medievale (sec. XIV-XVI) descoperite aici: șapte potcoave, un vârf de săgeată, două bolțuri pentru arbaletă și o secure de luptă etc.

361. Pe partea dinspre V a botului de deal aflat la confluența dintre Valea Fântânii (Valea Teiului) și Valea Oancii, I. Nania a depistat prin cercetări de suprafață o așezare din epoca bronzului suprapusă de o așezare din cea de-a doua epocă a fierului: fragmente ceramice cu mâna dar și la roată, un fragment dintr-un castron cu buza răsfrântă în afară, un cuțit fragmentar din fier, bucăți de chirpici cu urme de nuiele.

362. Pe platoul de la E de Valea Oancii, la N de Valea Teiului, I. Nania a adunat de la suprafața solului numeroase fragmente ceramice din epoca bronzului (cultura Glina) și din cea de-a doua epocă a fierului, precum și o așchie de silex.

363. În partea de S a terasei dintre Valea Fântânii (la N), Valea Teiului sau Dârțu (la S) și Valea Oancii (la V), cercetări de suprafață efectuate de I. Nania au dus la descoperirea unor urme de locuire din epoca bronzului și din evul mediu.

364. Pe botul de deal de pe dreapta Văii Teiului, la S de Institutul Pedagogic din Pitești, I. Nania a localizat în anul 1966 trei tumuli cu înălțimi de max. 0,7 m și diametrul de 10-12 m. Distruși în întregime de construirea terenului de sport al Institutului Pedagogic. În urma nivelării terenului, au fost găsite fragmente ceramice indicând epoca bronzului.

365. La S de oraș, pe terasa înaltă de pe dreapta râului Argeș, la N de Platforma Petrochimică și la E de autostrada București–Pitești, I. Nania a descoperit, prin cercetări de suprafață, urmele unei așezări din epoca bronzului: ceramică fragmentară și bucăți de chirpici ars la roșu.

366. Tumuli (atribuiți cronologic primei epoci a fierului – ?) ar fi fost distruși cu ocazia construirii platformei petrochimice aflată dincolo de marginea de S a orașului, la începutul anilor '60 ai sec. XX.

367. În pădurea Trivale, în punctul „Groapa lui Iorgu" aflat la N de Oaga Verevițelor din spatele Palatului Copiilor, a fost descoperit întâmplător

un topor de piatră cu muchia în formă de calotă sferică, datând, probabil, din epoca bronzului. Colecția MJA.

368. În zona Pitești S – Calea Craiovei, a fost descoperit întâmplător un topor de piatră șlefuită. De pe teritoriul orașului, fără a se cunoaște cu precizie zona sau condițiile descoperirii, provin mai multe piese litice (topoare, râșnițe, dar și o măciucă de luptă fragmentară), intrate în colecția MJA.

369. După primul război mondial, în timpul unor săpături într-o curte din centrul orașului, pe fosta str. Domnița Bălașa, lângă Biserica „Sfântul Gheorghe", a fost descoperit întâmplător un tezaur cu monede geto-dace de tip Adâncata-Mănăstirea (sute de exemplare), din care au fost recuperate 109 piese ce ar fi intrat în colecția MMB.

370. În zona centru-S, în sectorul cuprins între str. C. A. Rosetti și stația C. F. R. Pitești S, s-ar fi descoperit întâmplător un tezaur de monede geto-dace din seria primelor imitați de tip Filip II, din care s-a păstrat doar o singură tetradrahmă.

371. În anul 1966, în timpul săpăturilor pentru fundațiile unor case situate lângă Școala nr. 1 Nicolae Simonide (Cartierul Ceair), a fost descoperită o monedă geto-dacă, imitație de tip Filip II.

372. Două monede geto-dace din argint, de tip Prundu-Jiblea, au fost descoperite în condiții necunoscute pe teritoriul orașului.

373. În anul 1938, în apropierea intrării pe str. Trivale, în timp ce se săpa într-o grădină de lângă Biserica „Sfântul Ioan", a fost găsită o monedă geto-dacă de tip Aninoasa-Dobrești.

374. Mai multe monede alcătuind probabil un tezaur, din care a fost recuperată o singură piesă geto-dacă de tip Vârteju-București, au fost descoperite în anul 1966, în timpul unor săpături edilitare pe Calea București, în zona de E a orașului.

375. Prin anii 1960-1964, în spațiul dintre Calea Bascovului și Școala nr. 10 „Marin Preda", în timpul săpăturilor efectuate pentru fundațiile unuia dintre blocurile 9-11, a fost descoperit un tezaur monetar alcătuit din piese geto-dace de tip Vârteju-București. Patru dintre monede, aduse la muzeul Școlii nr. 10, au dispărut după 1970.

376. În anii 1960-1968, mai multe monede geto-dace de tip Vârteju-București au fost descoperite întâmplător în timpul lucrărilor pentru sistematizarea urbanistică a str. Victoriei, în centrul orașului.

377. La cca. 250 m N de podul rutier Pitești – Ștefănești, în dreptul atelierelor T.C.H., P. I. Dicu a descoperit, în anul 1968, vestigiile unui castru roman. Urmele arheologice au fost evidențiate după defrișările zăvoiului Argeșului pentru executarea construcțiilor hidrotehnice și după săparea unui canal de deviere a cursului râului. Parțial erodat de apele Argeșului, castrul era construit pe malul stâng (!) al râului. Dimensiunile max. surprinse ar fi fost de

280 m (sic! – deși autorul descoperirii nu specifică despre ce latură ar putea fi vorba, presupunem că se referea probabil la cea dinspre NE, paralelă cu cursul râului și neexpusă eroziunii) × 50 m (din nou, putem numai presupune că au fost vizate laturile dinspre NV și SE, surprinse numai parțial, erodate de râu). Pe latura de N și pe cea de E, incinta era constituită probabil din palisadă. Urme ale șanțului și porțiuni din bermă și din val surprinse pe latura de E. Fragmente din drumul strategic din piatră identificate la cca. 150 m E de castru. Obiectivul arheologic a fost distrus în totalitate prin excavațiile executate în anii 1976-1984 pentru reamenajarea cursului râului Argeș. Descoperire cu caracter nesigur.

378. În sectorul de SE al Parcului „Argeș", la S de fostul punct zoologic, acolo unde au funcționat o balastieră și o fabrică de betoane, au fost descoperite prin cercetări de suprafață, de către P. I. Dicu, urmele unui atelier roman pentru producerea cărămizilor și a unui atelier ceramic din aceeași epocă. Au fost descoperite vase întregi și fragmentare, cărămizi, statuete de lut ars. Lucrările hidrotehnice au distrus complet locul pe care se aflau aceste vestigii de pe malul drept al râului Argeș. Descoperire cu caracter nesigur.

379. Pe str. I. C. Brătianu ar fi fost descoperită întâmplător o cărămidă cu ștampila Legiunii XIII Gemina – informație nesigură.

380. O altă cărămidă cu ștampila aceleiași trupe ar fi fost descoperite pe terenul Școlii Normale din Pitești – informație nesigură.

381. La S de Parcul „Argeș", P. I. Dicu a descoperit un denar de la Hadrian, din anul 118, la aprox. 0,4 cm adâncime, în timpul unor lucrări agricole.

382. La marginea de E a orașului, între bazinul de înot și lacul de agrement din Parcul „Argeș" (aleea de pe malul râului), P. I. Dicu a descoperit în anul 1962, în timp ce se săpa un canal, un denar roman imperial de la Commodus (anii 186-187), la 1,5 m adâncime. Piesa se afla în colecția descoperitorului.

383. Un tezaur monetar alcătuit din 22 aurei de la Gordian III (emisiuni din anii 240-243) a fost descoperit întâmplător în marginea cartierului Războieni, în anul 1977 sau 1978, în timpul săpării fundațiilor pentru blocul A1. Recuperat (parțial ?) în anii 1983 și 1985, 21 de piese se păstrează la MBNR.

384. Între 1925-1930, cu ocazia săpării unei grădini între str. Trivale și punctul „Havuz", a fost descoperit întâmplător un tezaur monetar dispersat și în cea mai mare parte pierdut, din care se mai păstrau doar zece monede romane târzii din bronz, eșalonate între anii 268 și 375-378, emisiuni de la Claudius II, Aurelian, Probus, Licinius, Constantin cel Mare, Constantin II, Valentinian II. Se păstrau în colecția lui I. Simescu (Pitești).

385. În zona de V-NV a orașului, în apropierea str. Trivale, cândva între 1948-1962, au fost descoperite, în condiții necunoscute, mai multe monede romane de argint și de bronz, provenind, poate, dintr-un tezaur. Cele 11 piese păstrate se eșalonează între a doua jumătate a sec. I și a doua jumătate a sec. IV (emisiuni de la Nero, Domitian ?, Traian, Faustina II, Severus Alexander, Constantin cel Mare, Constantius II, Urbs Roma, Valentinian I și Valens). Piesele se aflau în colecția lui P. I. Dicu (Pitești).

386. În iulie 1970, cu ocazia săpării fundației unui bloc de pe bd. Nicolae Bălcescu, a fost descoperită o monedă de bronz de la Constantin cel Mare (emisiune din anii 328-329). Piesa se afla în colecția lui P. I. Dicu (Pitești).

387. După anul 1960, în timp ce se săpa în grădina unei gospodării de pe str. Târgu din Vale, a fost descoperită o monedă de bronz de la Constantin cel Mare (emisiune din anii 335-336). Piesa se afla în colecția lui P. I. Dicu (Pitești).

388. Un tezaur monetar din care se mai păstrează două monede romane târzii din deceniile patru și cinci ale sec. IV (bronzuri de la Constantius II și Constans) a fost descoperit întâmplător, în anii celui de-al doilea război mondial, cu ocazia unor săpături într-o grădină, pe str. Crinului. Piesele se aflau în colecția lui P. I. Dicu (Pitești). Descoperire cu caracter nesigur.

389. În timpul săpării fundațiilor casei de pe str. C. A. Rosetti, nr. 20 (după anul 1960), a fost descoperită o monedă din bronz de la Constantius II (emisiune din anii 351-361). Piesa se afla în colecția lui P. I. Dicu (Pitești).

390. În centrul orașului, în anul 1969, cu ocazia săpării fundației Centrului Stomatologic de pe bd. Republicii, a fost descoperit un tezaur monetar din care se mai păstrează opt piese, bronzuri romane târzii eșalonate între anii 295-299 și 395-402 (emisiuni de la Galerius Maximianus, Constantin II, Constantius II, Valens, Valentinian I, Theodosius I și Arcadius). Colecția numismatică a MJA.

391. Între 1931-1939, cu ocazia săpării fundației unor imobile pentru salariații C.F.R., situate în zona centru – S, între str. C. A. Rosetti și Gara C.F.R. Pitești S, a fost descoperit un tezaur monetar din care au fost recuperate 12 piese, bronzuri romane târzii de la mijlocul și din a doua jumătate a sec. IV, eșalonate între anii 341-346 și 395-402 (emisiuni de la Constantius II, Constantius Gallus, Iulian, Valens, Arcadius și Honorius). Piesele se aflau în colecția lui P. I. Dicu (Pitești).

392. De pe terasa străbătută de str. Craiovei provin trei monede de bronz din antichitatea târzie, descoperite în timpul săpăturilor pentru fundațiile blocurilor din cartier, după 1970: Urbs Roma (emisiune din anii 330-335), Constantius II (anii 351-354) și Honorius sau Theodosius II (emisiune din anii 408-423). Piesele se aflau în colecția lui P. I. Dicu (Pitești).

393. Din zona de E a orașului (Cartierul Ceair) provin două monede din antichitatea târzie, un bronz de la Constantin Gallus (anii 351-354) și un alt bronz de la Heraclius (emisiune din 606/7), descoperite după 1960, cu ocazia săpării fundațiilor unor locuințe. Piesele se aflau în colecția lui P. I. Dicu (Pitești).

394. Din zona str. Trivale provin două monede de bronz descoperite întâmplător, după anul 1960: una de la Iustin I (emisiune din anii 518-527), cealaltă de la Iustinian I (emisiune din anii 554-555). Piesele se aflau în colecția lui P. I. Dicu (Pitești).

395. În zona centrală a orașului, după 1960, a fost descoperită întâmplător o monedă din bronz de la Iustin II (emisiune din anii 570-571). Moneda se păstra în colecția lui P. I. Dicu (Pitești).

396. Din zona fostei str. 1 Mai (astăzi I. C. Brătianu) provin câteva monede de bronz, descoperite cândva între 1920 și 1930, în timpul unor săpături pentru construcții: o piesă de la Focas (emisiune din 603/4) și două de la Vasile II și Constantin VIII (ambele din anii 976? – cca. 1030/35). Monedele se păstrau în colecția lui P. I. Dicu (Pitești).

397. De pe teritoriul orașului, fără a se putea preciza exact locul descoperirilor, provin câteva monede izolate, antice: o monedă dacică de tip Ocnița-Cărbunești, două monede dacice de tip Adâncata-Mănăstirea, trei denari romani imperiali (doi de la Elagabal, emiși în 221-222, și un al treilea bătut pentru Iulia Soaemias Bassiana), o monedă de la Gordian III. Colecția numismatică a MJA și colecții particulare (Arganini, Steriadi și Dicu).

398. În Piața Vasile Milea (fostă V. I. Lenin), la S de Biserica „Sfântul Gheorghe", excavații pentru fundațiile unor clădiri moderne efectuate în 1963 au dat la iveală fragmente ceramice, cărămizi, cahle, olane de acoperiș smălțuite cu glazură colorată și moloz. Cele mai vechi vestigii, recuperate și determinate de Dinu V. Rosetti, au fost datate în sec. XIII-XIV, inclusiv ceramică din categoria „Kolonisten Ware", datată în sec. XII în Transilvania.

399. La N de podul de pe șoseaua Pitești – Ștefănești, pe malul drept al râului Argeș, au fost descoperite de I. Nania vestigiile unei mori medievale. Trei pietre de moară recuperate din acel loc au intrat în colecția MJA. La N de moară și la E de fostele ateliere ale T.C.H., a fost reperată o așezare medievală de sec. XIV-XV: fragmente ceramice, scoabe de fier și cărămizi, toate descoperite de I. Nania în perioada 1963-1966, în timpul lucrărilor de defrișare și decopertare a solului.

400. Săpături pentru canalizare efectuate pe bulevardul pietonal din centrul orașului, lângă fostul Restaurant Argeș, au dat la iveală fragmente ceramice de sec. XIV-XVI, recuperate și determinate de D. V. Rosetti în 1967.

401. Vestigii ale Curții Domnești temporare (sfârșitul sec. XV – a doua jumătate a sec. XVIII) au fost descoperite în februarie 1988, în timpul

săpăturilor de salvare efectuate de Teodor Cioflan și Romeo Maschio (MJA) prilejuite de construirea blocurilor de locuințe dintre str. Maior Șonțu, Teiuleanu, Craiovei și bd. Republicii. Au fost cercetate trei construcții din cărămidă și un edificiu de mari dimensiuni considerat a fi casa domnească, cu fundații masive din piatră și cărămidă, beci de mari dimensiuni alcătuit din două încăperi de 10,4 × 5,2 m respectiv 5,2 × 2,5 m și ziduri groase de 0,8 m. Au mai fost descoperite tuburi ceramice de aducțiune a apei, un canal de scurgere și un bazin din cărămidă pentru colectarea reziduurilor.

402. Biserica „Sfântul Gheorghe", ctitorie din 1656 a voievodului Constantin Șerban, a fost cercetată arheologic (sondaje atât în exterior cât și în interior) de D. V. Rosetti (delegat DMI), în anii 1963 și 1967, precedând programului de restaurare a bisericii din anii 1967-1968 coordonat de arhitectul Ștefan Balș. Au fost reperate nivelurile de călcare originale din interior și exterior. S-a constatat existența sub pardoseală a fundației fostului zid median, precum și absența unor temelii mai vechi sub biserica de la mijlocul sec. XVII. Au fost descoperite fragmente din pisania de piatră și de la ancadramentele originale din piatră, de la ușă, în săpăturile din pridvor. În exterior, au fost descoperite numeroase morminte. Sub absida de N a naosului au fost reperate urme ale unor înhumări mai vechi (un fragment de vas funerar din sticlă) ce făceau parte, probabil, dintr-o necropolă pendinte de o altă biserică, situată undeva în apropiere și datată cu probabilitate în a doua jumătate a sec. XIV.

403. În cartierul Găvana, în zona Cinematografului „Lumina", a existat o însemnată așezare din sec. XVI-XVII. Ceramică cu smalț verde și un sfredel au fost descoperite prin cercetări de suprafață de Ion Nania.

404. În pădurea Trivale, în partea de V a orașului, Schitul Trivalea (LMI AG-II-a-B-13449; RAN 13178.03) a fost ridicat din piatră și cărămidă în a doua jumătate a sec. XVII de mitropolitul Varlaam al Țării Românești. Pisania datează din anul 1698, dar schitul este menționat în documentele vremii încă din 1676. Dărâmată de cutremurul din anul 1827, biserica schitului a fost rezidită de arhimandritul Terotei, între anii 1854-1856. Cercetări arheologice efectuate de Spiridon Cristocea (MJA), în anul 1980.

405. Biserica „Sfânta Treime" (Beștelei) a beneficiat de cercetări arheologice efectuate în 1974, atât în interiorul cât și în exteriorul bisericii, de Gheorghe Cantacuzino (DMI) în colaborare cu Teodor Mavrodin (MJA), în cadrul programului de restaurare din anii 1974-1980. Sub actuala construcție din 1678-1684, ctitorie a lui Ianache vistierul, au fost descoperite fundațiile unei biserici anterioare și care nu a avut o existență îndelungată, de plan dreptunghiular fără abside (dimensiunile max.: 12,5 × 6 m), cu altarul decroșat. Fundația era din bolovani legați cu mortar, elevația probabil din lemn pe o talpă de cărămidă prinsă cu mortar, iar pardoseala din cărămizi. În interiorul bisericii

vechi au fost descoperite mai multe morminte, cu un inventar relativ sărac. Biserica veche a fost distrusă în urma unui incendiu, așa cum arată un strat de cărbune surprins mai ales la interior, dar și la exterior.

406. Situată la extremitatea de N a orașului, Biserica Meculești cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (LMI AG-II-m-A-13408) a fost ridicată din temelie de boierii Lerești în anul 1752. Cercetări arheologice efectuate în 1976 de Sp. Cristocea (MJA).

407. În zona str. Victoriei din centru orașului, în perioada desfășurării programului de sistematizare urbană, în timpul demolării construcțiilor dintre str. Victoriei și Doamna Bălașa, au fost descoperite materiale arheologice medievale din sec. XIII-XIX (ceramică, vase din metal, unelte, ustensile casnice, podoabe etc.). Lucrările edilitare nu au beneficiat de asistență arheologică. Multe piese arheologice au fost recuperate de I. Nania direct din straturile de pământ răscolite. Între cele mai importante vestigii se remarcă o lungă pivniță din cărămidă, boltită, datată cu probabilitate în sec. XVII. Peste vestigiile medievale, la 0,3 m adâncime față de pavajul contemporan, a fost evidențiat un strat masiv de cenușă și cărbuni provenind de la incendiul din 18 august 1848. Pe aceeași stradă, la nr. 12 bis, săpături arheologice preventive efectuate de MJA (Ion Dumitrescu) au pus în evidență resturile unei construcții din sec. XVII. Zidurile erau realizate din bolovani încasetați în cărămidă și aveau o grosime de 45 cm. Puternic afectat de lucrările edilitare, din această construcție s-au păstrat laturile de N și de V. Materialele rezultate din săpătura arheologică se păstrează în colecția MJA. Materialele recuperate de I. Nania se aflau în colecția deținută de acesta.

408. La extremitatea E a Pieței Vasile Milea (fostă V. I. Lenin), cu ocazia excavațiilor pentru construirea Casei Sindicatelor, au fost descoperite resturile unui zid masiv lucrat din piatră alternând cu cărămidă, gros de peste 2 m, care forma un unghi drept. În partea de S și în cea de E avea câte un contrafort masiv, tot din piatră și cărămidă. În apropierea zidului, la V de acesta, I. Nania a identificat, în timpul derulării excavațiilor, vestigiile unui atelier de meșteșugar în lemn, recuperând mai multe piese arheologice din sec. XIX: piroane, dorn, ciocane, clește, ceapraz, dălți, sfredele etc.

409. Fundațiile Bisericii „Sfântul Nicolae și Sfântul Pantelimon" („Biserica cu Ceas") din centrul orașului (str. Victoriei), demolată în 1962, au fost identificate și cercetate arheologic în anul 2007 de un colectiv al MJA (Sp. Cristocea – responsabil, R. Maschio, T. Cioflan și D. Măndescu), în contextul lucrărilor de modernizare a zonei centrale a municipiului. Au fost descoperite vestigiile bisericii construite din zid la 1802, precum și ale alteia, anterioare, datând probabil din sec. XVIII. Din cimitirul adiacent lăcașului de cult au fost cercetate 14 morminte cu inventar funerar modest. Cu ocazia

demolării din 1962 a fost descoperit un inel de argint cu placă ovală, provenind probabil dintr-un mormânt distrus. Materialele se păstrează la MJA.

410. Vestigii de locuire urbană medievală (o locuință cu inventar ceramic reprezentativ pentru sec. XVI-XVII), precum și urmele incendiului de la 1848 au fost reperate și cercetate de I. Dumitrescu (MJA) în perioada supravegherii arheologice a șantierului de construcție a Complexului Comercial Trivale, între Pasajul Școlilor și Hotelul Alcadibo. Materialele se păstrează la MJA.

411. Vestigii ale vechiului Schit Buliga, demolat la finalul sec. XIX pentru a face loc Palatului Administrativ al județului Argeș, clădire ce adăpostește în prezent expozițiile de istorie și științele naturii din cadrul Muzeului Județean Argeș, au fost date la iveală în diverse împrejurări: în 1976, cu ocazia săpării unui șanț în spatele muzeului, pentru instalarea conductei de termoficare a Școlii Nr. 4, au fost descoperite teracote și o piesă ornamentală din piatră, de formă pătrată și cu o proeminență circulară; de asemenea, în colțul de SV al fostului Palat Administrativ, cu ocazia executării unui sondaj geofizic, în 2012, au fost descoperite părți dintr-un schelet uman aparținând unui mormânt din cimitirul schitului. Colecția arheologică a MJA

Bibliografie: 350. Dicu 1971, 55-59; Dicu 1972, 223-234; Dicu 1979, 577, fig. 1-2; Nania 1968, 19, fig. 2; Dicu 1973, 654, nota 3, fig. 1/3; 2/2; Popa et alii 1985, 13, pl. 1-2; Nania 2003, 74; **351.** Popa et alii 1985, 14, pl. 2; **352.** Nania 2003, 82, nr. catalog 15; **353.** Inedit; **354.** Nania 2003, 79, nr. catalog 5; **355.** Nania 1977, 64, nota 17; Nania 2003, 76, nr. catalog 1; **356.** Popa et alii 1985, 14; **357.** Nania 2003, 80, nr. catalog 7; **358.** Nania 2003, 79, nr. catalog 6; **359.** Nania 2003, 81-82, nr. catalog 14; **360.** Nania 2003, 80-81, nr. catalog 8-9; **361.** Nania 2003, 81, nr. catalog 10; **362.** Nania 2003, 81, nr. catalog 11-12; **363.** Nania 2003, 81, nr. catalog 13; **364.** Nania 2003, 82-83, nr. catalog 16; **365.** Nania 2003, 83, nr. catalog 17; **366.** Popa et alii 1985, 14; **367.** Popa et alii 1985, 14, pl. 2; Nania 2003, 83, nr. catalog 18; **368.** Popa et alii 1985, 14, pl. 2; **369.** Popa et alii 1985, 15; Preda, Dicu 1983, 92-93, nr. catalog 13.c; Măndescu 2006c, 110; **370.** Preda, Dicu 1983, 92, nr. catalog 13.a, pl. I/5; **371.** Preda, Dicu 1983, 92, nr. catalog 13.b; **372.** Preda 1973, 156, nr. catalog 8; **373.** Preda, Dicu 1983, 93, nr. catalog 13.d; **374.** Preda, Dicu 1983, 93, nr. catalog 13.e; **375.** Preda, Dicu 1983, 93, nr. catalog 13.f; **376.** Preda, Dicu 1983, 93, nr. catalog 13.g; **377.** Dicu 2000, 40-42, pl. 2; Constantinescu 2011, 340; **378.** Dicu 2000, 45; **379-380.** Dicu 2000, 44; **381.** Dicu 2000, 43, pl. 2/1; **382.** Mitrea 1975, 323, nr. catalog 61; Mitrea 1981b, 590, nr. catalog IV.221; Dicu 2000, 43-44, pl. 2/2; **383.** Dicu 2000, 45; Dima 2012, 133-140; Maschio 2013, 333, nota 516; informații Romeo Maschio; **384.** Poenaru Bordea, Dicu 1989, 75-76, nr. catalog II/3-12, pl. I/3-12; **385.** Poenaru Bordea, Dicu 1989, 76, nr. catalog IV/16-26,

pl. I/16-25; **386.** Poenaru Bordea, Dicu 1989, 80, nr. catalog II/104, pl. III/104; **387.** Poenaru Bordea, Dicu 1989, 80, nr. catalog II/106, pl. III/106; **388.** Poenaru Bordea, Dicu 1989, 75, nr. catalog I/1-2, pl. I/1-2; **389.** Poenaru Bordea, Dicu 1989, 80, nr. catalog II/109, pl. III/109; **390.** Mitrea 1981b, 590, nr. catalog IV.222; Poenaru Bordea, Dicu 1989, 78, nr. catalog VII/74-81, pl. II/74-81; **391.** Poenaru Bordea, Dicu 1989, 77-78, nr. catalog VI/62-73, pl. II/62-73; **392.** Poenaru Bordea, Dicu 1989, 80, nr. catalog 105, 108, 110, pl. III/105, 108, 110; **393.** Poenaru Bordea, Dicu 1989, 80, 81, nr. cat. 107, 121, pl. III/107; IV/121; **394.** Poenaru Bordea, Dicu 1989, 81, nr. catalog VIII/117-118, pl. IV/117-118; **395.** Poenaru Bordea, Dicu 1989, 81, nr. catalog VIII/119, pl. IV/119; **396.** Poenaru Bordea, Dicu 1989, 81, nr. catalog VIII/120, 122-123, pl. IV/120, 122-123; **397.** Preda, Dicu 1983, 89, nr. catalog 1.b, pl. I/1; Preda, Dicu 1983, 90, nr. catalog 1.c, pl. I/2; Iliescu et alii 1984, 117; Rosetti 1977, 69; **398.** Rosetti 1977, 69, fig. 3-6; Nania 2003, 78, nr. catalog 4; **399.** Nania 2003, 75; **400.** Rosetti 1977, 69, fig. 1-2; **401.** Cioflan, Maschio 1999, 127-134; **402.** Rosetti 1977, 69; Balş 1976, 62-63; Păduraru 2006, 255-266; **403.** Nania 2003, 83, nr. catalog 19; **404.** Inedit; **405.** Voinaroschi 1976, 70, fig. 12; Simionescu 1987, 88-89; **406.** Inedit; **407.** Nania 2003, 78, nr. catalog 3; **408.** Nania 2003, 78-79, nr. catalog 4; **409.** Măndescu et alii 2008; Cristocea et alii 2008, 227-229, Măndescu 2012a, 101-110; **410-411.** Inedit.

Podu Dâmboviței, com. Dâmbovicioara

412 (Pl. 5/6). Pe Dealul Orății, pe platoul de la E de cetatea medievală, la E de sat, între Valea Orății (la V) și Dealul Sasului, la 500 m distanță către E de ultimele gospodării de pe drumul care urcă pe Valea Orății după ce se ramifică din DN 73 în fața podului peste râul Dâmbovița („Podul lui Brâncoveanu"), a fost identificată și sondată arheologic o așezare din epoca romană (LMI AG-II-a-A-13369; RAN 16356.01). Față de „Podul lui Brâncoveanu", situl se află la 1,6 km E, între cetate și DN 73. În sondajul efectuat în 1969 de Alexandrina D. Alexandrescu (IAB) și Anca Păunescu (MJA) au fost cercetate două bordeie aflate la 30 m unul față de celălalt, în sectorul de S al platoului. Bordeiul nr. 1 era orientat E-V, cu dimensiuni 3,60 × 2,10 m, cu podeaua adâncită 0,30 m, prevăzut cu instalație de foc. Bordeiul nr. 2 era orientat N-S, cu dimensiuni 2,75 × 2,50 m, cu podeaua adâncită 0,60 m. Între materialele arheologice, predominantă este ceramica, lucrată atât cu mâna cât și la roată, zgrunțuroasă, cu pietricele și nisip în pastă, dar și fină. Au fost descoperite fragmente de amforă din pastă fină, un fragment de opaiț, cute, fragmente de corn de cerb cu urme de prelucrare, poate deșeuri de la prelucrarea pieptenilor, un mic fragment de vas de sticlă *millefiori*, precum și o fibulă din bronz de tipul „cu piciorul întors pe dedesubt",

fragmentară. Printre materialele arheologice se numără și trei monede romane imperiale: un sestert de la Claudius I (anii 41-52) și doi denari, unul de la Marcus Aurelius (anii 163-164) și celălalt de la Commodus (anii 188-189?), ultima monedă fiind foarte uzată. Așezarea a fost datată în sec. III p. Chr., îndeosebi în prima jumătate. O periegheză efectuată aici, în 1981, de Flaminiu Mârtzu (MC), a dus la descoperirea unui *pistillum* roman cu dimensiunile 18 × 4 cm, realizat dintr-o rocă cenușie (scorie vulcanică), prezentând urme de utilizare intensă. În prezent, situl se află pe domeniul public, nu este afectat de construcții moderne, cu excepția unui stâlp de înaltă tensiune montat înainte de 1989 în partea de SV a platoului. Inventarul arheologic se păstrează la MJA și MNIR, iar descoperirea din periegheză la MC.

413. Cetatea medievală Oratea (LMI AG-II-a-A-13763; RAN 16356.02) este situată pe platoul de pe Dealul Orății, la V de așezarea de epocă romană de la punctul anterior. Cercetări de teren (probabil și săpături soldate cu descoperirea unor piese arheologice) efectuate de Dimitrie C. Butculescu, în a doua jumătate a sec. XIX. Un sondaj arheologic a fost executat în 1905 de Grigore Tocilescu din însărcinarea CMI, cu rezultate rămase inedite („Cetatea Nemțișor", după raportul păstrat în manuscris la BAR). Din săpăturile arheologice executate în anii 1968-1969 și 1971 (colaborare între IAB și MJA – A. D. Alexandrescu, respectiv A. Păunescu și Spiridon Cristocea), au rezultat materiale ceramice datând din a doua jumătate a sec. XIV până la finalul secolului următor, diverse piese de construcție din fier (piroane, cuie, scoabe, verigi), arme și piese de echipament militar (vârfuri de săgeată, bolțuri de arbaletă, buterolă, potcoave), diverse unelte și ustensile (cuțite, foarfece, săpăligă, lamă de ferăstrău, împungător), mici piese de podoabă (perle) etc. Au mai apărut și câteva monede: doi ducați aparținând tipului comun, emiși de Mircea cel Bătrân între 1386-1389, alte trei emisiuni ale Țării Românești dintre anii 1396-1430 și un ducat de argint emis de Basarab II (1442-1443). Materialele se păstrează la MJA.

414. Drumul actual ce urcă pe Valea Orății, pornind de la „Podul lui Brâncoveanu", urmând o direcție E-V, suprapune drumul medieval ce lega Transilvania de Valahia. După ultimele gospodării, drumul cotește spre N și urcă panta pe la V de cetatea medievală, ocolind Dealul Orății. Aici cotește spre N și urmează un povârniș. La poalele pantei, unde se face o ușoară șa, se află o cruce de piatră ridicată la 1711. La N de cruce, panta devine mai accentuată, iar drumul este săpat în stâncă, foarte bine conservat și vizibil pe o distanță de cca. 600 m. Cercetări de teren efectuate în anul 2012 de Ion Dumitrescu, Marius Păduraru și Dragoș Măndescu (MJA).

Bibliografie: 412. Alexandrescu, Păunescu 1971, 163-174; Mitrea 1975, 315, 323, nr. catalog IV.78; Bichir 1984, 9,43, 51, 73, pl. XLII/9; Ionescu, Mârtzu 1987, 3-8; Constantinescu 2011, 215; Măndescu 2007-2008, 103; **413.** BAR, ms. rom. 5137, f. 218-220; Păunescu 2003, 62; Lapedatu 1910, 181; Iliescu 1980, 109-110, fig. 1; **414.** Inedit.

Poenari (cetate) – **v. Căpățâneni**

Poienari, com. Poienarii de Argeș

415. Cercetări de teren efectuate la sfârșitul anilor '70 ai sec. XX de Paul I. Dicu pe sectorul văii Topologului corespunzător satului (lângă „podul nou"), au avut ca rezultat descoperirea în depozitele pleistocene ale văii râului, în sectoarele unde albia minoră a fost adâncită în vederea regularizării cursului (după anul 1975), a unor piese litice atribuite paleoliticului inferior (cioplitoare unifaciale, bifaciale, racloar și așchii). Piesele se aflau sub patul albiei minore sau în profunzimea aluviunilor ce flancau albia minoră, până la adâncimea de 4 m.

416. O piesă romană (fără precizări suplimentare) descoperită în acest sat în a doua jumătate a sec. XIX, se afla în colecția de antichități a lui Dimitrie C. Butculescu.

Bibliografie: 415. Dicu 1979, 586; Constantinescu 2011, 386; **416.** Păunescu 2003, 62.

Popești, com. Popești

417 (Pl. 1/6). În punctul „Măgură" (400 m V de borna kilometrică 113 a DJ 504 și cca. 850 m de albia Teleormanului), în toamna anului 1986, Teodor Cioflan (MJA) a efectuat o săpătură arheologică de salvare într-o așezare eneolitică, reprezentată de un tell cu înălțimea max. de 3,2 m și diametrul max. de 40 m (LMI AG-I-s-B-13370; RAN 18171.01). Așezarea era împrejmuită de un val de pământ cu miezul ars, cu lățimea la bază de 8 m. Au fost cercetate mai amănunțit două locuințe, ambele de suprafață. Prima locuință avea dimensiunile de 3,7 × 1,7 m, cu pereții din paiantă, găsiți prăbușiți în interiorul spațiului locuibil, cu vatră cu „gura" spre N. Cea de-a doua locuință avea dimensiunile de 5 × 2,8 m, construită în același mod. Inventarul arheologic este bogat și reprezentativ pentru cultura Gumelnița: zdrobitoare și râșnițe din piatră, dălțițe din piatră și din os, unelte din silex, străpungătoare, un topor de piatră trapezoidal, o daltă din corn de cerb, o fusaiolă din lut ars, figurine zoomorfe și antropomorfe din lut ars, greutăți pentru războiul de țesut, resturi de la prelucrarea uneltelor din corn de cerb. Materialul arheologic se păstrează la MJA.

Bibliografie: Cioflan, Rotaru 1988, 49-52; Cioflan 1995, 5-12; Ștefan 2010, nr. catalog 183; Constantinescu 2011, 392.

Priboieni, comună

418. În mai multe locuri din cuprinsul comunei, înainte de 1922, au fost descoperite izolat și întâmplător monede geto-dace de tip Filip II și Vârteju-București, dar și o monedă romană imperială de la Gordian III. Până în 1956, câteva piese se mai păstrau în colecția școlii din localitate.

Bibliografie: Preda, Dicu 1983, 93, nr. catalog 14; Constantinescu 2011, 395.

Prislopu Mare, com. Drăganu

419. În urma unor cercetări de teren efectuate în anii '70 ai sec. XX de Paul I. Dicu, au fost recoltate din prundișurile râului Bascov (sectorul corespunzător satului) câteva piese litice considerate unelte de silex specifice paleoliticului inferior. Sunt menționate cioplitoare unifaciale și bifaciale, racloar, așchii Levallois și non-Levallois. Colecția MJA.

Bibliografie: Dicu 1979, 582, fig. 4/1; Constantinescu 2011, 237.

Purcăreni, com. Micești

420. În vatra satului, pe proprietatea Paraschivescu, a fost descoperit întâmplător un mic vas ceramic ars oxidant, cu buza ușor profilată și rotunjită, umărul carenat, cu baza dreaptă. Zona umărului și cea a bazei sunt decorate cu un motiv liniar geometric, realizat în tehnica incizării cu un instrument cu vârful bont. Analogiile de la Dunărea de Jos conduc către o datare la nivelul neoliticului, însă această etapă preistorică nu este atestată prin alte descoperiri în zonă. Vasul este păstrat în colecția profesorului Dan Dimulescu (Golești, com. Bălilești).

421. Un topor de piatră (microconglomerat) în formă de pană, cu perforație pentru înmănușare, fragmentar, a fost descoperit întâmplător în 1963 în cătunul Băduleni al satului Purcăreni. Se mai păstrează jumătate din piesă și anume partea cu tăișul până la perforația pentru coadă. Roca din care este lucrat are o nuanță cenușiu-închis, cu o pigmentație deasă, alb-gălbuie. Suprafața este șlefuită, iar tăișul, ușor curbat, nu prezintă urme evidente de utilizare. Dimensiuni: lungimea păstrată 13,2 cm, lățimea max. 7 cm, înălțimea 5,5 cm. Toporul datează, probabil, din eneolitic. Colecția MJA.

422 (Harta 18). Pe malul drept al Râului Doamnei, în zona ramificației din DN 73 (Pitești – Câmpulung) către Purcăreni și a podului peste râu („Podul Belu"), se află un castru roman (LMI AG-I-s-A-13371; RAN 17245.01) integrat limesului transalutan. Punctul era cunoscut și cu denumirile „Poiana lui Nica" sau „Cetatea Tătarilor". La 10 aprilie 1871, învățătorul Ioan Neculescu arată, în răspunsul la chestionarul arheologic lansat de Alexandru Odobescu, că „lângă râul Doamnei, pe un loc sețu (neted, n. n.) pe proprietatea domnului Ion Borănescu se află cetate în patru colțuri, latul cetății este acum de 10 stânjeni, lungul de 40 de stânjeni". O mare parte din laturile de N și de S ale castrului, precum și cea de E în întregime au fost distruse de apele Râului Doamnei. Fortificația a fost afectată și de lucrările de construire a șoselei Pitești–Câmpulung, în anii 1870-1871. Pamfil Polonic (MNA) vizitează castrul la finalul sec. XIX și precizează că singura latură păstrată era cea de V și măsura 160 de pași (cca. 120 m); laturile de N și de S, rupte de ape, măsurau 40 de pași (cca. 30 m), respectiv 115 pași (cca. 86 m). Tot P. Polonic arată ca valul avea o lățime de 24 pași, o înălțime de 1 m, cu șanțul înconjurător lat de 30 pași și adânc de 1 m. Nu au fost făcute săpături arheologice, singurele date fiind oferite de P. Polonic, inclusiv o schiță de plan întocmită de acesta la fața locului. În prezent, zona este puternic afectată de intervențiile antropice. La S de DN 73, în zona unde terenul este ușor mai ridicat, posibil urma valului castrului, a fost construită o casă, după anul 1989. Către râu își are sediul o firmă de construcții. Între aceasta și casă există o fâșie de teren liberă, neocupată de construcții, aflată în circuit agricol (sigurul loc unde mai pot fi făcute cercetări arheologice). La N de DN 73, terenul se află în circuit agricol, nefiind ocupat de construcții. Posibile vestigii antice au fost iremediabil distruse în anul 2012, când podul peste Râul Doamnei a fost reamenajat și extins fără supraveghere arheologică.

Bibliografie: 420. Măndescu 2004a, 115, 117, nr. catalog 14, fig. 10; **421.** Măndescu 2004a, 117, nr. catalog 15, fig. 11; **422.** BAR, mss. rom. 228, f. 94-95; 5137, f. 138, f. 147-148, f. 267; Tocilescu 1900, 128, f. 72; TIR, L 35, 60; Tudor 1942, 235, nr. 31; Tudor 1958, 240, nr. 33, fig. 44/4; Tudor 1978, 290, nr. 33, fig. 76/4; Vlădescu 1983, 122; Gudea 1997, 78-79, nr. 61.

Radu Negru, com. Călinești

423. În anul 1971, în punctul „Schit", pe pantele pârâului Vrănești, în timpul săpăturilor adânci pentru plantarea viței-de-vie, a fost descoperit un tezaur monetar alcătuit din cca. 30-40 piese de tip Vârteju-București, însușite de lucrători.

Bibliografie: Preda, Dicu 1983, 93, nr. catalog 15.

Răchițele de Jos, com. Cocu

424. Este semnalată o tetradrahmă de Paeonia emisă de regele Patraos, descoperită întâmplător pe teritoriul satului. Probabil că de la această descoperire s-a ajuns la afirmația, întâlnită în literatură, că ar fi fost vorba de un întreg tezaur de monede „greco-macedonene".

Bibliografie: Mitrea 1960, 190, nr. catalog 2; Constantinescu 2011, 152.

Rădești, com. Stâlpeni

425. O piesă arheologică medievală (fără detalii suplimentare) descoperită în cuprinsul satului făcea parte, în a doua jumătate a sec. XIX, din colecția de antichități a lui Dimitrie C. Butculescu.

Bibliografie: Păunescu 2003, 62.

Rătești, com. Rătești

426. La NV de sat, aproape de hotarul cu com. Căteasca, la cca. 100 m NE de DJ 702G, pe un bot al terasei înalte de pe malul drept al râului Argeș, la cca. 500 m SV de râu, se află un tell cu diametrul de cca. 50 m și înălțimea max. de 1,8 m. În prezent, întreaga suprafață a sitului este acoperită cu culturi agricole. La suprafață se găsesc mici fragmente din vase ceramice lucrate cu mâna, arse oxidant. Tellul poate fi atribuit, cel mai probabil, culturii Gumelnița. Nu au fost efectuate săpături arheologice. Cercetare de suprafață efectuată de Ștefan Dănăilă (DJCPCNA) și Dragoș Măndescu (MJA), în septembrie 2014.

Bibliografie: Inedit.

Râca, com. Râca

427. La 5 km SE de centrul comunei Râca, pe terasa înaltă dreaptă a Bucovului, afluent al Teleormanului, în punctul „Tudoria", pe un pinten dominant de terasă având o excelentă vizibilitate către E și SE, a fost cercetată o cetate getică din sec. IV-III a. Chr. Cercetări de suprafață efectuate în anul 1858 de Cezar Bolliac. Săpături arheologice de verificare efectuate în anul 2006 de Dragoș Măndescu (MJA). Au fost practicate două secțiuni în care a fost surprins un singur nivel arheologic de max. 0,2 m grosime. Latura dinspre V a cetății, închisă cu palisadă incendiată la un moment dat. Materialul arheologic (fragmente ceramice, bucăți de chirpici ars din palisadă, mici fragmente din piese metalice) se păstrează în patrimoniul MJA.

Bibliografie: Bolliac 2005, 47-48; Măndescu 2006b, 55-66; Cristocea, Măndescu 2007, 290-291; Măndescu 2010, 200-201, 134, nr. catalog 535, pl. 229A; Constantinescu 2011, 402.

Râncăciov, com. Călinești

428 (Pl. 2/2). Pe Dealul Săracului (Dealul Olarului) (LMI AG-I-s-A-13372; RAN 15180.01) au fost descoperite întâmplător în anul 1974 trei topoare de aramă întregi (unul cu orificii de înmânușare transversală, de tip Izvoarele, și două plate, cu marginile ridicate, de tip Glina – nu există certitudinea deplină că aceste piese alcătuiau un depozit, deși, din informațiile culese din localitate de Eugenia Popescu (MJA), se pare că descoperirea mai cuprindea încă două topoare cu marginile ridicate, pierdute ulterior), precum și fragmente ceramice aparținând culturilor Glina și Tei. Păstrate multă vreme în colecția școlii din localitate, cele trei topoare au intrat în anul 1977 în patrimoniul MJA.

429. În punctul „Piscul Bulfeu" situat pe același deal, s-ar fi descoperit întâmplător, în anul 1942 sau 1943, un tezaur monetar alcătuit din cca. 200 piese de argint și de bronz, depuse într-un vas de lut. Într-o colecție particulară se mai păstrau opt monede eșalonate din a doua jumătate a sec. I până în prima jumătate a sec. VI – emisiuni de la Nero, Septimius Severus, Galerius Maximianus, Constantius II și Heraclius. Caracterul unitar al lotului ar trebui privit cu rezerve.

430. În 1979, în timpul amenajării terenului de sport din curtea Școlii Generale Râncăciov, au fost descoperite vestigii arheologice. Anunțați de profesorul de istorie de la școala respectivă (Ilie Boalcă), arheologii de MJA au organizat o săpătură de salvare. Săpăturile arheologice au fost efectuate de E. Popescu și Romeo Maschio (MJA) și au constat din două secțiuni în colțul de NV al terenului de sport, într-o zonă rămasă relativ neafectată de excavații și nivelări. Au fost date la iveală fragmente de ceramică lucrată cu mâna și la roată, fragmente de lipitură de chirpici, două gropi menajere și un bordei, toate făcând parte dintr-o așezare datată în sec. III-IV p. Chr. după caracteristicile ceramicii (analogii atât în cultura Militari-Chilia, cât și în Sântana de Mureș-Cerneahov).

Bibliografie: 428. Dicu 1977, 4; A. Vulpe 1988, 207-210, fig. 1/1-3; Măndescu 2003e, 67-68; Popescu ms., f. 2; Soroceanu 2012, 153-154, pl. 63/1-3; Băjenaru 2013, 176-177, nr. catalog CCL/511-513; Constantinescu 2011, 85; **429.** Poenaru Bordea, Dicu 1989, 79, nr. catalog X/87-95; **430.** Inedit (informații R. Maschio).

Recea, com. Căteasca

431. La marginea de S a localității, între sat și A1 București – Pitești, se află trei tumuli. Cel mai vizibil dintre aceștia, aflat în imediata vecinătate a caselor, cu diametrul de cca. 15 m și înălțimea de peste 2 m, are mantaua puternic afectată de excavații moderne. Nu au fost efectuate cercetări arheologice.

432. De pe teritoriul localității provine un topor de piatră, descoperit întâmplător înainte de 2002, cu perforație pentru înmânușare și suprafața șlefuită. Eneolitic sau epoca bronzului. Colecția MJA.

Bibliografie: 431. Măndescu 2003e, 68; Constantinescu 2011, 93; **432.** Inedit.

Recea, com. Recea

433. În punctul „Puțul lui Cuniță" a fost descoperit întâmplător, în anul 1976, un topor de piatră cu perforație pentru înmânușare. Colecția MJA.

434. Pe teritoriul satului a fost descoperit întâmplător un tezaur monetar din care au fost recuperate 85 piese, emise pe durata sec. XVI-XVIII în Imperiul Otoman (73 monede), Țările de Jos (zece monede) și Imperiul Romano-German (două monede).

Bibliografie: 433. Inedit; **434.** Constantinescu 2011, 403.

Retevoiești, com. Pietroșani

435. După descoperirea întâmplătoare a unor fragmente ceramice și topoare de piatră în punctul „Cotul Mătușii" de pe platoul „Poiana Târgului" aflat la NV de satul Retevoiești, în toamna anului 1957 a fost derulată o campanie de săpături arheologice coordonate de IAB (Dorin Popescu îl desemnează cu coordonarea săpăturilor pe Dinu V. Rosetti), cu colaborarea MP (Lucian Stănculescu și Vitalie Stănică). Au fost descoperite astfel urmele unei așezări preistorice cu două niveluri de locuire (LMI AG-I-s-A-13374; RAN 17897.02). Nivelul inferior este de atribuit aspectului cultural Brătești de la sfârșitul eneoliticului, cu unele influențe Sălcuța târzii. Ceramica descoperită era de mai multe nuanțe: galben-brună, cărămizie, cenușie-neagră, dintr-un lut bine ars, uneori lustruită la exterior. Unele dintre oale și ceștile semisferice poartă pe pântece proeminențe organice, uneori simple sau străpunse vertical; se remarcă numărul mare al străchinilor. Cupele se caracterizează prin pereții groși, cu gura largă. Tot din lut ars au mai fost descoperite o lingură mică, greutăți pentru războiul de țesut, două figurine antropomorfe fragmentare, una zoomorfă și un scaun miniatural. Obiectele din piatră sunt reprezentate de toporașe și ciocane cu perforație pentru înmănușare, precum și de numeroase pietre pentru zdrobitul grânelor. Nivelul superior conținea fragmente ceramice specifice culturii Coțofeni: vase cu un decor de linii incizate, dintr-un lut cenușiu, negru ori galben-brun, în spărtură negru, cu granule mici de cuarț și nisip fin. O mică parte din materialul arheologic se păstrează la MJA.

436. În partea de NV a satului Retevoiești, pe Valea Crucii, profesorul Gh. N. Tănăsescu din Curtea de Argeș a descoperit întâmplător, în anul 1956, un topor de bronz cu marginile ridicate (*Randbeile*) de tip Glina. Colecția arheologică MCdA.

437. În marginea de N a satului Retevoiești, la cca. 500 m de ultimele gospodării, în punctul „Siliște", pe o terasă de pe malul drept al Râului Doamnei, între DJ 731 (șoseaua Retevoiești – Domnești) și râu, săpăturile arheologice efectuate în anul 1957 de către D. V. Rosetti (IAB), L. Stănculescu și V. Stănică (MP) au dus la descoperirea ruinelor unei biserici medievale având zidurile construite din bolovani mari, lespezi de calcar și cărămidă (LMI AG-I-s-A-13373; RAN 17897.01), cunoscută din unele însemnări anterioare. Astfel, în răspunsul din 1 mai 1871 la chestionarul arheologic lansat de Alexandru Odobescu, învățătorul Andrei Popescu preciza că în punctul „Siliște" din com. Retevoiești erau vizibile ziduri din bolovani provenind de la o biserică. Se arăta, de asemenea, că în punctul respectiv se afla „un hanu cu beci". Doi ani mai târziu (la 13 noiembrie 1873), învățătorul Ioan Diaconu preciza în răspunsul la cel de-al doilea chestionar arheologic lansat de Al. Odobescu, referindu-se la ruinele din punctul „Siliște", că acestea purtau numirea de „Biserica Veche". Biserica descoperită în urma cercetărilor arheologice avea un plan de tip navă, compartimentată în altar, naos, pronaos și pridvor și construită în trei etape: I – altarul și naosul, anterioare sec. XV; II – pronaosul, sec. XV; III – pridvorul, 1516, ctitorit de Vâlcu mare stolnic și Vlaicu mare logofăt. Naosul și altarul aparțineau unei biserici mici, cu un plan mai puțin obișnuit în arhitectura medievală munteană, amintind de planul unor capele romanice sau al unor bazilici. Lăcașul a fost abandonat în sec. XVIII, odată cu satul, din cauza unei epidemii de ciumă. În interiorul bisericii au fost cercetate 23 morminte datate după inventarele funerare (podoabe, în special inele, piese de port, vase de sticlă și monede) în sec. XV-XVII, unele piese de inventar (paftaua din M4 și fragmentele ceramice din M23) având analogii chiar mai vechi, începând cu sec. XI. În partea de NE a pronaosului, a fost descoperită lespedea funerară a lui Albu logofăt, decedat, conform inscripției slavone, la 23 ianuarie 1630; o altă stelă, aparținând lui Stoica, probabil unul dintre ctitori, a fost descoperită în M18. În preajma bisericii a fost identificată o veche curte ale cărei ruine erau acoperite de vegetație. De asemenea tot cu acel prilej, au fost descoperite și fragmente ceramice din sec. III-IV p. Chr. Un sondaj arheologic efectuat în 1969 de D. V. Rosetti și Spiridon Cristocea la casa boierească reperată la cca. 200 m distanță față de biserică a rămas inedit. Materialul arheologic (cahle, piese de sticlă, un buzdugan) ce indică în special sec. XVI, se păstrează la MJA. Piatra tombală se păstra la Cula Drugănescu din localitate, monument de arhitectură aflat astăzi în ruină, aproape prăbușit.

Bibliografie: 435. Popescu, Rosetti 1959, 704-706, fig. 1/1-5; 2-6; Roman 1976, 84, nr. catalog 68; Tudor 1978, 73-80, fig. 5; Măndescu 2004a, 110-112, nr. catalog 7, fig. 4-6; Constantinescu 2011, 334; **436.** Popescu, Rosetti 1959, 703, fig. 1/6; Vulpe 1975, 65, nr. catalog 332, pl. 37/332; Măndescu 2003e, 68; Măndescu 2004a, 110, nr. catalog 6, fig. 3; Băjenaru 2013, 179, nr. catalog CCLV/519; **437.** BAR, ms. rom. 228, f. 130, 256; Popescu 1958, 143, nr. 15; Popescu, Rosetti 1959, 708-715, fig. 8-17; Măndescu 2004a, 109-110; Măndescu 2007-2008, 103, nr. catalog 5; Constantinescu 2011, 334; informații Sp. Cristocea.

Robaia, com. Mușătești

438. Mănăstirea Robaia (LMI AG-II-a-A-13778). Probabil ctitorie a banului Armega, Robaia a fost închinată în anul 1609, de fiul acestuia, postelnicul Drosu, și de soția lui, jupâneasa Rada, mănăstirii Bucovăț (Coșuna). Potrivit unui zapis de la 23 aprilie 1644, Robaia a fost zidită din temelie, din

piatră, de Sava șufarul, de soția lui, Livera, și de socrul său, Mușat din Furduești. În vara anului 2001, cercetări arheologice efectuate de MJA (Spiridon Cristocea și Romeo Maschio), determinate de realizarea unor lucrări de consolidare a bisericii, au pus în evidență la S de altar, în proximitatea turnului de poartă, fundațiile unei clădiri. De plan aproape pătrat (5,50 × 5 m, în interior), această construcție era prevăzută cu pivniță. Fundațiile, cu lățimea de 1 m, având talpa la -2,20 m față de nivelul actual de călcare, au fost construite din bolovani de râu, de mărime mare, prinși cu mortar, unii dintre ei fiind în casete de cărămidă. Intrarea în pivniță se făcea printr-un gârlici dispus în partea de V a construcției, având o ușă a cărei lățime era de 1,42 m. Pivnița a fost separată de nivelul superior al clădirii printr-un planșeu de lemn. În partea de N a fost descoperit un fragment de zid considerat drept contrafort. Autorii cercetărilor arheologice au considerat că destinația acestei construcții a fost aceea de casă egumenească, construită în sec. XVII de Sava șufar și de soția acestuia, Livera.

Bibliografie: Cristocea, Maschio 2002a, 13.

Rociu, com. Rociu (Harta 9)

439. Cercetări de suprafață efectuate de Ion Nania în perioada 1958-1963 au dus la descoperirea, în extremitatea de SV a satului, în albia Dâmbovnicului, a câtorva unelte de silex clactoniene („chopping-tools").

440. La V de sat, în malul râului Dâmbovnic, a fost descoperit întâmplător, în anul 1938, un topor de piatră de nuanță gri, fragmentar, rupt din vechime în zona orificiului de înmănușare. Piesa a fost donată în 1990 colecției arheologice a MJA de Glenur Wass, din Pitești.

441. La V de pădurea Roceanca, la 2,5 km NE de satul Rociu, 4 km NV de satul Teiu din Deal (com. Teiu) și la 200 m N de punctul unde drumul Rociu-Furduești trece peste râul Mozacu, pe malul drept al râului, pe botul de deal format între valea acestui râu și Vâlceaua Adâncă (aflată la S), cercetări de suprafață efectuate de I. Nania au dus la identificarea unei așezări de tip Militari-Chilia (sec. II-III p. Chr.). Pe întinderea sitului au fost găsite mai multe fragmente ceramice lucrate la roată din pastă fină, de culoare cenușie, cu buza răsfrântă orizontal în afară, două fusaiole (una lucrată din lut ars și alta dintr-un ciob de culoare cenușie, lucrat la roată), fragmente de strecurători, o râșniță întreagă și o daltă de fier.

442. În anul 1976, pe teritoriul satului, a fost descoperit întâmplător și apoi donat MJA de Liviu Comănescu un inel medieval din bronz. Placa este ornamentată prin gravare, pe margine cu un cerc, iar în mijloc cu semilune și puncte. Colecția MJA.

443. În anul 2013, în curtea locuitorului Emil Păun, în timpul unor săpături pentru o fântână și pentru temelia unui gard, au fost descoperite oase umane, marcând, probabil, o necropolă necunoscută. Cercetare de suprafață efectuată de Ștefan Dănăilă (DJCPCNA) și Dragoș Măndescu (MJA) în anul 2014. Nu au fost făcute săpături arheologice.

Bibliografie: 439. Nania 1964, 520; **440.** Inedit; **441.** Nania 2004, 90-91, nr. 11; Măndescu 2007-2008, 104; **442-443.** Inedit.

Rociu (tezaur geto-dacic din argint) – **v. Gliganu de Jos**

Rucăr, com. Rucăr

444 (Harta 21, Pl. 5/5). La NE de sat, pe „Câmpul Rucărului", în punctul „Scărișoara" sau „Poiana Roghina", la poalele muntelui Pleașa și la E de culmea Posada-Pleșioara, se află un castru roman (*burgus*) și termele acestuia (LMI AG-I-s-A-13375; RAN 18536.01). Câmpul este străbătut de mai multe pârâiașe, cel mai important fiind Roghina, ce adună în el și apele Văii lui Cernea, intersectată de prelungirea str. Pleșa. Castrul se află între această prelungire și Valea lui Cernea. Primele mențiuni despre existența unor ruine „în lunca de sub Posadă" sunt făcute de către Constantin D. Aricescu, la începutul celei de-a doua jumătăți a sec. XIX. El menționa că în acel loc, numit de localnici „Biserică Jidovească sau Tătărască", se vedeau „ruine de case și de o biserică" și se aflaseră „săgeți și alte antice dace, romane și tătare". Informațiile sunt preluate și de *Dicționarul geografic al județului Muscel* (1893).

Primele săpături au fost efectuate de către Dumitru Băjan, la clădirea termelor. În toamna anului 1904, într-o scurtă campanie de cinci zile, cu trei oameni, D. Băjan a dezvelit o parte din încăperile edificiului. Rezultatele au fost comunicate lui Grigore Tocilescu într-un succint raport însoțit și de două schițe (planul construcției și planul de amplasare), Băjan fiind convins că descoperise și cercetase un castru. Clarificări cu privire la funcționalitatea monumentului cercetat avea să aducă Ioana Bogdan Cătăniciu, odată cu reluarea cercetărilor în 1971, an în care a fost identificat și castrul, aflat la cca. 150 m SV de clădirea termelor. Cercetările efectuate de I. Bogdan Cătăniciu la castru s-au desfășurat în perioadele 1971-1975 și 1979-1985, fiind săpată cca. 40% din suprafața fortificației (colțul SV); termele au fost numai sondate. Castrul este de mici dimensiuni, cu laturile de 60 m (N), 55 m (S), 42 m (E) și 47 m (V); spațiul interior al fortificației, măsurat de la baza valului este de 53,8 × 30 m. Incinta castrului a fost constituită din glii de pământ (*murus caespiticius*) cu dimensiunile de 0,36 × 0,40 × 0,10 m. „Zidul de glii" avea o lățime de 3 m, fiind vizibil în profil pe o înălțime de 0,40-0,50 m. Valul este lat la bază de 5,10 m. Fortificația este înconjurată de două *fossae*. Între prima *fossa* și val a fost lăsată *berma*, lată de 1 m, urmează *fossa,* lată de 4,90 m, apoi un interval de 2,30 m (între cele două *fossae*) și cea de-a doua *fossa,* lată de 4,90 m. La baza *agger*-ului, se află *via sagularis* realizată din

piatră de râu calcaroasă, cu o lăţime de 1 m. Pe latura de S a castrului a fost identificată o poartă de formă rectangulară. Aici valul este întrerupt şi face, de-o parte şi de alta a porţii, un arc spre interior. Stâlpii de lemn de la poartă susţineau atât amenajarea etajului porţii, cât şi capetele valului. Pe laturile de V şi E au fost identificate urmele unor turnuri de curtină. În interiorul castrului au fost cercetate două barăci cu o lungime de 14,50 m şi împărţite în patru *contubernia*. Structura de rezistenţă a barăcilor era constituită dintr-o reţea de stâlpi de lemn, ale căror gropi au apărut la distanţa de 1,50 m una faţă de cealaltă. Pe *via sagularis* şi pe panta interioară a valului au fost observate urme de lemn carbonizat şi lut ars ce proveneau de la suprastructura de lemn a fortificaţiei. Aceste urme de incendiu au fost puse în legătură cu sfârşitul existenţei castrului. Între materialele descoperite se numără: un opaiţ cu ştampila FORTIS, fragmente de *terra sigillata*, monede (seria începe cu Domitian şi se termină cu un denar de la Traian, datat 114/117 p. Chr.). Pe latura de E a castrului, în zona unui posibil turn de curtină, a apărut o cărămidă fragmentară cu ştampila *Coh(ors) II Fl(avia) B(essorum)*. Termele sunt situate la cca. 150 m NE de castru şi ocupă, potrivit planului schiţat de Băjan, o suprafaţă de 21 × 16 m. Din descrierea făcută atunci, dar mai ales din plan, reiese că D. Băjan şi-a concentrat eforturile numai pe o mică parte a termelor. Autorul săpăturilor precizează că edificiul se compunea din două compartimente, la rându-le împărţite în mai multe încăperi. Compartimentul din dreapta (potrivit schiţei, dispus în partea de NV a construcţiei) se compunea din trei încăperi. Despre camerele 1 şi 2 se precizează că „şi-au păstrat pe alocuri tencuiala pereţilor şi podeala (compusă dintr-un conglomerat de bucăţi de cărămidă pisată şi var)", deci pe pereţi şi podea se găsea un strat de *opus signinum* (observaţie făcută de Dumitru Tudor). A treia încăpere avea podeaua mai jos decât a celorlalte două încăperi, iar pe suprafaţa sa prezenta nişte „sinuozităţi" indicând faptul că „dedesubt trebuie să mai existe un etagiu" (sinuozităţile reprezentau *pilae*-le care susţineau podeaua). Legat de dispunerea acestor încăperi, camera 3 se afla în continuarea camerei 1, iar în continuarea celor două, camera 2, ea acoperind un spaţiu egal cu al celorlalte două încăperi. Camera 2 comunica cu încăperile din compartimentul din stânga prin două intrări. Despre compartimentul stâng se precizează că zidul abia mai atingea o înălţime de 0,60 m. Între materialele descoperite de D. Băjan se numără o cărămidă cu ştampila *Coh(ors) II Fl(avia) B(essorum)*. În sondajul efectuat de I. Bogdan Cătăniciu a fost descoperită o monedă de bronz de la Vespasian, emisă în anul 71 p. Chr. Complexul roman de la Rucăr datează din primele decenii ale sec. II p. Chr. În prezent, peste jumătatea de N a castrului a fost ridicat un şopron cu fundaţie de ciment, iar locul termelor marcat de o groapă. Piesele din colecţia lui D. Băjan se află la MC.

445. La N de sat se păstrează un sector de drum roman cuprins între drumul modern (la S de podul peste Valea Roghinei) şi culmea Posada-Pleşioara. O menţionare succintă a lăsat-o D. Băjan în raportul său din 1904 privind săpăturile efectuate la terme; verificări în teren au fost făcute de D. Tudor, în 1951, iar o periegheză a fost efectuată de I. Bogdan Cătăniciu, în 1985. Drumul roman urca pe Valea Roghinei, apoi la N de Valea lui Cerne, având un traseu paralel cu al acesteia, trece pe la V de clădirea termelor castrului şi continuă până pe culme. D. Băjan precizează că drumul se recunoştea după stratul gros de pământ roşu. Observaţia sa a fost confirmată de D. Tudor, care considera că stratul gros de pământ roşu reprezintă un val de pământ. I. Bogdan Cătăniciu respinge această interpretare şi arată că drumul roman „după ce trece de *castellum* urcă în serpentină terminaţiile muntelui spre coama Pleşii, fiind vizibil şi uşor de recunoscut, chiar dacă în unele puncte a fost deranjat de alunecări de teren; drumul ajunge pe creastă, câţiva metri deasupra drumului actual şi se distinge prin urmele roţilor, la distanţă de 1,5 m, tăiate în piatra calcaroasă ...".

446. Se menţionează descoperirea în N satului, într-o zonă apropiată de castru, a unui tezaur monetar de sec. XVI conţinând piese emise de Polonia şi Rusia.

Bibliografie: 444. Aricescu 2007, 222; Alessandrescu 1893, 288; BAR, ms. 5137, f. 239-242; Tudor 1942, 243; Tudor 1955, 90-93, fig. 3; Tudor 1958, 247, nr. 43; TIR, L 35, 62; Bogdan Cătăniciu 1974, 277-288; IDR II, 607-608; Tudor 1978, 297-298, nr. 41, 323; Petolescu 1986, 511; Bogdan Cătăniciu 1985-1986, 201-209; Bogdan Cătăniciu 1994b, 56; Bogdan Cătăniciu 1997, 45-47, fig. 13-14; Gudea 1997, 81, nr. 65; Gudea, Găzdac 2006-2007, 61-62, pl. 9/C1b; Marcu 2009a, 230, nr. 68; **445.** BAR, ms. rom. 5137, f. 240-241; Tudor 1955, 94, fig. 2; Bogdan Cătăniciu 1997, 81; **446.** Constantinescu 2011, 410-411.

Rudeni, com. Şuici

447. În punctul „La Cocini" a fost reperată o aşezare de la începutul epocii bronzului (cultura Glina). Cercetare de teren Eugenia Popescu (MJA).

448. În sat, în grădina doctorului Boncea, a fost descoperită întâmplător o groapă cilindrică conţinând ceramică în stare fragmentară, arsă secundar. Fără posibilitatea de a fi verificată prin săpături arheologice, descoperirea pare a avea unele asemănări cu situaţia necropolei plane de la Ferigile.

449 (Pl. 3/4, 6-8). În marginea de V a satului, pe terasa stângă a râului Topolog, la V de DN 7D, în punctul „Izlaz" cunoscut şi cu denumirea de „La Gorun", se află o necropolă tumulară aparţinând grupului cultural Ferigile, întinsă atât pe izlazul satului, cât şi pe terenul fostului I.A.S., în spatele fostei magazii de îngrăşăminte. Necropola este alcătuită din cca. 60 tumuli de mici

dimensiuni, cu manta de piatră, foarte aplatizați, răspândiți pe o suprafață de cca. 250 × 100 m, orientată N-S. O cercetare de suprafață a fost efectuată în 1972 de E. Popescu (MJA) și Alexandru Vulpe (IAB), aceiași arheologi executând săpături în anii 1982-1984. Din cei 15 tumuli cercetați arheologic în campaniile respective, dispunem de date referitoare la primii doi, săpați în anul 1982. Din primul tumul, afectat de explozia unui obuz în primul război mondial, se remarcă un fragment dintr-un vas lucrat la roată (unul din rarele cazuri când ceramica la roată este atestată în necropolele de tip Ferigile). Al doilea tumul, cu diametrul de max. 8 m, conținea un mormânt de incinerație, ceramică și mai multe piese de metal (arme de fier, piese de harnașament din bronz). Mormintele cercetate datează de la finalul sec. VI și începutul sec. V a. Chr. Materialele arheologice se păstrează la MJA și IAB.

450. Un denar roman de la Traian, emis în perioada 103-111, a fost descoperit întâmplător în anul 1926, pe proprietatea Gavrilă I. Rudeanu, în timpul săpării unui beci. O altă monedă romană, de la Faustina II, a fost descoperită întâmplător pe proprietatea învecinată, Nicolae Petrescu.

Bibliografie: 447. Inedit; Măndescu 2003e, 67; **448.** Popescu, Vulpe 1982, 77; **449.** Popescu, Vulpe 1992, 109-113; Măndescu 2010, 125-126, 128, 136, nr. catalog 547, pl. 244; Constantinescu 2011, 465; **450.** Georgescu 1986, 427-428, fig. 1; Mitrea 1987, 176, nr. catalog 23.

Sălătrucu, com. Sălătrucu

451. La V de localitate, în zona de la confluența pârâului Tisa cu râul Topolog, se află vestigiile unei așezări medievale: satul dispărut Cârstienești (Cârstănești), unde, înainte de 7/17 octombrie 1601, oastea țării în frunte cu boierii Buzești l-au ales domn al Țării Românești pe Radu Șerban. Ruinele bisericii acestui sat se află în punctul „Bocănița". În zona satului dispărut au fost făcute de-a lungul timpului mai multe descoperiri întâmplătoare: un gros de argint emis de regele polon Ștefan Báthory (1576-1586), resturi de ziduri și un schelet uman. Moneda se afla în posesia lui George Georgescu (Șuici).

Bibliografie: Georgescu 1972, 966, fig. 1-2; Constantinescu 2011, 417.

Sălіștea, com. Uda

452. Este semnalată descoperirea în zona satului a unor unelte de piatră datând din epoca bronzului.

Bibliografie: Constantinescu 2011, 486.

Săpata de Jos (castre romane) – **v. Mârțești**

Săpunari, com. Morărești

453. Cercetări de teren efectuate în anii '70 ai sec. XX de Paul I. Dicu pe sectorul văii Vedei corespunzător satului, în zone unde excavații recente pentru extragerea nisipului și pietrișului au dus la adâncirea albiei minore a râului Vedea cu 1-3 m, au avut ca rezultat descoperirea unei piese litice atribuite paleoliticului inferior (cioplitor unifacial).

Bibliografie: Dicu 1979, 582-585, fig. 4/5; Constantinescu 2011, 306.

Schiau, com. Bascov

454. Demolarea, în vara anului 2001, a unei troițe ridicate în 1915 pe locul unde existase biserica cu hramul „Sfinții Împărați", ctitorită la finalul sec. XVIII de stolnicul Constandin Bucșănescu, au prilejuit efectuarea unor cercetări arheologice de salvare efectuate de Spiridon Cristocea și Romeo Maschio (MJA). Au fost descoperite fundațiile din bolovani de râu prinși cu mortar (lățimea de 0,8 m, talpa la -0,8/-0,9 m față de nivelul actual de călcare) ale bisericii respective, construită din lemn, de plan dreptunghiular simplu (14 × 6,25 m), alcătuită din pronaos, naos și altar, cu absida nedecroșată. Materialele arheologice se păstrează la MJA.

Bibliografie: Ionașcu 1941, 6; Crețeanu 1968, 10; Cristocea, Maschio 2001, 205-208.

Schitu Golești, comună

455. Monede geto-dace de tip Vârteju-București descoperite întâmplător în cuprinsul comunei, înainte de 1955, în timpul lucrărilor agricole.

Bibliografie: Preda, Dicu 1983, 93, nr. catalog 17; Constantinescu 2011, 425.

Silișteni, com. Lunca Corbului

456. Un topor-ciocan de luptă din bronz, cu tub de înmănușare și muchie cilindrică a fost descoperit întâmplător în anul 1948, pe colina din punctul „Peste Vale", situată între văile Săpății, Terciuleasa și Grângurelu Mare. Cercetări de teren efectuate la locul descoperirii de Eugen Comșa (IAB) au concluzionat că nu era vorba de o piesă izolată, toporul fiind găsit pe terenul de la marginea unei așezări din epoca bronzului (cultura Tei) aflată pe panta colinei dinspre Valea Săpății. La suprafața solului se observau particule de chirpici, fragmente de oase și rare fragmente ceramice aparținând culturii Tei. Nu au fost efectuate săpături arheologice. Toporul se păstrează la IAB.

457. Monede geto-dace, imitații de tip Filip II, descoperite întâmplător în cuprinsul satului în primele decenii ale sec. XX.

Bibliografie: 456. Comșa 1967, 671-675; Leahu 2003, 24, pl. 1/117; 18/4; Schuster et alii 2006, 102, harta 14; **457.** Preda, Dicu 1983, 93, 95, nr. catalog 18.

Slatina, com. Nucșoara

458. Câteva bordeie și gropi de provizii au fost descoperite întâmplător pe dealul Gruiul Negru. Vestigiile au fost atribuite cu probabilitate evului mediu și au fost interpretate drept adăposturi temporare din timpul perioadelor de restriște. Nu au fost efectuate cercetări arheologice.

Bibliografie: Constantinescu 2011, 238.

Slănic, com. Aninoasa

459. În punctul „Fața Frumoasă", la cca. 200 m S de DN 73C, la cca. 300 m de fostul C.A.P. Slănic și 900 m de fostul Sector Minier Slănic, cercetări arheologice de salvare efectuate în 1988 de Teodor Cioflan și Romeo Maschio (MJA) au dus la descoperirea unei așezări din epoca bronzului timpuriu (cultura Glina). Au fost cercetate două gropi menajere cu inventar sărac și o locuință de suprafață cu vatră în colțul dinspre SV.

Bibliografie: Inedit (informații R. Maschio).

Smeura, com. Moșoaia

460. La NV de sat, aproape de limita cu municipiul Pitești, la V de Valea Rogozului, între Valea Taomirului (la N) și Valea Balea (la S), cercetări de suprafață efectuate de Ion Nania începând cu 1964 și continuate de Dragoș Măndescu (MJA) în perioada 2003-2008 au dus la identificarea unei întinse locuiri din epoca bronzului suprapusă de o așezare geto-dacică din cea de-a doua epocă a fierului. Fragmentele ceramice din epoca bronzului indică cultura Tei. Între fragmentele ceramice din cea de-a doua epocă a fierului numeroase sunt cele de la vase lucrate la roată din pastă cenușie, bine arsă. Bucățile de chirpici ars provenind de la pereții unor locuințe de suprafață se întâlnesc în mare cantitate. Câteva piese individuale au fost descoperite la suprafață: un cuțit curb de piatră șlefuită, un vârf de săgeată din silex și un cuțit din fier. Materialul se păstrează în colecția MJA; o altă parte se afla în colecția lui I. Nania (Pitești).

Bibliografie: Nania 2003, 84-85, nr. catalog 22.

Stănești, com. Corbi

461. O tetradrahmă de la Alexandru cel Mare, descoperită în condiții necunoscute pe teritoriul satului, a fost achiziționată în 1963 de Constantin Moisil.

462. În apropierea satului, pe Valea Lupului, este semnalată o mică grotă („Biserica lui Enache") cu graffiti. Nu au fost efectuate cercetări arheologice.

Bibliografie: 461. Constantinescu 2011, 163; **462.** Constantinescu 2011, 168.

Stoenești, com. Stoenești

463. La intrarea dinspre N în satul Stoenești, la cca. 700 m pe drumul de pământ ce se ramifică spre V din DN 72A, în punctul „Valea Miriuței", se află o necropolă tumulară aparținând grupului Ferigile (LMI AG-I-s-B-13377; RAN 18867.01). Doi tumuli (diametrul max. 9 m, înălțimea max. 1 m) cu manta din bolovani, conținând morminte de incinerație, au fost cercetați arheologic de Teodor Cioflan (MJA), în anul 1989. Au fost descoperite fragmente ceramice de la vase lucrate cu mâna aparținând unor categorii cunoscute în cadrul grupului Ferigile (străchini cu marginea invazată, cești cu buton supraînălțat pe toartă) și o fibulă reparată de tip Glasinac, de bronz. Etapa târzie a primei epoci a fierului. Materialele se păstrează la MJA.

Bibliografie: Inedit; Măndescu 1999, 9, fig. 10; Constantinescu 2011, 453.

Stolnici, comună

464. Două monede bizantine de bronz (una de la Vasile II și Constantin VIII, anii 976 - cca. 1030-1035, cealaltă de la Mihail IV, anii cca. 1042-1050, surfrapată) au fost descoperite după 1960 pe teritoriul comunei, în timpul lucrărilor agricole. Monedele se păstrau în colecția Paul I. Dicu (Pitești).

Bibliografie: Poenaru Bordea, Dicu 1989, 81, nr. catalog X/124-225, pl. IV/124-125; Ioniță 2005, 141, nr. catalog 110.

Stroești, com. Mușătești

465. În punctul „Râpa Dadelor" a fost descoperit întâmplător un topor preistoric din piatră șlefuită, cu perforație de înmănușare. Epoca bronzului. Este păstrat la MSS.

466. În punctul „Valea Totelor" a fost făcută o descoperire asemănătoare. Colecția MSS.

467. Un al treilea topor din piatră șlefuită și perforație pentru înmănușare provine din punctul „Lacul cu Ochi", descoperit întâmplător. Colecția MSS.

468. Se menționează descoperirea izolată, în cuprinsul satului, a unui denar roman imperial de la Septimius Severus.

469. În punctul „Valea Dadelor" situat în NE satului, pe malul drept al râului Vâlsan, a fost descoperită întâmplător în timpul aratului, după 1945, o monedă de bronz de la Constantius II, emisiune din anul 332. Se păstra în posesia fiului descoperitorului, Gheorghe Trufășilă (Stroești).

Bibliografie: 465-467. Leonăchescu, Ionescu 2003, 55-58; Popescu ms., f. 1-2; Constantinescu 2011, 316; **468.** Constantinescu 2011, 316; **469.** Poenaru Bordea, Dicu 1989, 80, nr. catalog III/111, pl. III/111.

Surdulești, com. Miroși

470. „Movila de la Heleșteu" – tell eneolitic pe malul drept al râului Burdea, în partea de E a satului, la cca. 30 m SE de pod, identificat de Ioan Spiru în 1945 (descoperiri de suprafață: fragmente ceramice, un vas mic întreg, un vârf de săgeată din silex). Diametrul tellului este de 31 × 33 m (partea de N este distrusă de râu), înălțimea max. de 1,8 m. Sondaj arheologic efectuat în 1947 de Mircea Petrescu-Dîmbovița. Au fost reperate două niveluri de locuire, în cel superior, mai consistent, fiind descoperite urmele puternic arse de la trei locuințe de suprafață. Faza Gumelnița B1. O parte din artefactele descoperite se păstrează la MJT.

471. La aprox. 1,5 km E de sat, pe valea vâlcelei Burliște, se află un alt tell asemănător celui de la Heleșteu, cunoscut drept „Măgura Lupului". Descoperiri de suprafață I. Spiru. Nu s-au făcut săpături arheologice.

472. La aprox. 3 km E de sat, pe coasta unei vâlcele mlăștinoase, au fost identificate la suprafață de I. Spiru urmele unei așezări aparținând probabil culturii Gumelnița, după materialul recoltat (piese de silex, fragmente ceramice, fragmente de lipitură de perete arsă).

473. În partea de S a satului, aproape de confluența Văii Drăgociului cu pârâul Burdea, se află „Măgura de la Drăgoci". Informațiile de la localnici atestau descoperirea de obiecte diverse pe măgură, însă cercetări de suprafață efectuate la mijlocul sec. XX de I. Spiru nu au dus la niciun rezultat. Totuși, pe Valea Drăgociului, I. Spiru a făcut câteva descoperiri de suprafață constând în piese de silex și mult chirpici, marcând o locuire preistorică.

474. La V de sat, pe malul Vâlcelei Pietrișului, lângă Dealul Magaziei, în urma unor cercetări de teren efectuate de I. Spiru au fost descoperite fragmente ceramice din epoca bronzului, marcând probabil o așezare.

475. În N-E satului, aproape de punctul „Pietriș", lângă pădurea Bălțata, a fost găsit întâmplător, în anul 1951, un denar roman republican emis în anul 89 a. Chr. – L. Cassius Caecianus. Tot în acest punct este semnalată descoperirea, în același an 1951, în timpul aratului, a unei monede romane târzii din bronz (sec. IV).

476. La cca. 6 km V de sat, în punctul „Bălăcel" (pe Valea Bălăcelului), M. Petrescu-Dîmbovița a descoperit în 1947 (și anterior I. Spiru), prin cercetări de suprafață, mai multe piese preistorice (așchii de silex, un percutor de piatră, un fragment dintr-un topor de piatră), câteva fragmente ceramice cenușii lucrate la roată, din cea de-a doua epocă a fierului și fragmente ceramice medievale timpurii decorate cu linii incizate în val, mărgele de sticlă și chihlimbar, cărămizi, o daltă mică de gresie, un topor de fier, un fragment de lamă de cuțit și un vârf de lance, indicând o așezare aparținând culturii Dridu (LMI AG-I-s-A-133378; RAN 17414.01). Tot de acolo provine un fier de plug, descoperit întâmplător în timpul lucrărilor agricole, laolaltă cu mai multe fragmente ceramice și de cărămizi. În toamna anului 1980, un sondaj arheologic a fost efectuat aici, la cca. 10 m distanță de drumul Surdulești – Tufeni, de Teodor Cioflan (MJA) în colaborare cu I. Spiru, prilej cu care au fost evidențiate vestigii medievale timpurii (ceramică de tip Dridu, fragmente de chirpici de la locuințe de suprafață, zgură, fragmente din unelte de fier, fragmente de cărămizi, râșnițe).

477. În dreptul Pădurii Drăgociului, spre E, nu departe de satul Burdeni, pe hotarul cu județul Teleorman, s-au găsit întâmplător, în timpul arăturilor, mai multe fragmente ceramice, cărămizi groase, un fier de rariță, cuțite, chei, un pristolnic. Cercetări de suprafață I. Spiru, la mijlocul sec. XX, conform căruia aceste vestigii ar marca fostul sat Cățelești, dispărut în sec. XVI-XVII.

478. În partea de V a satului, acolo unde pârâul Burdea intră în sat, în curțile locuitorilor Ilie și Marin Stoica, Tudor și Dumitru Cazacu etc., au fost descoperite întâmplător, în prima jumătate a sec. XX, cu ocazia diverselor săpături, morminte de înhumație. După obiectele descoperite laolaltă cu oasele (nasturi, catarame, o piesă de joc austriacă, două monede – una turcească, de argint, cealaltă bătută la Sadagura în 1773, din aramă, de trei copeici), este vorba de un cimitir necunoscut din sec. XVIII.

479. Alte cinci monede de bronz bătute la Sadagura pentru Moldova și Țara Românească (una de o para – trei denghi emisă în 1772, și patru de două parale – trei copeici emise în 1773) au fost descoperite întâmplător pe teritoriul satului.

480. În marginea satului, lângă Pădurea Drăgociului și în apropierea pârâului Burdea, se găsesc fragmente ceramice foarte corodate. Datare incertă.

Bibliografie: 470. Petrescu-Dîmbovița 1953, 523-542; Spiru 1959, 701, fig. 6/1-4; Măndescu 2003e, 60; Ștefan 2010, 107, nr. catalog 223; Constantinescu 2011, 303; Torcică 2012, 59, pl. 1/8; 2/7; Spiru 2013, 23; Spiru 2014, 8-9; **471.** Spiru 1959, 701; 3-4; Spiru 2013, 23; Spiru 2014, 9, fig. 6/1-4; **472.** Spiru 1959, 701; **473.** Spiru 1959, 701; Spiru 2013, 22, 24; Spiru 2014, 9; **474.** Spiru 2013, 23; **475.** Spiru 1957, 467, nr. catalog 2-3; Mitrea 1958b, 172; Spiru 1959, 702; Măndescu 2006c, 110; Constantinescu 2011, 303; **476.** Petrescu-Dîmbovița 1953, 540-542, fig. 10; Spiru 1959, 701-702, fig. 6/5; 7; Cioflan 1980, 8; Măndescu 2007-2008, 110; Constantinescu 2011, 303; Spiru 2013, 22-23; informații T. Cioflan; **477.** Spiru 1958, 702; Spiru 2013, 24; Spiru 2014, 10, fig. 6/5; 7; **478.** Spiru 1958, 702; **479.** Spiru 1958, 476, nr. catalog 7; **480.** Spiru 1959, 701.

Suseni, com. Bogați

481. În anul 1986, în urma ploilor care au spălat malul râului Budișteanca, a fost descoperit întâmplător, în punctul „Deleni", un tezaur

monetar alcătuit din patru tetradrahme Macedonia Prima și 41 imitații după tetradrahmele Thasos, toate din argint. Piesele monetare erau depuse într-un vas de ceramică, din care nu s-au mai păstrat decât fundul (cu *Standring*) și un mic fragment din pântec, lucrat la roată, din pastă fină brun-roșcată (probabil o cană de dimensiuni mijlocii). Colecția numismatică a MJA.

Bibliografie: Maschio 2000, 49-65; Măndescu 2006c, 110-111, pl. 5-/1-5.

Suslănești, com. Mioarele

482. O informație izolată semnalează descoperirea pe teritoriul satului a unor vestigii precum amfore din sec. III a. Chr., aparținând unei așezări geto-dacice.

483. Monede geto-dace de tip Filip II descoperite întâmplător în cuprinsul satului, înainte de 1961, în timpul lucrărilor agricole, dar și cu prilejul săpăturilor arheologice efectuate la ruinele bisericii medievale din punctul „Hobaia" (!).

484. La ieșirea din sat către Boteni, imediat la E de DN 73D, între km 19 și 20, în punctul „Hobaia", au fost reperate și sumar cercetate pentru prima oară de Victor Brătulescu (CMI), în anul 1939, ruinele unei biserici de tip navă, cu temelii din piatră de râu și având în pronaos patru pietre de mormânt din a doua jumătate a sec. XVI. Biserica se afla atunci pe moșia lui Chiriacescu și, datată provizoriu în prima jumătate a sec. XV, a fost considerată a fi aparținut unor boieri de țară. Cercetări mai amănunțite au avut loc în vara anului 1959, sub conducerea lui Dinu V. Rosetti, cu colaborarea MC. S-a putut stabili că biserica are dimensiunile de 17,6 × 6,5 m și a fost construită din pietre de râu și lespezi prinse cu mortar. Zidăria compartimentelor bisericii nu era unitară, atestând mai multe etape și maniere de construcție și nu prezenta urme de pictură. În naos și în pronaos au fost descoperite 24 morminte, iar în exteriorul bisericii alte 13, având în inventar piese de port și podoabă (inele, ace de păr, cercei, bumbi etc.), vase funerare din sticlă și monede otomane emise între 1481-1595. Biserica nu era izolată, ci se afla în cadrul unei curți boierești (LMI AG-I-a-A-13379; RAN 17389.01), din care au mai fost cercetate resturile unei locuințe cu temelii din piatră de râu, având trei etape de locuire pe durata sec. XIV-XVI. În locuință au fost descoperite vestigiile unei sobe și inventar arheologic precum ceramică fină, cahle, un cuțitaș fragmentar din fier cu garnituri din aur fin, o furculiță din fier, precum și o monedă de billon de la Vlad Dracul. Se presupune că aici s-a aflat satul Neagomirești, a cărui existență încetează, conform documentelor scrise, la finalul sec. XVI. Materialele se păstrează la MC și parțial la MJA.

Bibliografie: 482. Constantinescu 2011, 292; **483.** Preda, Dicu 1983, 95, nr. catalog 19; **484.** Brătulescu 1940, 5-9, fig. 2-8; Rosetti 1972, 27-38; Constantinescu 2011, 292.

Șerbănești, com. Rociu

485. Așezare din epoca timpurie a bronzului (LMI AG-I-s-B-13380; RAN 18518.01) situată în apropierea fostei ferme zootehnice („La Fermă"), la 1 km E de DJ 659 Pitești – Ștefan cel Mare. Săpături de salvare efectuate în toamna anului 1988 de către arheologii MJA, Teodor Cioflan și Romeo Maschio, în condițiile lucrărilor de sistematizare a albiei Dâmbovnicului. Locuirea a fost intensă, grosimea stratului de depuneri arheologice variind între 0,2 și 1,3 m. Au fost cercetate două locuințe de suprafață construite în sistemul paiantei, cu vetre. Sunt menționate elemente de fortificație (val de pământ cu miezul ars întărit cu pietre de râu). După ceramica descoperită, așezarea a fost atribuită etapei timpurii a epocii bronzului, și anume culturii Glina. Materialele se păstrează în colecția arheologică a MJA.

486. Spadă medievală datată la cca. 1400, descoperită întâmplător, în timpul unor lucrări de amenajare a terenului, în punctul „Măgura lui Blegu". Colecția MJA.

Bibliografie: 485. Schuster 1997, 208, nr. catalog 139; Cioflan, Maschio 2000, 7-14; Schuster et alii 2006, 36, harta 2; Constantinescu 2011, 407; **486.** Rotaru, Cioflan 1989, 48-50; Constantinescu 2011, 407.

Șerboeni, com. Buzoești

487. La NV de sat, în albia minoră a râului Teleorman, adâncită prin excavările pentru extragerea pietrișului, Paul I. Dicu a descoperit la începutul anilor '70 ai sec. XX, o piesă litică atribuită paleoliticului inferior (un cioplitor unifacial lateral din silex, cu vârf median, lucrat pe un galet cvasirectangular).

Bibliografie: Dicu 1979, 585.

Ștefănești, oraș

488. Cercetări de teren efectuate de Paul I. Dicu în anii '70 ai sec. XX au dus la descoperirea în prundișurile văii Argeșului, pe sectorul râului Argeș corespunzător cartierului Ștefăneștii Noi, între Zăvoi și Golești, a câtorva piese litice atribuite paleoliticului inferior.

489. De pe teritoriul localității Ștefănești provine un topor de piatră, descoperit întâmplător.

490. În sectorul barierei Golești-Ștefănești a fost reperată de P. I. Dicu, prin cercetări de suprafață, o așezare din epoca bronzului (fragmente ceramice specifice pentru cultura Tei, fazele IV și V) distrusă integral prin excavare și eroziune.

491. Pe Dealul Ghiormanului, în zona de SE, lângă „Drumul de Piatră", cercetări de suprafață efectuate de Ion Nania în 1962, au dus la descoperirea unor fragmente ceramice din prima epocă a fierului.

492. Pe domeniul de la „Florica" (Ștefăneștii Noi) al familiei Brătianu au fost semnalate descoperiri de monede izolate geto-dace și chiar tezaure (!) alcătuite din imitații de tip Filip II și piese de tip Vârteju-București, descoperite întâmplător în timpul lucrărilor agricole.

493. Pe dealul Marcea (în unele publicații se indică malul pârâului Marcea) a fost descoperit întâmplător, în anul 1968, cu ocazia plantării unor puieți în pădurea statului, un tezaur alcătuit din monede autohtone geto-dace aparținând tipului de început al imitațiilor după monedele lui Filip II și tetradrahme emise de Thasos (seria târzie). Au fost recuperate patru piese (una dacică și trei thasiene) ce se păstrau la școala din localitate.

494. În cuprinsul satului Valea Mare-Podgoria (astăzi cartier) au fost descoperite întâmplător mai multe piese arheologice: un topor de piatră de mari dimensiuni, cu perforație pentru înmânușare (intrat în 2005 în colecția arheologică a MJA) și monede geto-dace, imitații de tip Filip II și tipul Vârteju-București, unele dintre acestea intrând în colecția lui Liviu Rebreanu.

495. Pe Dealul Ghiormanului, la cca. 350 m E de Râul Doamnei, în anul 1962, locuitorul Vasile Stoica a descoperit întâmplător o lance medievală. Colecția MJA.

496. Pe înălțimea Goleasca, deal situat în partea de NE a comunei, la E de satul Enculești, a fost descoperit întâmplător în anul 1965, cu ocazia terasărilor pentru vița-de-vie, un depozit de vase medievale (au fost recuperate, în două etape, 28 tipsii din cositor și plumb, dar și din cupru și un capac de cazan din cupru), unele din ele fiind marcate cu stema orașului Brașov, dar și cu numele unora dintre foștii proprietari (Dragomir mare armaș, Stroe Leurdeanu vistier). Depozitul a fost datat în prima jumătate a sec. XVII. Colecția MJA.

497. La cca. 500 m de marginea de N a cartierului (sat) Enculești, într-o poiană, a fost descoperit întâmplător, în anul 2013, un inel din argint de la finalul evului mediu. Colecția MJA.

498. În Ștefănești Sat (Ștefănești Vale), pe o înălțime din apropierea Bisericii „Tăierea Capului Sfântul Ioan Botezătorul" (str. Olelești, nr. 138, LMI AG-II-m-A-13802) ridicată de slugerul Mușat în 1627, se află vestigiile ansamblului curților boierești ale ctitorului (LMI AG-I-a-A-13381), datând din sec. XVII. Se păstra pivnița divizată în două nave, cu arcade semicirculare scunde, boltite. Nu au fost făcute săpături arheologice.

499. Conacul de la Golești, ridicat de Stroe Leurdeanu în sec. XVII (1640 sau 1641-1642), ocupă o suprafață de 247 m^2 (24 × 11,4 m) în mijlocul domeniului Goleștilor. Parterul înalt, precedat de un foișor, era alcătuit din șase încăperi boltite, dispuse de o parte și de cealaltă a unei săli centrale și suprapune o pivniță mare ce este împărțită în două nave prin trei arcade principale, având lipită la SV o încăpere mai mică, boltită semicilindric, cu o tainiță în capătul dinspre NV. În timpul lucrărilor de restaurare efectuate în 1942-1944 și coordonate de arhitectul Horia Teodoru și direct din teren de inginerul Corneliu Săndulescu în calitate de diriginte de șantier, sub egida CMI, cu fondurile INC, asistența arheologică a fost asigurată de Dinu V. Rosetti (MMB). Rezultatul săpăturilor arheologice întreprinse de D. V. Rosetti în vara anului 1942 la complexul medieval târziu și modern (sec. XVII-XIX) a rămas inedit, cu excepția menționării descoperirii pe cale arheologică, în vara anului 1942, a băii turcești din colțul de N al incintei, a unor temelii de ziduri situate în fața conacului, aparținând clădirii originale, precum și a rețelei de olane destinate aducțiunii apei la fântânile de la intrarea în incintă (pe o mică porțiune, în spatele fântânii din dreapta intrării au fost găsite fragmente din conducta de alimentare cu apă a conacului).

500. Conacul de vie al lui Constantin Brâncoveanu, de la Valea Mare-Podgoria (LMI AG-II-a-A-13834; RAN 13454.01), cunoscut și drept „Foișorul de la vii" sau „Conacul de la Valea Mare", sau „Casele domnești de la viile de la Pitești", astăzi aflat în ruină, pe str. Coasta Câmpului, a fost construit în ultimii ani ai sec. XVII. Este posibil să fi făcut parte dintr-un ansamblu mai mare. Construcția păstrată are un plan dreptunghiular alungit (16,25 × 7,35 m la interior), dezvoltat pe două niveluri. Nivelul inferior este ocupat în întregime de o pivniță mononavată și acoperită cu boltă în segment de cilindru, întărită de cinci dublouri late, care coboară până aproape de nivelul de călcare. Accesul în pivniță se realiza printr-un gârlici în pantă. Al doilea nivel avea trei încăperi, o sală mare, principală, și două spații mai mici care, probabil, erau rezervate odihnei. Acoperișul înalt, din șindrilă. Nu au fost efectuate cercetări arheologice.

Bibliografie: 488. Dicu 1979, 577; **489.** Constantinescu 2011, 452; **490.** Popa et alii 1988, 14; Leahu 2003, 21, 25, pl. 1/65, 123; Schuster et alii 2006, 94, 102, harta 14; **491.** Nania 2003, 76; **492.** Preda, Dicu 1983, 93, nr. catalog 20.a; **493.** Preda, Dicu 1983, 95, nr. catalog 20/b, pl. I/6, 11-12; Popa et alii 1988, 15; Măndescu 2006c, 111; **494.** Preda, Dicu 1983, 96, nr. catalog 24; Constantinescu 2011, 452; **495.** Nania 2003, 76; **496.** Mavrodin, Popescu 1969, 211-218; Cristocea 1993, 22-29; Constantinescu 2011, 452; Cristocea 2011, 97-98, fig. 37; **497-498.** Inedit; **499.** Ioniță 2000, 79-82; Sinigalia 2002, 349-355; Mulțescu, Mulțescu 2005, 435-457; Pally 2008, 55, 59; Cristocea 2011, 261-268; **500.** Greceanu 1982, 37, 46; Sinigalia 1999, 145-149.

Teiu din Deal, com. Teiu (Harta 10)

501. Cercetări de teren efectuate de Ion Nania în perioada 1958-1963 au dus la descoperirea în diverse puncte de pe valea râului Mozacu, în sectorul corespunzător teritoriului satului, în depuneri remaniate, a unor unelte din silex de apă dulce atribuite paleoliticului inferior: cioplitoare unifaciale și bifaciale, așchii și un vârf așchial. Colecția MJA.

502. La N de sat, pe Valea Vlădeasa, aprox. la jumătatea distanței dintre localitate și pădurea Roceanca, I. Nania a identificat slabe urme de locuire din epoca bronzului. Fragmentele ceramice indică cultura Glina.

503. La V de sat, pe malul drept al râului Mozacu, în punctul „Măgura Observatorului", pe terenul fostului izlaz Teiul din Deal, se află o așezare din epoca bronzului (cultura Tei), descoperită prin cercetări de suprafață de I. Nania. Măgura, cu un diametru de cca. 14 m și înălțime de 0,60-0,70 m a fost nivelată în anul 1958, în timpul lucrărilor de desțelenire a izlazului. Ulterior, așezarea a fost afectată de săpăturile pentru un canal de irigații. În urma acestor lucrări au apărut la suprafață cantități masive de chirpici ars, fragmente de ceramică slab arsă, zgrunțuroasă, remarcându-se unele cu butoni în relief, neperforați, două fusaiole, un colț de porc, un străpungător din os, un ac din os, un topor fragmentar de piatră cu perforație pentru înmănușare, doi galeți găuriți natural și 82 piese de silex (un vârf de săgeată, 31 gratoare, răzuitoare, așchii și piese rebutate). Colecția MJA. Câteva fragmente de greutăți pentru războiul de țesut, un suport pentru frigare și câteva râșnițe plate, din piatră masivă de râu, dintre care una întreagă, descoperite în punctul „Măgura Observatorului", se aflau la punctul muzeal al școlii din Teiu.

504. Pe teritoriul saltului, în grădina învățătorului Marin Stănescu, prin anii 50 ai sec. XX au fost descoperite fragmente ceramice atipice, indicând cel mai probabil epoca bronzului.

505. La N de satul, la aprox. 300 m S de punctul „La Măguri", pe malul stâng al râului Mozacu se află o așezare din epoca bronzului, precum și ceramică getică, descoperite de I. Nania. Din acest loc provine o jumătate de măciucă de luptă (epoca bronzului), sferică, lucrată din piatră, spartă în două pe diametrul max. Colecția arheologică a MJA.

506. La N de sat, aproape de izvoarele vâlcelei Vlădeasa, în pădurea Roceanca, locuitorul Gheorghe Tudor Neagu, din satul Leșile, a descoperit fragmente ceramice din prima și a doua epocă a fierului, precum și o lance în formă de frunză de salcie. Fragmentele ceramice se aflau în 1964, în muzeul comunal Teiu.

507. La NV de sat, pe valea Mozacului, către pădurea Roceanca, în punctul „La Măguri", cercetări arheologice de suprafață efectuate de I. Nania în anul 1956 au dus la identificarea unui sit geto-dacic. Pe terasa puțin înclinată dinspre malul stâng al râului Mozacu, către N spre pădurea Roceanca, în urma arăturilor de primăvară au fost descoperite numeroase fragmente ceramice geto-dace lucrate la mâna și la roată, între care se remarcă unul decorat cu o figură umană, oase de animal, fragmente de coarne de cerb, colți de mistreț, un străpungător de os, fusaiole, fragmente de strecurători, două rotițe de la un car votiv, patru râșnițe plate din piatră cioplită, trei cute cu perforație pentru agățat, dar și piese din metal (cosor, lamă de sapă, topor, ciocan, două nicovale, un sfredel, cuie, balamale etc.) precum și bucăți de zgură de fier. De asemenea, în 1958 au fost descoperiți întâmplător și patru denari romani republicani ce se eșalonează între 99-94 a. Chr. (Marcus Sergius Silus) și 38 a. Chr. (P. Clodius Turrinus), care ar putea face parte dintr-un tezaur. La cca. 250 m N de vestigiile acestei așezări și la V de drumul ce duce de la marginea de N a satului spre pădurea Roceanca existau, până în a doua jumătate a sec. XX, trei movile, probabil morminte tumulare, astăzi complet aplatizate (în zonă s-a practicat în ultimul sfert al sec. XX agricultura intensivă, fără ca vestigiile arheologice să fie cruțate). Pe unul din tumuli a fost descoperită întâmplător o tetradrahmă macedoneană de argint de tip Filip II. Datarea cea mai probabilă rămâne sec. II-I a. Chr. Majoritatea pieselor se păstrează în Colecția „Ion Nania" de la MJA.

508. Pe malul drept al Mozacului, la N de Vâlceaua Adâncă ce se varsă în Mozacu la S de Balta lui Șucheală (numită Balta Meterului până la 1921), pe o lungime de cca. 800 m, cercetări de suprafață efectuate de I. Nania în a doua jumătate a sec. XX au dus la descoperirea a numeroase fragmente ceramice ce indică o așezare aparținând culturii dacilor liberi, de tip Militari-Chilia.

Bibliografie: 501. Nania 1972, 235-244, fig. 3/1-2, 4-5; 4/2, 4-8; 5/1-2, 4; **502.** Nania 2004, 93, nr. catalog 18; **503.** Nania 2004, 92-93, nr. catalog 15, pl. 7/7-8; **504.** Nania 2004, 93, nr. catalog 93; **505.** Nania 2004, 92, nr. catalog 14; **506.** Nania 2004, 92, nr. catalog 17; **507.** Nania 2000a, 25-31; Măndescu 2006c, 111-112, pl. 48/5-8; Constantinescu 2011, 270; **508.** Nania 2000a, 28.

Teiu din Vale, com. Teiu (Harta 10)

509 (Pl. 1/1-2, 4). În lunca inundabilă a râului Mozacu, la 500 m S de satul Teiu și la cca. 250 m SE de Heleșteul lui Decebal (Heleșteul lui Cristudor), pe malul stâng al râului Mozacu, pe locul numit „Siliște", în punctul „Măgura", se află un tell eneolitic cunoscut drept Teiu I (LMI AG-I-s-B-13382; RAN 19221.01). Săpături arheologice 1959 și 1963 efectuate de Sebastian Morintz (IAB) și Ion Nania (muzeul din Pitești). Înălțimea tellului era de max. 1 m, cu un diametru max. de 40 m. Așezarea eneolitică (Gumelnița B1) era împrejmuită cu șanț puțin adânc (1 m), dar larg (6-7 m) și val. Valul are la bază 6-8 m lățime, iar înălțimea păstrată e de 1 m. Fortificația a fost întregită ulterior cu un gard format din trunchiuri de copaci îngropați drept babe la distanțe de cca. 1 m, printre care se împleteau ramuri drepte și lungi de copac. Suprafața

așezării din interiorul valului este relativ mică, nedepășind cu mult 20 m în diametru. S-au identificat trei niveluri de locuire, arse, grosimea depunerilor arheologice depășind 1,5 m. Locuințele erau de formă dreptunghiulară, cu podele din lut ars, iar pereții laterali din nuiele împletite printre stâlpi, peste care se aplica apoi lut. Acoperișul în două ape era format dintr-o bârnă centrală pe care se sprijineau căpriorii. Ca material pentru înveliș au fost folosite stuful și papura. Inventarul este relativ bogat și reprezentativ pentru periferia nordică a culturii Gumnelnița: ceramică, unelte, ustensile, arme, figurine antropomorfe și zoomorfe din lut ars. Se remarcă ceramica, o cantitate foarte mare de vase întregi și întregibile. Uneltele și ustensilele sunt diversificate: percutoare și lame din silex, răzuitoare, topoare neperforate și perforate, dălțițe, o săpăligă de os, greutăți de lut ars pentru războiul vertical de țesut, fusaiole din lut ars, precum și un ac și două străpungătoare din cupru. Din categoria armelor sunt de menționat vârfuri de lănci și de săgeți din piatră și silex, dar și un topor de cupru de tip Vidra. Pe terasa de la NE și E de tell (terasa stângă a Mozacului) au fost reperate, prin descoperiri întâmplătoare, însemnate urme de locuire eneolitice: locuințe de suprafață, fragmente ceramice, un topor-săpăligă cu brațele în cruce din rocă dură. Materialele se păstrează la MJA, iar toporul de piatră de pe terasa de E, la MNVPG.

510. La cca. 2,5 km NE de sat, pe vâlceaua Heleșteului Sec, în apropierea satului Neajlovelu (com. Rătești), se află un alt tell eneolitic, cunoscut cu numele de Teiu II. Are o înălțime de 1-1,2 m și un diametru de max. 15 m. Sondaj arheologic efectuat de S. Morintz (IAB) în colaborare cu Marinel Popescu (MP), în 1959. O locuire Gumelnița B1, caracteristicile fiind asemănătoare cu cele ale tellului Teiu I: înconjurată de un șanț lat în medie de 6,5 m și puțin adânc (1 m), dublat de un val de pământ. Depunerile arheologice au la centrul tellului grosimea max. de 1,7 m. Inventarul este asemănător celui descoperit în tellul Teiu I. În anii 1968-1970, cercetări de teren au fost efectuate de I. Nania. Cu această ocazie, au fost descoperite trei fragmente de figurine antropomorfe, un percutor sferic-ovoidal și 47 piese din silex (un nucleu, 15 răzuitoare lamelare, ovoidale, triunghiulare și alte piese). O parte din inventarul arheologic se păstra în colecția lui I. Nania (Pitești), iar o altă parte a ajuns în colecția arheologică a MJA.

511. La SE de sat și la E de Heleșteul lui Decebal, pe malul stâng al vâlcelei Doarca, la cca. 250 m N de tellul I gumelnițean, în livada de pruni, sunt vizibile urme slabe de locuire gumelnițeană. De pe întinderea așezării provin: două frecătoare cu formă sferică, o fusaiolă din lut ars și o râșniță, toate fiind descoperiri de suprafață făcute de I. Nania.

512. La S de sat, în via lui Ilie Duță, aflată pe malul drept al Mozacului, acolo unde terasa râului cotește dinspre V spre S, aprox. la 80-100 m S de drumul pentru căruțe care mergea pe terasa orientată E-V, au fost reperate de I. Nania urme slabe de locuire gumelnițeană, suprapusă de o alta, din epoca bronzului. În acest loc, în 1958, au fost descoperite o fusaiolă, un topor de piatră cu perforație pentru înmănușare, șapte piese de silex și două râșnițe.

513. Pe teritoriul satului, în punctul „La Ulmi", I. Nania a identificat urmele unei așezări eneolitice (cultura Gumelnița). De aici provin următoarele piese arheologice: un topor de piatră cu perforație pentru înmănușare, 16 piese de silex, dintre care se remarcă un gratoar ovoidal și două lamelare retușate pe ambele laturi. Colecția MJA. Alte trei topoare de piatră, cu perforație, descoperite întâmplător în același punct, se aflau în muzeul comunal Teiu.

514. În partea de N a satului, în punctul „La Vișinești", în centrul terenului înconjurat de curțile gospodarilor, s-au găsit 12 piese de silex (răzuitoare mici, unifaciale, retușate și așchii de prelucrare) și câteva fragmente ceramice mărunte.

515. În partea de V a satului, în capătul de V al grădinii locuitorului Ion Coman, a fost găsit întâmplător un topor de piatră cu perforație pentru înmănușare.

516. Pe teritoriul satului, în spatele grădinii învățătorului Nicolae Bărbulescu, I. Nania a descoperit la suprafață 12 piese de silex (răzuitoare și o așchie de mici dimensiuni) și fragmente ceramice din epoca bronzului (cultura Glina).

517. La SV de sat, pe malul stâng al Mozacului, la SE de moara lui Șerban Iordache, în livada de pruni a aceluiași proprietar, a fost descoperit întâmplător un topor fragmentar din piatră, cu perforație pentru înmănușare și un răzuitor pe așchie din silex alb. Tot în aceeași livadă, la V de Drumul Conacului, au apărut fragmente ceramice mici, atipice și bucățele mărunte de chirpici.

518. La S și la E de fosta brigadă S.M.T., în imediata apropiere a acesteia, la E de șoseaua Teiu-Leșile, se observă urme vagi ale unei locuiri preistorice identificate de I. Nania

519. La NE de sat și la E de Heleșteul Doarca, din care pornește valea cu același nume, sunt vizibile fragmente ceramice mărunte și bucăți de chirpici, care dovedesc existența unei locuiri. Starea fragmentară a ceramicii nu permite o determinare culturală a așezării.

520. La S de sat, pe malul drept al râului Mozacu, pe botul dealului Drangonia, la V de Podul Micului, cu ocazia lucrărilor de terasare pentru plantarea viței-de-vie, din toamna anului 1962, au apărut fragmente ceramice din epoca bronzului, o rotiță de lut de la car votiv și două râșnițe de piatră, recuperate de I. Nania.

521. La V de așezarea de la punctul anterior, cu ocazia acelorași lucrări, a fost distrusă o locuință din sec. II-III p. Chr. Ceramica adunată de

locuitori era de bună calitate, din pastă gri, repertoriul formelor cuprinzând vase de provizii, borcane, castroane, o toartă de cană și o mănușă de amforă. Între materiale mai poate fi amintită o piesă de fier și o piesă ornamentală (?) de bronz.

522. La S de sat, la poalele dinspre SE ale dealului Drangonia, la aprox. 80 m V de Podul Micului și la N de Drumul Sării, în octombrie 1957, locuitorul Tudor Roșioru din satul Leșile a descoperit întâmplător un topor de fier din sec. VIII-XI p. Chr. În urma verificărilor efectuate de I. Nania, în punctul respectiv au fost identificate urmele unei locuințe și ceramică datată în sec. IX-X și mici bucăți de lemn ars.

523. În punctul „Dealul Bisericii", pe malul drept al Mozacului, până în deceniul al șaselea al sec. XX a funcționat o biserică cu cimitir, ce fusese construită la începutul sec. XIX pe locul alteia mai vechi, din lemn. Monede găsite aici de către localnicii care își îngropau morții indică începutul sec. XVIII.

Bibliografie: 509. Morintz 1962, 278-280, fig. 2; Nania 1967, 7-24; Vulpe 1975, 22, nr. catalog 25, pl. 2/25; Mateescu 1980, 7-9; Nania 2000b, 15-17; Mareș 2002, 315, nr. 1568, pl. 15/4; Măndescu 2003e, 60-62, fig. 3; Nania 2004, 95, nr. catalog 26 (tell) și 28 (terasa de la NE și E de tell); Măndescu 2007, 39-40, pl. 1; Ștefan 2010, 108-109, nr. catalog 237, pl. 18-19; Neagu, Măndescu 2011, 75-92; Georgescu, Niculescu 2011, 93-95; Constantinescu 2011, 470; Băjenaru 2013, 216-217, nr. catalog CCCVI/645; **510.** Morintz 1962, 280; Măndescu 2003e, 60; Nania 2004, 95, nr. catalog 26; Ștefan 2010, 109, nr. catalog 238, pl. 20-21; Neagu, Măndescu 2011, 75-92; Georgescu, Niculescu 2011, 93-95; **511.** Nania 2004, 95, nr. catalog 25; **512.** Nania 2004, 95, nr. catalog 31; **513.** Nania 2004, 93-94, nr. catalog 19; **514.** Nania 2004, 94, nr. catalog 20; **515.** Nania 2004, 94, nr. catalog 19; **516.** Nania 2004, 94, nr. catalog 21; **517.** Nania 2004, 95, nr. catalog 23-24; **518.** Nania 2004, 95, nr. catalog 29; **519.** Nania 2004, 95, nr. catalog 30; **520.** Nania 2004, p.101, nr. catalog 36; **521.** Nania 2004, 101, nr. catalog 37; **522.** Nania 2004, 101, nr. catalog 38; **523.** Nania 2004, 95, nr. catalog 22.

Tigveni (necropolă din prima epocă a fierului) – **v. Bălteni**

Tigveni, com. Tigveni

524. La SE de sat, în cătunul Momaia, ce se întinde la S de DN 73C de-a lungul Văii Momaia (mic afluent de stânga al râului Topolog), pe locul unde a fost construită mica biserică ortodoxă a satului în anul 2006, au fost descoperite numeroase fragmente ceramice caracteristice grupului cultural Ferigile. O cercetare de suprafață efectuată în același an de Dragoș Măndescu (MJA) a arătat că fragmentele ceramice provin dintr-o așezare cu un singur nivel de locuire, distrus în cea mai mare parte în urma nivelării terenului destinat lăcașului de cult. Într-un profil al săpăturii de la N de biserică se observa clar stratul de cultură, gros de max. 15 cm, precum și resturile unei vetre. Așezarea nu avea urme de fortificații și ocupa zona dominantă de pe un martor de eroziune sub forma unui pinten de terasă ce înainta spre V, spre Valea Momaia.

525. Din cercetări de suprafață efectuate pe teritoriul satului de către arheologii MJA, în 1974, provine un topor de piatră fragmentar, de tip ciocan. Epoca bronzului. Colecția MJA.

Bibliografie: 524. Măndescu 2013b, 248, fig. 2; **525.** Inedit.

Tomulești, com. Poienarii de Argeș

526. Cercetări de teren efectuate la sfârșitul anilor '70 ai sec. XX de Paul I. Dicu pe sectorul văii Topologului corespunzător satului, au avut ca rezultat descoperirea în depozitele pleistocene ale văii râului, în sectoarele unde albia minoră a fost adâncită în vederea regularizării cursului (după anul 1975), a unor piese litice atribuite paleoliticului inferior (cioplitoare unifaciale, bifaciale, racloar și așchii). Piesele se aflau sub patul albiei minore sau în profunzimea aluviunilor ce flancau albia minoră, până la adâncimea de 4 m.

Bibliografie: Dicu 1979, 586; Constantinescu 2011, 386.

Toplița, com. Mușătești

527. Pe teritoriul satului a fost descoperit întâmplător un topor de piatră specific epocii bronzului. Piesa se păstra la școala din localitate.

Bibliografie: Inedit; Popescu ms., f. 1.

Topoloveni, oraș

528. De pe teritoriul localității provine un topor de piatră cu suprafața șlefuită, descoperit întâmplător. Colecția arheologică a MJA.

529. Monede geto-dace de tip Vârteju-București descoperite întâmplător înainte de 1955, în cuprinsul viilor din preajma orașului și în satul (astăzi cartier) Țigănești, cu ocazia lucrărilor agricole.

Bibliografie: 528. Inedit; **529**. Preda, Dicu 1983, 95, nr. catalog 21-22; Constantinescu 2011, 477.

Turcești, com. Săpata

530. Un tezaur monetar alcătuit din monede bizantine din sec. VI-XIII ar fi fost descoperit întâmplător, între anii 1931-1944, pe teritoriul satului, în timpul lucrărilor agricole. Din acest tezaur, șapte monede din bronz emise de Iustin I, Iustin II, Roman III, Mihail IV, Constantin IX, Constantin X și o

imitație bulgară după o emisiune de la Alexios III au intrat în colecția lui Paul I. Dicu (Pitești).

Bibliografie: Poenaru Bordea, Dicu 1989, 79, nr. catalog XI/96-102, pl. III/96-102; Ioniță 2005, 142, nr. catalog 120.

Turculești, com. Călinești

531. Ruinele unei biserici din lemn construită în 1781, având hramurile „Sfântul Niculae" și „Cuvioasa Parascheva", situată în punctul „Dealul Bisericii" (LMI AG-II-m-A-13505; RAN 15126.01), au fost cercetate arheologic de un colectiv de la MJA (Spiridon Cristocea, Romeo Maschio și Teodor Cioflan) în anul 1988. A putut fi reconstituit planul bisericii, dreptunghiular simplu (12,3 × 5,8 m), cu absida decroșată și au fost cercetate patru morminte de înhumație. Biserica a fost dezafectată și abandonată în sec. XIX.

Bibliografie: Cristocea et alii 2001, 185-189.

Tutana, com. Băiculești

532. Pe Valea Tutanei, cercetări de teren efectuate în perioada 1974-1984 de profesorul de istorie Trifu Martinovici, au dus la descoperirea, în poziție secundară, a unor piese litice atribuite paleoliticului.

533. Pe teritoriul satului a fost descoperit întâmplător, la începutul sec. XX, un topor de piatră, perforat și șlefuit.

534. Aflată la marginea de V a satului, pe malul stâng al pârâului Tutana (afluent al Argeșului), mănăstirea Tutana (astăzi biserică de mir) exista în vremea domniei lui Basarab cel Tânăr, așa cum este atestă un hrisov emis de Radu cel Mare la 1 aprilie 1497. Din vechiul ansamblu se mai păstrează biserica reconstruită în 1582 de voievodul Mihnea Turcitul, turnul clopotniță de pe latura de V, datând din sec. XVI și aflat în ruină, precum și o parte din zidul de incintă, ruinat și acesta în mare parte (LMI AG-II-a-A-13821; RAN 14236.01). Turnul clopotniță de pe latura de E (construit între 1774 și 1778) împreună cu zidul de incintă adiacent au fost demolate în 1989, în cadrul unui proiect ce viza reconstruirea lor. Cercetările arheologice realizate în două etape de Spiridon Cristocea (MJA), în 1987 și 1990, au dus la descoperirea fundațiilor unei prime biserici, de plan triconc, edificată la sfârșitul sec. XIV – începutul sec. XV. O descoperire importantă făcută în interiorul bisericii e constituită de cei 11 ducați de aramă emiși de Mircea cel Bătrân, în perioada 1396-1418. De asemenea, se remarcă M4 (a doua jumătate a sec. XV – prima jumătate a sec. XVI), cu sicriu din trunchi de stejar și având un inel de aur cu gemă (22,44 g greutate) în inventarul funerar. În exterior, în zona turnului clopotniță demolat, au fost descoperite fundațiile unei clădiri dreptunghiulare (8,30 × 5,80 m) cu pivniță (casa domnească?), peste care călca zidul de S al turnului clopotniță, precum și vestigiile unui apeduct. Materialele arheologice se păstrează la MJA.

Bibliografie: 532. Păunescu 2003, 134; **533.** Moisil 1910, 122; **534.** Andreescu 1966a, 252-288; Cristocea, Oprescu 1988, 45-58; Cristocea 2001b, 113-121; Maschio, Cristocea 2001, 87-90.

Ţiţeşti, com. Ţiţeşti

535. În anul 1964, în timpul săpării șanțului de temelie al școlii generale din centrul localității, a fost deranjat de lucrările edilitare un mormânt tumular aplatizat. Alături de oase calcinate se aflau două străchini cu marginea invazată, brune, și un urcior cu toarta supraînălțată. Piesele ceramice au fost recuperate. În același loc, în anul 1965, Ion Nania (MP) execută o săpătură de salvare, descoperind un tumul cu manta din bolovani de râu, având un diametru de cca. 5 m, ce conținea un mormânt de incinerație în urnă. Urna (un castron lucrat cu mâna) era așezată direct pe solul antic. Lângă urnă erau depuse două vârfuri de săgeată din fier, de tip Ferigile, și un fragment de zăbală, de asemenea din fier. În anul 1972, alte cercetări de salvare sunt efectuate de către Alexandru Vulpe (IAB) și Eugenia Popescu (MJA) în contextul forării unei fântâni, descoperindu-se un mormânt de incinerație în urnă, ce avea ca inventar mai multe fragmente ceramice (căni-urcior, ceşti), precum și un fragment de vârf de lance foarte ruginit, deteriorat. Mormintele descoperite fac parte dintr-o necropolă hallstattiană târzie de incinerație aparținând grupului Ferigile (LMI AG-I-s-B-13384; RAN 19347.01). Materialele se păstrează, parțial, la MJA.

536. Pe Dealul Mănăstirii, în punctul „La Pietriș", la S de Valea Grădinii și la N de șoseaua care pornește din punctul „La Răscruce" către primăria comunei Țițești, a fost reperată o necropolă tumulară alcătuită din cca. 25 tumuli. Cercetări de teren efectuate în 1960 și 1965 de I. Nania împreună cu învățătorul Ion Duțulescu, sondaj arheologic în 1970 (doi tumuli), efectuat de E. Popescu (MJA) și A. Vulpe (IAB), alte cercetări de suprafață efectuate în 2008 de profesorul de istorie Marius Miroiu din localitate și Dragoș Măndescu (MJA). Necropola ocupă o suprafață de 3800 m^2, tumulii având dimensiunile max. de 10 m în diametru și 1,5 m înălțime. Cei doi tumuli cercetați în 1970 erau plasați periferic: tumulul 1 în extremitatea de V a necropolei și tumulul 15 în marginea de S a zonei centrale a necropolei. În ambele movile au fost descoperite câte o groapă adâncită în solul antic, conținând doar pământ cenușos, foarte bine bătătorit și pigmenți de cărbune, fără oase sau inventar funerar. O așchie de silex descoperită în mantaua uneia dintre movile. Epocă neprecizată, probabil începutul epocii bronzului.

Bibliografie: 535. Popescu, Vulpe 1982, 102, fig. 24; Nania 2002, 49-51, fig. 1; Măndescu 2010, 128, 166, nr. catalog 656, pl. 317D;

Constantinescu 2011, 482; **536.** Popescu ms., f. 4; Nania 2002, 51-52, fig. 2; Măndescu 2003e, 68.

Ţuţuleşti, com. Suseni

537. Pe teritoriul satului a fost descoperit întâmplător un topor de piatră (nuanţă gălbuie, posibil andezit) în curs de prelucrare (suprafaţa sumar lustruită, perforaţia pentru înmânuşare doar puţin începută), donat în 1980 colecţiei arheologice a MJA de Ilie Dragomir din localitate.

538. Un tezaur monetar alcătuit din 28 monede din argint, emisiuni otomane (14 piaştri de la Mustafa III, emişi la Constantinopol), austriece (şapte taleri de la Maria Theresa, bătuţi la Kremnica) şi raguzane (şapte taleri) de la începutul celei de-a doua jumătăţi a sec. XVIII (1758-1763), a fost descoperit întâmplător pe teritoriul comunei în anul 1975, în timpul efectuării unor săpături pentru plantarea viţei-de-vie.

Bibliografie: 537. Păduraru et alii 2013, 58; **538.** Păduraru et alii 2013, 58-60, Constantinescu 2011, 444.

Uiasca, com. Bascov

539. În partea de S a localităţii, aproape de hotarul cu municipiul Piteşti, la capătul de V al str. Lăbuşeşti, pe malul drept al pârâului Bascov, a fost descoperit întâmplător, în 2008, un mare tezaur monetar alcătuit din cca. 600 piese (conform altor informaţii, cca. 1.000 piese) din argint, emisiuni româneşti (ducaţi de la Vladislav I) şi străine (bulgăreşti) din al treilea sfert al sec. XIV (1360-1370). Tezaurul a fost descoperit de muncitorii ce săpau fundaţia locuinţei lui Constantin Baciu, în colţul de SE al acesteia, la adâncimea de 0,45 m. Monedele se aflau într-un vas ceramic. Descoperitorii au împărţit monedele între ei şi au aruncat fragmentele ceramice ale vasului. O parte din monede au ajuns pe piaţa de antichităţi, o altă parte a fost recuperată şi depusă în custodie la MNIR. O săpătură arheologică de verificare efectuată la câteva luni după descoperire, de Dragoş Măndescu (MJA), nu a dus la niciun rezultat – nu au mai fost găsite alte monede.

Bibliografie: Inedit.

Ulita, com. Bălileşti

540. Pe malul drept al pârâului Valea Ulitii, afluent de pe partea stângă al râului Bratia, la SE de biserica satului, a fost descoperită întâmplător, în anul 2002, o cantitate considerabilă de fragmente ceramice. Sondajul de control, efectuat în anul 2005 de către Dragoş Măndescu (MJA), a dus la evidenţierea unei locuiri de scurtă durată din epoca bronzului, cu un nivel de locuire extrem de subţire. Fragmentele ceramice provin de la o ceramică rudimentară lucrată cu mâna, de la câteva vase mari, din pastă grosolană, cu amestec de mică şi

multe pietricele. Culoarea cărămizie este dată de o ardere oxidantă, însă inegală – unele fragmente sunt cărămizii doar la exterior, în timp ce interiorul are o culoare închisă, negru-cenuşiu. În privinţa decorului, menţionăm brâul alveolat dispus sub buză, precum şi fascicule de striuri paralele realizate cu măturica. Fragmentele ceramice respective atestă o locuire datând din epoca bronzului (cultura Tei). Colecţia MJA; alte materiale se află în posesia profesorului Vasile Bumbeneci (Ulita), cel care a semnalat descoperirea.

Bibliografie: Măndescu 2003a, 125, nr. catalog 6, fig. 6.

Ungheni, com. Ungheni

541. Este semnalată descoperirea în zona satului a unui topor de piatră datând din epoca bronzului. Colecţia MJA.

Bibliografie: Inedit; Constantinescu 2011, 491.

Urlueni, com. Bârla

542. La SE de sat, în vara anului 2007, în urma ruperii unui vechi baraj de pe pârâul Leru (care delimitează satele Urlueni şi Malu) şi a malurilor acestuia ca urmare a ploilor abundente, au ieşit la iveală fragmente ceramice din cea de-a doua epocă a fierului, recuperate de locuitorul Bebe Alexe.

543. Pe Dealul Morii, numit şi Dealul Troianului, ce porneşte de la N de sat şi înaintează către Martalogi (com. Hârseşti), pe malul stâng al râului Cotmeana, delimitat la E de Valea Lerului Mic, se observă urme ale valului de pământ al limesului transalutan – „Troianul" (LMI AG-I-m-A-13385.04). Cel mai bun reper pentru a localiza aceste vestigii îl reprezintă fosta moară a lui Edmund Mück, aflată la intrarea dinspre N în satul Urlueni, la intersecţia dintre DJ 679 şi uliţa care se opreşte în malul Cotmenei, suprapunând traseul „Troianului". Primul care menţionează „Troianul" în acest loc, este învăţătorul M. Demetriu, în răspunsul la chestionarul arheologic al lui Alexandru Odobescu: „pe Câmpul Burzii, despre răsăritu comunei, un pământu grămăditu, lungitu prin care se zice că este *Troenu*, formatu din pământu, de pământu arsu. [...] Capu de răsăritu nu se ştie unde se mărgineşte, iar celu despre apus devine cam la capu comunei (Urlueni, n. n.), despre nordu şi stă în apa Cotmeanei". Despre compoziţia şi dimensiunile valului arată că „este compusu din pământu arsu de culoare roşie, în lăţime de 5 stânjeni (cca. 10 m, n. n.), iară şanţu nu se cunoaşte, ca să se arăte de adâncime, decâtu că merge la răsăritu cu expusa lăţime". Valul a fost parcurs şi descris de Pamfil Polonic (MNA) la finalul sec. XIX, traseul lui putând fi urmărit de pe malul Cotmenei până în pădurea Hârseşti; P. Polonic descrie astfel valul în acest sector de la N de Urlueni: „La 1 km depărtare, spre răsărit de castre, regăsim «Troianul», la un pod ce se construieşte peste apa Cotmeanei. De aici valul se recunoaşte foarte bine, măcar că pe dânsul s-a construit până la şoseaua judeţeană, o şosea vicinală,

care totuși lasă să se cunoască forma bombată și, prin șanțurile șoselei, blocuri de pământ ars. Dar dincolo de apa Cotmeanei îl regăsim spre răsărit, pe deal, cu profilul foarte înalt. El are aici o înălțime de aproape 2 m; mijlocul valului, de 5 pași (miezul valului, ce măsura cca. 3,75 m, n. n.), din care luau locuitorii pământ ars spre a pardosi cu el curțile lor. Locuitorii spun că au găsit blocuri mari de cărămidă și că se cunoaște prin el împletite nuiele și urme de lemn cu care a fost întărit acest zid sau pod de pământ ars, care a fost construit pentru soliditate cu nuiele și lemn; unul chiar povestea că ar fi trebuit să fi fost un zid de pământ construit între două garduri înalte, bătut și întărit prin lemne transversale și verticale și că apoi spre a-i da mai mare soliditate au adunat lemne în ambele părți și au dat foc și astfel l-ar fi făcut de cărămidă. La vest (?) de val este o movilă de 1 m înaltă pe care desigur a fost un turn de pază. La 1/2 km mai spre nord de val este o movilă înaltă de 3 m care și astăzi îi spun «Movilă de pază», care desigur în vechime a servit ca punct de pază. Tot pe aici, cam la 2 km la S de „Troian", traversează Brazda lui Novac, Cotmeana, se scoboară în vale, la nord pe lângă grădina lui Gheorghe Tortoman, trece cu profilul mic prin vale și se suie la deal chiar prin casa lui Gh. Crivac, unde, apoi, în vale se vede, cu profilul de 50 cm și cu șanțul în partea de nord, cum șerpuiește prin câmpii spre răsărit. Troianul are, în deal, spre răsărit de Urlueni, profilul cel mai frumos, care l-am găsit pe toată întinderea lui de la Dunăre până în Transilvania. De la P și până la T (puncte marcate de Polonic pe harta folosită de el, n. n.), unde este întrerupt de Valea Lerului Mic, are o înălțime de 1,80-2 m, are formă bombată și măsoară 36 de pași, încât linia lui orizontală măsoară 30 pași. Dacă avea șanțuri acest val, ar fi trebuit să se recunoască aici, dar nu am găsit nici o indicație de șanț, ci numai terenul în ambele părți este puțin mai jos, ce ne arată că și aici s-au scos pământul și apoi grămădit – ca șanțul să se fi pierdut este imposibil, căci toate castrele de pe lângă val au șanțuri bine conservate...". Ulterior, valul a fost cartat pe hărțile militare românești din perioada interbelică și pe Planurile Directoare de Tragere (hărți cu scara 1:20000). Verificări în teren au fost făcute și de Dumitru Tudor (UB), în 1960. Cu scopul de a observa raportul dintre „Brazda lui Novac de Nord" și „Troian", Ioana Bogdan Cătăniciu (IAIAC) a efectuat o serie de fotografii aeriene, în anul 1983. Cercetări de teren efectuate în 2012 de Ion Dumitrescu (MJA) au arătat că și în prezent valul se distinge în arături după miezul roșu ars. În unele zone, el se prezintă ușor înălțat față de restul terenului și poate fi urmărit pe o distanță de cca. 2,5 km, de la Urlueni până la drumul de câmp care pornește din satul Martalogi și taie dealul de la V la E până la râul Burdea. Valul apare imediat pe platoul din spatele fostei Mori Mück, are direcția SV-NE, tăind parcela delimitată la V de panta ce coboară spre DJ 679 și la E de drumul de câmp orientat N-S, drum care la rândul său valul. Trece, apoi, prin colțul unei a doua parcele, unde bulgării de pământ ars au dimensiuni mari, în

unele porțiuni distingându-se în arătura proaspătă chiar miezul de pământ ars și baza vitrificată (de culoare cenușie) a acestui miez. Intersectează, apoi, un alt drum de câmp, orientat E-V și se continuă către Valea Lerului. În porțiunea dintre Valea Lerului Mic și drumul de câmp care urcă din satul Martalogi (com. Hârsești), urmele valului sunt foarte slabe, iar la N de drum „Troianul" nu se mai distinge.

544. La intrarea în sat dinspre N, în apropiere de DJ 679, la 50 m V de „Troian", I. Bogdan Cătăniciu (IAIAC) a identificat un turn de semnalizare, posibil cel pe care îl indica și P. Polonic (MNA) la finalul sec. XIX, ca fiind aflat în apropiere de val și marcat de o movilă înaltă de un metru. Turnul se află pe marginea unei terasei din spatele morii de la Urlueni (fosta Moară Mück), mărginită la E de Valea Viei. Astăzi zona este puternic afectată de lucrările agricole.

545. La cca. 500 m N de traseul „Troianului", în punctul „Movila de pază", P. Polonic (MNA) identifica o movilă înaltă de 3 m și presupunea că aici a existat un turn de semnalizare aflat în legătură directă cu valul limesului transalutan.

Bibliografie: 542. Păduraru, Chistol 2010, 37-39, fig. 14; **543.** BAR, mss. rom. 229, f. 511-512; 5137, f. 265-266; Tudor 1942, 206-208; Tudor 1958, 211; Tudor 1978, 254-255; Bogdan Cătăniciu 1978, 341-342; Bogdan Cătăniciu 1984, 139-140; Bogdan Cătăniciu 1997, 84; Păduraru, Chistol 2010, 52-53, fig. 21; Teodor 2013, 107-109, 136-138; **544.** BAR, ms. rom. 5137, f. 265; Bogdan Cătăniciu 1997, 84, fig. 55; **545.** BAR, ms. rom. 5137, f. 265; Bogdan Cătăniciu 1997, 84, nota 24.

Urlueni (castre romane) – **v. Afrimești**

Ursoaia, com. Cotmeana

546. În urma unor cercetări de teren efectuate în anii '70 ai sec. XX de Paul I. Dicu, au fost recoltate din prundișurile râului Bascov (sectorul corespunzător satului) câteva piese litice considerate unelte de silex specifice paleoliticului inferior. Sunt menționate cioplitoare unifaciale și bifaciale, racloar, așchii Levallois și non-Levallois. Colecția MJA.

547. Schitul Bascovele (LMI AG-II-a-A-13825; RAN 17600.02), situat la cca. 400 m S de sat, a fost cercetat arheologic printr-o săpătură preventivă efectuată în 2009 de Spiridon Cristocea și Marius Păduraru (MJA), în contextul lucrărilor de consolidare și restaurare a bisericii actuale (Bascovele II). Biserica actuală (Bascovele II) a schitului Bascovele, ctitorie a grecului Ștefu Nicolau și a stareței Platonida, din anul 1843, ridicată peste ruinele ctitoriei marelui comis Șerban II Cantacuzino și a soției sale, Andreiana, din anul 1695. În ceea ce privește vechea biserică (Bascovele I), investigațiile arheologice au relevat că

aceasta avea o fundație din bolovani de râu, prinși cu un mortar destul de consistent, de 0,90 m lățime și 0,60 m adâncime, plan de tip navă, cu o lungime de 13,70 m și o lățime de 4,28 m în interior, fiind compartimentată în pronaos (3,08 × 4,28 m), naos (3,08 × 3,5 m) și altar, cu absida poligonală în exterior și semicirculară în exterior. Ulterior, în sec. XVIII, i s-a adăugat un pridvor (2,28 × 3,58 m) cu fundația din cărămidă. În exterior, la E de altar, au apărut ziduri provenind de la anexele mănăstirii, aparținând bisericilor Bascovele I și Bascovele II. În interior au fost descoperite cinci morminte din sec. XVIII-XIX aparținând unor călugărițe. Un alt mormânt, aparținând tot unei călugărițe, precum și alte opt morminte (deranjate) au fost cercetate la exterior, în proximitatea zidului de S al pronaosului. În marea lor majoritate, mormintele au legătură cu biserica Bascovele I. Materialele arheologice (cărămizile descoperite în morminte sub capetele defunctelor, pe care sunt incizate numele acestora și datele deceselor, ceramică) sunt păstrate în colecția MJA.

Bibliografie: 546. Dicu 1979, 582, fig. 3-4/2-3; Constantinescu 2011, 183; **547.** Cristocea, Păduraru 2009a, 167-183; Păduraru 2010, 183-192.

Valea Calului, com. Șuici

548. Așezare din perioada timpurie a epocii bronzului (LMI AG-I-s-A-13386; RAN 19203.01) cercetată în 1974 de Ersilia Tudor (IAB), prin săpături arheologice de salvare, în partea de NV a satului, pe stânga râului Topolog, la extremitatea de N a Dealului Iordanului. Au fost evidențiate trei niveluri de locuire, cu locuințe de suprafață. Inventarul arheologic este alcătuit din fragmente ceramice, câteva unelte de silex gălbui, în special răzuitoare, așchii de silex precum și un nucleu, fragmente de râșnițe din piatră. Ceramica este specifică culturii Glina – prezentă în toate cele trei niveluri de locuire, cu mențiunea că în nivelul inferior au apărut și unele forme tipice aspectului cultural Brătești (castronul cu marginea invazată, prevăzută pe diametrul max. cu proeminență perforată vertical), iar în celelalte două niveluri au fost descoperite fragmente ceramice cu decor incizat „în rețea", uneori încrustat cu alb. Materialele se păstrează la IAB.

Bibliografie: Tudor 1982, 94-100; Tudor 1987, 3-9; Schuster 1997, 210, nr. catalog 147, fig. 92/3, 7, 11; 97/6, 8; 124/4; Măndescu 2003e, 67; Schuster et alii 2006, 37, harta 2; Constantinescu 2011, 465.

Valea Cetățuia, com. Cetățeni

549. Pe un pinten stâncos numit „Pleașa Popii" situat imediat la E de sat, între Valea lui Coman (la N) și Valea Chiliilor (la S), afluenți de pe partea stângă ai râului Dâmbovița, pe micul platou de pe vârf, acolo unde în prezent se află Mănăstirea Cetățuia Negru Vodă, a existat în antichitatea geto-dacică și în evul mediu o cetate (LMI AG-II-a-A-13594; RAN 15411.01), pandant al așezării deschise întinse de-a lungul malului stâng al Dâmboviței. Primele săpături în cetate au fost efectuate de Dimitrie Butculescu în anul 1876. Cetatea geto-dacică avea un zid din blocuri de gresie locală pe latura de S, pe celelalte laturi fiind fortificată natural de pantele abrupte. Cercetări mai consistente au fost efectuate de Dinu V. Rosetti, în anul 1956 și apoi, în 1958, în colaborare cu MP și MC. Din 1969, coordonarea cercetărilor de pe „Cetățuie" este preluată de Lucian Chițescu (MNIR), lui D. V. Rosetti alăturându-i-se atunci și pe durata campaniilor următoare (1971-1972) numeroși arheologi: Valeriu Leahu, Larisa Nemoianu, Alexandru Nemoianu, Anca Păunescu. În cuprinsul cetății s-a găsit un turn-locuință cu temelii de piatră având formă pătrată, cu laturile de 9 × 9 m și grosimea de 2 m, distrus prin incendiu. În interiorul turnului, în nivelul de arsură, a fost descoperit un denar roman republican emis în anul 88-87 a. Chr. (Q. Titius) și care poate constitui un bun reper cronologic privind momentul distrugerii. Tot aici au fost descoperite și trei bazine destinate colectării apelor pluviale, săpate în stâncă până la adâncimea de 3,5 m. Un alt zid lucrat din piatră și cărămidă legată cu mortar, descoperit la marginea de N a platoului, face parte din fortificația medievală ce a funcționat aici începând, probabil, din sec. XIII, suprapunând-o pe cea din a doua epocă a fierului. Materialele arheologice au intrat în colecțiile MNIR, MC și MJA.

550 (Pl. 4/3). La baza monticolului stâncos pe care se afla cetatea, de-a lungul malului stâng al râului Dâmbovița, s-a dezvoltat o așezare deschisă, atât în cea de-a doua epocă a fierului, cât și în evul mediu (LMI AG-I-a-A-13359; RAN 15439.01). În prezent, întreaga zonă arheologică corespunzătoare acestor așezări este suprapusă de satul contemporan Valea Cetățuia. Așezarea îi era cunoscută lui Constantin Aricescu, la mijlocul sec. XIX, dar primele sondaje sunt efectuate aici de Dimitrie Butculescu, în 1876. În perioada interbelică, Dumitru (Tache) Băjan din Rucăr face aici o serie de săpături în căutare de antichități pentru colecția personală. Săpături arheologice specializate au debutat sub conducerea lui D. V. Rosetti (CMI), în anii 1940-1942 și au fost continuate de același arheolog, fie singur, fie în colaborare cu muzeele locale (MC reprezentat Flaminiu Mârtzu și MP reprezentat de Ion Nania și ulterior de Teodor Mavrodin), în anii 1958, 1960-1962 și 1964-1965, 1967-1968. Din anul 1969, D. V. Rosetti începe colaborarea cu MNIR (L. Chițescu și V. Leahu) în cercetarea sitului de la Cetățeni. Pe durata anilor 1971-1973, MNIR preia inițiativa cercetării sitului. În colectivul de cercetare, aflat acum sub coordonarea lui L. Chițescu, sunt cooptați noi arheologi (A. Păunescu, L. Nemioanu, A. Nemoianu). Noi săpături sunt efectuate de MNIR (L. Chițescu, Anișoara Sion și A. Păunescu) în colaborare cu MJA (Spiridon Cristocea) în zona de S a sitului, în anii 1981-1984. Ultima etapă a cercetării arheologice de la Cetățeni a avut loc în anii 2002-2004 (MJA – Dragoș Măndescu). Așezarea deschisă geto-dacică are trei etape de locuire, întinse pe

durata de mai mult de două secole, de la sfârșitul sec. III a. Chr., până în prima parte a sec. I p. Chr. Locuințele din cea de-a doua epocă a fierului, cercetate atât în sectorul de N al sitului („Poiana Târgului"), cât și în zona de mijloc, erau de suprafață. Situl se individualizează prin abundența fragmentelor de amfore de import, provenind în special din Rhodos, dar și din Cos și Cnidos. Ceramica locală descoperită aici demonstrează receptarea a numeroase influențe din lumea elenistică: fragmente de amfore locale cu ștampile anepigrafe, un vas de tip rhyton, boluri cu decor în relief etc. Uneltele de fier sunt reprezentate de un depozit alcătuit din brăzdar, cuțit de plug, nicovală și cleşte pentru fierărie. Dintre piesele de port și podoabă se remarcă fibulele și un colier din bare răsucite din sârmă de argint, dar și o piesă din foaie de aur rulată. Dintre monede, sunt de amintit cele autohtone de tip Vârteju și Filip III Arideul, dar și, din afara spațiului Daciei, o monedă de bronz emisă de Odessos, precum și una macedoneană de la Antigonos Gonatas. În campania din anul 1960 a fost descoperit și un tezaur monetar alcătuit din 127 denari romani republicani și imperiali timpurii (se eșalonează pe perioada 145-8 a. Chr.), împreună cu care se aflau două fibule din argint de schemă Latène târzie, cu arcul în formă de scut rombic.

Pe malul stâng al râului Dâmbovița, la baza monticolului Cetățuia, nivelurile de locuire din cea de-a doua epocă a fierului sunt suprapuse de o așezare medievală reprezentând un posibil centru voievodal. La extremitatea de N a sitului, în punctul „Poiana Târgului", au fost făcute de-a lungul timpului mai multe descoperiri: un atelier de fierar, datat în sec. XIII, a fost cercetat în 1965 de D. V. Rosetti, I. Nania și Fl. Mârtzu; cinci locuințe de tip semibordei, datate în sec. XIII-XIV, au fost ulterior cercetate de L. Chițescu. La marginea de V a platoului din acest punct, a fost descoperită necropola așezării, cercetată prin săpături arheologice efectuate în 1969 și 1972 de L. Chițescu și D. V. Rosetti. Din cele 35 morminte identificate printre gospodăriile actuale ale satului Valea Cetățuia, ce suprapun situl arheologic, 21 au putut fi cercetate în întregime. Doar trei au avut inventar funerar (cercei de factură bizantină și inele cu analogii în sec. X-XIV). În M9 a fost descoperită o monedă bizantină de sec. XIII, tăiată, emisă de Imperiul de la Niceea în timpul lui Ioan Vatatzes (1222-1254) și o oală conținând oasele unei păsări, depusă ca ofrandă pe pieptul defunctului. Un alt sector important al așezării medievale („Monumente" = biserici) este situat în jumătatea de SE a sitului, fiind reprezentat de cele trei biserici ce s-au succedat de-a lungul întregului ev mediu românesc (sec. XIII-XVIII) pe o suprafață îngustă de teren, între baza monticolului și apa Dâmboviței. Numerotarea lor a fost făcută în ordinea descoperirii și este inversă cronologiei acestora. Biserica 3, cea mai veche dintre cele trei biserici, era adosată piciorului monticolului Cetățuia. A fost cercetată în mai multe etape, între 1965-1968, 1969-1973 (D. V. Rosetti, I. Nania, T. Mavrodin, L. Chițescu) și 1981-1982 (L. Chițescu, A. Sion, A. Păunescu, Sp. Cristocea). Cea mai mare parte a fundațiilor era acoperită cu o stâncă imensă desprinsă din monticol, probabil în timpul unui cutremur. Zidurile erau din blocuri mari de piatră cioplite rectangular, prinse cu mortar de var. Biserica era una de tip sală, cu pereții acoperiți cu frescă de factură bizantină. Pe nivelul de călcare a fost descoperită o monedă bizantină de aur de la Ion Vatatzes (1222-1254), iar dărâmătura acesteia era tăiată de un mormânt cu monedă maghiară de argint din prima jumătate a sec. XIII (dinar de la Bela IV, 1235-1270) și o altă monedă bizantină din aceeași perioadă. Pe baza acestor indicii se presupune că biserica a fost distrusă de un cutremur în prima jumătate a sec. XIII. Biserica 2 se află la 3 m distanță către NV față de biserica 1 și la 13 m către SV față de biserica 3. A fost identificată în 1958 de D. V. Rosetti și a fost cercetată arheologic în 1965 (D. V. Rosetti, Fl. Mârtzu, I. Nania). Era de plan treflat și a fost distrusă de o revărsare a Dâmboviței. Se mai păstra absida altarului și absida N. Zidurile erau construite din pietre mari parțial cioplite și pietre mai mici prinse cu mortar, iar la interior era pictată cu frescă policromă. Lângă biserică și sub dărâmăturile acesteia au fost cercetate mai multe morminte cu monede de la Ioan Vatatzes (anii 1222, 1254), Bela IV (1245-1270), Carol Robert (ante 1329), Vladislav I (1364-1376) și Alexandru cel Bun (anepigrafă). Cercetări efectuate în anii 1982 (A. Păunescu și Sp. Cristocea) și 1985-1986 (L. Chițescu și A. Păunescu) în extremitatea de S a acestui sector au dus la descoperirea a 35 morminte din necropola ce aparține bisericii 2. Dintre acestea, opt aveau inventar funerar (cinci inele de argint, un ac de maramă folosit ca inel, un fragment de cercel de argint, o cataramă de bronz și aplice decorative de bronz). La marginea necropolei a fost descoperită și o monedă izolată de la Ștefan Dușan (1331-1355). Din săpăturile mai vechi efectuate în 1960-1962 de D. V. Rosetti în zona necropolei voievodale din jurul bisericii 2, provine o cruce pectorală din amfibiolit, cu reprezentarea lui Iisus crucificat pe avers și Maica Domnului pe revers, datată în sec. XIII. Biserica 2 a fost datată din a doua jumătate a sec. XII până în sec. XV. Biserica 1 a fost identificată în 1940-1941 de D. V. Rosetti, la 20 m S de biserica 3. A fost cercetată arheologic în anii 1958-1965 (D. V. Rosetti, Fl. Mârtzu, Lucian Stănculescu și I. Nania) și 1981-1982 (L. Chițescu, A. Sion, A. Păunescu și Sp. Cristocea). Biserica avea planul în formă de navă (dimensiuni: 20,5 × 6,5 m), zidurile fiind construite din piatră și cărămidă. Pe nivelul de călcare au fost descoperite fragmente ceramice din sec. XVII. Începuturile bisericii 1 ar trebui plasate în sec. XV (fundația taie un mormânt cu monedă de la Vladislav I, 1364-1376), iar finalul, cel mai probabil, în sec. XVIII. Materialele arheologice se păstrează în colecțiile MJA, MNIR și MC.

551. În aval de așezare, la cca. 300 m S de limita acesteia și la 150 m S de vărsarea pârâului Valea Chiliilor în Dâmbovița, între râu (la E) și

formațiunea stâncoasă denumită „Colțul Doamnei" (la V) a existat un zid de piatră care bara valea Dâmboviței. A fost construit în evul mediu, pentru a controla accesul prin punctul vamal de la baza cetății, având o grosime apreciabilă, de cca. 6 m. Zidul a fost demolat în 1890, probabil cu ocazia construirii șoselei noi, pe malul drept al Dâmboviței, dar urme din acesta au mai putut fi observate până în 1958. În această zonă, pe platoul de la baza stâncii „Colțul Doamnei", între râu și DN 72A, D. V. Rosetti a cercetat în anii 1961-1962 două morminte de incinerație din cea de-a doua epocă a fierului. Mormintele sunt de un tip necunoscut în Dacia preromană, ilustrând vădite influențe elenistice în planimetrie și arhitectura funerară (incinte rectangulare din piatră, având în mijloc locul rugului). Prin intermediul inventarului funerar (amfore de Rhodos, fibule, podoabe, piese de echipament militar), cele două morminte geto-dacice au fost datate în sec. II a. Chr., respectiv sec. I a. Chr.

Bibliografie: **549.** Butculescu 2009, 103-154, pl. 13, 19-20; Rosetti 1962, 77, fig. 2; Măndescu 2006c, 22-23, 27-28, pl. 4-6; Drăghiceanu 1914, 89-94; Rosetti, Chițescu 1973, 55-58; Chițescu 1976, 156-163, 170-173, fig. 2-3, 5-7; Chițescu 1981, 71-74; Chițescu 1992, 87-89; Măndescu 2009a, 255-261; **550.** Butculescu 2009, 99-154, pl. 13, 18-20; Rosetti 1960, 391-403; Rosetti 1962, 73-88; Mârtzu 1963, 13-26; Mârtzu 1964, 529-534; Mârtzu 1965, 571-574; Eftimie-Andronescu 1967, 401-421, fig. 1-2; Tudor 1967, 53-67, 76-79, fig. 1/10-23; 2-5/87-103; 6; 8/159; 9/174-199; Preda 1971, 64, nr. catalog 8; Nania 1971, 45-48; Glodariu 1974, 184-190, nr. catalog 25; 206-207, nr. catalog 3; 211, nr. catalog 12; 223, nr. catalog 13, 249, nr. catalog 1; 262, nr. catalog 69; 280, nr. catalog 70, pl. 16-17, 19-20, 32/1C13j; Nania 1977, 169; Mitrea, Rosetti 1972, 221-228; Mitrea, Rosetti 1974, 19-33; Mitrea 1975, 319, nr. catalog III.36; Rosetti 1975, 261-275; Chițescu 1976, 155-188; Mitrea 1981b, 577, nr. catalog III.101; Chițescu 1983, 32-37; Chițescu et alii 1983, 51-73; Păunescu, Cristocea 1984, 137-142; Chițescu et alii 1986, 275-281; Chițescu 1992, 85-86; Chițescu, Păunescu 1992, 52-56; Măndescu 2000, 67-75; Măndescu 2001a, 164-167, fig. 3-5; Măndescu 2003d, 12, fig. 2; Măndescu 2003b, 139-142; Măndescu 2003c, 129-138; Măndescu 2004c, 259-266; Măndescu 2004d, 13-18; Măndescu 2006c, passim; Cristocea, Măndescu 2003, 333; Haimovici 2004, 99-105; Cristocea, Măndescu 2005, 397-398; Măndescu 2010, 237-238, 55, nr. catalog 127, pl. 82B; Păunescu 1976, 257-264; **551.** Drăghiceanu 1914, 92; Rosetti 1962, 84; Chițescu 1976, 170, nota 45; Rosetti 1969, 91-93; Babeș 1999, 14-19, fig. 2-4; Măndescu 2006c, 30-31, pl. 7-8; Măndescu 2013a, 9-15; Borangic 2013, 17-26.

Valea Danului, com. Valea Danului

552. Este semnalată descoperirea în zona satului a unor unelte de piatră preistorice.

553. Două tezaure monetare geto-dace descoperite în sat. Tezaurul I: în anul 1931, a fost descoperit întâmplător pe teritoriul satului, cu prilejul săpării unui șanț pentru fundația unei case, un tezaur de monede geto-dace de tip Vârteju-București, depuse într-un vas de lut. Din tezaur au fost recuperate 22 piese, unele dintre ele ajungând în colecțiile numismatice ale MNIR, MJA și MCdA. Tezaurul II: un al doilea tezaur alcătuit din același tip de monede ar fi fost descoperit întâmplător, la lucrul câmpului, prin anii 1960-1961. Din acest al doilea tezaur, șapte piese au ajuns în diverse colecții particulare din Curtea de Argeș. Nu este exclus ca aceste două tezaure să marcheze, în realitate, o descoperire unitară, cel de-al doilea lot fiind scos pe piața de antichități la trei decenii de la descoperire.

554. La începutul anului 2014, în pârâul Valea Danului a fost descoperit întâmplător un denar roman republican. Colecția numismatică a MCdA.

Bibliografie: **552.** Constantinescu 2011, 486; **553.** Preda, Dicu 1983, 95-96, nr. catalog 23/a-b, pl. I/7-9; II/1-11; Măndescu 2006c, 112; Constantinescu 2011, 495; **554.** Inedit.

Valea Iașului, com. Valea Iașului

555. Săpături de salvare efectuate în vara anului 1980 de Augustin Ulanici (MNIR), prilejuite de construirea unui drum comunal, au dus la descoperirea unei așezări preistorice cu două niveluri de locuire. Au fost cercetați prin săpătură arheologică cca. 100 mp, constatându-se că grosimea depunerilor arheologice era cuprinsă între 0,3 și 0,5 m. Nivelul superior conținea fragmente ceramice, urme de arsură, cochilii de melci, bolovani de râu, iar în cel inferior au fost descoperite mai puține fragmente ceramice, așchii de silex, o râșniță fragmentară, oase de animale, particule de chirpici, un creuzet cu tub de scurgere și două dălțițe de os. Fragmentele ceramice sunt specifice atât culturii Glina cât și Cernavodă II, semnalându-se, totodată, că unele dintre ele își găsesc analogii în ceramica grupului cultural Brătești. Materialele se păstrează la MNIR.

556. Un topor de piatră cu nuanță brună, cu suprafața șlefuită și tăișul rupt din vechime, a fost descoperit întâmplător pe teritoriul satului, înainte de 1974. Epoca bronzului. Colecția MJA.

557. În anul 1968 a fost descoperit pe teritoriul satului, în condiții necunoscute, un tezaur monetar alcătuit din mai mult de 200 piese, emisiuni austriece, otomane, poloneze și raguzane din sec. XVI-XVIII.

Bibliografie: 555. Ulanici 1982, 37-42; Schuster 1997, 210-211, nr. catalog 148; Măndescu 2003e, 66; Schuster et alii 2006, 37, harta 2; Constantinescu 2011, 500; **556.** Inedit; **557.** Mitrea 1978, 369, nr. 132.

Valea Mare, com. Valea Mare-Pravăț

558. În 1906, pe Muntele Mateiaș a avut loc o descoperire întâmplătoare greu de verificat: un „coșciug de piatră (sarcofag?) de cca. 2 m lungime" ce conținea „oase de om și diferite vase și monede". „Coșciugul" a fost sfărâmat, vasele – îngropate (?!) de descoperitori, singurele care s-au mai păstrat fiind două monede de argint dacice, imitații Filip II (după alte opinii, chiar emisiuni postume Filip II). Nu este exclus să fi fost vorba, în realitate, de un mormânt în cistă de la începutul epocii bronzului, precum cele din apropiere, descoperite la Câmpulung - Apa Sărată și Cetățeni-„La Cruce" și „Cornul Malului" și Albești, iar monedele de tip Filip II să fi fost descoperite în alt loc și ulterior puse în legătură cu această descoperire.

559. În urma unui sondaj efectuat în vara anului 1989 de Teodor Cioflan și Romeo Maschio (MJA) în extremitatea de S a localității (pe versantul de S al dealului la poalele căruia este amplasat Combinatul Holcim) au fost reperate urmele puțin consistente ale unei locuiri preistorice aparținând, probabil, epocii bronzului.

Bibliografie: 558. Rădulescu-Codin 1925, 35, nota 2; Preda, Dicu 1983, 96, nr. catalog 25; Măndescu 2006c, 112, pl. 51/1-2; Constantinescu 2011, 500; **559.** Inedit (informații R. Maschio).

Valea Mănăstirii, com. Țițești

560. Mănăstirea Valea (LMI AG-II-a-A-13832; RAN 19374.01), situată în mijlocul satului Valea Mănăstirii, la E de DJ 732, datează din prima jumătate a sec. XVI. Biserica mănăstirii, în forma ei actuală, este ctitoria din 1534 a domnului Țării Românești, Radu Paisie. Primele cercetări arheologice au fost efectuate de Flaminiu Mârtzu (MC) în 1969, și au fost concentrate în naosul și pronaosul bisericii, fiind descoperite șapte morminte. În 2012, în contextul lucrărilor de înlocuire a pardoselii bisericii, cercetările au fost reluate de un colectiv de arheologi de la MJA (Spiridon Cristocea, Marius Păduraru, Ion Dumitrescu). În pronaos au fost descoperite trei morminte cu inventar funerar deosebit (inele din aur cu geme din carneol, bumbi din argint placat cu aur, țesături cu fir metalic de aur și argint), toate datate în sec. XVI. Au mai fost descoperite pietre de mormânt medievale și un sistem de aerisire alcătuit dintr-o rețea de canale din cărămidă, datat în sec. XVIII. De asemenea, ultimele cercetări au infirmat existența pe acel loc a unei biserici anterioare celei ctitorite de Radu Paisie. Materialele se păstrează în colecțiile arheologice ale MC și MJA.

Bibliografie: Nicolescu 1904, 121-129; Brătulescu 1931, 11-19; Mârtzu 1978, 660-642; Cristocea et alii 2013b, 190-192.

Valea Mărului, com. Budeasa

561. În urma unor cercetări de teren efectuate de Paul I. Dicu în anul 1970, în prundișurile de pe malul stâng al Argeșului, au fost descoperite cioplitoare bifaciale din galeți, atribuite paleoliticului inferior.

Bibliografie: Dicu 1973, 654, nota 3, fig. 2/1, 3; Dicu 1979, 577, fig. 1-2.

Valea Morii, com. Bogați

562. De pe teritoriul cătunului provine un topor de piatră cu suprafața șlefuită, descoperit întâmplător și donat în anul 1979 colecției arheologice a MJA de Ion Zamfir din localitate.

Bibliografie: Inedit.

Valea Nandrii, com. Dârmănești

563. Un vârf de lance din fier de epocă romană, cu lungimea de 41 cm, a fost descoperit întâmplător de Mihai Cruceană, pe terenul din preajma Școlii Ajutătoare din localitate. Donat în 1995 colecției arheologice a MJA.

Bibliografie: Măndescu 2003-2004, 36-39; Măndescu 2004a, 113-114, nr. catalog 11, fig. 8.

Valea Stânii, com. Țițești

564. În partea de E a satului, în izlazul de pe Dealul Bisericii, pe platoul din imediata vecinătate a cimitirului, la N de pârâul Valea Stânii, a fost semnalată o așezare din epoca bronzului. În octombrie 2012, în timpul săpării unor gropi de pari pentru construirea unei șure, locuitorul Marin Miroiu a descoperit mai multe fragmente ceramice și bucăți de lut ars, cel mai probabil provenind de la o vatră. Dintre fragmentele ceramice se disting cele ale unui castron de dimensiuni mari, lucrat cu mâna din pastă de culoare cărămizie cu multe pietricele în compoziție, fără decor, prevăzut cu o toartă. Materialele se păstrează la MJA.

565. În punctul „Vărzărie", situat în partea de S a satului, aproape de hotarul cu orașul Mioveni, pe terasa dreaptă a râului Argeșel, la NNV de locul în care în acest râu se varsă pârâul Valea Stânii, imediat la V de șoseaua Țițești – Valea Stânii – Racovița – Mioveni, se află o importantă stațiune arheologică, cu depuneri din mai multe epoci. Lucrări edilitare și agricole efectuate între 2002 și 2005 au dus la evidențierea unei întinse așezări din epoca bronzului aparținând culturii Tei (RAN 19383.01). Cercetările de suprafață efectuate de profesorul de istorie Marius Miroiu și de Dragoș Măndescu (MJA), în anul 2004, au fost urmate, în anul 2009, de supraveghere arheologică și săpătură de salvare efectuate de Ion Dumitrescu (MJA). Săpăturile edilitare pentru rețeaua locală de canalizare și arăturile succesive pe loturile agricole ale locuitorilor

din zonă au scos la suprafață o mare cantitate de fragmente ceramice Tei, bucăți de chirpici, oase de animal, precum și o dălțiță de bronz. Sondajele arheologice și săpătura de salvare din anul 2009 au clarificat în mare parte și limitele sitului. Astfel, s-a constatat că așezarea preistorică este suprapusă de vatra satului Valea Stânii, fiind situată imediat la S de intersecția DN 73D cu drumul comunal Țițești – Valea Stânii. Limita de S a așezării este constituită de drumul de câmp aflat la limita dintre cartierul Racovița (orașul Mioveni) și satul Valea Stânii, cea de E se află la cca. 20-50 m V de cursul pârâului Valea Stânii. DN 73 traversează marginea dinspre E a așezării. Limita de N a sitului de epoca bronzului se află în zona unui indicator rutier, iar limita V nu depășește proprietatea lui Ion Miroiu. Săpăturile arheologice se salvare au stabilit că așezarea a avut un singur nivel de locuire, cu o grosime cuprinsă între 15 și 25 cm. În săpătură au fost surprinse câteva complexe arheologice: două gropi, o vatră și o locuință de suprafață. Predominată este ceramica grosieră, arsă oxidant. În cadrul acestei categorii se disting fragmente care au suprafața acoperită cu striuri realizate cu măturica, unele piese sunt prevăzute cu apucători. Sunt prezente și fragmente ceramice realizate din pastă fină, unele cu decor, reprezentând linii sau diverse forme realizate prin împunsături succesive. Tot în punctul „Vărzărie", la V de DN 73D (Țițești – Mioveni) și de așezarea de epoca bronzului, de-o parte și de alta a drumului de câmp ce pornește din DN 73D către V, se află o necropolă tumulară aparținând grupului Ferigile. Sunt vizibili cca. 20 tumuli aplatizați având un diametru de max. 10-12 m, cu mantaua din bolovani de râu, răvășiți de arăturile anuale. Un mormânt de incinerație în urnă cu capac, descoperit întâmplător în 1994 de locuitorul Ion Miroiu, cu ocazia săpării unei gropi; în jurul urnei era cenușă, iar de deasupra castronului capac au fost scoase pietre. Mici fragmente ceramice de la finalul primei epoci a fierului (grupul Ferigile) și particule de rugină de la piese metalice identificate la suprafață, după arături, de profesorul M. Miroiu și arheologii de la MJA, D. Măndescu și I. Dumitrescu, în anii 2005-2007 și 2012. În octombrie 2014, D. Măndescu (MJA) a cercetat arheologic doi dintre tumulii cu manta din bolovani de râu, conținând morminte de incinerație (grupul Ferigile). Materialele din așezarea de epoca bronzului, precum și inventarele arheologice ale celor doi tumuli cercetați în 2014 se păstrează la MJA. Urna și capacul mormântului descoperit întâmplător se află la IAB.

566. În partea de S a satului, în punctul „Mărgineanca – Piscul Liliecilor", aflat imediat la NV de „Vărzărie", pe terasa dreaptă a râului Argeșel, la V de intersecția DN 73 cu drumul Valea Stânii – Clucereasa, și la cca. 600 m E de gara C.F.R. Clucereasa, pe un promontoriu aplatizat și supus anual lucrărilor agricole, au fost descoperite piese arheologice din mai multe epoci. Încă din a doua jumătate a sec. XIX au fost semnalate urme arheologice în acest loc. În răspunsul din 10/22 noiembrie 1873 formulat de învățătorul

satului Racovița de Sus, Necula Duculescu, la chestionarul arheologic lansat de Alexandru Odobescu, este menționată existența unei biserici „din timpurile cele mai vechi", iar în *Dicționarul geografic al județului Muscel* (1893), în vocea referitoare la satul Clucereasa se face următoarea specificație: „pe o colină numită Mărgineanca ce-i mai zice Piscul Liliecilor se văd niște ruine și trei mari fântâni". Informația este detaliată atunci când se vorbește despre toponimul „Mărgineanca – Piscul Liliecilor", precizându-se că în acest punct se cunosc urme de ruine și „trei mari fântâni, un vast eleșteu de pește, mai mulți arbori de grădină și lilieci, precum și sălcii vechi voluminoase dispuse în formă de grădină patrulateră, care toate denotă că aici au fost casele și curtea unui harnic și bun gospodar". Cercetări de suprafață și periegheze efectuate de M. Miroiu și I. Dumitrescu (MJA), în 2009 și 2013 la V de eleșteu, în partea de S a platoului, au avut ca rezultat descoperirea unui topor de piatră cu perforație pentru înmănușare, fragmentar, ceramică lucrată la roată, bine arsă, de culoare cenușie, cu decor reprezentând benzi „în val", probabil aparținând culturii Militari-Chilia, dar și fragmente ceramice de factură medievală târzie provenind de la farfurii, un picior de sfeșnic, un fragment dintr-un urcior (toate indicând sec. XVII-XVIII), laolaltă cu resturi de cărămizi provenind de la o construcție din zid. Bucăți de chirpici, fragmente ceramice de epoca bronzului, precum și un follis bizantin emis de Iustinian (527-565), au fost descoperite la E de eleșteu, în perieghezele făcute în 2009, de profesorul de istorie M. Miroiu din localitate. Colecția MJA.

Bibliografie: 564. Inedit; **565.** Boroffka 1995, 105, fig. 4; Măndescu, Miroiu 2005, 101-107; Măndescu, Miroiu 2006, 389; Dumitrescu, Miroiu 2008, 21-37; **566.** BAR, ms. rom. 228, f. 181; Alessandrescu 1893, 97; Dumitrescu, Miroiu 2008, 24, pl. 11; Dumitrescu, Miroiu 2013, 27-33.

Valea Ursului, com. Bascov

567. Pe teritoriul satului au fost descoperite mai multe fragmente ceramice specifice epocii bronzului (cultura Tei).

Bibliografie: Leahu 2003, 26, pl. 1/134; Schuster et alii 2006, 104, harta 14.

Vărzaru, com. Morărești

568. Cercetări de teren efectuate pe teritoriul localității, în 1992, de arheologi de la MJA au dus la descoperirea a două nuclee de silex. Colecția MJA.

Bibliografie: Inedit.

Vâlcelele, com. Merişani

569. În prundişurile din malul râului Argeş, în anul 1970, Paul I. Dicu a descoperit un cioplitor bifacial din silex de apă dulce, atribuit paleoliticului inferior. Piesa a intrat în colecţia descoperitorului.

570. La limita de SE a localităţii, aproape de DN 7C Piteşti – Curtea de Argeş, la E de aceasta şi de barajul de acumulare a apelor râului Argeş şi la N de ramificaţia din DN 7C către Brădetu, se află mai mulţi tumuli de mici dimensiuni, aplatizaţi şi în parte distruşi. La marginea de E a acestei necropole, un tumul de dimensiuni mari este bine păstrat. Aici a fost descoperită întâmplător o spadă de fier de tip akinakes. Un sondaj arheologic a fost efectuat în 1979 de MJA (Eugenia Popescu), fiind cercetat un tumul afectat de lucrări moderne. S-au găsit câteva fragmente ceramice de tip Ferigile, între care se remarcă un fragment de la o strachină cu marginea invazată. Cercetări de teren au fost făcute şi de Dragoş Măndescu (MJA) în 2008-2009.

571. În anul 1909, într-un loc neprecizat din cuprinsul satului, a fost descoperit întâmplător, în timpul arăturilor, un tezaur alcătuit din cca. 90 monede romane de argint, astăzi pierdute.

Bibliografie: 569. Dicu 1973, 654, nota 3, fig. 1/1; Dicu 1979, 577, fig. 1-2; Constantinescu 2011, 277; **570.** Popescu, Vulpe 1982, 77, nota 5; Constantinescu 2011, 277; **571.** Tudor 1958, 105 (cu trimitere la Dosarele MNA 1909, f. 76-77; 1911, f. 213); Tudor 1978, 122.

Vârloveni, com. Cotmeana

572. În urma unor cercetări de teren efectuate în anii '70 ai sec. XX de Paul I. Dicu, au fost recoltate din prundişurile râului Bascov (sectorul corespunzător satului) câteva piese litice considerate unelte de silex specifice paleoliticului inferior. Sunt menţionate cioplitoare unifaciale şi bifaciale, racloar, aşchii Levallois şi non-Levallois. Colecţia MJA.

Bibliografie: Dicu 1979, 582, fig. 3-4/2-3; Constantinescu 2011, 183.

Vedea, com. Vedea

573. Săpături de salvare efectuate în septembrie 1989 de Teodor Cioflan şi Romeo Maschio (MJA) în punctul „Gura Izvorului", situat la cca. 1 km V de drumul care porneşte din DN 67B către satul Răţoi, au dus la descoperirea unei aşezări atribuită culturii Glina: fragmente ceramice, o vatră, piese de silex, chirpici de la locuinţe de suprafaţă etc.

574. Un topor de piatră şlefuită (epoca bronzului) a fost descoperit în zona satului, în timpul unor cercetări de teren efectuate de arheologii MJA, în 1968. Colecţia MJA.

575. La cca. 6 km în amonte de localitate, pe cursul Vediţei, Cristian Şerbănoiu din localitate a descoperit întâmplător, în anul 2000, un topor de piatră cu perforaţie pentru înmănuşare şi suprafaţa şlefuită, donat colecţiei MJA.

Bibliografie: 573-575. Inedit.

Vlădeşti, com. Vlădeşti

576. De pe teritoriul satului (probabil o descoperire întâmplătoare) provine o spadă lungă din fier, de sec. XIV-XV, donată MJA de Şcoala Generală Vlădeşti, în anul 1979.

577. Ctitorită în anul 1657 de marele vistier Pârvu Vlădescu ca biserică de curte, Biserica „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul" din fostul cătun Vlădeştii de Sus (LMI AG-II-m-A-13849.02; Cod RAN 20000.01.01), pe malul drept al râului Bratia, a fost sondată arheologic de Luminiţa Munteanu (DPCN) în 1975-1976. Plan dreptunghiular cu absidă poligonală decroşată şi clopotniţă deasupra pronaosului. Restaurări succesive, în 1808, 1851, 1937.

Bibliografie: 576-577. Inedit.

Voineşti, com. Lereşti

578 (Harta 20, Pl. 5/2). Pe un platou dominant de pe terasa stângă a Râului Târgului, în partea de E a satului, la cca. 600 m NE distanţă faţă de ieşirea din oraşul Câmpulung, în punctul „Malul lui Cocoş – Măilătoaia", se află un castru roman şi terme (LMI AG-I-s-A-13387; RAN 16935.01). Platoul este delimitat la N şi la V de Valea Redei, iar la S, către str. Roman, de gospodăriile din vatra satului Voineşti. Castrul este amplasat în partea de V a platoului, fiind distrus parţial de Valea Redei. La cca. 40 m SE de castru, către strada Roman, se află termele, între cele două obiective interpunându-se o vâlcea, acoperită în prezent de vegetaţie. Atât castrul, cât şi termele au fost identificate de învăţătorul C. Becleanu şi profesorul de istorie din localitate, Marin Bădescu. Aceştia fac şi primele săpături empirice în zona castrului, în anul 1969, descoperind două ţigle ştampilate: pe una apare, în *tabula ansata*, *Leg(io) XI C(laudia) p(ia) f(idelis)*, iar pe cealaltă *[Co]h(ors) Com(magenorum)*. Săpături arheologice au fost efectuate în 1979-1981 de către Constantin C. Petolescu (IAB), Teodor Cioflan (MJA) şi M. Bădescu. Secţiunile trasate au interceptat valul şi *fossa* castrului pe latura de E. *Via sagularis* este lată de 1,15 m. În interior, au fost reperate fundaţiile unei construcţii de piatră. A fost descoperită o monedă de argint emisă de împăratul Vespasian (69-79). Un sondaj preventiv a fost executat în anul 2009 de Ion Dumitrescu (MJA) pe proprietatea lui Dan Lăzărescu, pe care se află astăzi castrul. La terme, primele sondaje de verificare au fost realizate de către arheologi de la IAB, Vlad Zirra (1973) şi Emilian Popescu (1979), în colaborare cu Flaminiu Mârtzu (MC). Zona termelor a fost puternic răscolită de săpături efectuate în mai mulţi ani de M. Bădescu. Cercetarea arheologică a

termelor a fost reluată în 2013, printr-o colaborare între IAB (C. C. Petolescu, Florian Matei-Popescu) și MJA (I. Dumitrescu), din colectiv făcând parte și T. Cioflan. Termele au suferit distrugeri în 1986, când prin colțul lor de NE a fost săpat un șanț pentru conducta de alimentare cu apă a orașului Câmpulung. Obiectivul datează de la începutul sec. II, din timpul domniei lui Traian. În prezent, suprafața castrului se află pe proprietatea Ștefan Alioman și Dan Lăzărescu, find acoperită de o livadă și de o casă de vacanță. Termele se află pe terenul bisericii satului. Materialele arheologice se păstrează în colecția MJA, la punctul muzeal al școlii din localitate, precum și în posesia profesorului M. Bădescu (Câmpulung).

Bibliografie: Tudor 1978, 309, nr. 53; Stoia 1981, 377, nr. 130; Bădescu 1981, 291-295; Petolescu 1981, 5-6; Petolescu 1986, 511; Bogdan Cătăniciu 1997, 45; Gudea 1997, 81, nr. 64; ILD, 165-166; Bădescu 2005, 11-17; Gudea, Găzdac 2006-2007, 61, C1a; Marcu 2009a, 246, nr. 77; Bădescu 2009; Constantinescu 2011, 261.

Vrănești, com. Călinești

579. În anul 1971 a fost descoperit întâmplător pe dealul satului, în timpul săpăturilor pentru plantarea viței-de-vie, un tezaur monetar alcătuit din piese geto-dace de tip Vârteju-București, din care se mai păstrau șapte sau opt exemplare într-o colecție particulară. Un alt tezaur, cu același tip de monede, ar fi fost descoperit tot în această localitate, prin anii 1960-1970. Monede din cele două tezaure au fost aduse la școlile din Călinești și Topoloveni, de unde au dispărut mai târziu.

580. În partea de S a satului, pe malul stâng al Argeșului, în punctul „La Șosea", au fost descoperite întâmplător, în anul 1970, în timpul săpăturilor pentru fundațiile unei crescătorii de păsări, două vase din pastă gri, lucrate la roată, de formă bitronconică, cu buza răsfrântă în exterior. Un vas este întreg, iar din celălalt s-a păstrat doar partea superioară. Provin, probabil, dintr-o necropolă din sec. II-III, de tip Militari-Chilia, distrusă de construcțiile moderne. Colecția arheologică a MJA.

Bibliografie: 579. Mitrea 1979, 372, nr. 28; Preda, Dicu 1983, 96-97, nr. catalog 26/a-b; Măndescu 2006c, 112; **580.** Bichir 1984, 141, pl. XX/2-3; Popa et alii 1988, 51.

Vulturești, com. Vulturești

581. În punctul „Padina" au fost descoperite întâmplător unelte de piatră, fără alte precizări.

582. În punctul „Dealul Bolatu" a fost descoperit întâmplător un topor de piatră.

583. De pe teritoriul satului provin două rotițe din ceramică de la un car votiv (diametrul de 7,5 cm, respectiv 8,3 cm), ce pot fi datate în epoca bronzului, descoperite în condiții necunoscute și intrate în 1977 în colecția MJA.

584. Un tezaur monetar îngropat la rădăcina unui copac pe Valea Mâzganii, la cca. 1 km E față de DN 73D, a fost descoperit întâmplător în anul 1976 de câțiva muncitori forestieri. Din tezaur au fost recuperate 31 monede de argint (groși și dinari), din care 16 ungurești (Ferdinand I, Maximilian II) și 15 poloneze (Sigismund I Vasa, Ștefan Báthory, Sigismund III Vasa), emise în perioada 1526-1597. Colecția MC.

585. În partea de NV a satului, la poalele pădurii, au fost descoperite întâmplător, în anul 2010, câteva olane întregi și altele fragmentare dintr-o instalație de aducțiune a apei. Epocă medievală târzie sau modernă. Colecția MJA.

Bibliografie: 581-582. Poștoacă 2009, 98; **583.** Inedit; **584.** Smaranda, Trâmbaciu 1981, 342, anexa III; **585.** Inedit.

Zărnești, com. Mălureni

586. În punctul „Vâlceaua Adâncă" de pe dealul Cacaleți (cătunul Cacaleți), au fost descoperite întâmplător, în anii '70 ai sec. XX, două topoare de piatră cu perforație pentru înmănușare, datate la începutul epocii bronzului. Colecția MJA.

587. În cuprinsul cătunului Cacaleți a fost descoperit întâmplător un inel medieval, cu placa lipită de verigă și ornamentată cu o piatră colorată. Donat MJA în 1976 de învățătoarea Elena Roșu din Zărnești.

588. În spatele Școlii Generale Zărnești, în punctul „Valea Mică", a fost descoperit întâmplător un pahar din metal cu picior, decorat cu incizii fine și cu o inscripție cu caractere chirilice. Donat MJA în 1976 de aceeași învățătoare Elena Roșu din Zărnești.

Bibliografie: 586-588. Inedit; Popescu ms., f. 1; Constantinescu 2011, 269.

Zidurile, com. Mozăceni (Harta 13)

589 (Pl. 1/5). La cca. 700 m NV de sat, în punctul „Măgură" sau „Măgura de sub Cetate", în anii 2000-2001, MJA (Dragoș Măndescu) a cercetat arheologic un tell eneolitic aparținând culturii Gumelnița, cu diametrul de 42 m și cu înălțimea max. de 2 m (LMI AG-I-s-B-13388; RAN 17600.01). Deși tellul se afla situat într-o zonă ușor inundabilă ce devenea mlăștinoasă cel puțin după revărsarea apelor râului Dâmbovnic ce curge la cca. 500 m V (și astăzi tellul este înconjurat de smârc), acest element de siguranță natural a fost dublat de unul artificial: șanț și val cu palisadă. Șanțul are o deschidere la gură

de 6,2 m, iar lățimea la bază este de 2,4 m. Adâncimea este modestă: doar 1,15 m. Pământul scos la săparea șanțului a fost așezat spre interior, formând valul, care suprapune direct pământul viu. Acesta are lățimea la bază de 7 m și înălțimea max. surprinsă în profil de 1,4 m. Între șanț și val, o „bermă" lată de 1 m este posibil să fi servit pentru amenajarea unei palisade din lemn. Sistemul artificial de împrejmuire a fost utilizat doar pe parcursul primei faze de locuire, ulterior valul și șanțul fiind dezafectate, suprapuse de nivelurile celei de-a doua faze a așezării. Au fost evidențiate stratigrafic și înregistrate două faze de locuire, fiecare dintre acestea fiind alcătuite din câte trei niveluri de cultură: cele trei niveluri superioare aparțin fazei secunde a locuirii (Gumelnița B 1), cu locuințe de suprafață incendiate, iar celelalte trei straturi alcătuiesc prima fază a locuirii tellului (Gumelnița A 2). Dacă în prima fază (Gumelnița A 2) aria locuibilă a fost delimitată de sistemul de împrejmuire alcătuit din val și șanț, în cea de-a doua fază (Gumelnița B 1) fortificația nu a mai fost refăcută, deci nici utilizată, aria locuibilă extinzându-se și suprapunând vechiul șanț (umplut) și val (mult aplatizat). Au fost cercetate integral sau parțial patru locuințe de suprafață, cele din nivelurile superioare fiind incendiate. Inventarul arheologic este cel îndeobște cunoscut în tellurile gumelnițene: ceramică, inclusiv un vas askos, figurine antropomorfe, o săpăligă din corn, numeroase unelte de silex, râșnițe și frecătoare de piatră, un pumnal de cupru etc. – cea mai mare parte a acestor descoperiri făcute în interiorul sau în preajma locuințelor. Materialul arheologic se păstrează la MJA.

590. La cca. 1 km E de sat, în apropiere de „Casa Heleșteului Mare" (astăzi demolată) – zona de la V și SV de aceasta –, au fost făcute mai multe descoperiri de suprafață, de Ion Nania: șase piese silex (trei răzuitoare și trei așchii), o gresie, o toartă de cană specifică epocii bronzului. Mai numeroase sunt descoperirile făcute la cca. 30 m SV de Casa Heleșteului, lângă drumul ce vine dinspre Zidurile, la N de acesta. Aici a apărut o cantitate mare de ceramică, indicând existența unor urme de locuire din eneolitic (cultura Gumelnița) și epoca bronzului (cultura Glina). Pe lângă ceramică, au fost descoperite mai multe piese litice: două topoare fragmentare, două percutoare sferice, opt piese de silex și o greutate de năvod. Colecția MJA.

591. Pe terasa înaltă de la E de sat, începând chiar din muchia dealului, în dreptul Bălții Mici, în 1960, I. Nania a identificat o așezare Coțofeni. Între descoperiri se numără: fragmente ceramice, un topor din rocă cenușie cu striații albe, parțial perforat, două râșnițe și opt piese de silex.

592. La E de sat, pe Dealul Borosacilor din dreapta râului Mozacu, la S de Balta Mare (sau Balta Iancului), în apropiere de Râpa Roșie, I. Nania a identificat o așezare aparținând culturii Glina. Ceramică din pastă amestecată cu pietricele mărunte, ornamentată cu butoni mici formați prin impresiune dinspre interior spre exterior. Între obiectele descoperite cu ocazia lucrărilor de plantare a viței-de-vie, se remarcă un piciorуș de figurină sau de văscior antropomorf. De asemenea, merită amintite: un topor de piatră, șase percutoare sferice, o gresie întreagă, o râșniță și mai mult de 100 piese de silex. Așezarea a fost distrusă în urma lucrărilor de terasare pentru plantarea viței-de-vie.

593. La cca. 1,5 km SE de satul Zidurile, pe malul drept al Mozacului, în amonte de locul unde DJ 503 Oarja – Rociu – Slobozia traversează râul, se află vâlceaua Buduroiul. Pe botul terasei dintre această vâlcea și râul Mozacu, se află o altă așezare din epoca bronzului, localizată de I. Nania. La suprafața solului erau vizibile fragmente ceramice foarte mărunte.

594. La cca. 1 km N de satul Ziduri, la V de Heleșteul Mare, până către Drumul Hotarului, se întind vestigiile unei așezări din epoca bronzului suprapusă de o alta din a doua epocă a fierului, reperate de I. Nania. Din epoca bronzului provin: un topor de piatră cu suprafața sumar lustruită, un percutor întreg și altele fragmentare, trei râșnițe și 24 piese de silex. Fragmentele ceramice din epoca fierului aparțin în cea mai mare parte unor vase modelate cu mâna, ce pot fi datate larg în sec. IV-III a. Chr. Unele fragmente (câteva de la străchini cu *Standring*) sunt mai fine, cenușii, lucrate la roată. Ca element de decor este întâlnit frecvent brâul alveolat. Unele vase prezintă apucători laterale. Colecția MJA.

595. La cca. 250 m SE de tellul eneolitic din punctul „Măgură" și la cca. 400 m NV de marginea satului, pe terasa înaltă de pe stânga Dâmbovnicului, ruinele unei biserici medievale (LMI AG-I-s-B-13389; RAN 17600.02) au fost cercetate prin săpături arheologice efectuate de Spiridon Cristocea și Romeo Maschio (MJA) în anii 1988 și 2001. Cercetarea arheologică a stabilit structura bisericii (de tip navă, cu dimensiunile de 14 × 7,8 m, compartimentată în pronaos, naos și altar cu absida semicirculară, atât la interior cât și la exterior), materialele și tehnica de construcție (fundație de 0,80 m realizată din cărămidă și mortar, elevație din cărămidă) și au dat la iveală patru morminte de înhumație (trei de adulți și unul de copil), fără inventar funerar. Datarea în sec. XVI-XVII a fost posibilă după planul edificiului și după grafia unei inscripții slavone fragmentare, incizate pe o cărămidă dreptunghiulară, al cărei ultim rând conține numele „Vișa". Materialele arheologice sunt păstrate la MJA.

Bibliografie: 589. Măndescu 2001b, 7-19; Cristocea, Măndescu 2001, 275-276; Măndescu 2002, 31-38, fig. 1-12; Cristocea, Măndescu 2002, 343-344, pl. 115; Măndescu 2007, 39-40, pl. 2; Ștefan 2010, 112, nr. catalog 269, pl. 24-26; **590.** Nania 2004, 128-129, nr. catalog 109-110; **591.** Roman 1976, 83, nr. catalog 14 (descoperirea este plasată la Negrași, satul învecinat de la N); Nania 2004, 129, nr. catalog 112; **592.** Nania 2004, 129, nr. catalog 111; **593.** Nania 2004, 132, nr. catalog 114; **594.** Nania 2004, 128, nr. catalog 108; **595.** Cristocea, Maschio, 2010, 147-154.

Zigoneni, com. Băiculești

596. Un tezaur monetar din piese geto-dace de tipul imitațiilor Filip II a fost descoperit întâmplător, în 1934-1935. Monedele erau depuse într-un vas de ceramică. Au fost recuperate trei monede, păstrate astăzi în colecțiile MNIR, MCdA, respectiv într-o colecție privată. Este semnalată și descoperirea întâmplătoare, într-un loc neprecizat din cuprinsul localității, a unei tetradrahme macedonene de tip Filip II, postumă (primul sfert al sec. III a. Chr.), ce se afla în posesia unui colecționar din Curtea de Argeș.

Bibliografie: Preda, Dicu 1983, 97, nr. catalog 27; Preda 1973, 36, nr. catalog 23; Măndescu 2006c, 112, pl. 51/3; Constantinescu 2011, 33.

Zuvelcați, com. Bârla

597. La V de sat și la E de valea Coada Alamu, pe Dealul Tomeștilor aflat pe malul drept al râului Cotmeana, sunt vizibile urme ale valului de pământ „Brazda lui Novac de Nord" (LMI AG-I-m-A-13385.03). Capătul de E al sectorului vizibil al valului se află la cca. 1,3 km SV de locul unde sunt situate castrele de lângă Afrimești și la 500 m S de cimitirul satului menționat, aflat pe același platou. La E de Cotmeana, valul înaintează pe malul stâng al râului, pe „Câmpul Burdea", în hotarele satelor Urlueni (com. Bârla) și Martalogi (com. Hârsești). Traseul „Brazdei" în zona de la V de Zuvelcați este cartat pe hărțile militare românești de la începutul sec. XX și pe Planurile Directoare de Tragere din 1952-1955. El a fost parcurs de Pamfil Polonic (MNA) în anul 1898. Verificări în teren, în zona Zuvelcați, au efectuat: în 1960, Dumitru Tudor (UB); în 1972, Radu Vulpe (IAB), Istvan Ferenczi și Ioana Bogdan Cătăniciu (IAIAC); în 1978, Cristian Vlădescu (MMN). P. Polonic preciza că „Brazda" traversa Cotmeana la 2 km S de „Troian". Ea cobora pe lângă casa lui Gheorghe Tortoman și urca pe deal pe lângă casa lui Gheorghe Crivac. Profilul valului avea o înălțime de 50 cm, cu șanțul orientat spre N. La E de Cotmeana, valul își schimba direcție către NE-SV. Tot Polonic, într-o adresă trimisă lui Grigore Tocilescu, la 30 martie 1898, arăta că „pornind de la Urlueni, ea („Brazda", n. n.) se constată cu întreruperi pe «Câmpul Burdea», fiind distrusă prin arături". La rândul său, C. Vlădescu menționa că la E de Cotmeana, „Brazda" era traversată de drumul spre Satul Nou (com. Ungheni) și lua direcția spre confluența Lerului Mic (la C. Vlădescu, ca și la D. Tudor, pârâul apare cu numele Ierul Mic) cu Lerul Mare. Pe panta Văii Lerului, valul avea o lățime de 8,50 m și 0,40 m înălțime, iar șanțul era lat de 8 m și adânc de 0,10 m. Ca urmare a cercetărilor de teren efectuate în 2012 de Ion Dumitrescu (MJA), s-a putut constata că la V de râul Cotmeana, valul are direcția VNV-ESE și poate fi urmărit pe o distanță de 1,2 km. Urmele sale sunt foarte vagi. Pornind din satul Zuvelcați către V, valul poate fi recunoscut după șanț, începând din cea de-a doua parcelă de loturi (delimitată de drumuri de câmp orientate N-S). Între râul Cotmeana și confluența Lerului Mic cu Lerul Mare, urmele valului nu se disting.

Bibliografie: BAR, ms. rom. 5137, f. 265, f. 271; Tudor 1978, 248; Vlădescu 1979, 155, fig. 22; Bogdan Cătăniciu 1997, 84, fig. 55; Păduraru, Chistol 2010, 53-57, fig. 22-23.

Județul Argeș (localitate necunoscută 1)

598. Topor ciocan de cupru, cu profil arcuit și tăiș evazat. Aparține tipului Cornești. Descoperire în condiții necunoscute. Colecția MJA.

Bibliografie: Vulpe 1975, 32, nr. catalog 79, pl. 11/79; Mareș 2002, 182, nr. 49, pl. 24/3; Băjenaru 2013, 24, nr. catalog VIII/8.

Județul Argeș (localitate necunoscută 2)

599. În anul 1915, într-o localitate necunoscută, între Pitești și Curtea de Argeș, a fost descoperit întâmplător un tezaur din epoca bronzului (atribuit culturii Tei), alcătuit din piese de podoabă din aur: 13 inele de buclă și 12 pandantive (mărgele bitronconice). Achiziționate în 1928 pentru colecția Severeanu din București; în prezent se mai păstrează 11 inele de buclă lucrate din bare cu secțiune triunghiulară (trei piese sunt ornamentate pe ambele fețe prin incizare, cu șiruri de linii oblice incizate, iar pe margini cu șiruri de mici cercuri) și șapte mărgele ce făceau parte, foarte probabil, dintr-un colier. Colecția MNIR.

Bibliografie: Popa et alii 1988, 40; Leahu 1992, 111-113; Leahu 2003, 101, pl. 21.

Județul Argeș (localitate necunoscută 3)

600. Înainte de 1907, un tezaur de monede dacice de tip Prundu-Jiblea a fost descoperit întâmplător într-o localitate necunoscută din jumătatea de N a județului. Tezaurul a fost cumpărat de un negustor din Pitești (Teodor Stediade), de la urmașii căruia MP a achiziționat două piese, după 1956. În unele publicații apare ca tezaur descoperit în Pitești, înainte de 1940. Cele două piese achiziționate de muzeu se află în colecția numismatică a MJA, alte exemplare (cel puțin șase) se păstrau în posesia urmașilor lui Teodor Steriade.

Bibliografie: Preda, Dicu 1983, 89, nr. catalog 1.a; Măndescu 2006c, 112.

BIBLIOGRAFIE

Alessandrescu 1893 — C. Alessandrescu, *Dicționar geografic al județului Muscel*, Socec, București, 1893.

Alexandrescu et alii 1980 — C. Alexandrescu, I. Anton, I. Băcanu, *Argeș. Monografie*, Județele patriei, Editura Sport-Turism, București, 1980;

Alexandrescu, Păunescu 1971 — A. D. Alexandrescu, A. Păunescu, *Așezarea din sec. III e. n. de la Podu Dâmboviței*, StComPitești 3, 1971, p. 163 - 174.

Alexiu 2013 — V. Alexiu, *Cadrul natural*, în *Argeșul și Mușcelul. Spații istorice ale românismului*, I, volum coordonat de T. Mavrodin, Editura Tiparg, Pitești, 2013, p. 1-26.

Aricescu 1855-1856 — C. D. Aricescu, *Istoria Kămpulungului, prima residență a României*, I-II, Imprimeria lui Ferdinand Om, București, 1855(I) – 1856 (II).

Aricescu 2007 — C. D. Aricescu, *Istoria Câmpulungului, prima rezidență a României*, ediția a II-a, ediție îngrijită de A. Săvoiu și Gh. Pârnuță, Editura Ars Docendi, București, 2007.

Andreescu 1966 — Șt. Andreescu, *Contribuții cu privire la trecutul mânăstirii Tutana*, MO 18, 1966, 3-4 (martie-aprilie), p. 251-288.

Andreescu 1966 — Șt. Andreescu, *Trei veacuri de la întemeierea mânăstirii Cornet și a bisericii de la Băjești (1666-1966)*, MO 18, 1966, 7-8 (iulie-august), p. 674-687.

Andreescu 2004 — Șt. Andreescu, *Un mare dregător al Țării Românești, în a doua jumătate a secolului al XVII- Mareș Băjescu*, în *Familiile boierești din Moldova și Țara Românească. Enciclopedie istorică, genealogică și biografică*, coordonator și coautor M. D. Sturdza, I, Editura Simetria, București, p. 161-168.

Babeș 1999 M. Babeș, *Stațiunea geto-dacă de la Cetățeni. Descoperiri și informații recuperate*, SCIVA 50, 1999, 1-2, p. 11-31.

Balș 1969 Șt. Balș, *Restaurarea Bărăției din Câmpulung Muscel*, MISLR 3, 1969, p.7-26.

Balș 1976 Șt. Balș, *Biserica Sf. Gheorghe din Pitești*, RMMMIA 45, 1976, 2, p. 62-66.

Barbu 1965 V. Barbu, *Pamfil Polonic*, RevMuz 2, 1965, 3, p. 237-240.

Barco, Nedelcu 1974 A. Barco, E. Nedelcu, *Județul Argeș*, Editura Academiei R. S. R., București, 1974.

Barnea 1989 A. Barnea, *Cronica cercetărilor arheologice efectuate în anii 1981-1988 de Institutul de Arheologie din București*, SCIVA 40, 1989, 3, p. 295-312.

Barnea, Constantinescu 1959 I. Barnea, N. Constantinescu, *Sondajul de la Mănăstirea Cotmeana*, Materiale 5, 1959, p. 665-670.

Barnea, Lăzărescu 1962 I. Barnea, E. Lăzărescu, *Sondajul de la Câmpulung, punctul „Cloașter"*, Materiale 8, 1962, p. 65-72.

Băcanu 1999 I. S. Băcanu, *Monografia comunei Davidești, jud. Argeș*, Editura Cultura, Pitești, 1999.

Bădescu 1981 M. Bădescu, *Ștampilele tegulare de la Voinești-Muscel (comuna Lerești, jud. Argeș)*, SCIVA 32, 1981, 2, p. 291-295.

Bădescu 2005 M. I. Bădescu, *Castellum de la Voinești-Muscel în contextul limesului „Transalutanus"*, RIM-StComCM 8, 2005, p. 11-17.

Bădescu 2009 M. Bădescu, *Complexul roman de la Voinești-Muscel*, Editura Muscel 2000, Câmpulung, 2009.

Băjenaru 2013 R. Băjenaru, *Identități culturale, structuri de putere și conflict militar în nordul Peninsulei Balcanice în mileniile IV-III a.Chr.*, Editura Muzeului Național al Literaturii Române, București, 2013.

Bălan 1994 C. Bălan, *Inscripții medievale și din epoca modernă a României. Județul istoric Argeș (sec. XIV–1845)*, București, Editura Academiei Române, 1994.

Bărbulescu 2002 C. A. Bărbulescu, *O nouă descoperire aparținând culturii Coțofeni la Cotmeana, jud. Argeș*, Argesis 11, 2002, p. 43-48.

Bărbulescu 2007 C. A. Bărbulescu, *Mănăstirea Corbii de Piatră. Raport arheologic preliminar*, Ianus 12, 2007, p. 126-128.

Bărbulescu 2012 C. A. Bărbulescu, *Cercetările arheologice din așezarea aparținând aspectului cultural Brătești din localitatea Cotmeana, jud. Argeș*, Restituiri 10, 2012, 6 (25), p. 17-18.

Bătrîna, Bătrîna 1975 L. Bătrîna, A. Bătrîna, *Date noi cu privire la evoluția fostei mănăstiri Cotmeana*, RMMMIA 44, 1975, 1, p. 11-24.

Bătrîna, Bătrîna 1980 L. Bătrîna, A. Bătrîna, *Locuințe din veacurile al XIII-lea și al XIV-lea de la Curtea de Argeș*, StComCdA 1, 1980, p. 19-26.

Bătrîna, Bătrîna 1981 L. Bătrîna, A. Bătrîna, *Cercetări arheologice efectuate în anul 1979 în cuprinsul așezării Curtea de Argeș, jud. Argeș*, CAMNI 4, 1981, 144-171.

Bătrîna, Bătrîna 1982 L. Bătrîna, A. Bătrîna, *Cercetările arheologice de la Curtea de Argeș*, CAMNI 5, 1982, p. 95-107.

Bătrîna, Bătrîna 1983 L. Bătrîna, A. Bătrâna, *Cu privire la un sigiliu de comerț din sec. al XV-lea descoperit la Curtea de Argeș*, CN 5, 1983, p. 197-211.

Bătrîna, Bătrîna 1987 L. Bătrîna, A. Bătrîna, *Un sigiliu de postav descoperit la Curtea de Argeș - mărturie a relațiilor comerciale ale Țării Românești în sec. al XV-lea*, StComCdA 2, 1987, p. 50-54.

Bichir 1984 Gh. Bichir, *Geto-dacii din Muntenia în epoca romană*, Editura Academiei R. S. R., București, 1984,

Binder 1975 P. Binder, *Din nou despre „Comes Laurentius de Longocampo"*, SCIA (AP) 22, 1975, p. 185-208.

Boescu, Stroe 1982 A. Boescu, A. Stroe, *Contribuții la datarea fundării mânăstirii Câmpulung*, StComCM 2, 1982, p. 41-44.

Bogdan Cătăniciu 1974 I. Bogdan Cătăniciu, *Cercetări în* castellum *de la Rucăr*, SCIVA 25, 1974, 2, p. 277-288.

Bogdan Cătăniciu 1978 I. Bogdan Cătăniciu 1978, *Nouvelles recherches sur le limes du sud-est de la Dacie*, în *Akten des XI*

Internationalen Limeskongresses, Székesfehérvar, 1978, p. 333-352.

Bogdan Cătăniciu 1984
I. Bogdan Cătăniciu, *Cu privire la Muntenia în sistemul defensiv al Imperiului Roman*, ActaMN 21, 1984, p. 125-143.

Bogdan Cătăniciu1985-1986
I. Bogdan Cătăniciu, *Ceramica dacică din castellum de la Rucăr*, ActaMN, 22-23, 1985-1986, p. 201-209.

Bogdan Cătăniciu 1986
I. Bogdan Cătăniciu, *Repères chronologique pour le limes sud-est de la Dacie*, în *Studien zu den Militärgrenzen Roms III. Aktes des 13 Internationalen Limeskongress, Aalen 1983*, Stuttgart, 1986, p. 461-468.

Bogdan Cătăniciu 1994a
I. Bogdan Cătăniciu, *„Castella" de la Urluieni*, SCIVA 45, 1994, 4, p. 327-355.

Bogdan Cătăniciu 1994b
I. Bogdan Cătăniciu, *Fortifications de terre trajanes en Dacie et dans le nord de Moésie Inferior*, ActaMN 26-30, 1989-1993 (1994), I/1, p. 49-66.

Bogdan Cătăniciu 1995
I. Bogdan Cătăniciu, *Urluieni, „Castellum B", jud. Argeș*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – campania 1994*, volum coordonat de Cornelia Stoica, Cluj-Napoca, 1995, p. 96-97.

Bogdan Cătăniciu 1996
I. Bogdan Cătăniciu, *Cronica cercetărilor arheologice din România, campania 1996*, cIMeC-Institutul de Memorie Culturală, București, 1997, http://cronica.cimec.ro/detaliu.asp?k=352.

Bogdan Cătăniciu 1997
I. Bogdan Cătăniciu, *Muntenia în sistemul defensiv al Imperiului roman*, Alexandria, 1997.

Bogdan Cătăniciu 1998
I. Bogdan Cătăniciu, *Cronica cercetărilor arheologice din România, campania 1998*, cIMeC-Institutul de Memorie Culturală, București, 1999, http://cronica.cimec.ro/detaliu.asp?k=1732.

Bogdan Cătăniciu 1999
I. Bogdan Cătăniciu, *Cronica cercetărilor arheologice din România, campania 1999*, cIMeC-Institutul de Memorie Culturală, București, 2000, http://cronica.cimec.ro/detaliu.asp?k=885.

Bogdan Cătăniciu 2001
I. Bogdan Cătăniciu, *Urlueni, com. Bârla, jud. Argeș. Punct: Castellum B*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2000*, volum editat de M. V. Angelescu, C. Borș, I. Oberländer-Târnoveanu, cIMeC, București, 2001, p. 260.

Bogdan Cătăniciu 2002
I. Bogdan Cătăniciu, *Urluieni (Afrimești), com. Bârla, jud. Argeș. Punct: Castellum B*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2001*, volum editat de M. V. Angelescu, C. Borș, I. Oberländer-Târnoveanu, F. Vasilescu, cIMeC, București, 2002, p. 321.

Bogdan Cătăniciu 2006
I. Bogdan Cătăniciu, *The* Limes *in South-Eastern Dacia and the Abandonment of the Province*, în *Miscellanea romano-barbarica. In honorem septagenarii magistri Ion Ioniță oblata*, volum editat de V. Mihailescu-Bîrliba, C. Hriban, L. Munteanu, Editura Academiei Române, București, 2006, p. 109-122.

Bogdan Cătăniciu 2009
I. Bogdan Cătăniciu, Limes Daciae Inferioris, *cercetări și ipoteze*, BMJT 1, 2009, p. 195-203.

Bolliac 2005 — C. Bolliac, *Excursiuni arheologice*, antologie, prefață și realii de N. Georgescu, studiu introductiv, note, comentarii și glosar de M. Marcu, notă asupra ediției, verificarea și colaționarea realiilor de D. Rizea, I, Editura Floare albastră, București, 2005.

Bolliac 2007 — C. Bolliac, *Excursiuni arheologice*, note filologice de N. Georgescu, note și comentarii de M. Marcu, III, Editura Floare albastră, București, 2007.

Borangic 2013 — C. Borangic, *Tarabostele de la Cetățeni*, Argesis 22, 2013, p. 17-26.

Boroffka 1995 — N. G. O. Boroffka, *Descoperiri hallstatiene târzii la*

sud de Carpați, Apulum 32, 1995, p. 101-112.

Brătulescu 1931 V. Brătulescu, *Mănăstirea Valea din județul Muscel. O ctitorie necunoscută a lui Radu Paisie*, BCMI 24, 1931, p.11-19.

Brătulescu 1940 V. Brătulescu, *Inscripții de curând descoperite*, BCMI 33, 1940, 103 (ianuarie-martie), p. 5-17.

Butculescu 1883 D. C. Butculescu, *Peatra mormântală a lui Ion Nicolae Alesandru Basarab din 1364*, Cooperatorul Român, I, nr. 2, 21 martie 1883, p. 2.

Butculescu 2009 D. C. Butculescu, *Călătorii și explorațiuni arheologice în Muscel*, ediție îngrijită de D. Măndescu, Editura Ordessos, Pitești, 2009.

Butnariu 1986 V. M. Butnariu, *Răspândirea monedelor bizantine din secolele VI-VII în teritoriile carpato-dunărene*, BSNR 77-79, 1983-1985 (1986), 131-133, p. 199-235.

Canache, Curta 1994 A. Canache, Fl. Curta, *Depozite de unelte și arme medievale timpurii de pe teritoriul României*, Mousaios 4/1, 1994, p. 179-221.

Cantacuzino 1970 Gh. Cantacuzino, *Cercetările arheologice de la biserica din Brădet-Argeș și problema datării monumentului*, BMI 39, 1970, 2, p. 56-59.

Cantacuzino 1971 Gh. Cantacuzino, *Cetatea Poenari*, SCIV 22, 1971, 2, p. 263-289.

Cantacuzino 1980 Gh. I. Cantacuzino, *Sondaje arheologice la ctitoria lui Neagoe Basarab din Curtea de Argeș*, StComPitești 5, 1980, 239-244.

Cantacuzino 1981 Gh. I. Cantacuzino, *Probleme ale secolelor XII și XIV la Câmpulung și cercetările arheologice la fosta curte domnească*, SCIVA 22, 1981, 1, p. 131-139.

Cantacuzino 1984 Gh. Cantacuzino, *Unele probleme privind cercetările arheologice de la Câmpulung*, CAMNI 7, 1984, p. 199-206.

Cantacuzino 1998 Gh. I Cantacuzino, *Considerații privind necropola din jurul Bisericii vechii curți domnești din Câmpulung*, SCIVA 49, 1998, 2, p.181-193.

Cantacuzino 2001-2003 Gh. Cantacuzino, *Vestigii din zona vechii reședințe voievodale de la Câmpulung*, RMI 72, 2001-2003, 1, p. 41-58.

Cantacuzino 2006 Gh. Cantacuzino, *Săpături arheologice la monumente din Câmpulung*, SCIVA 57, 2006, 1-4, p. 71-90.

Cantacuzino 2011 Gh. I. Cantacuzino, *Începuturile orașului Câmpulung și Curtea Domnească. Aspecte ale civilizației urbane la Câmpulung*, Editura Academiei Române, București, 2011.

Cantacuzino, Bâzu 1970 Gh. Cantacuzino, O. Bâzu, *Date noi cu privire la un element din arhitectura Cetății Poenari, recent descoperit*, BMI 39, 1970, 4, p. 66-68.

Cantacuzino, Popa 1978 Gh. Cantacuzino, V. Popa, *Cercetarea și restaurarea unei case din ansamblul fostei curți domnești din Câmpulung*, RMMMIA 47, 1978, 1, p. 71-76.

Cantacuzino, Trâmbaciu 2001a Gh. I. Cantacuzino, Șt. Trâmbaciu, *Rezultatele cercetărilor arheologice efectuate în anul 2000 la ansamblul „Negru Vodă" din Câmpulung*, RIM-StComCM 6, 2001, p. 43-61.

Cantacuzino, Trâmbaciu 2001b Gh. Cantacuzino, Șt. Trâmbaciu, *Câmpulung, jud. Argeș. Punct: Mănăstirea „Negru Vodă"*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2000*, volum editat de M. V. Angelescu, C. Borș, I. Oberländer-Târnoveanu, cIMeC, București, 2001, p. 64-65, pl. 12.

Cantacuzino, Trâmbaciu 2004 Gh. I. Cantacuzino, Șt. Trâmbaciu, *Câmpulung, jud. Argeș. Punct: Mănăstirea „Negru Vodă", str. Negru Vodă nr. 64*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2003*, volum editat de M. V. Angelescu, I. Oberländer-Târnoveanu, F. Vasilescu, cIMeC, București, 2004, p. 75-76, pl. 16 B.

Cantacuzino et alii 1981 Gh. I. Cantacuzino, Sp. Cristocea, T. Mavrodin, Șt. Trâmbaciu, *Principalele rezultate al cercetărilor arheologice de la fosta curte domnească din Câmpulung, din anii 1975-1977*, StComCM 1, 1981, p. 23-29.

Cantacuzino et alii 1986 Gh. Cantacuzino, Sp. Cristocea, Șt. Trâmbaciu, *Cercetări arheologice în zona fostei curți domnești din*

Câmpulung-Muscel, în *Materiale și cercetări arheologice. A XVI-a sesiune anuală de rapoarte, Vaslui, 1982*, redactor responsabil M. D. Matei, București, 1986, p. 287-290.

Cantacuzino et alii 1993
Gh. Cantacuzino, Sp. Cristocea, Șt. Trâmbaciu, *Cercetările arheologice în zona fostei Curți Domnești din Câmpulung, jud. Argeș*, în *Materiale și cercetări arheologice. A XVII-a sesiune anuală de rapoarte, Ploiești, II, 1983*, redactor responsabil M. D. Matei, București, 1993, p. 517-524.

Cantacuzino et alii 2000-2006
Gh. Cantacuzino, M. V. Rădulescu, Șt. Trâmbaciu, *Cercetări arheologice la Câmpulung, în zona vechii reședințe domnești (2000-2005)*, Materiale, S. N. 2, 2000-2006, p. 95-142.

Cantacuzino et alii 2002
Gh. I. Cantacuzino, M. V. Rădulescu, Șt. Trâmbaciu, *Câmpulung, jud. Argeș. Punct: Mănăstirea „Negru Vodă", str. Negru Vodă nr. 64*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2001*, volum editat de M. V. Angelescu, C. Borș, I. Oberländer-Târnoveanu, F. Vasilescu, cIMeC, București, 2002, p. 95-97, pl. 36.

Cantacuzino et alii 2003a
Gh. I. Cantacuzino, M. V. Rădulescu, Șt. Trâmbaciu, *Câmpulung, jud. Argeș. Punct: Mănăstirea „Negru Vodă"*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2002*, volum editat de M. V. Angelescu, C. Borș, F. Vasilescu, cIMeC, București, 2003, p. 80-81, pl. 33.

Cantacuzino et alii 2003b
Gh. I Cantacuzino, M. V. Rădulescu, Șt. Trâmbaciu, *Cercetări arheologice la Câmpulung – 2001*, RIM-StComCM 7, 2003, p. 25-37.

Cantacuzino et alii 2005a
Gh. I. Cantacuzino, M. V. Rădulescu, Șt. Trâmbaciu, *Câmpulung, jud. Argeș. Punct: Mănăstirea Negru Vodă, str. Negru Vodă, nr. 64*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2004*, volum editat de M. V. Angelescu, I. Oberländer-Târnoveanu,

F. Vasilescu, cIMeC, București, 2005, p. 105-107, pl. 9.

Cantacuzino et alii 2005b
Gh. I. Cantacuzino, M. V. Rădulescu, Șt. Trâmbaciu, *Cercetări arheologice efectuate în 2002-2004 la ansamblul fostei reședințe domnești – Mănăstirea „Negru Vodă" din Câmpulung*, RIM-StComCM 8, 2005, p. 19-43.

Cantacuzino et alii 2006
Gh. I. Cantacuzino, M. V. Rădulescu, Șt. Trâmbaciu, *Câmpulung, jud. Argeș. Punct: Mănăstirea Negru Vodă, str. Negru Vodă, nr. 64*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2005*, volum editat de M. V. Angelescu, F. Vasilescu, cIMeC, București, 2006, p. 123-124, pl. 20.

Cartaleanu, Mârtzu 1987
Șt. Cartaleanu, Fl. Mârtzu, *Un alt denar emis de Traian, descoperit pe aria Muscelului (jud. Argeș) și implicațiile acestuia istorice și numismatice în zonă*, StComCM 4, 1987, p. 9-13.

Călători străini 1976 — *Călători străini despre Țările Române*, VI, volum îngrijit de M. Holban (redactor responsabil), Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976.

Călători străini 1983 — *Călători străini despre Țările Române*, VIII, volum îngrijit de M. Holban (redactor responsabil), Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983.

Cernovodeanu, Stoicescu 1980
P. Cernovodeanu, N. Stoicescu, *Jurnalul călătoriilor canonice ale mitropolitului Ungrovlahiei Neofit I Cretanul*, BOR 97, 1980, 1-2 (ianuarie-februarie), p.198-299.

del Chiaro 1915 — A. M. del Chiaro, *Istoria delle moderne revoluzioni della Valachia con la descrizione del paese, natura, costumi, riti e religione degli abitanti*, ediție îngrijită de N. Iorga, Vălenii de Munte, 1915.

Chihaia 1965 — P. Chihaia, *Monuments gothiques dans les anciennes residences de Valachie*, RRHA 2, 1965, 67-80.

Chihaia 1974 — P. Chihaia, *Din cetățile de scaun ale Țării Românești*, Editura Meridiane, București 1974.

Chițescu 1976 — L. Chițescu, *Cercetări arheologice la Cetățeni, județul Argeș*, CAMNI 2, 1976, p. 155-188.

Chițescu 1981 L. Chițescu, *Cetatea de piatră de la Cetățeni, jud. Argeș - centrul unei formațiuni statale geto-dace dinainte de Burebista*, MN 5, 1981, p. 71-74.

Chițescu 1983 L. Chițescu, *Cetățeni – important centru politic și cultural al formațiunii românești din secolul al XIII-lea conduse de voievodul Seneslau*, RMMMIA 15, 1983, 1, p. 32-37.

Chițescu 1992 L. Chițescu, *Elemente definitorii ale centrului voievodal de la Cetățeni puse în lumină de cercetarea arheologică a anilor din urmă*, CAMNI 9, 1992, p. 85-90.

Chițescu, Păunescu 1992
L. Chițescu, A. Păunescu, *Cercetările arheologice din cuprinsul necropolei voievodale de la Cetățeni, județul Argeș*, CAMNI 9, 1992, p. 52-56.

Chițescu et alii 1983 L. Chițescu, A. Sion, Sp. Cristocea, *Cercetările arheologice efectuate la complexul de monumente feudale de la Cetățeni, jud. Argeș*, CAMNI 6, 1983, p. 51-78.

Chițescu et alii 1986 L. Chițescu, Sp. Cristocea, A. Sion, *Cercetările arheologice de la complexul monumentelor feudale de la Cetățeni, jud. Argeș*, în, *Materiale și cercetări arheologice. A XVI-a sesiune anuală de rapoarte, Vaslui, 1982*, redactor responsabil M. D. Matei, București, 1986, p. 275-281.

Christescu 1934 V. Christescu, *Le trésor de monnaies de Săpata de Jos et la date du limes roman de Valachie*, IstrosRRAH 1, 1934, p. 73-80.

Christescu 1935-1936
V. Christescu, *Le „castellum" romain de Săpata de Jos*, Dacia 5-6, 1935-1936, p. 435-447.

Christescu 2009 V. Christescu, *Istoria militară a Daciei romane*, ediție îngrijită de Claudiu Christescu și Constantin C. Petolescu, reactualizare bibliografică și addenda de Constantin C. Petolescu, Editura Academiei Române, București.

Cioflan 1980 T. Cioflan, *Arheologie*, Argeș. Revistă de cultură, XV, 1980, nr. 123 (decembrie), p. 8.

Cioflan 1986 T. Cioflan, *Ceramică romană ștampilată ornamental descoperită la castrul Jidava-Câmpulung*, RevMuz 23, 1986, 9, p. 53-55.

Cioflan 1995 T. Cioflan, *Cercetările arheologice de la Popești, jud. Argeș*, Argesis 7, 1995, p. 5-12.

Cioflan 2007 T. Cioflan, *Castrul roman Jidova, Câmpulung*, Muzeul Județean Argeș, Pitești, 2007.

Cioflan, Antipa 1992 T. Cioflan, V. Antipa, *Cercetările de suprafață de la Bălteni, comuna Tigveni, județul Argeș*, StComCdA 6, 1992, 11-13.

Cioflan, Bărbulescu 2001
T. Cioflan, C. A. Bărbulescu, *Considerații asupra unor materiale de lut descoperite în castrul de la Câmpulung-Jidava*, RIM-StComCM 6, 2001, p. 11-17.

Cioflan, Constantinescu 1987
T. Cioflan, G. Constantinescu, *Considerații privind existența unei fortificații romane în zona Curtea de Argeș*, StComCdA 2, 1987, p. 10-12.

Cioflan, Maschio 1999
T. Cioflan, R. Maschio, *Dovezi arheologice privind existența unei curți domnești temporare la Pitești*, Argesis 8, 1999, p. 127-134.

Cioflan, Maschio 2000
T. Cioflan, R. Maschio, *Săpăturile arheologice de salvare de la Șerbănești, județul Argeș*, Argesis 9, 2000, p. 7-14.

Cioflan, Negru 1996 T. Cioflan, M. Negru, *Lămpi din lut ars descoperite în castrul roman de la Câmpulung-Pescăreasa (Jidava)*, AO, S. N. 11, 1996, p. 49-54.

Cioflan, Rotaru 1988 T. Cioflan, E. Rotaru, *Figurine antropomorfe neolitice descoperite la Popești, jud. Argeș*, RevMuz 25, 1988, 4, p. 49-52.

Comșa 1967 E. Comșa, *Toporul de bronz de la Silișteni*, SCIVA 18, 1967, 4, p. 671-675.

Comșa 1980 M. Comșa, *Grădinăritul în mileniul I e.n. pe teritoriul României*, Pontica 13, 1980, p. 164-184.

Comșa 2012 A. Comșa, *Trepanații multiple pe teritoriul României*, RIM-StComCM 13, 2012, p. 7-16.

Constantinescu 2011 G. Constantinescu, *Argeșul monumental. Enciclopedie patrimonială*, Editura Alean, Pitești, 2011.

Constantinescu 1967 N. Constantinescu, *Cercetarea arheologică de la Curtea domnească din Argeș din 1967*, StComPitești 1, 1968, p. 123-138.

Constantinescu 1970 N. Constantinescu, *La résidence d'Arges des voivodes*

roumains des XIIIe – XIVe siècles. Problèmes de chronologie à la lumière des récentes recherches archéologiques, RESEE 8, 1970, 1, p. 5-31.

Constantinescu 1971 N. Constantinescu, *Curtea Domnească din Argeș, probleme de geneză și evoluție*, BMI 40, 1971, 3, p. 14-23.

Constantinescu 1984 N. Constantinescu, *Curtea de Argeș (1200-1400). Asupra începuturilor Țării Românești*, Editura Academiei R. S. R., București, 1984.

Constantinescu 2003 N. Constantinescu, *Completări în problematica fostei Curți Domnești din Argeș*, Argesis 12, 2003, p. 177-187.

Constantinescu 2013 N. Constantinescu, *Timp și spațiu voievodal în Argeșul istoric (1200-1500). Studii de istorie și arheologie*, Editura Ordessos, Pitești, 2013.

Constantinescu et alii 2003
N. Constantinescu, Sp. Cristocea, R. Maschio, *Săpături de salvare la Curtea de Argeș (1983-1984)*, Argesis 12, 2003, p. 165-176.

Crețeanu 1968 R. Crețeanu, *Bisericile de lemn din Muntenia*, Editura Meridiane, București, 1968,

Cristocea 1989 Sp. Cristocea, *Sondajul arheologic din biserica de la Bucșenești, comuna Corbeni, județul Argeș*, StComCM 5, 1989, p. 55-66.

Cristocea 1990 Sp. Cristocea, *Biserica Drujești din Curtea de Argeș în lumina cercetărilor arheologice*, RMI 59, 1990, 1, p. 29-35.

Cristocea 1993 Sp. Cristocea, *Din nou despre depozitul de tipsii feudale de la Ștefănești, județul Argeș*, RevMuz 30, 1993, 1, p. 22-29.

Cristocea 1996 Sp. Cristocea, *Piscani, jud. Argeș*, în *Situri arheologice cercetate în perioada 1983-1992*, Brăila, p. 87.

Cristocea 2001a Sp. Cristocea, *Cercetările arheologice de la Piscani, județul Argeș*, Argesis 10, 2001, p. 127-130.

Cristocea 2001b Sp. Cristocea, *Cercetările arheologice și problema Casei Domnești de la Mânăstirea Tutana, județul Argeș*, Agesis 10, 2001, p. 113-121.

Cristocea 2005 Sp. I. Cristocea, *Din trecutul marii boierimi muntene. Marele ban Mareș Băjescu*, Editura Istros, Brăila, 2005.

Cristocea 2011 Sp. Cristocea, *Din trecutul marii boierimi muntene. Marele vornic Stroe Leurdeanu*, Editura Istros, Brăila, 2011.

Cristocea 2013 Sp. Cristocea, *Catagrafii din secolele XVIII-XIX ale unor mănăstiri și schituri din actualul județ Argeș*, Editura Ordessos, Pitești 2013.

Cristocea, Maschio 1983
Sp. Cristocea, R. Maschio, *Tezaurul de monede medievale românești și bizantine din sec. XIV-XV descoperit la ansamblul feudal Glavcioc, jud. Argeș*, CN 5, 1983, p. 69-84.

Cristocea, Maschio 1993-1994
Sp. Cristocea, R. Maschio, *Rezultatul cercetărilor arheologice de la biserica fostei mănăstiri Râncăciov, județul Argeș*, RMI 2-63, 1993-1994, 1-2, p. 174-180.

Cristocea, Maschio 1996
Sp. Cristocea, R, Maschio, *Cercetările arheologice de la fosta Mănăstire Vieroș, județul Argeș*, RMI 65, 1996, 1-2, p. 16-26.

Cristocea, Maschio 2001
Sp. Cristocea, R. Maschio, *Vechea Biserică de lemn din Schiau, comuna Bascov, județul Argeș (sec. XVIII)*, Argesis 10, 2001, p. 205-208.

Cristocea, Maschio 2002a
Sp. Cristocea, R. Maschio, *Cercetări arheologice la Mănăstirea Robaia*, Lacrimi, Revistă editată de Mănăstirea Robaia, 3, 2002, 1(5), p. 13.

Cristocea, Maschio 2002b
Sp. Cristocea, R. Maschio, *Cercetările arheologice de la ctitoria boierilor din Cepari, jud. Argeș*, Argesis 11, 2002, p. 183-194.

Cristocea, Maschio 2003
Sp. Cristocea, R. Maschio, *Cercetările arheologice de la biserica curții lui Mareș Băjescu de la Băjești, județul Argeș*, Argesis 12, 2003. p. 207-217.

Cristocea, Maschio 2010
Sp. Cristocea, R. Maschio, *Cercetările arheologice de la vechea biserică din satul Zidurile, comuna Mozăceni, județul Argeș*, Argesis 19, 2010, p. 147-154.

Cristocea, Măndescu 2001
Sp. Cristocea, D. Măndescu, *Ziduri, com. Mozăceni,*

jud. Argeș. Punct: Măgura, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2000*, cIMeC, volum editat de M. V. Angelescu, C. Borș, I. Oberländer-Târnoveanu București, 2001, p. 275-276.

Cristocea, Măndescu 2002
Sp. Cristocea, D. Măndescu, *Ziduri, com. Mozăceni, jud. Argeș. Punct: Măgura*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2001*, volum editat de M. V. Angelescu, C. Borș, I. Oberländer-Târnoveanu, F. Vasilescu, cIMeC, București, 2002, p. 343-344, pl. 115.

Cristocea, Măndescu 2003
Sp. Cristocea, D. Măndescu, *Valea Cetățuia, com. Cetățeni, jud. Argeș*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2002*, volum editat de M. V. Angelescu, C. Borș, F. Vasilescu, cIMeC, București, 2003, p. 333.

Cristocea, Măndescu 2005
Sp. Cristocea, D. Măndescu, *Valea Cetățuia, com. Cetățeni, jud. Argeș. Punct: Cetățuia*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2004*, volum editat de M. V. Angelescu, I. Oberländer-Târnoveanu, F. Vasilescu, cIMeC, București, 2005, p. 397-398.

Cristocea, Măndescu 2007
Sp. Cristocea, D. Măndescu, *Râca, com. Râca, jud. Argeș. Punct: Tudoria*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2006*, volum editat de M. V. Angelescu, F. Vasilescu, cIMeC, București, 2007, p. 290-291.

Cristocea, Oprescu 1988
Sp. Cristocea, C. Oprescu, *Cercetări arheologice de la Mănăstirea Tutana (jud. Argeș) și problema încadrării tipologice a unui nou triconc de la cumpăna veacurilor XIV-XV*, RMMMIA 19, 1988, 2, p. 45-58.

Cristocea, Păduraru 2009a
Sp. Cristocea, M. Păduraru, *Cercetările arheologice de la Schitul Bascovele, comuna Cotmeana, județul Argeș (campania iulie-august 2009)*, Argesis 18, 2009, p. 167-183.

Cristocea, Păduraru 2009b
Sp. Cristocea, M. Păduraru, *Comuna Cicănești, județul Argeș. File de istorie*, Editura Ordessos, Pitești, 2009.

Cristocea, Păduraru 2010
Sp. Cristocea, M. Păduraru, *Domnul Vlad Călugărul, ctitor la mănăstirea Glavacioc, județul Argeș*, în vol. *Izvoare istorice, artă, cultură și societate. În memoria lui Constantin Bălan*, coordonator C. Rezachevici, București, 2010, p.129-139.

Cristocea et alii 1987 Sp. Cristocea, R. Maschio, T. Mavrodin, *Crcetările arheologice de la Domnești, jud. Argeș*, StComCM 4, 1987, p. 15-30.

Cristocea et alii 2001 Sp. Cristocea, R. Maschio, T. Cioflan, *Vechea biserică de la Turculești, comuna Călinești, județul Argeș*, Argesis 10, 2001, p.185-189.

Cristocea et alii 2003 Sp. Cristocea, R. Maschio, T. Cioflan, *Vechile biserici din Gorganu, comuna Călinești, județul Argeș*, RIM-StComCM 7, 2003, p. 47-50.

Cristocea et alii 2005a
Sp. Cristocea, R. Maschio, M. Păduraru, *Cercetări arheologice în biserica mănăstirii Glavacioc (campania 2005)*, Argesis 14, 2005, p. 231-241.

Cristocea et alii 2005b
Sp. Cristocea, Fl. Mârtzu, A. Băjan, *Cercetările arheologice de la biserica Fundeni din Câmpulung*, Argessis, 14, 2005, p. 225-229.

Cristocea et alii 2006 Sp. Cristocea, R. Maschio, M. Păduraru, *Glavacioc, com. Ștefan cel Mare, jud. Argeș. Punct: Biserica mănăstirii Glavacioc*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2005*, volum editat de M. V. Angelescu, F. Vasilescu, cIMeC, București, 2006, p. 169.

Cristocea et alii 2008 Sp. Cristocea, T. Cioflan, R. Maschio, D. Măndescu, *Pitești, jud. Argeș. Punct: Biserica Sf. Nicolae și Sf. Pantelimon (Biserica cu ceas)*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România. Campania 2007*, volum editat de M. V. Angelescu, F. Vasilescu, cIMeC, București, 2008, p. 227-229.

Cristocea et alii 2013a
Sp. Cristocea, M. Păduraru, I. Dumitrescu, *Bărăști, com. Cicănești, jud. Argeș. Punct: Săliște*, în *Cronica*

cercetărilor arheologice din România – Campania 2012, volum editat de V. Spinei, L. Mihailescu-Bîrliba, I. C. Opriș, Editura Universității „Alexandru-Ioan Cuza", Iași, 2013, p. 148-150.

Cristocea et alii 2013b — Sp. Cristocea, M. Păduraru, I. Dumitrescu, *Valea Mănăstirii, com. Țițești, jud. Argeș. Punct: Mănăstirea Valea*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2012*, volum editat de V. Spinei, L. Mihailescu-Bîrliba, I. C. Opriș, Editura Universității „Alexandru-Ioan Cuza", Iași, 2013, p. 190-192.

Diaconescu 1980 — I. Gh. Diaconescu, *Vatra Mănăstirii Glavacioc în secolele XV-XIX*, BOR 98, 1980, 9-10, p. 1047-1077.

Dicu 1971 — P. I. Dicu, *Paleoliticul inferior pe Valea Argeșului*, TȘA 3, 1971, p. 55-59.

Dicu 1972 — P. I. Dicu, *Descoperiri atribuite Paleoliticului Inferior pe cursul mijlociu al Argeșului (jud. Argeș)*, SCIV 23, 1972, 2, p. 223-234.

Dicu 1973 — P. I. Dicu, *Noi descoperiri de unelte atribuite paleoliticului inferior pe cursul mediu al Argeșului*, SCIV 24, 1973, 4, p. 653-658.

Dicu 1977 — P. I. Dicu, *Autohtonii în documente arheologice și numismatice*, Argeș. Revistă de cultură, XII, 1977, nr. 4 (110), p. 4.

Dicu 1979 — P. I. Dicu, *Paleoliticul inferior în Piemontul Cotmeana și Depresiunea Sibiu*, SCIVA 30, 1979, 4, 575-589.

Dicu 2000 — P. Dicu, *Așezarea geto-dacică fortificată și vestigiile romane de la Budeasa Mică. Castrul roman de la Pitești. Traseul Limes Transalutanus în sectorul Pitești*, Argesis 9, 2000, p. 37-48.

Dima 2012 — M. Dima, *Aurei din timpul domniei lui Gordian al III-lea descoperiți pe limesul transalutan*, SCN 3 (15), 2012, p. 133-140.

Dina 1998 — T. Dina, *Piscani – Negreni. Vechi sate argeșene de pe Valea Râului Doamnei. File de istorie*, Editura A&I, Pitești, 1998.

Drăghiceanu 1912 — V. Drăghiceanu, *Cetatea și schitul Negru-Vodă. Raport adresat Comisiunii Monumentelor Istorice asupra antichităților din comuna Cetățeni, județul Muscel*, BCMI 5, 1912, 18 (aprilie-iunie), p. 89-94.

Drăghiceanu 1920 — V. Drăghiceanu, *Ruinele curților domnești de la Argeș*,

RI 6, 1920, 10-12, p. 257-258.

Drăghiceanu 1923a — V. Drăghiceanu, *Curtea domnească din Argeș. Note istorice și arheologice*, BCMI 10-16, 1917-1923, p. 9-77.

Drăghiceanu 1923b — V. Drăghiceanu, *Jurnalul săpăturilor din Curtea domnească a Argeșului*, BCMI 10-16, 1917-1923, p. 134-150.

Drăghiceanu 1964 — V. Drăghiceanu, *Despre mânăstirea Câmpulung. Un document inedit: jurnalul săpăturilor făcute de CMI în 1924*, BOR 82, 1964, 3-4, p. 284-335.

Drăguț 1976 — V. Drăguț, *Dicționar enciclopedic de artă medievală românească,* Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976.

Drăguț 1977 — V. Drăguț, *Biserica Domnească din Câmpulung: o nouă ipoteză*, RMMMIA 46, 1977, 1, p. 45-50.

Dumitrescu, Florea 1976 — I. Dumitrescu, C. Florea, *Jupânești – un vechi sat argeșean*, Editura Litera, București, 1976.

Dumitrescu, Miroiu 2008 — I. Dumitrescu, M. Miroiu, *Rezultatele supravegherii arheologice de la Valea Stânii - punctul „Vărzărie"*, Argesis 17, 2008, p. 21-37.

Dumitrescu, Miroiu 2013 — I. Dumitrescu, M. Miroiu, *Cercetări perieghetice efectuate la Valea Stânii, punctul „Mărgineanca – Piscul Liliecilor" (comuna Țițești, județul Argeș)*, Argesis 22, 2013, p. 27-33.

Eftimie-Andronescu 1967 — V. Eftimie-Andronescu, *Ștampilă pe o amforă de producție locală, cu imitarea literelor grecești*, SCIV 18, 1967, 3, p. 401-421.

Georgescu 1897 — P. Georgescu, *Dicționarul geografic, statistic, economic și istoric al județului Teleorman*, Socec, București, 1897.

Georgescu 1972 — G. Georgescu, *Două monede vechi*, MO 24, 1972, 11-12, p. 966.

Georgescu 1980 — G. Georgescu, *Cele mai vechi mărturii despre Argeș*, StComCdA 1, 1980, p. 95-97.

Georgesu 1981 — G. Georgescu, *Monede găsite la Sân-Nicoară, Curtea de Argeș*, BSNR 70-74, 1976-1980 (1981), p. 317-319.

Georgescu 1986 — G. Georgescu, *Un denar emis pentru Traianus*

descoperit la Rudeni, com. Șuici, jud. Argeș, BSNR 77-79, 1983-1985 (1986), 131-133, p. 427-428.

Georgescu, Niculescu 2011
M. Georgescu, Gh. Niculescu, *Preliminary considerations on Gumelnița statuettes of Teiu, Argeș district, based on microscopy and XRF analysis*, CCDJ 28 (*Orient și occident – East and West*), 2011, p. 93-95.

Gheorghiu 1905 F. Gheorghiu, *Dimitrie C. Butculescu – Actele și faptele sale patriotice, 1866-1904*, Tipografia G. A. Lăzăreanu, București, 1905.

Ghika-Budești 1927 N. Ghika-Budești, *Evoluția arhitecturii în Muntenia*, I, *Înrâuririle străine. De la origină până la Neagoe Basarab*, BCMI 20, 1927, 53-54, p. 1-158, pl. 1-87.

Ghika-Budești 1932 N. Ghika-Budești, *Evoluția arhitecturii în Muntenia și în Oltenia*, III, *Veacul al XVII-lea*, BCMI 25, 1932, 71-74, p. 1-108, pl. 1-335.

Giurescu 1957 C. C. Giurescu, *Principatele Române la începutul secolului XIX. Constatări istorice, geografice, economice și statistice pe temeiul hărții ruse din 1835*, Editura Științifică, București, 1957.

Glodariu 1974 I. Glodariu, *Relații comerciale ale Daciei cu lumea elenistică și romană*, Editur Dacia, Cluj, 1974.

Greceanu 1982 E. Greceanu, *Ansamblul urban medieval Pitești*, București, 1982.

Greceanu et alii 1982
E. Greceanu, Al. Mulțescu, M. Mulțescu, *Legături între Transilvania și Țara Românească oglindite în arhitectura bisericii Sf. Marina din Câmpulung-Muscel*, StComCM 2, 1982, p. 25-40.

Greceanu, Greceanu 1967
R. Greceanu, E. Greceanu, *Istoricul și restaurarea bisericii fostei Mănăstiri Cotmeana*, MISLR, 1967, 2, p. 52-89.

Greceanu, Greceanu 1977
R. Greceanu, E. Greceanu, *Din nou despre Mănăstirea Cotmeana*, RMMMIA 46, 1977, 2, p. 37-48.

Gudea 1997 N. Gudea, *Der Dakische Limes. Materialien zu seiner Geschichte*, Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums Mainz 44, 1997, 2, p. 1-113.

Gudea, Găzdac 2006-2007
N. Gudea, C. Găzdac, *Die Dakische Gebiete im der Romischer Provinz Moesia Inferior (101-118 n. Chr.)*, EphemNap 16-17, 2006-2007, p. 49-84.

Haimovici 2004 S. Haimovici, *Studiul arheozoologic al unui material faunistic din așezarea La Tène de la Cetățeni (jud. Argeș)*, Argesis 13, 2004, p. 99-105.

Haimovici 2005 S. Haimovici, *Studiul materialului arheologic din nivelul gumelnițean de la mănăstirea Glavacioc (jud. Argeș)*, Argesis 14, 2005, p. 75-80.

Harhoiu et alii 2011 R. Harhoiu, D. Spânu, E. Gall, *Barbari la Dunăre*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2011.

Henning 1987 J. Henning, *Südosteuropa zwischen Antike und Mittelalter. Archäologische Beiträge zur Landwirtschaft des 1. Jahrtausends u.Z*, Akademie Verlag, Berlin, 1987.

Hera-Bucur 1996 I. C. Hera-Bucur, *Monografia comunei Berevoiești - Muscel*, București, 1996.

Iliescu 1980 O. Iliescu, *Ducatul de argint emis de Basarab al II-lea*, SCN 7, 1980, p. 109-116.

Iliescu et alii 1984 O. Iliescu, Gh. Poenaru Bordea, P. I. Dicu, *Un denar emis pentru Annia Faustina*, SCN 8, 1984, p. 117-118.

Ionașcu 1941 I. Ionașcu, *Catagrafia Eparhiei Argeș la 1824*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1941.

Ionescu 1940 Gr. Ionescu, *Curtea de Argeș. Istoria orașului prin monumentele lui*, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II", București 1940.

Ionescu, Mârtzu 1987
H. Ionescu, Fl. Mârtzu, *O singulară mărturie a iradierii romanizării, în așezări, ale dacilor liberi din Subcarpații musceleni*, StComCM 4, 1987, p. 3-8.

Ioniță 2000 M. Ioniță, *Câteva date despre descoperirea băii turcești de la Golești*, MN 12, 2000, p. 79-82.

Ioniță 2005 A. Ioniță, *Spațiul dintre Carpații Meridionali și Dunărea Inferioară în secolele XI-XIII*, Editura Academiei Române, București, 2005.

Iorga 1908 N. Iorga, *Inscripții din bisericile României*, II, București, 1908.

Iosipescu 1992 S. Iosipescu, *Comisiunea Monumentelor Istorice – inițiatoarea cercetărilor de arheologie medievală – săpăturile de la Curtea de Argeș*, RMI 61, 1992, 2,

p. 23-34.

Iosipescu, Iosipescu 1998
S. Iosipescu, R. Iosipescu, *Aninoasa, jud. Argeş*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – campania 1997*, volum coordonat de Cornelia Stoica, Călăraşi, 1998, p. 6, pl. 2-3.

Iosipescu et alii 2012 S. Iosipescu, I. Iancu, A. Stănilă, *Curtea de Argeş, jud. Argeş. Punct: Sân Nicoară nr. 1*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2011*, volum editat de M. V. Angelescu, Institutul Naţional al Patrimoniului, Bucureşti, 2012, p. 203-208, pl. 112.

Isăcescu 1975 E. Isăcescu, *Tezaurul de monede medievale descoperit la Curtea de Argeş*, BSNR 67-68, 1973-1975 (1975), 121-123, p. 123-130.

Lapedatu 1910 Al. Lapedatu, *Două cetăţi vechi româneşti: Poenari şi Dâmboviţa*, BCMI 3, 1910, p. 177-189.

Lăzărescu 1957 E. Lăzărescu, *Despre piatra de mormânt a comitelui Laurenţiu şi câteva probleme arheologice şi istorice în legătură cu ea*, SCIA 4, 1957, 1-2, p. 109-129.

Lăzărescu 1962 E. Lăzărescu, *Observaţii asupra bisericii din Hârteşti*, SCIA 9, 1962, 2, p. 386-397.

Lăzărescu 1975 I. Lăzărescu, *Cercetare de arhitectură la cula din Racoviţa*, RMMMIA 44, 1975, 2, p. 81-86.

Leahu 1992 D. Leahu, *Tezaurul de aur din epoca bronzului descoperit pe teritoriul judeţului Argeş*, CAMNI 9, 1992, p. 111-113.

Leahu 2003 V. Leahu, *Cultura Tei. Grupul cultural Fundenii Doamnei. Probleme ale epocii bronzului în Muntenia*, Vavila Edinf SRL, Bucureşti, 2003.

Leonăchescu, Ionescu 2003
N. Lonăchescu, G. D. Ionescu, *Unelte de piatră neolitice aflate în bazinul râului Vâlsan la Stroeşti-Argeş*, Argesis 12, 2003, p. 55-58.

Lina 2002 M. Lina, *Monografia comunei Aninoasa din judeţul Argeş - Contribuţii*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2002.

Luchian 1957 O. Luchian *Descoperiri de monede moldoveneşti*, SCN 1, 1957, p. 470-471.

Mandrea 1905 G. Mandrea, *Biserica Domnească din Curtea de Argeş*, Bucureşti, 1905.

Marcu 1931 A. Marcu, *Date ce ne privesc în autobiografia contelui Marsili*, în *Închinare lui Nicolae Iorga cu prilejul împlinirii vârstei de 60 de ani*, volum coordonat de C. Marinescu, Cluj, 1931, p. 247-249

Marcu 2005 F. Marcu, *The Adjacent Forts of Germania Superior and Dacia*, SaalburgJahrb 55, 2005, p. 133-154.

Marcu 2009a Marcu, F., *Organizarea internă a castrelor din Dacia*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2009.

Marcu 2009b F. Marcu, *The Quarters of military associations in the forts of Dacia*, în *Limes XX. The XXth International Congress of Roman Frontiers Studies, Leon, Spetiembre 2006*, editori A. Morielo, N. Hanel, A. Martín, Madrid, 2009, p. 1553-1558.

Mareş 2002 I. Mareş, *Metalurgia aramei în neo-eneoliticul României*, Suceava, 2002.

Maschio 1995 R. Maschio, *Tezaurul de monede feudale de la Izvoru, judeţul Argeş (sec. XVI-XVII)*, Argesis 7, 1995, p. 53-58.

Maschio 2000 R. Maschio, *Tezaurul monetar (Macedonia Prima – Thasos) descoperit la Bogaţi, judeţul Argeş*, Argesis 9, 2000, p. 49-66.

Maschio 2002 R. Maschio, *Tezaurul monetar descoperit la Deagu, com. Recea, jud. Argeş (sec. XVIII-XIX)*, Argesis 11, 2002, p. 235-242.

Maschio 2003 R. Maschio, *Tezaurul monetar descoperit la Costeşti, judeţul Argeş (secolele XVIII-XIX). Necesitatea înfiinţării sistemului monetar naţional*, Argesis 12, 2003, p. 233-239.

Maschio 2012 R. Maschio, *Tezaurul monetar de la Fâlfani, judeţul Argeş - sec. XVIII*, Argesis 21, 2012, p. 117-128.

Maschio 2013 R. Maschio, *Circulaţia monetară*, în *Argeşul şi Muscelul. Spaţii istorice ale românismului*, I, volum coordonat de T. Mavrodin, Editura Tiparg, Piteşti, p. 328-336.

Maschio, Cristocea 1983
R. Maschio, S. Cristocea, *Tezaurul de monede medievale româneşti şi bizantine din sec. XIV-XV descoperit la ansamblul feudal Glavacioc, jud. Argeş*, CN 5, 1983, p. 69-81.

Maschio, Cristocea 2001
R. Maschio, Sp. Cristocea, *Monede emise de Mircea cel Bătrân descoperite în biserica fostei mănăstiri*

Tutana, Argesis 10, 2001, p. 87-90.

Mateescu 1968 N. Mateescu, *Descoperiri și cercetări arheologice în Argeș*, StComPitești 1, 1968, p. 7-15.

Matei, Becuț 1995 E. Matei, M. Becuț, *Biserica Șubești - ctitorie a breslei „Șubarilor din Câmpulung Muscel"*, Argesis 7, 1995, p. 289-291.

Mavrodin 2010 T. Mavrodin, *Aninoasa și Slănicul Mușcelului. File de cronică*, Editura Cultura, Pitești 2010.

Mavrodin, Popescu 1969 T. Mavrodin, E. Popescu, *Depozitul de vase feudale de la Ștefănești-Pitești*, StCom Pitești 2, 1969, p. 211-218.

Măndescu 1999 D. Măndescu, *Fibule din colecția Muzeului Județean Argeș-Pitești. Epoca Bronzului, Hallstatt, Latène*, Argesis 8, 1999, p. 7-19.

Măndescu 2000 D. Măndescu, *Ștampile amforice de la Cetățeni păstrate în colecția Muzeului Județean Argeș – Pitești*, Argesis 9, 2000, p. 67-75.

Măndescu 2001a D. Măndescu, *Primele săpături arheologice pe teritoriul județului Argeș*, RIM-StComCM 6, 2001, p. 161-167.

Măndescu 2001b D. Măndescu, *Tellul gumelnițean de la Ziduri (com. Mozăceni, jud. Argeș)*, Argesis 10, 2001, p. 7-19.

Măndescu 2002 D. Măndescu, *Cercetări arheologice pe valea Dâmbovnicului*, Argesis 11, 2002, p. 31-42.

Măndescu 2003a D. Măndescu, *Arheologia văii Bratiei (Vestigii din preistorie până în epoca romană)*, Argesis 12, 2003, p. 121-130.

Măndescu 2003b D. Măndescu, *Atelierul de producere a podoabelor de bronz din dava getică de la Cetățeni*, Sargetia 31, 2003, p. 139-142.

Măndescu 2003c D. Măndescu, *Importurile romane în așezarea geto-dacă de la Cetățeni și implicațiile lor asupra cronologiei finale a locuirii*, Sargetia 31, 2003, p. 129-138.

Măndescu 2003d D. Măndescu, *Repertoriul descoperirilor de factură celtică din județul Argeș*, RIM-StComCM 7, 2003, p. 11-16.

Măndescu 2003e D. Măndescu, *Sfârșitul epocii pietrei și începutul epocii metalelor în zona Argeș*, Argesis 12, 2003, p. 59-72.

Măndescu 2003-2004 D. Măndescu, *Un vârf de lance (*hasta*) de pe Limes Transalutanus*, Oltenia 15, 2003-2004, p. 36-39.

Măndescu 2004a D. Măndescu, *Arheologia văii Râului Doamnei*, Argesis 13, 2004, p. 27-42.

Măndescu 2004b D. Măndescu, *Necropola de la Curtea de Argeș – „Rodovanu". Noi precizări privind inventarul funerar*, în *Prinos lui Petre Diaconu la 80 de ani*, volum îngrijit de I. Cândea, V. Sîrbu, M. Neagu, Editura Istros, Brăila, 2004, p. 139-174.

Măndescu 2004c D. Măndescu, *The coins discovered in the geto-dacian settlement at Cetățeni*, în *Daco-Geții. 80 de ani de cercetări arheologice sistematice la cetățile dacice din Munții Orăștiei*, volum editat de A. Pescaru și I. Ferencz, Deva, 2004, p. 259-266.

Măndescu 2004d D. Măndescu, *Un reperto romano di lorica segmentata scoperto sul territorio dell'antica Dacia*, în *L'Italia e l'Europa Centro-Orientale attraverso i secoli. Miscellanea di studi di storia politico-diplomatica, economica e dei rapporti culturali*, volum editat de C. Luca, G. Masi, A. Piccardi, Brăila–Venezia, 2004, p. 13-18.

Măndescu 2005a D. Măndescu, *Despre periferia sudică a grupului Ferigile. Cu specială privire asupra necropolei de la Teiu (jud. Argeș)*, Istros 12, 2005, p. 33-34.

Măndescu 2005b D. Măndescu, *Varia archaeologica ordessensia*, Argesis 14, 2005, p. 81-87.

Măndescu 2006a D. Măndescu, *Cea mai veche reprezentare grafică a pietrei tombale a comitelui* Laurencius de Longo Campo, Istros 13, 2006, p. 207-213.

Măndescu 2006b D. Măndescu, *Cetatea getică de la Râca-„Tudoria"*, Argesis 15, 2006, p. 55-66.

Măndescu 2006c D. Măndescu, *Cetățeni. Stațiunea geto-dacă de pe valea Dâmboviței Superioare*, Editura Istros, Brăila, 2006.

Măndescu 2007 D. Măndescu, *Două vase gumelnițene de tip askos din colecția Muzeului Județean Argeș*, Argesis 16, 2007, p. 39-44.

Măndescu 2007-2008 D. Măndescu, *Arheologia mileniului I în Argeș. Stadiul actual și perspectivele cercetării*,

StComPloiești, S. N. 3-4, 2007-2008, p. 101-122.

Măndescu 2009a — D. Măndescu, *Cisternele cetății geto-dace de la Cetățeni*, în *Studia archeologiae et historiae antiquae. Doctissimo viro Scientiarum Archeologiae et Historiae Ion Niculiță, anno septuagesimo aetatis suae, dedicatur*, volum editat de A. Zanoci, T. Arnăut, M. Băț, Chișinău, 2009, p. 255-261.

Măndescu 2009b — D. Măndescu, *Începuturile cercetărilor arheologice în Argeș și Muscel (sec. XVI-XIX)*, Argesis 18, 2009, p. 53-66.

Măndescu 2010 — D. Măndescu, *Cronologia perioadei timpurii a celei de-a doua epoci a fierului (sec. V-III a.Chr.) între Carpați, Nistru și Balcani*, I-II, Editura Istros, Brăila, 2010.

Măndescu 2012a — D. Măndescu, *Archaeology in Pitești. The spirit of place. The case of „The Town Clock Curch"*, CaieteARA 3, 2012, 207-218.

Măndescu 2012b — D. Măndescu, *"Jidova" înainte de Danubius Pannonico-Mysicus. Luigi Ferdinando Marsigli, cartografia militară habsburgică și primele atestări ale castrului de piatră de lângă Câmpulung*, în *Ad finibus impererii. Spațiul vechii Dacii în reprezentări cartografice medievale și moderne din patrimoniul Muzeului Județean Argeș. Un catalog al colecției Lelia și Aureliu Popescu întocmit de Dragoș Măndescu*, Editura Ordessos, Pitești, 2012. p. 93-115.

Măndescu 2013a — D. Măndescu, *Două posibile piese de inventar funerar din situl geto-dacic de la Cetățeni, păstrate în colecțiile Muzeului Județean Argeș*, Argesis 22, 2013, p. 9-15.

Măndescu 2013b — D. Măndescu, *The late First Iron Age Ferigile Cultural Group – an original North-Thracian synthesis at the interference of the surrounding cultural spaces*, în *The Thracians and their Neighbors in the Bronze and Iron Ages. Proceedings of the 12th International Congress of Thracology, Târgoviște, 10th-14th September 2013, II, Necropolises, Cult places, Religion, Mythology*, volum editat de V. Sîrbu și R. Ștefănescu, Editura Istros, Brașov, 2013, p. 247-255.

Măndescu, Bărbulescu 2009 — D. Măndescu, C. Bărbulescu, *Câteva concluzii desprinse dintr-un sondaj arheologic la Mănăstirea Corbii de Piatră*, în *Miscellanea Historica et Archaeologica in Honorem Professoris Ionel Cândea*, volum editat de Valeriu Sîrbu și Cristian Luca, Editura Istros, Brăila, 2009, p. 105-124.

Măndescu, Croitoru 2006 — D. Măndescu, C. Croitoru, *Golești, com. Bălilești, jud. Argeș. Punct: Siliște*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2005*, volum editat de M. V. Angelescu și F. Vasilescu, București, 2006, p. 169-170.

Măndescu, Maschio 2013 — D. Măndescu, R. Maschio, *Tezaurul de la Rociu, jud. Argeș*, în *Aurul și argintul antic al României, Catalog de expoziție*, volum editat de R. Oanță-Marghitu, București, 2013, p. 359-367.

Măndescu, Miroiu 2005 — D. Măndescu, M. Miroiu, *Așezarea aparținând culturii Tei de la Valea Stânii (comuna Țițești, județul Argeș)*, Argesis 14, 2005, p. 101-107.

Măndescu, Miroiu 2006 — D. Măndescu, M. Miroiu, *Valea Stânii, com. Țițești, jud. Argeș. Punct: Vărzărie*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2005*, volum editat de M. V. Angelescu și F. Vasilescu, București, 2006, p. 389.

Măndescu et alii 2000 — D. Măndescu, T. Cioflan, R. Maschio, *Noi aspecte ale eneoliticului târziu în zona Argeșului*, Argessis 9, 2000, p. 19-24.

Măndescu et alii 2008 — D. Măndescu, R. Maschio, T. Cioflan, *Cercetările arheologice de la Biserica Sf. Nicolae și Sf. Pantelimon din Pitești*, Argesis 17, 2008, p. 145-163.

Mărculescu 1975 — O. Mărculescu, *O cruce pectorală bizantină găsită la Câmpulung-Muscel*, BOR 93, 1975, 3-4, p. 356-359.

Mârtzu 1962 — Fl. Mârtzu, *Un topor de luptă din cupru descoperit la Berevoiești-Muscel*, SCIV 13, 1962, 1, p. 101-103.

Mârtzu 1963 — Fl. Mârtzu, *Contribuții la cunoașterea vieții dacilor de pe valea superioară a râului Dâmbovița*, SAI 5, 1963,

p. 13-26.

Mârtzu 1964 — Fl. Mârtzu, *Fragment de rhyton ceramic geto-dacic descoperit la Cetățeni-Muscel*, SCIV 15, 1964, 4, p. 529-534.

Mârtzu 1965 — Fl. Mârtzu, *O fibulă de tip celtic și o monedă macedoneană cu Antigon Gonatas descoperită la Cetățeni-Muscel*, SCIVA 16, 1965, 3, p. 571-574.

Mârtzu 1967 — Fl. Mârtzu, *O monedă necunoscută a lui Basarab al II-lea*, RevMuz 4, 1967, 3, p. 272-273.

Mârtzu 1968a — Fl. Mârtzu, *Un ecou al Renașterii, în a doua jumătate a secolului al XV-lea, la Câmpulung Muscel*, RevMuz 5, 1968, 5, p. 449-450.

Mârzu 1968b — Fl. Mârtzu, *Un tezaur al istoriei și culturii locale. Biserica necunoscută din sec. al XV-lea descoperită la Lerești-Muscel*, BOR 86, 1968, 3-5, p. 446-454.

Mârtzu 1969 — Fl. Mârtzu, *Prezențe arheologice bogomilice în zona Câmpulung-Muscel, județul Argeș*, StComPitești,1969, p. 219-229.

Mârtzu 1970 — Fl. Mârtzu, *Un sigiliu inelar al unui „județ" al Câmpulungului*, RevMuz 7, 1970, 5, p. 436-437.

Mârtzu 1971 — Fl. Mârtzu, *Prezențe dacice și elenistice în vatra Câmpulungului*, TȘA 3, 1971, p. 42-44.

Mârtzu 1972a — Fl. Mârtzu, *Cercetări arheologice cu privire la „mișeii" din Câmpulung medieval*, în *Din istoria luptei antiepidemice din România*, București, 1972, p. 39-43.

Mârtzu 1972b — Fl. Mârtzu, *Mișeii Câmpulungului medieval și biserica „Sf. Gheorghe-Olari"*, BOR 90, 1972, 3-4, p. 362-366.

Mârtzu 1978 — Fl. Mârtzu, *Mănăstirea Valea (Țițești – Argeș) în lumina controverselor istoriografice și a cercetărilor arheologice*, MO 30, 1978, 6-7, p. 660-642.

Mârtzu 1981 — Fl. Mârtzu, *O monedă autonomă odessitană la Câmpulung-Muscel și implicațiile ei economice și culturale*, BSNR 70-74, 1976-1980 (1981), p. 81-88.

Mârtzu 1984 — Fl. Mârtzu, *Datarea monumentului medieval Marina din Câmpulung-Muscel în lumina controverselor istoriografice și a atestărilor investigațiilor arheologice*, StComCM 3, 1984, p.19-27.

Mârtzu 1986 — Fl. Mârtzu, *Câtiva reali spanioli într-o colecție din Câmpulung, jud. Argeș*, BSNR 77-79, 1983-1985 (1986), 131-133, p. 437-439.

Mârtzu, Trâmbaciu 1981 — Fl. Mîrtzu și Șt. Trîmbaciu, *Tezaurul de denari romani imperiali de la Câmpulung Muscel*, în BSNR 70-74, 1976-1980 (1981), p. 189-208.

Mincu 1993 — Gh. St. Mincu, *Monografia orașului Costești-Argeș. Lucrare științifico-metodică elaborată în vederea susținerii gradului I*, ms. dactilo, Universitatea din București, Facultatea de Istorie, 1993.

Mirea, Frânculeasa 2005 — P. Mirea, A. Frînculeasa, *Locuirea eneolitică gumelnițeană de la mănăstirea Glavacioc, jud. Argeș*, Argesis 14, 2005, p. 55-74.

Mitrea 1958a — B. Mitrea, *Descoperiri recente de monede antice pe teritoriul R. P. R.*, SCIV 9, 1958, 1, p. 150-156.

Mitrea 1958b — B. Mitrea, *Legături comerciale ale geto-dacilor din Muntenia cu Republica romană, reflectate în descoperiri monetare*, SCN 2, 1958, p. 123-238.

Mitrea 1960 — B. Mitrea, *Descoperiri recente de monede antice pe teritoriul R. P. R.*, SCIV 11, 1960, 1, p. 156-160.

Mitrea 1964 — B. Mitrea, *Découvertes anciennes et plus récentes de monnaies antiques et bysantines dans la République Populaire Roumanie*, Dacia, N.S. 9, 1964, p. 371-384.

Mitrea 1965a — B. Mitrea, *Découvertes recentes et plus anciennes des monnaies antiques et byzantines en Roumanie*, Dacia, N. S. 9, 1965, p. 489-501.

Mitrea 1965b — B. Mitrea, *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în R. S. România*, SCIV 16, 1965, 3, p. 605-618.

Mitrea 1968 — B. Mitrea, *Cu privire la tezaurul monetar imperial de la Săpata de Jos și prăbușirea limesului transalutan*, SCN 4, 1968, p. 197-206.

Mitrea 1973-1975 — B. Mitrea, *Descoperiri de monede antice și bizantine în România (XVII)*, BSNR 67-69, 1973-1975, p. 313-326.

Mitrea 1975 — B. Mitrea, *Découvertes monétaires en Roumanie, 1974 (XVIII)*, Dacia N. S. 19, 1975, p. 318-326.

Mitrea 1977 — B. Mitrea, *Découvertes monétaires en Roumanie, 1976 (XX)*, Dacia N. S. 21, 1977, p. 375-382.

Mitrea 1978 — B. Mitrea, *Découvertes monétaires en Roumanie, 1977 (XXI)*, Dacia, N. S. 22, 1978, p. 363-369.

Mitrea 1979 — B. Mitrea, *Découvertes monétaires en Roumanie, 1978*

(XXII), Dacia, N. S. 23, 1979, p. 371-376.

Mitrea 1981a — B. Mitrea, *Découvertes monétaires e en Roumanie – 1980 (XXIV)*, Dacia, N. S. 25, 1981, p. 381-390.

Mitrea 1981b — B. Mitrea, *Descoperiri monetare în România (1974-1976) (XVIII-XX)*, BSNR 70-74, 1976-1980 (1981), p. 559-608.

Mitrea 1984 — B. Mitrea, *Découvertes monétaires en Roumanie: 1981, 1982 et 1983 (XXV, XXVI et XXVII)*, Dacia, N.S. 28, 1984, p. 183-190.

Mitrea 1987 — B. Mitrea, *Découvertes monétaires en Roumanie – 1986 (XXX)*, Dacia, N.S. 31, 1987, p. 173-177.

Mitrea, Rosetti 1972 — B. Mitrea, D. V. Rosetti, *Un tezaur de denari romani republicani și imperiali de început descoperit la Cetățeni-Muscel*, StComPitești, 1972, p. 221-228.

Mitrea, Rosetti 1974 — B. Mitrea, D. V. Rosetti, *Date noi cu privire la tezaurul de la Cetățeni, Muscel*, SCIVA 25, 1974, 1, p. 19-33.

Mohanu 1988 — D. Mohanu, *Proiect privind lucrările de conservare, restaurare a picturilor interioare și exterioare ale bisericii Drujești din Curtea de Argeș*, 1988, manuscris.

Moisescu 1998 — C. Moisescu, *Noi puncte de vedere asupra ipostazelor dispărutei biserici domnești „Negru Vodă" din Câmpulung-Muscel*, RMI 67, 1998, 1-2, p. 49-61.

Moisescu 2001 — C. Moisescu, *Biserica cu hramul „Intrarea în biserică" din Scheiul Câmpulungului. Considerații asupra vechimii arhitecturii*, RIM-StComCM 6, 2001, p. 63-68.

Moisescu 1980a — N. Moisescu, *Biserica Sân-Nicoară în lumina ultimelor cercetări arheologice*, StComCdA 1, 1980, p. 35-39.

Moisescu 1980b — N. Moisescu, *Semnificația tezaurului de monede de la Carol Robert de Anjou și Ludovic I, descoperit la Curtea de Argeș*, StComCdA 1, 1980, p. 27-33.

Moisil 1910 — C. Moisil, *Privire asupra antichităților preistorice ale României*, BCMI 3, 1910, p. 115-124.

Moisil 1943 — C. Moisil, *Tetradrahmele orașului Thasos și ale Regiunii Macedonia Primă*, CNA 17, 1943, 127-128, p. 149-165.

Morintz 1962 — S. Morintz, *Tipuri de așezări și sisteme de fortificație și de împrejmuire în cultura Gumelnița*, SCIV 13,

1962, 2, p. 273-284.

Morintz 1972 — S. Morintz, *Les fouilles archéologiques en Roumanie (1971)*, Dacia, N. S. 16, 1972, p. 325-357.

Motreanu et alii 2012 — V. Motreanu, M. Motreanu, C. Bălăceanu-Stolnici, *Stolnici. Tradiție, istorie, contemporaneitate*, Editura Tiparg, Pitești, 2012.

Mulțescu, Mulțescu 1980 — M. Mulțescu, Al. Mulțescu, *Câmpulung-Muscel – Repere arhitecturale înscrise în cronica secolului al XIX-lea*, RMMMIA 49, 1980, 2, p. 60-66.

Mulțescu, Mulțescu 2000 — M. Mulțescu, Al. Mulțescu, *Cloașterul câmpulungean*, Argesis 9, 2000, p. 117-140.

Mulțescu, Mulțescu 2005 — M. Mulțescu, Al. Mulțescu, *Etape în zidirea conacului Goleștilor*, Argesis 14, 2005, p. 435-457.

Mușețeanu 1933 — I. Mușețeanu, *Mânăstirea Glavacioc. Monografie istorică*, Tipografia cărților bisericești, București, 1933.

Nania 1964 — I. Nania, *O nouă descoperire din paleoliticul inferior în regiunea Argeș*, SCIVA 15, 1964, 4, p. 517-521.

Nania 1965 — I. Nania, *Două depozite de unelte neolitice descoperite în raionul Costești (Regiunea Argeș)*, în SCIV 16, 1965, 2, p. 311-321.

Nania 1967 — I. Nania, *Locuitorii gumelnițeni în lumina cercetărilor de la Teiu*, SAI 9, 1967, p. 7-23.

Nania 1968 — I. Nania, *Aria culturii de prund în România*, StComPitești 1, 1968, p. 17-22.

Nania 1969 — I. Nania, *O importantă descoperire din perioada feudalismului timpuriu la Bârlogu-Argeș*, StComPitești 2, 1969, p. 117-132.

Nania 1971 — I. Nania, *Cetățeni – important centru de la începutul epocii feudale din Țara Românească*, TȘA 3, 1971, p. 45-54.

Nania 1972 — I. Nania, *Unelte ale Paleoliticului Inferior descoperite pe văile Dâmbovnicului și Mozacului (jud. Argeș)*, SCIV 23, 1972, 2, p. 235-244.

Nania 1973 — I. Nania, *O ciocnire armată între bizantini și unguri, la nord de Dunăre, necunoscută până azi*, SAI 23, 1973, p. 38-42.

Nania 1977 I. Nania, *Istoria vânătorii în România (Din cele mai vechi timpuri până la instituirea Legii de vânătoare - 1891)*, Editura Ceres, București, 1977.

Nania 1990 I. Nania, *Necropola hallstattiană de pe câmpul Rodovanul de la Curtea de Argeș*, StComCdA 3, 1990, p. 3-21.

Nania 2000a I. Nania, *Despre „Metereaque turba, Getaeque"*, Argesis 9, 2000, p. 25-32.

Nania 2000b I. Nania, *Prima unealtă pomiviticolă folosită în țara noastră*, Argesis 9, 2000, p. 15-18.

Nania 2002 I. Nania, *Necropola hallstattiană de la Țițești*, Argesis 11, 2002, p. 49-52.

Nania 2003 I. Nania, *Descoperiri arheologice în varta Piteștilor*, Argesis 12, 2003, p. 73-88.

Nania 2004 I. Nania, *Mozăceni – o veche așezare din fosta țară Vlașca*, Editura Paralela 45, Pitești, 2004.

Nania, Maschio 2001
I. Nania, R. Maschio, *Monete turcești descoperite pe teritoriul comunei Mozăceni și pe Mozacu*, Argesis 10, 2001, p. 131-138.

Năsturel 1904 Gral. Năsturel, *Mânăstirea Vieroș*, Albina. Revistă enciclopedică populară, VIII, nr. 3, 17 octombrie 1904, p.61-70.

Neagoe, Păduraru 2001
C. Neagoe, M. Păduraru, *Mărturii controversate despre tabăra lui Mihai Viteazul de la Stoenești (septembrie-octombrie 1596)*, Argesis 10, 2001, p. 103-112.

Neagu, Măndescu 2011
M. Neagu, D. Măndescu, *The anthropomorphous clay figurines from Gumelnița tell settlements at Teiu (Argeș county). A preliminary approach*, CCDJ 28 (*Orient și occident – East and West*), 2011, p. 75-92.

Nicolaescu-Plopșor 1976
D. Nicolaescu-Plopșor, *Considérations anthropologiques sur l'ensemble rituel géto-dace de Conțești-Argeș*, TD 1, 1976, p. 227-230.

Nicolescu 1904 E. Nicolescu, *O vizită la Mânăstirea Vieroșul, la schiturile Valea Mare și Golești (din județul Muscel)*, Literatură și Artă Română, XIII, 1904, p. 121-129.

Odobescu 1872 A. Odobescu, *Arme și unelte de piatră și de os din epocile preistorice aflate în România*, Revista Științifică. Ziar pentru vulgarizarea științelor naturale și fizice, III, 1872, 10, p. 146-150.

Odobescu 1981 A. Odobescu, *Note de călătorie*, ediție îngrijită de C. Popescu, Editura Sport-Turism, București, 1981.

Olszewski 1924 G. Olszewski, *O spadă din veacul al XIV-lea*, BCMI 17, 1924, 40 (aprilie-iunie), p. 79.

Palincaș 2003-2005 N. Palincaș, *Câteva fragmente ceramice hallstattiene de tip Ferigile descoperite la Câmpulung (jud. Argeș)*, SCIVA 54-56, 2003-2005, p. 291-302.

Pally 2008 F. Pally, *Ansamblul feudal al Goleștilor și lucrărilede restaurare dintre anii 1942-1944*, Museum 8, 2008, p. 49-60.

Pantazică 2010 N. Pantazică, *Băjești – recurs la istorie*, Editura Tiparg, Pitești, 2010.

Papadima 1966 O. Papadima, *Cezar Boliac*, Editura Academiei R. S. R., București, 1966

Pappasoglu 1864 D. Pappasoglu, *Museul Pappasoglu, București, Coloarea albastră, Strada Văcărești Nr. 151*, Tipografia C. A. Rosetti, Piața Sf. Gheorghe Nou, București, 1865 (pe foaia de titlu - 1864).

Păduraru 2005 M. Păduraru, *Bordeiele, un sat dispărut din județul istoric Teleorman, după catagrafia Țării Românești de la 1838*, Argesis 14, 2005, p. 509-515.

Păduraru 2006 M. Păduraru, *Vechi lăcașe de cult ale orașului Pitești. Biserica domnească cu hramul „Sf. Gheorghe". Cu o referire la un document trecut cu vederea despre ctitorul acesteia*, Argesis 15, 2006, p. 255-266.

Păduraru 2010 M. Păduraru, *Din istoricul Schitului Bacovele, județul Argeș*, Argesis 19, 2010, p. 183-192.

Păduraru, Chistol 2010
M. Păduraru, A. Chistol, *Comuna Bârla, județul Argeș. Studiu monografic*, Editura Impuls, București, 2010.

Păduraru, Dumitrescu 2012
M. Păduraru, I. Dumitrescu, *O biserică medievală la marginea nordică a Țării Românești. Cercetările arheologice preventive de la Bărăști (punctul „Săliște"), comuna Cicănești, județul Argeș. Campania 2012*, Argesis 21, 2012, p. 9-20.

Păduraru, Dumitrescu 2013
M. Păduraru, I. Dumitrescu, *O biserică medievală în Cicănești – Argeș*, Curtea de la Argeș. Revistă de cultură, IV, iulie 2013, nr. 7 (32), p. 9-10.

Păduraru et alii 2010 M. Păduraru, R. Maschio, I. Dumitrescu, *Comuna Cuca, județul Argeș. Studiu monografic*, Editura Ordessos, Pitești, 2010.

Păduraru et alii 2013 M. Păduraru, G. Ungureanu, D. Chistol, *Comuna Suseni, județul Argeș. Pagini de monografie*, Editura Ordessos, Pitești, 2013.

Păunescu 1976 A. Păunescu, *Obiecte de podoabă descoperite în necropola medievală de la Cetățeni, jud. Argeș*, MN 3, 1976, p. 257-264.

Păunescu 2003 A. Păunescu, *Din istoria arheologiei românești, pe baza unor documente de arhivă*, Editura AGIR, București, 2003.

Păunescu, Cristocea 1984
A. Păunescu, Sp. Cristocea, *Cercetările arheologice din sectorul „Monumente" de la Cetățeni, jud. Argeș*, CAMNI 7, 1984, p. 137-141.

Pârnuță, Trâmbaciu 1999
Gh. Pârnuță, Șt. Trâmbaciu, *Documente și inscripții privind istoria orașului Câmpulung-Muscel*, Editura Semne, București, I, 1999.

Pârnuță et alii 1974 Gh. Pârnuță (coordonator), Fl. Mîrțu, I. Hurdubețiu, N. Nicolaescu, I. Stănescu, *Câmpulung-Muscel ieri și azi,* Câmpulung Muscel, 1974.

Pelimon 1958 A. Pelimon, *Impresiuni de kalatorie in Romaniea*, Imprimeria Națională a lui Iosif Romanov et Comp., București, 1858.

Petculescu 1987 L. Petculescu, *Roman Military Granaries in Dacia*, SaalburgJahrb 43, 1987, p. 66-76.

Petculescu 1999 L. Petculescu, *Fragments of helmets from the roman fort at Jidava*, ActaMN 36/1, 1999, p. 189-196.

Petolescu 1972 C. C. Petolescu, *Probleme ale circulație monetare romane în Muntenia în secolele II-III e. n.,* Apulum 10, 1972, p. 191-207.

Petolescu 1981 C. C. Petolescu, *Cu privire la cronologia castrelor romane din Oltenia și Muntenia*, StComCM 1, 1981, p. 3-6.

Petolescu 1986 C. C. Petolescu, *Les camps de la zone sous-carpatique de la Dacie*, în *Studien zu den Militärgrenzen Roms III. Aktes des 13 Internationalen Limeskongress, Aalen, 1983*, Stuttgart, 1986, p. 510-513.

Petolescu 2002 C. C. Petolescu, *Auxilia Daciae. Contribuții la istoria militară a Daciei romane*, Editura Ars Docendi, București, 2002.

Petolescu 2008 C. C. Petolescu, *Contribuții la istoria Daciei romane (I),* Editura Academiei Române, București, 2008.

Petolescu, Cioflan 1988
C. C. Petolescu, T. Cioflan, *Discuții pe marginea reconstituirii unor elemente ale sistemului de apărare al castrului roman de la Câmpulung-Jidava, jud. Argeș*, RMMMIA 19, 1988, 2, p. 70-72.

Petolescu, Cioflan 1994
C. C. Petolescu, T. Cioflan, *Câmpulung-„Jidava", castrul roman, jud. Argeș*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – campania 1993*, volum îngrijit de Cornelia Stoica, Satu Mare, 1994, p. 15-16.

Petolescu, Cioflan 1995
C. C. Petolescu, T. Cioflan, *Castrul roman de piatră de la Câmpulung (Pescăreasa, jud. Argeș). Cercetările din anii 1978-1989*, Argesis 7, 1995, p. 17-30.

Petolescu, Cioflan 1999
C. C. Petolescu, T. Cioflan, *Cercetările din castrul cu val de pământ de la Câmpulung (cartierul Pescăreasa),* Materiale, S. N. 1, 1999, p. 215-220.

Petolescu, Cioflan 2001
C. C. Petolescu, T. Cioflan, *Câmpulung, jud. Argeș. Punct: Jidova, cartier Pescăreasa*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2000*, volum editat de M. V. Angelescu, C. Borș, I. Oberländer-Târnoveanu, București, 2001, p. 62-64.

Petolescu, Cioflan 2002
C. C. Petolescu, T. Cioflan, *Câmpulung, jud. Argeș. Punct: Jidova – cartier Pescăreasa*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania* 2001, volum editat de M. V. Angelescu, C. Borș, I. Oberländer-Târnoveanu, F. Vasilescu, București, 2002, p. 94-95.

Petolescu et alii 1995
C. C. Petolescu, R. Avram, T. Cioflan, L. Amon,

Castrul de pământ de la Fâlfani-Izbășești, jud. Argeș. Raport preliminar, Argesis 7, 1995, p. 31-40.

Petolescu et alii 1996a
C. C. Petolescu, T. Cioflan, M. Negru, M. Popescu, *Câmpulung-Pescăreasa (Jidava), jud. Argeș*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – campania 1995*, volum îngrijit de Cornelia Stoica, Brăila, 1996, p. 28-29.

Petolescu et alii 1996b
C. C. Petolescu, R. Avram, L. Amon, T. Cioflan, *Izbășești, com. Stolnici, jud. Argeș*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – campania 1995*, volum îngrijit de Cornelia Stoica, Brăila, 1996, p. 65-66.

Petolescu et alii 2011
C. C. Petolescu, Fl. Matei-Popescu, T. Cioflan, I. Dumitrescu, *Câmpulung, jud. Argeș. Punct: Jidova*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2010*, volum editat de M. V. Angelescu, C. Bem, I. Oberländer-Târnoveanu, F. Vasilescu, Sibiu, 2011, p. 27-28.

Petolescu et alii 2012
C. C. Petolescu, Fl. Matei-Popescu, T. Cioflan, I. Dumitrescu, *Câmpulung, jud. Argeș. Punct: cartier Pescăreasa - Jidova*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2011*, volum editat de M. V. Angelescu, București, 2012, p. 38-40, pl. 11.

Petolescu et alii 2013
C. C. Petolescu, Fl. Matei-Popescu, T. Cioflan, I. Dumitrescu, *Câmpulung, jud. Argeș. Punct: cartier Pescăreasa - Jidova*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2012*, volum editat de V. Spinei, L. Mihailescu-Bîrliba, I. C. Opriș, Editura Universității „Alexandru-Ioan Cuza", Iași, 2013, p. 42-43.

Petrescu 2002 F. Petrescu, *Repertoriul monumentelor arheologice de tip Sântana de Mureș-Cerneahov de pe teritoriul României*, Editura Ars Docendi, București, *2002*.

Petrescu-Dîmbovița 1953
M. Petrescu-Dîmbovița, *Cercetări arheologice la*

Surdulești, Materiale 1, 1953, p. 523-543.

Poenaru et alii 1970 Gh. Poenaru, C. Popescu, I. S. Băcanu, A. Bera, Z. Păun, F. Anghel, *Itinerare argeșene – ghid turistic*, Pitești, 1970.

Poenaru Bordea, Dicu 1989
Gh. Poenaru Bordea, P. I. Dicu, *Monede romane târzii și bizantine (secolele IV-XI) descoperite pe teritoriul județului Argeș*, SCN 9, 1989, p. 75-88.

Popa et alii 1985 P. Popa, S. Voinescu și P. Dicu, *Pitești*, Editura Sport-Turism, București, 1985.

Popa et alii 1988 P. Popa, P. Dicu, S. Voinescu, *Istoria municipiului Pitești*, Editura Academiei R. S. R., București, 1988.

Popescu 1958 D. Popescu, *Săpăturile arheologice din Republica Populară Română în anul 1957*, SCIV 9, 1958, 1, p. 141-149.

Popescu 1961 D. Popescu, *Săpături arheologice din Republica Populară Română în anul 1960*, SCIV 12, 1961, 1, p. 133-143.

Popescu 1966 D. Popescu, *Les fouilles archéologiques dans la République Socialiste Roumaine en 1965*, Dacia, N. S. 10, 1966, p. 383-402.

Popescu 1968 D. Popescu, *Săpăturile arheologice din Republica Socialistă România în anul 1967*, SCIV 19, 1968, 4, p. 677-698.

Popescu 1969 D. Popescu, *Săpături arheologice din R. S. R. în anul 1968*, SCIV 20, 1969, 3, p. 471-502.

Popescu ms. E. Popescu, *Descoperiri noi din epoca bronzului în Argeș*, ms. dactilo, Muzeul Județean Argeș, f. a.

Popescu, Popescu 1968
Em. Popescu, E. Popescu, *Castrul roman Jidova-Câmpulung. Observații preliminare*, StComPitești 1, 1968, p. 67-79.

Popescu, Popescu 1970
Em. Popescu, E. Popescu, *Raport preliminar asupra săpăturilor efectuate în anii 1962-1967 în castrul roman de lângă Câmpulung-Muscel (Jidova)*, Materiale 9, 1970, 251-263.

Popescu, Rosetti 1959
D. Popescu, D. V. Rosetti, *Săpăturile arheologice de la Retevoiești*, Materiale 6, 1959, p. 703-717.

Popescu, Vulpe 1980 E. Popescu, A. Vulpe, *Sur la culture de Géto-Daces de*

	la zone sous-carpatique: la nécropole de Cepari, în *Actes du II-e Congrès International de Thracologie (Bucharest, 4-10 septembre 1976)*, I, volum editat de R. Vulpe, București, 1980, p. 215-221.
Popescu, Vulpe 1982	E. Popescu, A. Vulpe, *Nouvelles découvertes du type Ferigile*, Dacia, N. S. 26, 1982, p. 77-114.
Popescu, Vulpe 1992	E. Popescu, A. Vulpe, *Necropola de tip Ferigile de la Rudeni, jud. Argeș*, Materiale 17, 1983 (1992), p. 109-113.
Popescu et alii 1984	Em. Popescu, C. C. Petolescu, T. Cioflan, *Distrugerea castrului roman de la Câmpulung (Jidova)*, StComCM 3, 1984, p. 15-17.
Popescu-Argeșel 2000	Ion Popescu-Argeșel, *Mânăstirile și bisericile din Muscel la cumpăna dintre milenii*, București, 2000.
Poștoacă 2000	D.-F. Poștoacă, *Propunere pentru reconstituirea micului edificiu cu hipocaust din castrul roman de pământ de la Câmpulung-Muscel*, Argesis 9, 2000, p. 95-98.
Poștoacă 2009	D.-F. Poștoacă, *Despre dispariția satului Mâzgani-Muscel*, RIM-StComCM 10, 2009, p. 97-102.
Preda 1971	C. Preda, *Monedele getice de tip Vârteju-București*, SCN 5, 1971, p. 51-79.
Preda 1973	C. Preda, *Monedele geto-dacilor*, Editura Academiei R. S. R., București, 1973.
Preda 1975	C. Constantin, *Circulația monedelor romane postaureliene în Dacia*, SCIVA 26, 1975, 4, p. 441-485.
Preda 1992	C. Preda, *Descoperiri inedite de monede antice și bizantine*, BSNR 80-85, 1986-1991 (1992), p. 289-296.
Preda, Dicu 1983	C. Preda, P. I. Dicu, *Monede geto-dacice descoperite pe teritoriul județului Argeș*, BSNR 75-76, 1981-1982 (1983), 129-130, p. 89-100.
Protase 1966	D. Protase, *Problema continuității în Dacia în lumina arheologiei și numismaticii*, Editura Academiei R. S. R., București, 1966.
Radu 1966	C. Radu, *Argeș, ghid turistic al regiunii*, Editura Meridiane, București, 1966.
Rainer 1923	Fr. Rainer, *Cercetări antropologice asupra oaselor din săpături*, BCMI 10-16, 1917-1923, p. 153-161.
Rădulescu 2011	M.-V. Rădulescu, *Un posibil mormânt al primului*

	mitropolit al Țării Românești – Iachint de Vicina, CaieteARA 2, 2011, p. 133-155.
Rădulescu-Codin 1925	C. Rădulescu-Codin, *Câmpulungul Muscelului – Istoric și legendar*, Editura Librăriei N. Stanciu, Câmpulung, 1925.
Răuțescu 1943	I. Răuțescu, *Câmpulung Muscel monografie istorică*, Câmpulung, 1943.
Roman 1976	P. Roman, *Cultura Coțofeni*, Editura Academiei R. S. R., București, 1976.
Rosetti 1960	D. V. Rosetti, *Un depozit de unelte, câteva ștampile anepigrafice și o monedă din a doua epocă a fierului*, SCIV 11, 1960, 2, p. 391-403.
Rosetti 1962	D. V. Rosetti, *Șantierul arheologic Cetățeni*, Materiale 8, 1962, p. 73-88.
Rosetti 1969	D. V. Rosetti, *Au fost amazoane în Dacia ?*, MagIst 11, 1969, p. 90-94
Rosetti 1972	D. V. Rosetti , *Vestigiile feudale de la Suslănești*, BMI 41, 1972, 2, p. 27-38.
Rosetti 1975	D. V. Rosetti, *Cetățeni Argeș. Istoricul cercetărilor arheologice (I)*, CAMNI 1, 1975, p. 261-289.
Rosetti 1977	D. V. Rosetti, *Observații arheologice privind vechimea orașului Pitești*, RMMMIA 46, 1977, 1, p. 69-70.
Rosetti, Chițescu 1973	D. V. Rosetti, L. Chițescu, *Cetatea geto-dacică de la Cetățeni, județul Argeș*, BMI 42, 1973, 4, p. 55-58.
Rotaru, Cioflan 1989	E. Rotaru, T. Cioflan, *O spadă din timpul lui Mircea cel Bătrân intrată în patrimoniul Muzeului Județean Argeș*, RevMuz 26, 1989, 5, p. 48-50.
Sacerdoțeanu 1935	A. Sacerdoțeanu, *Mormântul de la Argeș și zidirea Bisericii Domnești*, BCMI 27, 1935, 84, p. 49-57.
Schuchhardt 1885	C. Schuchhardt, *Wälle und Chausseen im südlichen und östlichen Dacien*, AEM 9, 1885, p. 202-232.
Schuster 1997	C. F. Schuster, *Perioada timpurie a epocii bronzului în bazinele Argeșului și Ialomiței superioare*, Vavila Edinf SRL, București, 1997.
Schuster et alii 2006	C. Schuster, G. Crăciunescu, C. Fântâneanu, *Zur Bronzezeit in Südrumänien. Drei Kulturen: Glina, Tei und Verbicioara*, I, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2006.
Simionescu 1987	P. Simionescu, *Contribuții la studiul monumentului*

Beștelei din Pitești, RMMMIA 18, 1987, 1, p. 86-90.

Sinigalia 1999 — T. Sinigalia, *Conacul lui Constantin Brâncoveanu din viile de la Pitești*, Argesis 8, 1999, p. 145-149.

Sinigalia 2000 — T. Sinigalia, *Arhitectura civilă de zid din Țara Românească în secolele XIV-XVIII*, Editura Vremea, București, 2000.

Sinigalia 2002 — T. Sinigalia, *Repertoriul arhitecturii în Țara Românească 1600-1680*, Editura Vremea, București, 2002.

Slătineanu 1938 — B. Slătineanu, *Ceramica românească*, Fundația pentru Literatură și Arte „Carol II”, București, 1938.

Slătineanu 1958 — B. Slătineanu, *Ceramica feudală și originile ei*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1958.

Smaranda, Florescu 1992 — A. Smaranda, L. Florescu, *O monedă moldovenească de la Alexandru cel Bun descoperită la Câmpulung Muscel*, BSNR 80-85, 1986-1991 (1992), p. 297-298.

Smaranda, Trâmbaciu 1981 — A. Smaranda, Șt. Trâmbaciu, *Trei tezaure monetare din secolele XV-XVII descoperite în zona orașului Câmpulung-Muscel*, BSNR 70-74, 1976-1980 (1981), p. 341-348.

Smaranda, Trâmbaciu 1986 — A. Smaranda, Șt. Trâmbaciu, *Un tezaur din secolul al XVIII-lea descoperit la Câmpulung, jud. Argeș*, BSNR 77-79, 1983-1985 (1986), 131-133, p. 329-331.

Soroceanu 2012 — T. Soroceanu, *Die Kupfer- und Bronzedepots der frühen und mittleren Bronzezeit in Rumänien / Depozitele de obiecte din cupru și bronz din România. Epoca timpurie și mijlocie a bronzului*, Cluj-Napoca – Bistrița, 2012.

Spânu 2012 — D. Spânu, *Tezaurele dacice. Creația în metale prețioase din Dacia preromană*, Editura Simetria, București, 2012.

Spiru 1957 — I. Spiru, *Câteva descoperiri monetare în raioanele Roșiorii de Vede și Vârtoapele (reg. București)*, SCN 1, 1957, p. 476.

Spiru 1958 — I. Spiru, *Monede bătute la Sadagura, găsite în Muntenia*, SCN 2, 1958, p. 475-476.

Spiru 1959 — I. Spiru, *Așezări străvechi în raionul Roșiori de Vede*, Materiale 5, 1959, p. 695-707.

Spiru 2013 — I. Spiru, *Monografia satului Surdulești*, ediție îngrijită de P. Mirea, Editura Ordessos, Pitești, 2013.

Spiru 2014 — I. Spiru, *Arheologie și numismatică în județul Teleorman – articole, studii și note*, volum îngrijit de P. Mirea, Editura Ordessos, Pitești, 2014.

Stanciu 1975 — I. Stanciu, *Considerații asupra clădirii comandamentului (principia) castrelor din Dacia*, ActaMP 9, 1975, p. 219-246.

Stănescu 1930 — B. Stănescu, *Monografia comunei Silișteni (fostă Bumbueni)*, Institutul de Arte Grafice „Gutenberg”, Râmnicu Vâlcea, 1930.

Stănescu 1974 — P. P. Stănescu, *Pietroșani, Argeș. 1352-1974. Monografie*, București, 1974.

Stoia 1981 — A. Stoia, *Les fouilles archèologiques en Roumanie (1980)*, Dacia, N. S. 25, 1981, p. 363-379.

Stoicescu 1970 — N. Stoicescu, *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România*, I (Oltenia, Muntenia și Dobrogea), Craiova, 1970.

Stoicescu 1972 — N. Stoicescu, *Monumentele Țării Românești și Moldovei acum un secol (I), Cetăți, Curți domnești și boierești*, BMI 41, 1972, 1, 1972, p. 62-66.

Suciu 2000 — V. Suciu, *Tezaure monetare din Dacia romană și postromană*, Cluj-Napoca, 2000.

Șerban, Moisescu 1980 — C. Șerban, N. Moisescu, *Curtea de Argeș în documente*, București, 1980.

Ștefan 2010 — C. E. Ștefan, *Settlement types and enclosures in the Gumelnița culture*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2010.

Știrbu 1980 — C. Știrbu, *Documente inedite din sec. al XIX-lea privind unele descoperiri monetare*, CN 3, 1980, p. 149-172.

Tafrali 1916 — O. Trafali, *Biserica domnească (1). Datele clădirii și decorările sale picturale*, RIAF 16, 1916, p. 145-161.

Tătulea 1982 — C. M. Tătulea, *Contribuții la cunoașterea tipologiei, evoluției și răspândirii brăzdarelor de plug romane în Dacia (Depozitul de fiare de plug de la Ghidici-Dolj)*, Oltenia 4, 1982, p. 47-85.

Teodor 2013 — E. S. Teodor, *Uriașul invizibil: Limes Transalutanus. O reevaluare la sud de Râul Argeș*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2013.

Teodorescu et alii 1969
I. Teodorescu, V. Rizea, V. Dupoi, *Un tezaur de podoabe dacice de argint și de monede romane republicane descoperit în Muntenia (Tezaurul de la Rociu, jud. Argeș)*, StComPitești 2, 1969, p. 101-108.

Tocilescu 1886 — Gr. G. Tocilescu, *Biserica episcopală a Mănăstirei Curtea de Argeș. Restaurată în zilele M. S. Regelui Carol I. Sfințită din nou în ziua de 12 octombrie 1886*, Socec & Teclu, București, 1886.

Tocilescu 1887 — Gr. G. Tocilescu, *Raporturi asupra câtorva mănăstiri, schituri și biserici de țară prezentate Ministerului Cultelor și al învățământului public*, Analele Academiei Române, Memorii și Notițe, seria a II-a, secția a II-a, tom VIII, 1885-1886 (1887), p. 151-238.

Tocilescu 1900 — Gr. G. Tocilescu, *Fouilles et recherches archéologique en Roumanie. Communications faites à l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres de Paris, 1892-1899*, București, 1900.

Torcică 2012 — I. Torcică, *Piese de tipul „coarne de consecrație" descoperite în așezările Vitănești-„Măgurice" (jud. Teleorman) și Surdulești (jud. Argeș)*, BMJT 4, 2012, p. 59-70.

Trâmbaciu et alii 2012
Șt. Trâmbaciu, C. A. Bărbulescu, R. Andrei, A. Nedelea, C. Florea, A. Stamate, N. Stoica, A. Stănilă, N. Ion, A. Voicu, A. Radu, I. Ivan, E. Fîscă, *Cotmeana, com. Cotmeana, jud. Argeș. Punct: Dulercea*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2011*, volum editat de M. V. Angelescu, București, 2012, p. 198-199, pl. 109.

Trohani, Oancea 1981
G. Trohani, A. Oancea, *Cercetări arheologice pe valea Glavaciocului*, CAMNI 4, 1981, 240-252.

Tudor 1936 — D. Tudor, *Castrele romane de la Jidava, lângă Câmpulung în Muscel*, București 2, 1936, p. 89-117.

Tudor 1940-1941 — D. Tudor, *Știre nouă despre castrul Jidava*, BMMN 4, 1940-1941, 7-8, p. 89-101.

Tudor 1942 — D. Tudor, *Oltenia Romană*, Uniunea Fundațiilor Culturale Regale, București, 1942.

Tudor 1944 — D. Tudor, *Arme și diferite obiecte din castrul Jidava*, BCMI 37, 1944, 119-122, p. 75-82.

Tudor 1955 — D. Tudor, *Contribuții asupra unor cercetări arheologice făcute pe „limes Transalutanus"*, SCIV 6, 1955, 1-2, p. 84-97.

Tudor 1958 — D. Tudor, *Oltenia romană*, ediția a II-a, Editura Științifică, București, 1958.

Tudor 1967 — D. Tudor, *Răspândirea amforelor grecești ștampilate în Moldova, Muntenia și Oltenia*, ArhMold 5, 1967, p. 37-80.

Tudor 1978 — D. Tudor, *Oltenia romană*, ediția a IV-a, Ediția Academiei R. S. R., București, 1978.

Tudor 1978 — E. Tudor, *Die Gruppe Brătești*, Dacia, N. S. 22, 1978, p. 73-86.

Tudor 1982 — E. Tudor, *Cu privire la unele sincronisme culturale în perioada timpurie a Bronzului românesc*, TD 3, 1982, 1-2, p. 94-100.

Tudor 1987 — E. Tudor, *Cercetările arheologice făcute la Valea Calului, județul Argeș*, StComCdA 2, 1987, p. 3-9.

Ulanici 1982 — A. Ulanici, *Săpăturile de la Valea Iașului, jud. Argeș*, CAMNI 5, 1982, p. 37-42.

Vătășianu 1932-1938
V. Vătășianu, *Contribuții la datarea bisericii Mânăstirii Cotmeana*, ACMIT 4, 1932-1938, p. 418-419.

Vâlcu 2002 — A. Vîlcu, *Două tezaure monetare din secolul al XVIII-lea descoperite la Roșu, jud. Ilfov și Băiculești, jud. Argeș*, CN 8, 2002, p. 351-360.

Vlădescu 1979 — C. Vlădescu, *Traseul Brazdei lui Novac de nord în județele Olt, Argeș și Dâmbovița*, SMMIM 12, 1979, p. 146-162.

Vlădescu 1986 — C. Vlădescu, *Fortificațiile din Dacia Inferior*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1986.

Voinaroschi 1976 — R. Voinaroschi, *Ce se știe despre biserica Sf. Treime-Beștelei din Pitești*, RMMMIA 45, 1976, 2, p. 67-70.

Voinescu 1957 — T. Voinescu, *Note asupra curții și bisericii din Băjești*, SCIA 4, 1957, 1-2, p. 75-108.

Voinescu 2004 — T. Voinescu, *Note asupra curții și bisericii din Băjești*, în *Familiile Boierești din Moldova și Țara Românească. Enciclopedie istorică, genealogică și biografică*, coordonator și coautor M. D. Sturdza, I, Editura Simetria, București, 2004, p. 168-170.

Vulpe 1966 R. Vulpe, *Așezări getice din Muntenia*, Editura Meridiane, București, 1966.

Vulpe 1974 R. Vulpe, *Les valla de la Valachie, de la Basse-Moldavie et du Boudjak*, în *Actes du IXe Congrès international d'études sur les frontières romaines, Mamaia, 6-13 septembre 1972*, volum editat de D. M. Pippidi, Editura Academiei R.S.R. – Böhlau Verlag, București-Köln-Wien 1974, p. 267-276.

Vulpe 1967 A. Vulpe, *Ferigile. Monografie arheologică*, Editura Academiei R.S.R., București, 1967.

Vulpe 1975 A. Vulpe, *Die Äxte und Beile in Rumänien II*, PBF, IX, 5, München, 1975.

Vulpe 1988 A. Vulpe, *Varia archaeologica (II). Depozitul de topoare de la Râncăciov - Argeș*, TD 9, 1988, p. 207-210.

Vulpe, Popescu 1968 A. Vulpe, E. Popescu, *Date noi privind grupul Ferigile în Argeș*, StComPitești 1, 1968, p. 23-31.

Vulpe, Popescu 1972 A. Vulpe, E. Popescu, *Contribution à la connsaissance des débuts de la culture géto-dacique dans la zone subcarpatique Vâlcea-Argeș*, Dacia, N. S. 16, 1972, p. 75-111.

Vulpe, Popescu 1976 A. Vulpe, E. Popescu, *Une contribution archéologique à l'étude de la religion des Géto-Daces*, TD 1, 1976, p. 217-226.

Zagoritz 1916 L. M. Zagoritz, *Înrâuriri gotice în arhitectura românească*, BCMI 9, 1916, 33, p. 44-46.

INDICE DE LOCALITĂȚI

INDICE CRONOLOGIC

INDICE DE PERSOANE

ARHEOLOGI ŞI MUZEOGRAFI CARE AU EFECTUAT CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN JUDEŢUL ARGEŞ

ABREVIERILE INSTITUŢIILOR IMPLICATE ÎN CERCETAREA ARHEOLOGICĂ ŞI ÎN PĂSTRAREA INVENTARULUI ARHEOLOGIC

CMI	Comisia Monumentelor Istorice, Bucureşti
CNAR	Cabinetul Numismatic al Academiei Române, Bucureşti
CPPCN	Centrul de Proiectare pentru Patrimoniul Cultural Naţional, Bucureşti
DJCPCNA	Direcţia Judeţeană pentru Cultură şi Patrimoniul Cultural Naţional Argeş, Piteşti
DMI	Direcţia Monumentelor Istorice, Bucureşti
DPCN	Direcţia Patrimoniului Cultural Naţional, Bucureşti
IAB	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan" Bucureşti
IAIAC	Institutul de Arheologie şi Istoria Artei, Cluj-Napoca
IIA	Institutul de Istorie a Artei, Bucureşti
INC	Institutul Naţional al Cooperaţiei, Bucureşti
INMI	Institutul Naţional al Monumentelor Istorice, Bucureşti
ISAIM	Institutul pentru Studii de Apărare şi Istorie Militară, Bucureşti
MB	Muzeul Municipiului Bucureşti
MBNR	Muzeul Băncii Naţionale a României, Bucureşti
MBS	Muzeul Brukenthal, Sibiu
MC	Muzeul Câmpulung
MCdA	Muzeul Curtea de Argeş
MJA	Muzeul Judeţean Argeş, Piteşti
MJIAP	Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Prahova, Ploieşti
MMN	Muzeul Militar Naţional, Bucureşti
MNA	Muzeul Naţional de Antichităţi, Bucureşti
MNIR	Muzeul Naţional de Istorie a României, Bucureşti
MNVPG	Muzeul Naţional al Viticulturii şi Pomiculturii Goleşti
MP	Muzeul Piteşti
MSS	Muzeul Sătesc Stroeşti
UB	Universitatea din Bucureşti
UC	Universitatea din Craiova
UP	Universitatea din Piteşti

ALTE ABREVIERI FOLOSITE MAI DES ÎN TEXT

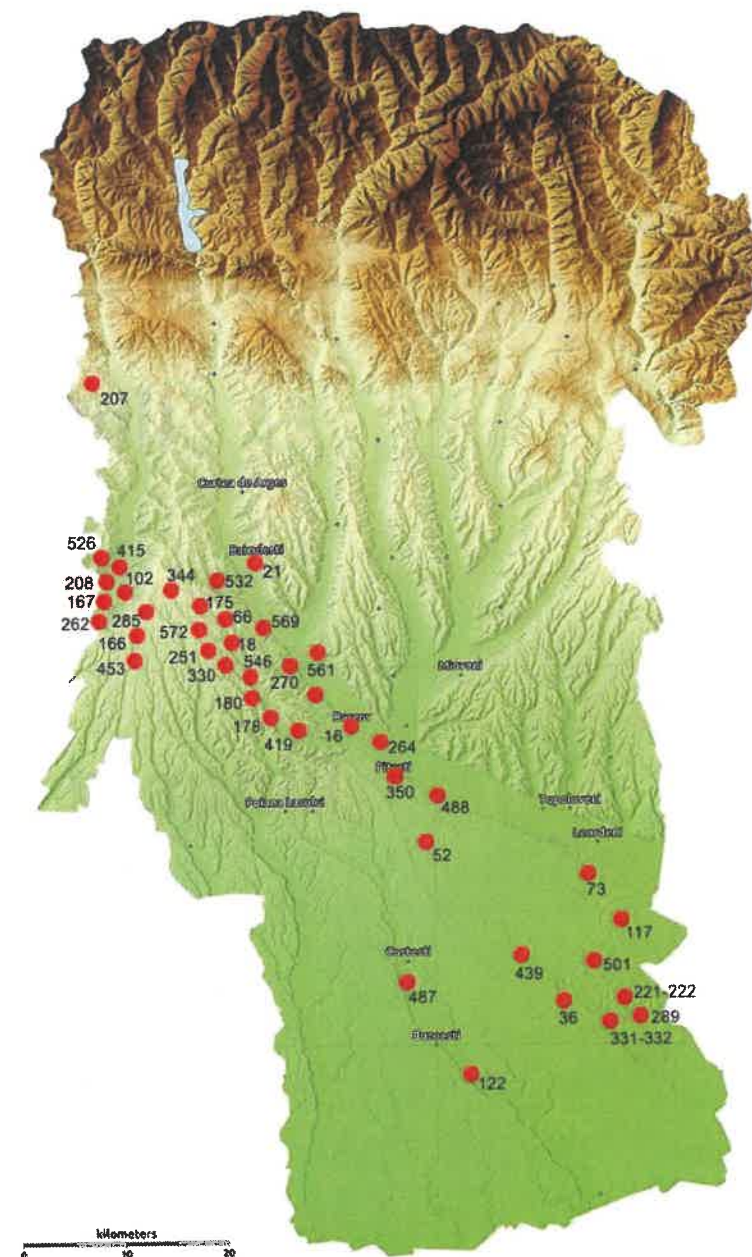
aprox.	aproximativ
cca.	circa
C.A.P.	Cooperativa Agricolă de Producție
C.F.R.	Căile Ferate Române
DJ	drumul județean
DN	drumul național
LMI	Lista Monumentelor Istorice
max.	maximum, maximă, maxime
ms. / mss. rom.	manuscris / manuscrise românești
RAN	Repertoriul Arheologic Național
S.M.T.	Stațiunea de Mașini și Tractoare
T.C.H.	Trustul de Construcții Hidroenergetice

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

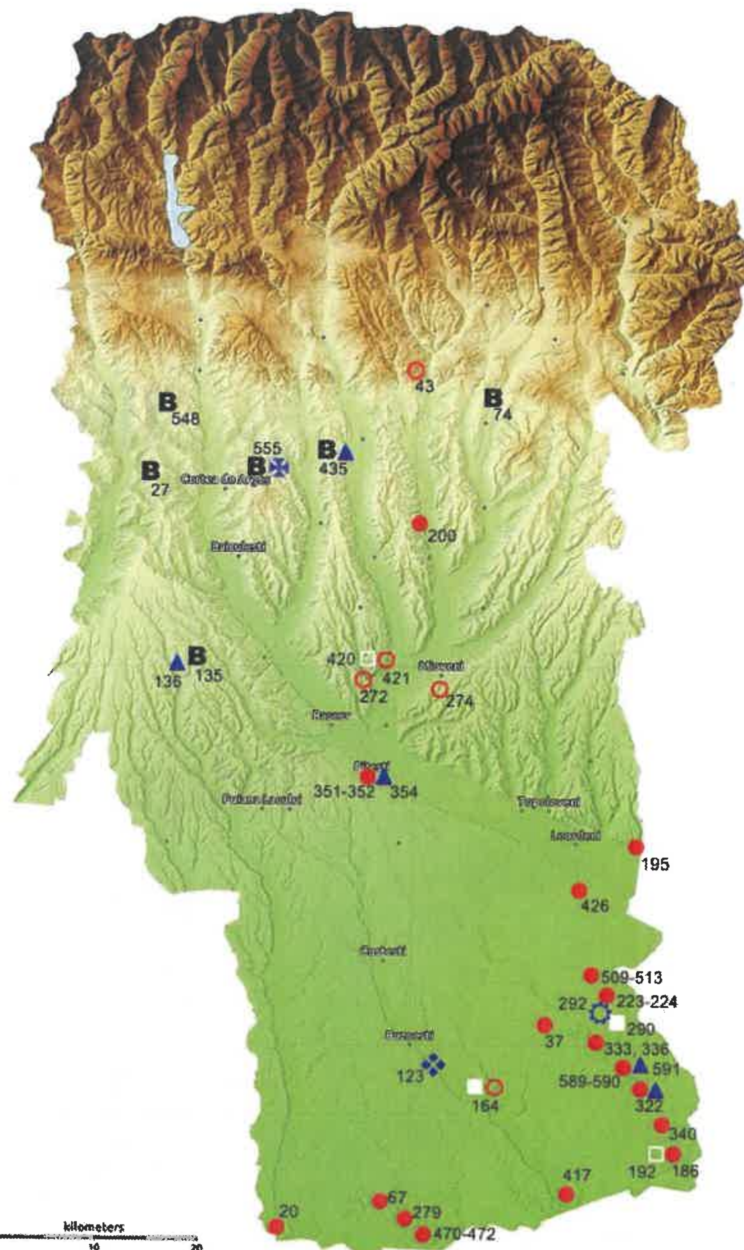
ACMIT	Actele Comisiei Monumentelor Istorice, Secția pentru Transilvania, Cluj.
ActaMN	Acta Musei Napocensis, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca.
ActaMP	Acta Muzei Porolissensis, Muzeul de Istorie și Artă Zalău.
AEM	Archäologisch-Epigraphische Mitteilungen aus Österreich-Ungarn, Viena.
AO (S. N.)	Arhivele Oltenie (Serie Nouă, 1981 –), Craiova.
Apulum	Apulum. Acta Musei Apulensis, Muzeul național al Unirii, Alba Iulia.
Argesis	Argesis. Studii și Comunicări, Seria Istorie, Muzeul Județean Argeș, Pitești.
ArhMold	Arheologia Moldovei, Institutul de Arheologie Iași, Iași – București.
BAR	Biblioteca Academiei Române, București.
BCMI	Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice, București.
BMI	Buletinul Monumentelor Istorice, București.
BMJT	Buletinul Muzeului Județean Teleorman, Seria Arheologie, Alexandria.
BOR	Biserica Ortodoxă Română, București.
BSNR	Buletinul Societății Numismatice Române, București.
București	București. Revista Muzeului și Pinacotecii Municipiului București.
CaieteARA	Caiete Arhitectură, Restaurare, Arheologie, București.
CAMNI	Cercetări Arheologice, Muzeul Național de Istorie a României, București.
CCDJ	Cultură și Civilizație la Dunărea de Jos, Călărași.
cIMeC	Institutul de Memorie Culturală, București.
CN	Cercetări Numismatice, Muzeul Național de Istorie a României, București.

CNA Cronica Numismatică și Arheologică, București.
Dacia (N. S.) Dacia. Recherches et découvertes archéologiques en Roumanie; Nouvelle Serie. Revue d'Archéologie et d'Histoire Ancienne (1957 –), Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", București.
DJAN-Argeș Direcția Județeană a Arhivelor Naționale – Argeș.
EphemNap Ephemeris Napocensis, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca.
Ianus Ianus, Publicație a Programului Tradiție și Postmodernitate, București.
IDR II *Inscripțiile Daciei Romane*, colecție îngrijită de D. M. Pippidi și I. I. Russu; II. *Oltenia și Muntenia*, adunate, traduse, însoțite de comentarii și indice de Gr. Florescu și C. C. Petolescu, Editura Academiei R.S.R., București, 1977.
ILD C. C. Petolescu, *Inscripții latine din Dacia*, Editura Academiei Române, București, 2005.
IMR *Inscripțiile medievale ale României*, I, *Orașul București, 1395-1800*, volum coordonat de A. Elian, Editura Academiei R.S.R., București, 1965.
Istros Istros, Muzeul Brăilei, Brăila.
IstrosRRAH Istros. Revue Roumaine d'Archéologie et d'Histoire, București.
MagIst Magazin Istoric, București.
Materiale (S. N.) Materiale și Cercetări Arheologice (Serie Nouă, 1999 –), București.
MISLR Monumente Istorice. Studii și Lucrări de Restaurare, București.
MN Muzeul Național, Muzeul Național de Istorie a României, București.
MO Mitropolia Olteniei, Craiova.
Mousaios Mousaios, Muzeul Județean Buzău, Buzău.
Museum Museum, Muzeul Golești, Golești – Pitești.
Oltenia Oltenia. Studii și Comunicări, Muzeul Olteniei, Craiova.
Pontica Pontica, Muzeul de Arheologie și Istorie Națională, Constanța.
PBF Prähistorische Bronzefunde Europas, München.
RESEE Revue des Études Sud-Est Européennes, București.
Restituiri Restituiri, Revistă-document a Centrului Cultural Pitești.

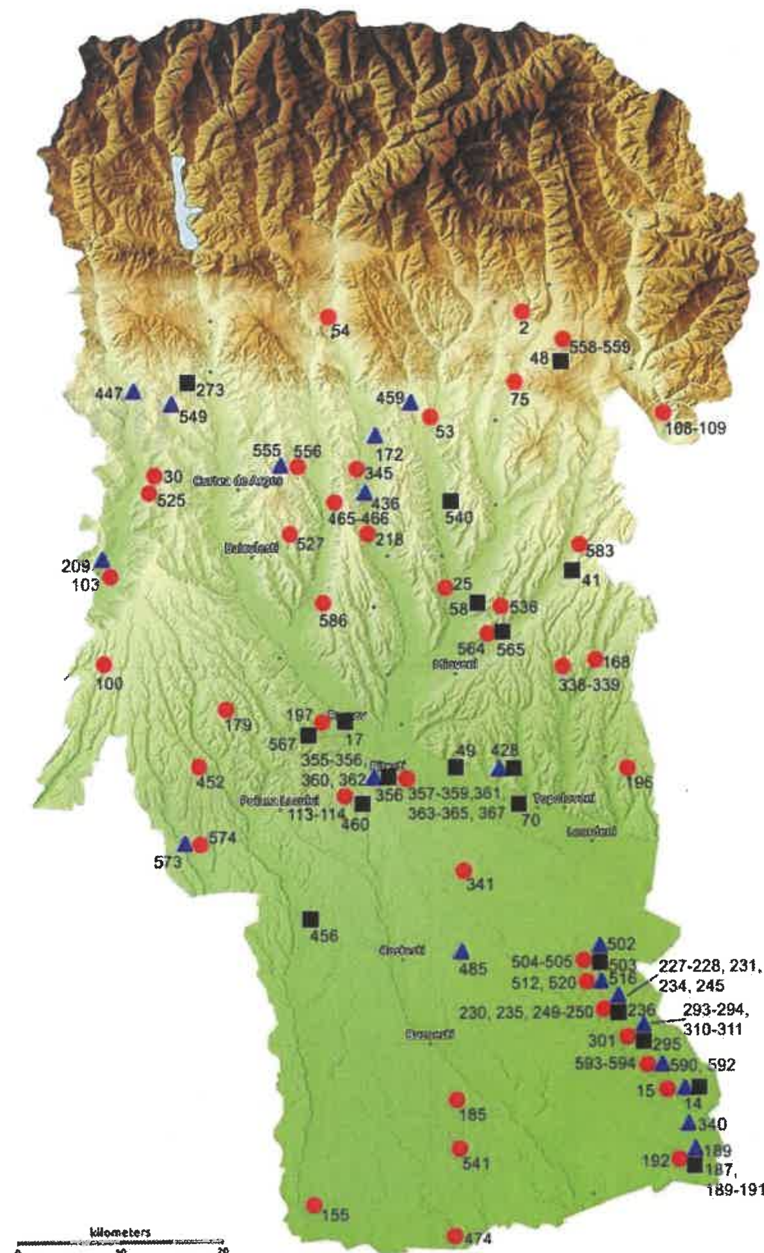
RevMuz Revista Muzeelor, București.
RI Revista Istorică, București.
RIAF Revista pentru Istorie, Archeologie și Filologie, București.
RIM-StComCM Revista de Istorie a Muscelului, Studii și Comunicări Muzeul Câmpulung-Muscel.
RMI Revista Monumentelor Istorice, București.
RMMMIA Revista Muzeelor și Monumentelor – Monumente Istorice și de Artă, București.
RRHA Revue Roumaine d'Histoire de l'Art, București.
SaalburgJahrb Saalburg Jahrbuch, Saalburg Museum, Saalburg – Mainz am Rhein.
SAI Studii și Articole de Istorie, București.
Sargetia Sargetia, Acta Musei Devensis, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva.
SCIA (AP) Studii și Cercetări de Istoria Artei (Artă Plastică), București.
SCIV(A) Studii și Cercetări de Istorie Veche (și Arheologie), Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan" București.
SCN Studii și Cercetări de Numismatică, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", București.
SMMIM Studii și Materiale de Muzeografie și Istorie Militară, București.
StComCdA Studii și Comunicări, Muzeul Curtea de Argeș.
StComCM Studii și Comunicări, Muzeul Câmpulung Muscel.
StComPitești Studii și Comunicări, Muzeul Pitești.
StComPloiești Studii și Comunicări, Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova, Ploiești.
TD Thraco-Dacica, Institutul de Tracologie, București.
TIR *Tabula Imperii Romani*, L 35, București, 1969.
TȘA Tribuna Școlii Argeșene, Pitești.

Harta 1. Județul Argeș. Descoperiri din paleolitic (●)
Numerele de pe hartă corespund celor din repertoriu.

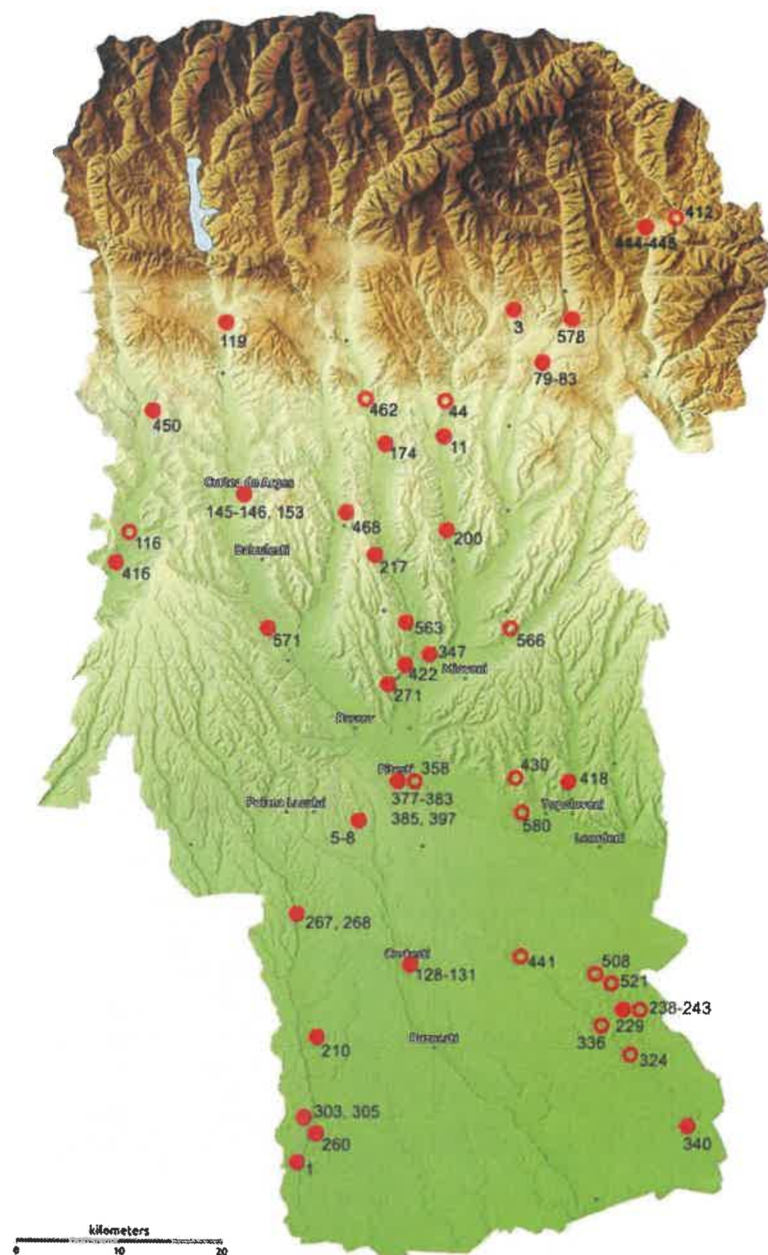
Harta 2. Județul Argeș. Descoperiri din neolitic (■), eneolitic (○) și perioada de tranziție la epoca bronzului (❖). Culturi arheologice determinate: Starčevo-Criș (□), Gumelnița (●), Cernavodă III (✪), Cernavodă II (✠), Coțofeni (▲), Brătești (**B**).

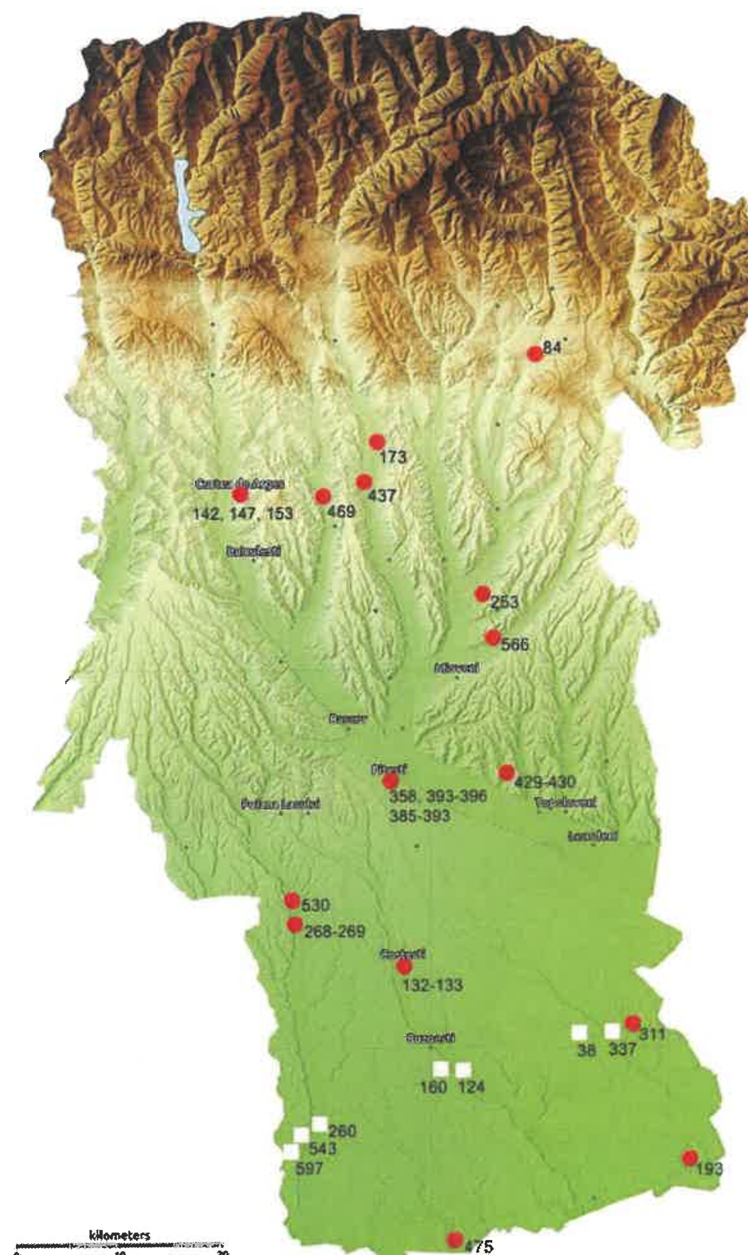
Harta 3. Județul Argeș. Descoperiri din epoca bronzului (●). Culturi arheologice determinate: Glina (▲), Tei (■).

Harta 4. Județul Argeș. Descoperiri din prima epocă a fierului (●).
■ - descoperiri atribuite grupului arheologic Ferigile.

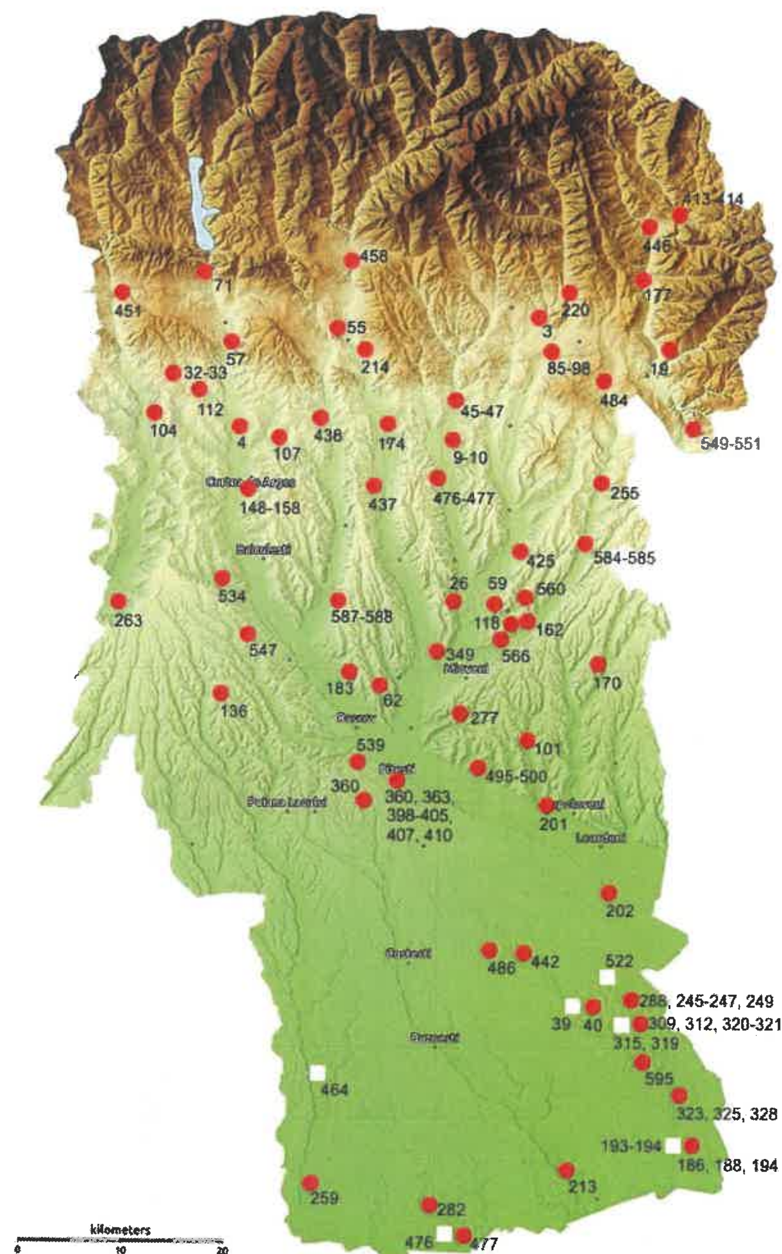
Harta 5. Județul Argeș. Descoperiri din a doua epocă a fierului (●).

Harta 6. Județul Argeș. Descoperiri din epoca romană (●).
○ - descoperiri atribuite culturii arheologice Militari-Chilia.

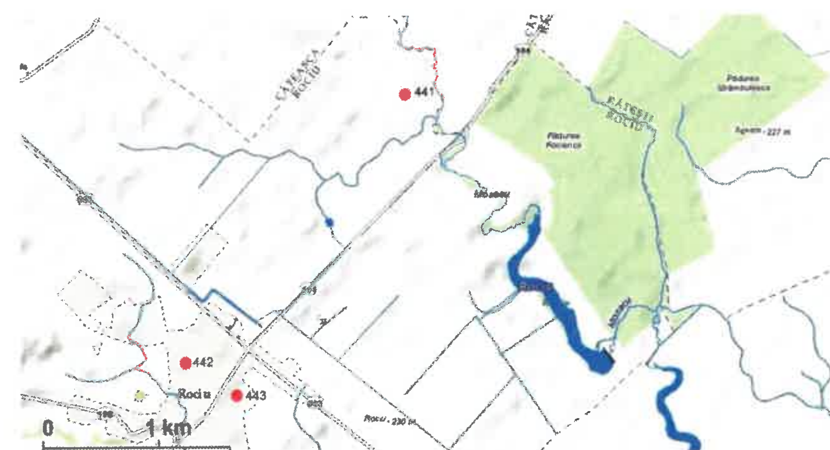

Harta 7. Județul Argeș. Descoperiri din epoca post-romană și romano-bizantină (●). □ – identificări ale „Brazdei lui Novac de Nord".

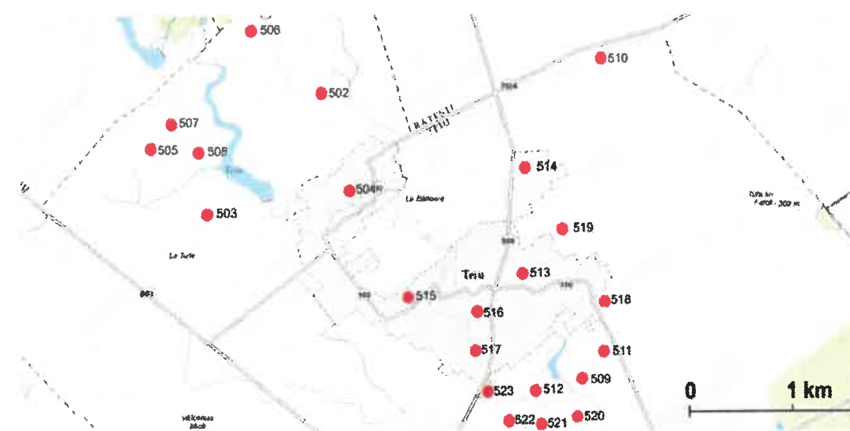

Harta 8. Județul Argeș. Descoperiri din evul mediu (●).
□ - descoperiri atribuite culturii arheologice Dridu.

Descoperiri și situri arheologice în microzona Valea Mozacului
(comunele Rociu, Teiu, Negrași și Mozăceni)
Numerele de pe hartă corespund celor din repertoriu

Harta 9. Valea Mozacului. Zona satului Rociu, com. Rociu.

Harta 10. Valea Mozacului. Zona satelor Teiu Deal și Teiu Vale, com. Teiu.

Harta 11. Valea Mozacului. Zona satului Leșile, com. Teiu.

Harta 12. Valea Mozacului. Zona satului Mozacu, com. Negrași.

Harta 13. Valea Mozacului. Zona satului Zidurile, com. Mozăceni.

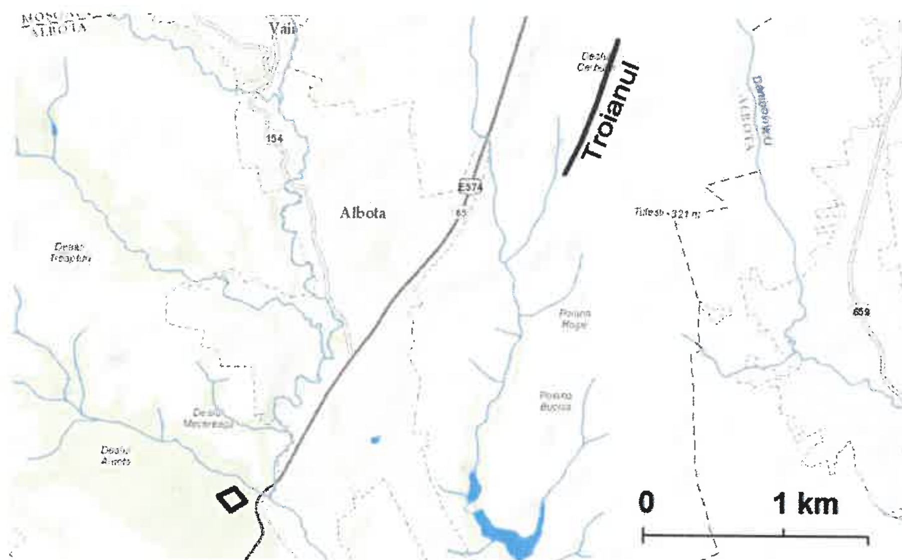
Localizarea castrelor de pe sectorul argeșean al limesului transalutan

Harta 14. Afrimești (Urlueni), com. Bârla (nr. repertoriu 1).

Harta 15. Izbășești, com. Stolnici (nr. repertoriu 210).

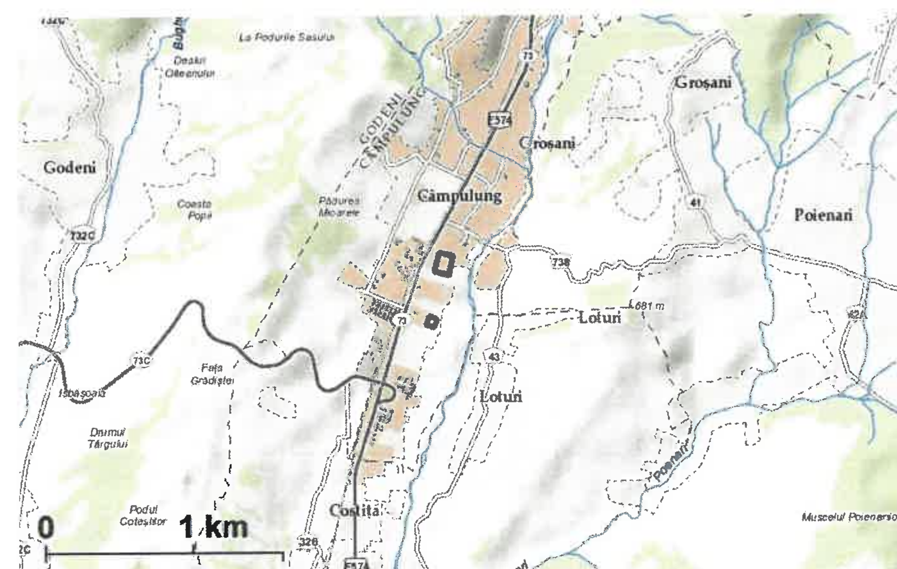
Harta 16. Mârţeşti (Săpata de Jos), com. Săpata (nr. repertoriu 266).

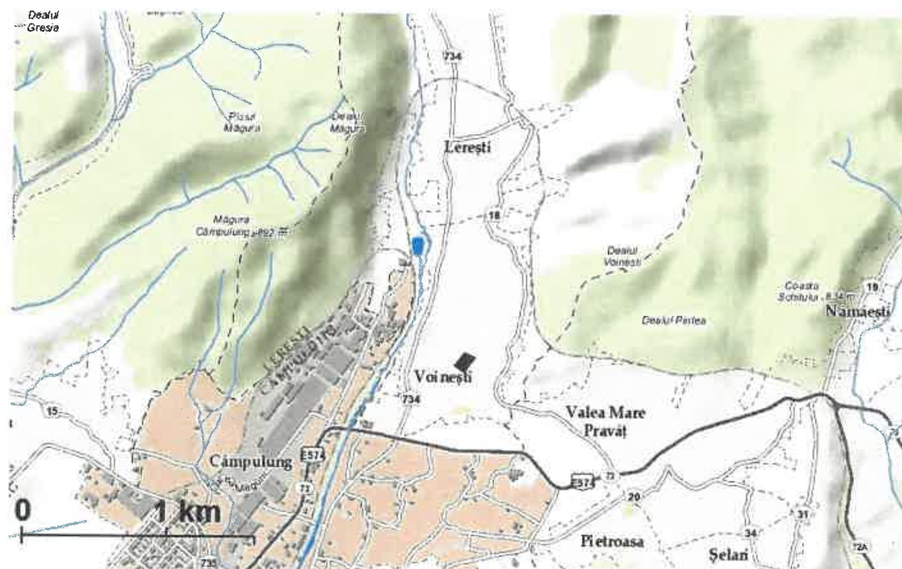
Harta 17. Albota, com. Albota (nr. repertoriu 5).

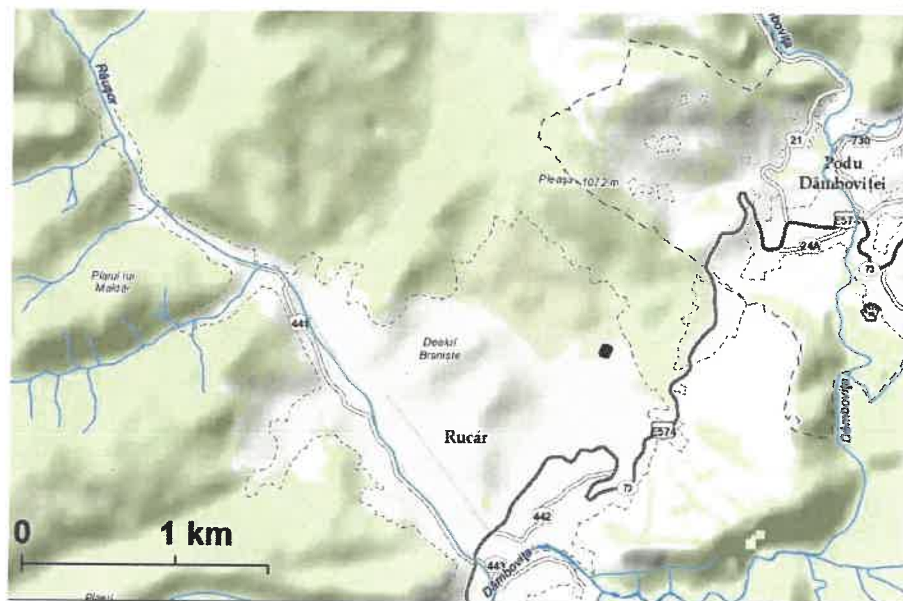
Harta 18. Purcăreni, com. Miceşti (nr. repertoriu 422).

Harta 19. Câmpulung-„Jidova” (nr. repertoriu 79).

Harta 20. Voineşti, com. Lereşti (nr. repertoriu 578).

Harta 21. Rucăr, com. Rucăr (nr. repertoriu 444).

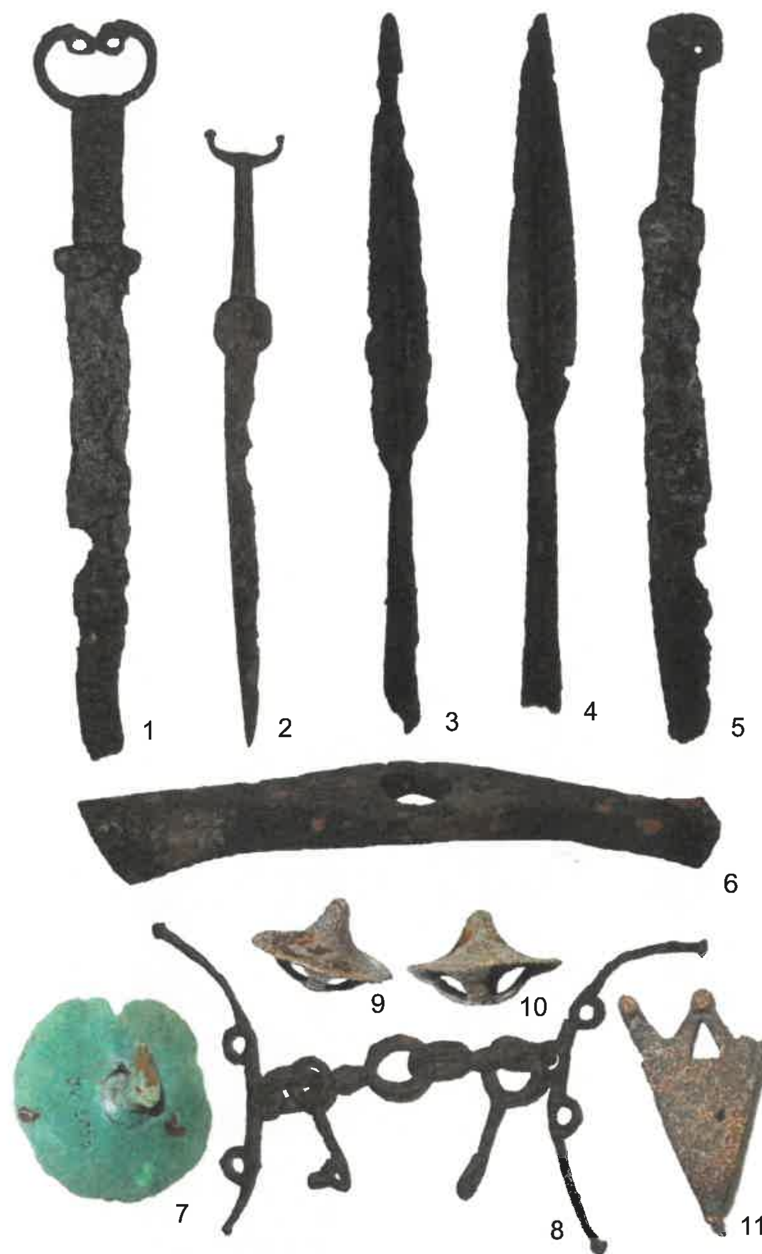

Planşa 1. Inventar arheologic din eneolitic (cultura Gumelniţa – 1-6) şi perioada de tranziţie la epoca bronzului (cultura Coţofeni – 7). 1-2, 4 Teiu din Vale (nr. 509); 3 Glavacioc (nr. 186); 5 Zidurile (nr. 589); 6 Popeşti (nr. 417); 7 Mozăceni (nr. 322). 1-2, 4, 6 ceramică; 3 soică *Spondylus*; 5-7 cupru. Scări diferite. Colecţia MJA. Foto: Dan Răcăşanu (1-2), Dragoş Măndescu (3-5) şi Augustin Lucici (6-7).

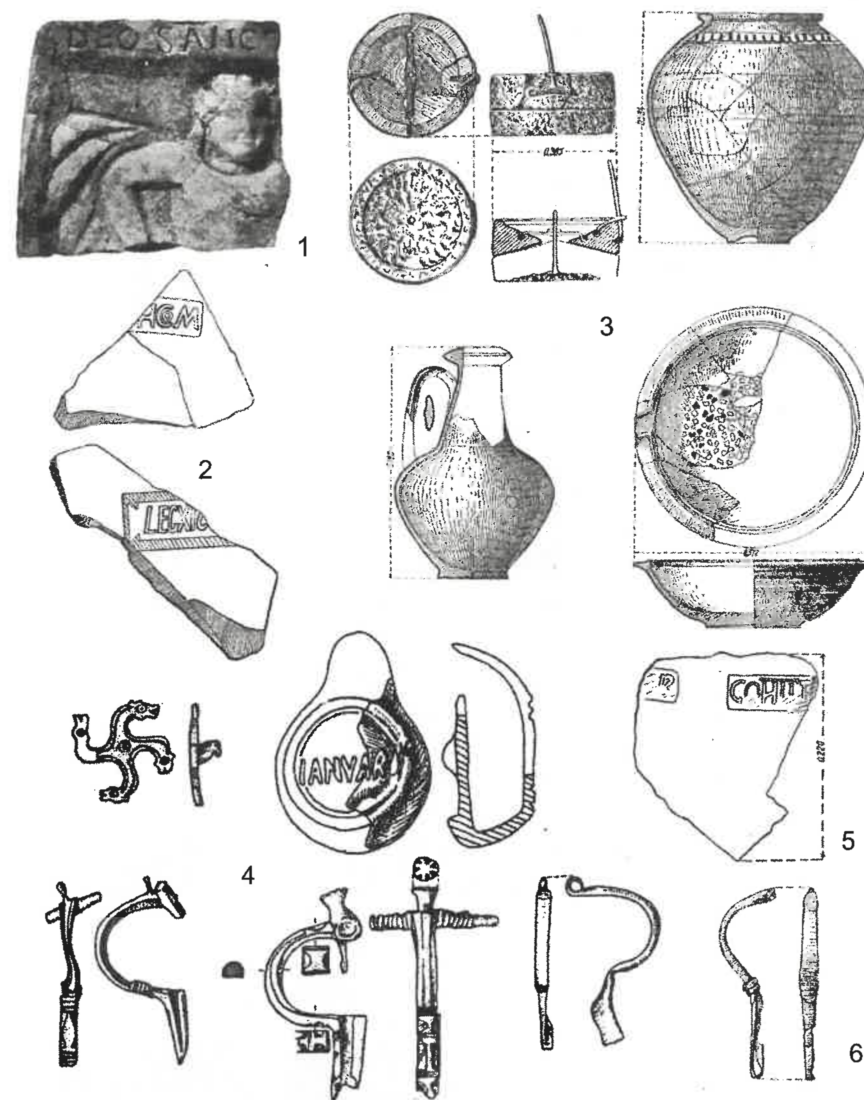
Planșa 2. 1 Fragment de craniu uman cu urme de trepanație dintr-un mormânt în cistă de la Cetățeni-„La Cruce" (nr. 128); 2 Topoare din cupru de la Călinești-„Dealul Olarului" (nr. 428). Colecția MC (1) și MJA (2). Foto: MC (1) și Dan Răcășanu (2).

Planșa 3. Arme și piese de harnașament din mormintele grupului Ferigile de pe valea Topologului. 1-3, 9-11 Ceparii Ungureni-„Toplița" – tumulul 5 (nr. 105); 4, 6-8 Rudeni – tumulul 2 (nr. 449); 5 Bălteni (Tigveni)-„Babe" – Tumulul 15, mormântul 1 (nr. 28). 1-6, 8 fier; 7, 9-11 bronz. Scări diferite. Colecția MJA. Foto Dragoș Măndescu.

Planșa 4. Descoperiri în cea de-a doua epocă a fierului (cultura geto-dacică clasică). 1 Tezaurul geto-dacic de la Gliganu de Jos (Rociu) (nr. 198); 2 Brățară de la Conțești-„Lacul lui Bârcă" (nr. 118); 3 Fibule, brățară și ustensile de bijutier de la Valea Cetățuia (Cetățeni) (nr. 550); 4 Cuțit de la Davidești-„Dealul lui Mădăran" (nr. 161). 1 argint și argint aurit; 2 sticlă colorată; 3 fier, bronz, argint, ceramică, gresie; 4 fier. Scări diferite. Colecția MJA. Foto: ing. Marius Amarie (1 – după Măndescu, Maschio 2013), Augustin Lucici (2, 4) și Dan Răcășanu (3).

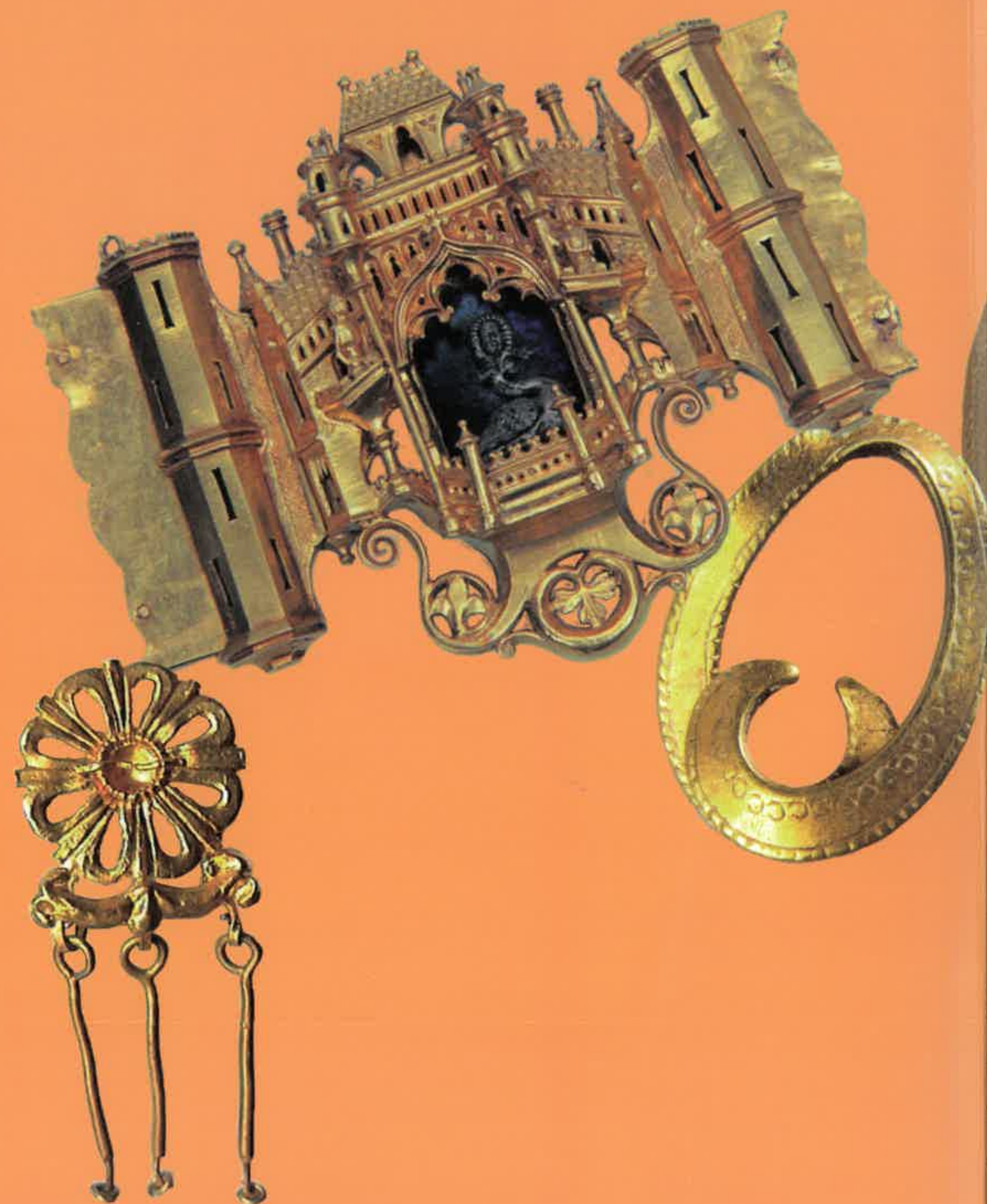

Planșa 5. Descoperiri din epoca romană (sec. II-III p.Chr.). 1 Placă de marmură fragmentară cu relief și inscripție de la Mârțești (Săpata de Jos) (nr. 266); 2 Tegule ștampilate de la Voinești (nr. 578); 3 Râșniță din tuf vulcanic și ceramică de la Câmpulung-„Jidova" (nr. 79); 4 Fibule de bronz și opaiț cu marcă de atelier de la Afrimești (Urlueni) (nr. 1); 5 Cărămidă ștampilată de la Rucăr (nr. 444); 6 Fibulă de bronz de la Podu Dâmboviței (nr. 412). Scări diferite. După Christescu 1935-1936 (1), Bădescu 1981 (2); Popescu, Popescu 1968 (3); Bogdan Cătăniciu 1994 (4); Tudor 1955 (5); Alexandrescu, Păunescu 1971.

Planşa 6. Mormântul 10 din Biserica Domnească „Sfântul Nicolae" de la Curtea de Argeş (nr. 151). Colaj cu localizarea mormântului pe planul bisericii, imagine de ansamblu şi detaliu din momentul descoperii şi cele mai importante piese din inventarul funerar (după Drăghiceanu 1923b, Constantinescu 1984 şi www.cimec.ro). Scări diferite. Colecţia MNAR.

Tiparul a fost realizat în atelierul tipografic al Muzeului Județean Argeș.

I.S.B.N.: 978-606-654-118-3